

Antea de a nati dñi

Joannis euangelii

T. 113

C. 1205

165

Insignis gl'ia solat,
214
D. IOANNIS

CASALENSIS, IVRE

NECNON SENATVS MAN-

FRVDENTISSIMI

*Quibus quamplurime eaq; abstrusiores Iuris difficultates circa ultimas voluntates,
contractus, iudicia cum civilia, tum criminalia, fiscalia, & feudalialia, necnon
circa ea que sunt fidei, exactissimis rationibus resolvuntur,
& probatissimis auctoritatibus
comprobantur.*

Cum ... *gemino: Vno argumentorum, altero verum &
verborum notabilium.*

*Joseph Francisco
Luz*

APVD ANTONIVM DE HARSY,

R. 3154

CONFIDENTIAL

10-10-68

Journal of Management Education 30(6)

... ..

1990

ILLVSTRISSIMO ET
REVERENDISSIMO DOMINO
FRANCISCO EX BLANDRATÆ,
ET SANCTI GEORGII COMITIBVS,
S. R. E. Cardinali:

Ioan. Petrus Surdus .S. D.

CUM te in amplissimum sacrorum purpuratorum ordinem cooptatum latissimus ab urbe veniens nuncius retulit, is incredibili cum leticia ab omnibus est exceptus: nam esset nemo cum tibi honoris gradum iam diu debitum non existimaret, quod tamen euentus communis iudicium comprobauit, quate, cuique animi norunt candorem, summo perfusi sunt gaudio, & prudentissimum Pontificis consilium collaudarunt. Te enim antiquissima tui generis nobilitas, & maiorum tuorum gesta res dignum reddidit, qui ad summum illum dignitatis locum prouehereris. Et ut antiquos omittam, qui è tua familia suscepta à Christiano Principibus sacri belli expeditione, egregiam eo in bello nauerunt operam, (nam eo etiam tempore Blandratensium Comitum magna erat auctoritas) eosque, qui patrum nostrorum memoria, partem sibi à maioribus gloriam literarum, & armorum studio, sui nominis famam ad exterarum quoque nationes propagarunt, & iustum rerum gestarum librum texendi materiam Beneuento agnato tuo suppeditarunt, etas nostra generosa huiusce propaginis ramos, nequaquam degeneres vidit. Nam vita sancto Gulielmo patre, qui diu totius Montisferrati ditionem, Principibus acceptissimus, populo obsequiosus cum animi moderatione gubernauerat, Theodorus frater tuus, qui solus suscipienda proli, domesticisque curandis negotijs ceteris natu maior incubuit, ita consilio, solertia, & virtute ad Gulielmi Mantua, & Montisferrati Ducis, gratiam sibi conciliandam praeuocuit, ut breui ceteris omnibus posthabitu, principem apud eum locum omnium consensione adeptus, belli, pacisque munia solus semper obinerit. Guidus item frater ab Emanuele Philiberto Allobrogum Duce magno in honore habitus, quod conciliatu inuicem Gallorum, Hispaniarumque Regum animis, exercendo ingenio nulla in Italia subministraretur occasio, otij impatiens, audito Solimanni Turcarum Imperatoris in Pannoniam & Noricum egressu, contineri nulla potuit ratione, quin suo ere nullius imperio adductus, sed solius spe gloria adductus, in eam provinciam migraret, ubi paucis moratus diebus, à Maximiliano II. Romanorum Imperatore de gerendi belli ratione, & quibus artibus tyranni ausibus occurrerit, quibus munitionibus Regnum ab inuassione & populationibus defendi, quae Castella erigi, quae communiri, quaeue destrui possent, consultum, Caesari operam suam egregie probauit. Is ipse, cum Belgia fere omnis à Philippo Hispaniarum Rege defecisset, eos se contulit, & quamplurimus praclarè editu eruditi ingenij facinoribus, tandem dum scialu admotis Mastruc mania ascendere tentat, dextro femore binis vno tempore in transfuersum misu pilis traiecto, occubuit. Alexander Hierosolymitana Cruce signatus, dum Melitensem arcem aduersus Turcarum oppugnantium impetum defendit, à immani hoste trucidatur. Fredericus eiusdem ordinis habitu signoque cohonestatus, vix dum puberta-

tem egressus, ea in obsidione praeclara ingenij, viriamque edidit exempla, adeoque pugna audum. & militaris disciplina observatorem se exhibuit, ut etiam bolide iussu percussus, destinatum sibi locum deferere, aut ab eo pedem quidem recedere, à Commilitonibus persuaderi non potuit. Soluta autem obsidione, sepius cum Mauris, Numidis, & Turcis pro Catholica religione feliciter pugnavit, & ad firmiorem proventus aetatem varijs susceptis expeditionibus, fortitudinis & prudentiae laudem cum admirabili omnium gratulatione sibi comparavit, atque isto inter Pontificem, Hispaniarum Regem, Venetamque Republicam in Turcarum perniciem sedere, Pontificia secutus arma, classem ascendit, & in eo, quo ad Corinthiacum sinum ad Turciae classis interencionem provocatum est congressu, multa inspectante Marco Antonio Columnio Pontificia classis praefecto, sui nominis monumenta reliquit, plura gesturus, ni dextrum in latus illatum vulnus illum à pugna interpellasset, in Belgii equitum ductor, iniuncta sibi munia tam fortiter obivit, ut eius exemplo cessatum fuerit omnibus, nihil adeo factu esse difficile, quod à viro manu forti, & consilio pollente, facile non reddatur, rerum ab eo gestarum fama ad Gregorium XIII. eius nominis Pontificem pervolans, in causa fuit, ut Romam evocatus, turmaeque equitum praefectus (qui locus primarijs tantum Romanae nobilitatis proceribus patebat) Pontificis gratiam non mediocriter promeruerit, indeque à Mantuae Duce impatriam reuocatus, atque in locum Theodori fratris tum praefuncti successit, morum suavitate, ingenij comitate, & consilij dexteritate, omnibus affabilis, cunctis officiosus, & nulli iniurius, nobilium omnium animos usque adeo sibi devinxit, ut nemo in tota ditione & sui regiminis cursu iussa eius detestare, prompto atque alacri animo non parere, turpe & indecorum non reputaret. Vidi ego, quanto cum merore illius discessum ab hac patria sustinerent, quanto sui desiderio arderent, cum redire illum mendax rumor inualuisset. Demum rerum bene gestarum gloria contentus, domesticis rebus componendus, & summi diu curis defatigatum animum, honesto ut otio recrearet, spretis multorum Principum stipendijs, suam se in ditionem cum recepisset, à Clemente Pontifice maximo eiusdem nominis VII. qui nepote ad Philippum Regem Hispaniarum pro gravissimâ Christianae Reipublicae negotijs destinato, comes esset itineris deligitur. Vix regressus ab eodem Pontifice, qui pervigili studio, summaque pietate verae religionis Catholicae Ecclesiae commodis inuigilans, conciliatio Gallorum procerum animum, & ad sincerae fidei dogmata restitutum, totus in eam curam incumberebat, ut quam maximè posset cunctis Caesaris subuciret, & cum eo coniuncti viribus Turcicam tyrannidem cunctis tandem Italiae imminentem depelleret, in Galliam mittitur Cisalpinam, ubi pauci admodum insumptu diebus, delectam conscripsit legionem, qualem multis ante saecula maiores nostri non viderunt, cum ea eiusdem Pontificis iussu, sub Io. Francisco Aldobrandino, qui ad capiendam bello laudem, gravi atque expedito consilio, animo in adversa quacunque in fracto, absolutaque virtute aspiranti, toti exercitui imperabat, in Pannoniam praefectus, omnium oculos in se converterat, & ingenti multarum victoriarum spe compleverat, sed glans in incertum à fistulatoribus, qui Vicegradi arcem occupabāt, emissâ sinistro genu desuper traicte, de ratione bellica tormenta ad diruenda arcis mania collocandi, arcendique ingentem sagittarum glandium, & tormentorum vim, qua continuo in subiectas legiones mittebatur, differentem sustulit, conceptamque spem fugavit. Concidit itaque Fridericus, & nemo in toto exercitu tanti viri casum non deploravit. Haec tam gloriosè à tuis fratribus gesta, rectiam dormientem, & in otio vitam agentem, sola ad huiusce dignitatis culmen evehere potuissent, ni tu laudem ex praeclarissimis tuis, quam ex alienis facinoribus tibi comparare maluisses, & precipuam familiae tuae in Christi religionem cum pietate observantiam, multoties fratrum tuorum sanguine, crispique funere luculenter comprobata, tuis quoque meritis cumulate concessari voluisses. De quibus meritis nihil omnino mihi hoc loco agendum arbitror, quod neminem lateat, quanta gesseris, quantum

DEDICATORIA.

quantum insudaris, quantâque passus fueris, cum omnium serè prouinciarum Vniuersæ Ro-
mana ditionis gubernacula, non Vno tamè tempore teneres. Iure ergo merito omnium men-
tes summo gaudio tantæ dignitatis nuntius repleuit, qui si ulli alij, mihi certè tum fortè, cui
huius Senatus Decisionum librum dicarem, cogitanti, & in ancipiti animum agenti, iucun-
dissimus exiitit. Quare omni abiecta hesitatione tuo nomini illum deuoui, & nunc quod
voueram, exsoluo. Superest, vt meum hoc (si rem ipsam intuearis) munusculum, animi
tui magnitudine, ingenij præstantia, & iudicij grauitate magni æstimes, tanti enim
alijs, proculdubio erit libri existimatio, quanti te illum fecisse cognouerint,
& me iam diu tui nominis obseruatissimum, qua soles,
benignitate amplectar.

PERILLVSTRIBVS ET
EXCELLENTISS. PRÆSIDI
AC SENATORIBVS MANTVANI

SENATVS, DOMINIS, ET
Collegis obseruandissimis:

Ioannes Petrus Surdus S. D.

VIDICANDI munus immensi laboris ob varias multorum sæpe inuicem certantium Iurisconsultorum sententias, maximique periculi rem esse, summa ob ingenij fragilitatem, neminem arbitror inficias ire; qui verò cum in ordinem conscripti sunt, à quo nulli prouocare licet, eos grauiori oneri alligari, & duriore studio defatigari necesse est: ne cui per iudicis incuriam, infcitiam, aut iniuriam res sua pereat, detrimentumve patiatur. Ego, etiam hæc, aliæque multa iis non ignorabam imminere, qui eiusmodi prouinciam susceperunt, nihil tamen eorum veritus, cum in amplissimum vestrum Collegium sum cooperatus, omnia mihi, quàm æstimari solent leuiora, proposui: noueram enim vestrum omnium morum suauitatem, anteaque vitæ integritatem, auium moderationem, grauitatem, & quæ dicundo iuri est pernecessaria, acti ingenio, lingo vlu, atque exercitatione comparatam absolutissimam doctrinam, quibus ductoribus, exploratum mihi habebam fieri nequaquam posse, vt à recta veritatis semita aberrarem. Nec me fefellit præiudicium, sed quàm merte, non arroganter, concepissem, multo vos omnia vberius eò usque præstitistis, vt si toto hoc tempore, quo vobiscum hoc in ordine cõsedi, quid profeci, post Deum Optimum Maximum, vestræ disciplinæ & humanitati, id omne gratissimo sinceroque animo acceptum referam. Factum est autem, vt dum in vestro ordine inunctum ob eo munus, ex vestræ doctrinæ fõtibz, vestris excussa iudiciis, & comprobata sententiis, complura in vnum coegerim, quæ quòd ad suffragia certius in posterum ferenda & rectam iudicandi rationem tutius inuendani, lucis nõ parum allatura pro certo habui, quibz mihi fuit antiquius, quàm vt in communem omnium utilitatem, quæ diutino vestro labore, vigiliis, & studio euulcata sunt, in lucem mitterem: ne vester ipsos vestra gloria defraudare iis, qui Mantuanæ ditioni non pareat, per inuidiam tenebras, si non obducere, vestro saltem lumine non excutere, & eos demum, qui sub Sereniss. Duces & Domino nostro magistratum exercent, vel in futurum ei muneri adscribentur, in eadem angustias detrudere voluisse videret, quæ nos diu, dum veritatem indagamus, diuexarunt. Ea iraque selegi, & satis aliorum non minus commodo, quàm vestræ existimationi faciendo euulgare, ac typis mandare statui. Erit opus (ni fallor) Principi nostro pergratum, cui nihil iucundius, quàm dissidentes componere, nihil optatius, quàm subiectos sibi populos in summa vitæ & fortunarum tranquillitate continere. Sentient laboris lenameo non modicum iudices, quibus in vasto legalis Philosophiæ pelago nauigantribz, quo modo in portum veritatis se ieci- piant, tanquam præluceus funale præsignabit: nostri Iurisconsulti huius confessus iudicium agnoscetes, quod oppugnandum, aut quod defendendum suscipiant, non ignorabunt: quidquid enim vestra sententia semel constitutum est, id omne inferioribus iudicibus sanctissimè obseruandum, Principali nobis decreto fuisse inunctum. Hioc ediscet boni æquique amator, certandum ne, an cedendum sit, superior ne causa, an inferior sit euasurus, nec veteratoris aduocati versutiam, lubricivæ litium certaminis amfractus, aut accipitem causarum exitum formidabit. Quibus rationibus nõ leui afficit admiratione, qui fieri potuerit, vt cum omni tempore, omni ætate viri singularis eruditionis, præcellentis doctrinæ, & petacuti ingenij in abtiquissimum hunc conuentum lecti fuerint, cui summa iudicij in tota prouincia potestas est: qui ordines omnes dignitate præcellet: in quo tantum iustitiæ, æquitatis, & misericordiz positum est præsidium, vt prouocationis remedio dignus non habeatur, qui eius sententiam causæ iacturam fecit: nemo tamen tam necessariam, aut certè tam utilem prouinciam aggredi ausus fuerit. Hi ergo labores, si vti reor, tantorum Patrum doctrina & ingenio digni iudicabuntur, vobis referenda erit gratia: sin minus, erit, quod mihi succenseant, mihi insultent, meo domini detrahant,

detrahant, & me solum iocundant: id quod veteor, ne cumulatè nimis præsent: scio enim non omnia attulisse, quæ copiosè ad quaestionum elucidationem congereretur, præsertim verò argumentorum vim & energiam, & in vniuerso, nedum verborum delectu, sententias ipsas non ornasse, sed incondita oratione, incompotè dicendi genere, quominus splenderent, vèlum obtendisse. Sed nò dubito defuturos, qui si non excusationem concedant, veniant tamen non de cogens, sed quæ præcipuè, qui scripta sua in vulgus dare consueuerunt: vt qui, quàm difficile sit vno in loco omnia complecti, omnia ornare, omniaque diligenter elaborare, experientia docti, condonare mihi non grauabuntur: si non eodem semper disserendi genere usus sum, si non omnia pressis argumenta, si non anxie & sollicitè quaestiones omnes pertractavi: oblectamenti sepe loco habui, aliter ac prius fecissem, sententias aliquas explicare: sepe, quod Doctorum ingens copia fastidium inferebat, rationibus vtì, & auctoritates omittere libuit: sepe etiam multarum causarum pondus, litigantium petulantia, & temporis angustia, ingenij acie, quæ mihi semper fuit imbecillis, obtudere, quæ etsi vt susceptum iam onus refugerem, & laborem detrectarem, persuadere possent, me tamen ab instituto non dimouerunt: quod veritatem sciebam à sententiis non abesse, quæ vel omni ornatu destituta atque expoliata, honestis viris non esset ingrata: & illiberalis animi notam subire verebar, si eam tot in quaestionibus, te nebris involutam, diu delitescere permisisset, perfectum opus, atque omnibus numeris absolutum edere posse desperabam: tanto enim oneri vires meas omnino impares iudicabam, & infirmum animi mei sensum agnoscebam. Quocirca, quando id, quod velit quis præstare, non omnibus concedatur, gratum haberi debet, quod pro temporis & vitij ratione exhibetur: vtur est, malui meam apud homines existimationem, vt studiosorum vtilitati & comodo consulere, periclitari, quàm cum aliorum detrimento sapere: sed & animum auxit, atque alacritatem addidit eorum, quæ hæcenus à me scripta in publicum prodierunt, non infelix exitus: oam si ea nullius ductu per ardua legum seu legalis potius discipline itinera, in doctissimorum virorum manus venire non dubitarunt, quid est, quod periculosis vobis Ducibus longorū vfu & præexcellenti doctrina iter præmonstantibus, hæc in lucem dare pertimescerem: Consilium atque institutum meum probabitur omnibus: in arduis contouersis, quale vestrum fuerit iudicium, intelligent: cetera, vt laudent, aut reprehendant, non tanti faciedum duxi, vt quò aduersum deuitatem euentum, quæ planè bona sunt, occultarem. Hos ergo vestros fœtus propenso animi studio, atque eximia obseruantia vobis offero: meque vt non minoiori humanitate ac benignitate complectamini rogo, atque ita habeatis obsecro, nihil tam esse arduum atque difficile, quod libenter & studiosè vestram in gratiam pro virium tenuitate me præstiturum vobis non recipiam.

ELENCHVS ARGVMENTORVM IN HAS DECISIONES SERIE ALPHABETICA, AD FACILIOREM MATERIARVM INVENTIONEM COLLECTVS:

Cuius prior numerus decisionem, posterior solum designat.

A.
B *Solutus ab expensis, an etiam censetur absolutus à damnis. decis. 261. fol. 543*
Ad vocatum finito officio an testificari possit. 219. 443
Ad id quod super alieno pariete constructum, an sit demolendum. 168. 347
Agnatus succedens in testamento, an teneatur recognoscere intra annum & diem. 148. 360
Alienatio facta à minore & uxore, quando contrahitur, non obstante dispensatione impetrata. 268. 163
Alienationis ephrephensis ecclesiasticæ materia diffinitur. 11. 27
Annulli, velles, & alia ornamenta, quando censentur sponsa vel uxori donata. 166. 339
Annulli captem quando habeatur pro completo. 174. 343
Appellatio admittitur à refectione probationum, non obstante iuramento probante appellationem. 36. 73
Assensus limitatus ad tempus, an extendatur ultra tempus. 169. 383
Aurorum legatum an intelligatur de maioribus, favore dotis. 281. 638
Authenria, Præterea. C. unde vir & uxor, declaratur, an scilicet in ea das sufficere debeat ad alimenta concedenda. 61. 121

B.

B *Beneficiarius recipiens pensionem unius anni, an ratificari debeat pro toto tempore locutionem factam à predecessore. 33. 68*
Bona emphyteutica an veniant in institutione heredis. 93. 190
Bona prohibita obligari, an veniant in confiscatione bonorum. 214. 523

C.

C *Adiutus non committitur ob non solum laudemini. 200. 406*
Calculus generalis restringitur ad causam precedentem. 217. 439
Capitula an insinuantur in instrumentum postea pro executione capitulorum celebratum. 71. 148
Clerici vel monachi adstantes an dicantur de iurisdictione communis. 129. 263
Clerici an ligentur iudicio proclamatum emanantium pro venditione bonorum, ita ut afficiantur sententia, quæ inde profertur contra contumaces, & eos, qui iura sua non probantur. 26. 15
Clericum laicum succedens, an ligetur instantia iudicij capiti contra eum, cui successit eorum laico, vel si contemdat, debeat remitti ad suam ecclesiasticam. 110. 228
Columen portuarius non cogitur persolvere, quando res fuerit alienata. 120. 105
Commissio, quod causa appellationis cognoscatur super meritis, intelligitur, dummodo denuncietur. 175. 359

Comparens pendente appellatione inter aliquos super re feudali, an dicatur contrahere pacto appositio in innovatura, ne vasallus eorum alioquam commissario particulari & proprio curia indice litigare debeat. 147. 299
Compensatio an possit opponi post sententiam, si ante sententiam non possit opponi. 191. 387
Compromissum an fieri possit de re indicata, & an in eo veniat res indicata. 181. 375
Conceptus & natus post mortem testatoris, quando succedat. 230. 471
Conditio potestativa vim precepti obtinet. 232. 477
Si decesserit sine filijs, aut descendens legitimis & naturalibus, an de masculis tantum intelligatur, vel etiam de feminis ad exclusionem substitutorum. 66. 136
Conditio si fuerit remotus à superioribus, an extendatur ad casum mortis. 202. 448
Conditio si intraverit inanessem, an si impleta per ingressum ante proficiendum. 303. 645
Conducitur an pro annis, quos seminavit, possit persolvere, si conduxit iudicio subhabitationis penitentie. 40. 84
Conducitur an teneatur iterato seminare prædia, quæ seminata sunt in inundatione sacra corrupta. 87. 176
Confissio debitoris an vocat solvensorem. 218. 441
Dotis facta à marito post delictum, an nocet uxori contentanti cum fisco profusa dote in confiscatione bonorum mariti. 116. 237
Dotis recepta quando in testamento sustineatur in vim legati. 285. 601
Facta ab aliquo tanquam teste, an sibi nocet in alio iudicio. 390. 618
Facta in testamento quando probet debitum. 210. 517
Quod habuit mutuo seu restituit, an diuisi possit. 218. 535
Verisimilis probat contra certum. 55. 112
Communio, an pro communito constituit debitor in mora. 215. 433
Interpellando pro communito, quando constituit debitor in mora. 240. 404
Consanguinitas an probetur ex instrumentis donationis, vel testamenti. 144. 291
Quomodo probetur, quando agitur de ea respectu matrimonij contrahendi vel solvendi. 145. 295
Contrahit substantia quando confertur possit in voluntatem alterius partis. 82. 166
Conventio quod ubi cogitur capere bona in solutio immutatur affirmatio in quæritur parte an sit valida. 219. 537
Currens debendi an repetat si post solutionem obtinet confessionem à creditore. 304. 616
Creditor chirographarius defuncti prestat in bonis eiusdem creditore heredi cum inventario habenti hypothecam. 310. 660
Conditionalis quando includatur pacto, quid si aliquis committitur, venditor teneatur pacto, quid si aliquis committitur. 213. 527

præfens

INDEX ARGUMENTORVM.

<i>presens obligationis rei sibi obligata an teneatur remittere pignus.</i>	392. 634	<i>delictum quando circa rem preiudicat creditori, cui res erat obligata.</i>	286. 603
<i>quando non cogatur excutere pignus specialiter obligatum.</i>	44. 91	<i>Emphyteusica bona si uideantur dotalia veniant in generali obligatione. Et statuta includunt emphyteusica ecclesie.</i>	166. 325
<i>Creditorum in diem certum, quae tamen nondum venit, an videantur exclusi a generali sententia lata in iudicio creditorum.</i>	151. 306	<i>Empior, an teneatur praestare colore, si ante pignus non expellendi conductorem, vel scientia ipsius emptoris.</i>	264. 548
<i>Curator an confitendo preiudicat minori.</i>	229. 467	<i>quando debeat esse sollicitus, quid pretium commettatur in emptorem praedium.</i>	156. 318
<i>Curatorem aliquem esse, quomodo ex cursu temporis praesumatur.</i>	231. 473	<i>Euclio an debeat ex contractu emphyteusica.</i>	290. 619
D.		<i>an debeatur scienti rem esse fideicommissum subiectam.</i>	202. 420
<i>Annatus suscipiendi an possit ea die qua suscepit sacramentum Eucharistiae.</i>	121. 248	<i>Euclione agi an possit ab emptore rei subiecta fideicommissum.</i>	243. 500
<i>Datio in solutum, an habeat locum iuxta creditorem.</i>	113. 232	<i>imminente in limine contractus, an praestetur fideiusus si principalis est solvendo.</i>	113. 372
<i>facta ultra debitam quantitatem est nulla, & fructus etiam consumpti restituuntur.</i>	45. 95	<i>renouata an debeat actio quanti minoris, si res sit emphyteusica.</i>	161. 337
<i>quando est nulla, an deat retentio donec debitum persoluitur.</i>	46. 96	<i>Exactor solum non remittit caducitatem.</i>	131. 369
<i>Debitor iussu alieni solvere, non liberatur si solum promissus.</i>	187. 379	<i>Exceptio rei non tradita quando opposita possit.</i>	213. 521
<i>Declarari velle vni testibus in certa parte tantum, an admittatur.</i>	16. 37	F.	
<i>Degenera praestetur solum quoad bona illa per quibus debeatur.</i>	311. 661	<i>Annuli diuino salario conducti, an familiis publicis alligentur.</i>	19. 41
<i>Delegatio debiti quando non habeat vim solutionis, nec liberet debitorem delegatum.</i>	23. 49	<i>Familias an dicatur etiam qui extra domini domum habitant.</i>	31. 71
<i>Demonstratio falsa quando videtur legatum.</i>	161. 327	<i>Fendum an & quale, & an mixtum imputetur filio in legitimam.</i>	235. 454
<i>Disponere qui potest ex pacto, an decedendo sine testamento videatur disposuisse.</i>	272. 569	<i>Fideicommissarius conditionis eumque probare tenetur.</i>	210. 444
<i>Dispositio captatoria, an censuale sit per approbationem.</i>	13. 107	<i>Fideicommissum absolutum an inducatur ex generali clausula restricta ad substitutos.</i>	35. 174
<i>quando dicatur.</i>	68. 141	<i>simplex an inducatur ex prohibitione alienandi, iurata rei qualitate.</i>	238. 490
<i>Velum verum quando dicatur, & quando praesumitur, & quando minor restituatur.</i>	216. 434	<i>Fideiubere tenetur, qui obnoxio declarationem quod certa bona non veniant in iudicio sublationis bonorum, vel secunde decreti.</i>	276. 708
<i>Domum directi appellatione quid veniat.</i>	288. 609	<i>Fidei iussu conuenta an sit praestanda quando stipulantis non interest.</i>	260. 139
<i>Domini recipiendo canonem praeteritis temporis an remittit caducitatem.</i>	317. 669	<i>requisita a statuto an sit praestanda parte etiam non petente.</i>	17. 114
<i>Demo emphyteusica incendio absumpta, an emphyteusica finiat.</i>	198. 399	<i>Fidei iussu de restituenda re, an teneatur etiam ad fructus rei.</i>	212. 429
<i>Donatio absentis facta stipulante notario non regit acceptance.</i>	111. 229	<i>ex solutione facta per alium fidei iussorem a se indultam, an agat contra principalem.</i>	118. 241
<i>an sit valida si non fuit acceptata nisi post mortem donantis.</i>	206. 416	<i>Filia exclusa a statuto, an concurrat cum masculo in proprietate reservata filii ex Authen. Praeterea. C. unde vir & uxor.</i>	8. 19
<i>inter virum & uxorem an confirmetur clausula habentis vim iuramenti.</i>	114. 315	<i>exclusa a successione quando faciat partem alij in computatione legitima.</i>	252. 519
<i>omnium bonorum continet solum presentia.</i>	235. 479	<i>Fili ex legitimo matrimonio procreati, si possit fieri in conditione, an intelligantur vocati.</i>	162. 330
<i>propter nuptias constans matrimonio an valeat obsequi statuto, ne vir donet uxori.</i>	214. 432	<i>Filius adulterinus quando probatur ex sine, & infirmo.</i>	23. 169
<i>Dos an detrahatur de fideicommissa, non obstante expressa prohibitione testatoris.</i>	62. 123	<i>an privari possit ob fallum patris.</i>	101. 209
<i>data a matre an imputetur in lacrum a statuto delatum.</i>	119. 242	<i>naturalis an petere possit legitimam, & alimenta.</i>	244. 501
E.		<i>presens solutio doli, an obligetur cum patre.</i>	47. 66
<i>Meus domum, quam prius conductat, non trahitur discedere a locatione.</i>	51. 103	<i>prioris matrimonij, an consentiendo secundis nuptijs matris suae perdat beneficium in I. femine. C. de secund. nupt.</i>	99. 205
<i>Emphyteusica an cadat ob non servata pacta, quae rem, vel rei usum non resistunt.</i>	180. 368	<i>vocatus an possit venire vivente patre ad fideicommissum.</i>	242. 499
<i>domum a se extruam, an demoliri possit autoritate propria.</i>	74. 160	<i>Femina ab emphyteusica ecclesiastica semel exclusa, an admittatur iteratio.</i>	95. 195
<i>qui destruit domum a se extruam, an puniatur.</i>	300. 641	<i>Frater consanguineus, an cum utroque consensu admittatur si ante statum exclusus fuerit in conditione.</i>	239. 492
<i>qui lite pendente non soluit, an cadat.</i>	6. 13	<i>Fructus futuri a conductore percepti, an veniant in obligatione bonorum.</i>	97. 204
<i>qui pendente generali subhaftationis iudicio male versatur, an privari possit.</i>	102. 211		pos
<i>vendendo partem rei, cum haberet licentiam vendendi, an cadat.</i>	181. 381		
<i>Emphyteusica caducitatem iam commissa potest declarari pendente iudicio.</i>	29. 60		

I N D E X

post purificationem fideicommissum percepti an veniant re-
stituendi. 25.22
Fructus valor an crescat ultra trientium. 87.165

G.

GAbella an debeat a filio legitimo, & emanci-
pato pro donatione sibi facta. 96.199
an pro censu soluenda sit. 204.212
an solatur pro recommendatione contenta a principio.
321.675
solus an debeat pro retrodatione facta vigore reservatio-
nis domini facta in venditione. 305.648

H.

Hereditas a seipso quando legari possit. 205.414
Hereditas bona an veniant in obligatione facta per
defunctum. 311.665
Heres adveniens an sibi solvere debeat. 224.456
censetur pro suo credito sibi soluisse de mobilibus, non de
stabilibus. 170.349
cum beneficio innumari, an possit dare tot bona in solutu,
quando hereditas est opulenta. 318.671
pro impensa funeris an preferatur habuit expressam
hypothecam. 112.230
qui possit sibi solvere, an sibi preiudicet petendo suum cre-
ditum in separationis iudicio. 92.182
renocare an possit confessionem testatoris. 130.266
vnde ex pluribus, an conveniantur in solidum pro date.
90.231

Hereticis occulti bona, an publicentur a die criminis. 247.
507
Hereticis incapacium obijci possit ab alijs prater fiscum.
250.193

Honoraria duobus locatoribus promissa, quomodo inter
eos dividantur. 155.317
Hypotheca extinguitur per assignationem, etiam quod non
habuerit effectum. 266.559

fideicommissario an competat in bonis fideicommissis,
in substitutione bonorum. 76.157
in bonis testatoris, an deat pro anno legato. 28.18
non competat in bonis testatoris profructibus rei relicta.
271.571

pro canone an competat contra tertium. 32.66
pro laudimio an iacta competat. 31.65

I.

Inimunes an custodie omni solvantur. 275.580
Immunitas ob duodecim liberos an ad filios transeat.
123.250

Impedimentum illatum quando tale sit, quod impediens
terteri faciat ad introitus. 94.193
Impensae culturae an su reficienda debitori ab eo, cui suae rei
assignata in iudicio substitutionis. 294.630
funeris an preferatur creditoribus habentibus hypothe-
cam expressam. 251.528

Impugnans confessionem factam in instrumento, teneat
probare contrarium. 104.215
Inductio an proficiat pro alimentorum debito. 323.636
Inimicium materia laici tractatur. 89.181

Institutio captivorum an sit si dicatur, substitui fratri su-
sum si frater instituerit filium meum. 98.204
Institutum an possit instituentem heredem relinquere. 63.
128

Instrumenti emphyteutici, & confessionis in eo emanatae ad
probandum dominium, vides quanta sint. 10.25
Instrumentum in sola predesti quare non notarium. 209.
422

Interesse an peti possit post sententiam. 69.143
debitur pendente generali iudicio substitutionis bono-
rum. 262.544

Inventarium beneficium an heres primarius possit a testatore, &
an heres teneatur solvere in pecunia, quando hereditas
est opulenta. 30.61
Inventarium heredis, qui cum minor esset, aliquid emisit,
an sit nullum. 222.451
Inventaria possit tacite approbati & ratificati. 150.323

Index possit ad favorem appellati reformare sententiam.
143.290
Ius aduendi an transeat ad creditorem. 140.284
pascendi quicquid & quomodo praescribatur. 236.485

L.

Legata effusa caduca an veniant in restitutione, quon-
do instituta facta est, exceptis legatis. 260.566
Legata possessione seu fundo suo in certo loco, an veniant
pradia alibi existentia, quae a testatore erant unita &
annexa, & rodatur nominatim nuncupabantur. 241.496
Legatum annuum ab herede an a fructuario praestandum
sit. 193.391
dotis, quae non appareat soluta, an debeat, vel alio ce-
di debeat. 142.289
salutem filiae, quae renunciant, an applicetur masculo. 14.
33

salutem pro supplemento legitime, quae dicitur testator tan-
tam esse, an renovari possit. 127.260
quando ante dicitur petatur. 120.246
quando probetur duobus testibus. 149.301
Legatum an debeatur fisco in bonis patris vivens, stan-
tibus nepotibus. 167.344
an debeatur fisco pro filio, ex quo extant filij. 314.664
an deduci possit de bonis alij relicto si solus non fecit in-
ventarium. 216.666
& scilicet quando simul derivantur. 311.518
Legitimus ex frequentu matrimonio an excludat subiti-
tutum. 319.672
Lex, exigere disem. ff. de iudic. an procedat in taxado va-
lore inane soluta. 227.462
Lex Aegypti quando sit servanda inter Hebraeos. 133.271
Libet an probet contra tertium, si ex decreto Principis fi-
dem facit. 312.662
mercatoris an probet, & quando. 199.403
Libri omnibus legatis in iuriscofulto, an veniant solum li-
bris legales. 150.305
Licentia concessa ad tempus, an extendatur ultra tempus.
203.410

Liquidatio instrumenti an gaudeat privilegio, ne appella-
tur. 27.57
Locator an teneatur tradere conduttori semen pro agro se-
minando, vel ipsi conduttori teneatur proprio semine
seminare. 201.407

M.

Masculinum in fideicommissis quando concipiat fa-
minum. 84.172
Mater an donare possit filia nata ex prohibiti amplexu.
249.513
excluditur per pupillarem substitutionem, etiam a legi-
tima de bona in bonis filij. 273.577
quae amittit melius per secundas nuptias, an aliam reas-
sumat mortuo secundo viro. 106.220
Masculinum privilegium circa litis expensas quae sint. 274.579
Mater a viro totum quadragesimum regitur, si fuit
laesa in iuramento. 156.277
an transmissa in excludendi faminam sibi competens
ex statuto. 131.344
quando obligatur pro dote, non obstante statuto gene-
raliter laquenti. 287.593
Minorum excedere vel non excedere vigesimum annum, quis
probet, ubi agitur de nullitate contractus. 71.154
Molestia qualis sufficiat, ut heres ex dispositione testatoris
petatur. 194.391
Mulier minor an possit dare in dotem immobilia sine so-
lennitate. 278.585
Negusan

Negusant sententia circa obligationem rei aliena in
fuit. tract. de pignoris. pari. 4. num. 34. reprobatur.
157. 370
Nominandi facultas quanto tempore duret. 226. 470
Nominatio quando censetur facta intra annum. 321.
683
Nominat debitoris legato an veniant amictilli temporis
officia. 88. 178
Notary confessio an probet instrumentum esse falsum. 131.
275
Quod sit falsum. probat, quando est coniecturis adminic-
lata. 107. 223
Notarius afferens in instrumento pecuniam numeratam,
quando intelligatur de reali numeratione. 28. 4. 199
Nullitas allegari an possit a tertio. 108. 224

O.

Obligatio non censetur vocari in generali substitu-
tione agnatum, vel familia. 42. 36
Ordo Ducalis de femina innupta, an locum habeat in suc-
cedendo femina. 195. 395
Quod conveniat auctor, non procedat in indicio reali.
174. 356
Quod in re propria quis praestet, quando procedat.
56. 113
Quod prelati credideris fideiubeant, non habet locum, quan-
do venditio declaratur nulla. 122. 248
Quod primo venienti satisfiat, an locum habeat, quando
iudicium secundum decreti est nullum. 74. 153

P.

Pactum appositum ab emphyteota vendente, an sit
validum. 220. 443
De retrovendendo quando extendatur ultra tempus con-
ventionum. 34. 70
Legis commissoria in contractibus quando sustineatur, vel
non. 248. 509
Quid bona applicentur filiis, an profus etiam nepotibus,
73. 11
Pater, quando stipulatur pro se & filiis, possit in preiudi-
cium suorum alienare. 324. 627
Stipulando pro se & filiis an videatur stipulari vii here-
dibus. 322. 676
Patrum an dicatur negligens in acceptanda tutela, donec
mater exeat. 42. 99
Pensio domus quomodo sit estimanda, an quanti con-
dixisset, vel quanti actor locasset. 270. 569
Permutanti an deat regressus ad rem existentem penes
tertium si res data sibi fuit euicla. 173. 313
Pistor an dicatur mercator. 313. 663
Pena pacisruptae, an committatur ob falsum testimonium.
79. 164
Possessionem pro parte falsam an in totum negari sit perim-
tina. 58. 116
Possioni respondendum an sit, quando contrariatur pos-
sioni alterius. 196. 397
Possionibus respondere an cogatur, qui contrarias dederat
possessiones. 17. 38
An teneatur rem, licet habeat auctorem, si iudicium sit
possessionum. 22. 47
Praedium intermedium impedit servitutem. 127. 362
Prescriptio, quibus actibus interruptitur. 5. 12
Sublata an intelligatur per verba semper, & quando cum-
que. 2. 2
Triginta vel quadraginta annorum an sufficiat contra
principem. 1. 1
Pretium quando applicandum est infundum idoneum &
securum, qui teneatur probare fundum esse idoneum
& securum. 320. 674
Retrum sequestratarum an loco eorum succedat. 306. 613

Principi an liceat ordine, quod satisfiat ei, qui primo se
expenderit. 13. 31
Procurator ad emendum rem teneatur illam restituere, si
erit nomine proprio. 304. 647
An cogatur restituere contra suum clientem. 190. 386
Fisci an teneatur iurare de calumnia. 18. 40
Producens scripturam, quando videatur falsari contenta
in ea. 267. 561
Prohibitio alienationis quando comprehendat eam, quae sit
in ultima voluntate. 124. 251
Quando personalis censetur. 125. 253
Promissio in verbo veri Principis an habeat vim iura-
menti. 234. 483
Papillus an conveniatur ex contractu interius. 297. 636
An teneatur stare colono depuato a iustore. 299. 640
Consentiendo matri transmitti ad secundas nuptias, an su-
bi preiudicet. 100. 208

Q.

Questio immunitatis in limine indicii, an prestanda
sit fideiussio in solidum, vel pro parte in iudicium
deducta. 295. 298

R.

Ratificatio maioris expressa an validet contractum,
ut ex nunc, vel censetur validare, ut ex retrorac-
tione datorum, inter se, & hypothecae alij medio tem-
pore quasita. 245. 503
Minoris, vel idat venditionem nullius falsam. 70. 145
Redhibitoria quando cesset propter figuram accidens. 146.
297
Relictum, nepti ab auctore, imputatur in lucrum statuti nepti
debitum de dote matris, quatenus relictum excedat legiti-
mam. 169. 348
Vxor secundae ultra modum, l. hac edita. C. de secun-
dum. an sit bona cum fructibus restituendum. 171. 341
Remissionis mercedis pro pensione rei locata, & restituenda
interesse ob damnum passum, materia late tractatur.
326. 690
Res obligata, quae semel exiit obligationem, an reincadat
in causam perueniat ad debitorem. 163. 333
Permutata redit ad dantem si cuncta euicione, absque alio
domini assensu. 182. 371
Quando efficitur hereditaria si emptia est de pecunia ha-
reditaria. 15. 34
Responsio data possessionibus qualiter interpretanda sit. 29.
621
Restipulari bona sibi locata an liceat, & restipulationem
prohibens an teneatur ad restitutionem damnum. 131.
267
Restitutio an deat principi ex generali clausula aduersus
prescriptionem stante scientia. 4. 9
Rustico neganti an succurratur, contra praedicam Angeli.
227. 458

S.

Scriptur an possit pro mercede retinere librum. 50.
102
Securitas concessa debitori an ei servanda sit si fugam pa-
rat. 307. 653
Securitate debitori concessa, an eius bona iam sequestrata
vendi possint. 301. 642
Sententia calculi contra unum, quando alij non necesse.
256. 525
Generalis in indicio eridarum, an corruat venditori de-
clarato heretico. 289. 616
Socii an & quando possit obligare bona socij. 213. 431
Solvens integrum legatum, an perdat fideiucium. 264.
594
Solutio in quam causam facta censetur. 106. 378
Quibus

INDEX ARGVMENTORVM.

<i>Quibus presumptionibus probetur.</i>	101. 219
<i>Si amicum annuans contractum, de quo instrumentum non appareat, non habeat locum quo ad exemptionem, & reuocationem.</i>	277. 183
<i>Annullans contractum factum sine instrumento, quomodo intelligatur.</i>	43. 23
<i>Creditorum preferens in re propria, an procedat in seruicio redacta ex fructu vendito.</i>	130. 183
<i>De fructibus paraphernalium, an includat fructus rerum dotalem.</i>	192. 389
<i>De iuribus non acquirendis, an liget forenses.</i>	197. 399
<i>De plus petente, an locum habeat in petente totum indubi.</i>	65. 135
<i>Excludens feminas propter masculos, an habeat locum in hereditate femine.</i>	9. 23
<i>Exclusum feminarum, an habeat locum in hereditate clerici.</i>	20. 42
<i>Prescriptio non obligat stante mala fide.</i>	158. 321
<i>Quod amittatur arrium, in quo commissa fuit falsitas, quando habeat locum.</i>	263. 146
<i>Quod frater teneatur pro fratre, non obligat pupillum.</i>	49. 101
<i>Quod salarium non petatur lapso triennio, quomodo intelligatur.</i>	24. 51
<i>Sub rubrica, qualiter inuictum ad effectum possit vendere, quo disponitur, quod dominum directum in rei emptione preferatur solvendo solidos xvj. pro qualibet libra, declaratur.</i>	39. 13
<i>Stipulatio an habeatur pro apposta, vel apponi possit a notario in instrumentis.</i>	223. 454
<i>Substitutio an sit in penam, etiam quo ad bona relicta.</i>	7. 15
<i>Si decesserit sine filijs, an continetur vulgarem, quando gratuius decessit viuo testatore.</i>	37. 79
<i>Vulgaris an tollat penam appositam.</i>	228. 464
<i>Vulgaris non tollit ex coniectura sui accrescendi.</i>	54. 109
<i>Substitutio vulgaris excludit coniunctum.</i>	152. 308
<i>Successor singularis necessarius quando non teneatur stare locationi facta ab auctore.</i>	172. 342
<i>Quando teneatur stare colono.</i>	225. 459
<i>Teneatur stare colono, quando scitur rem esse locatam, & venditori agenti ad pretium, quando non obstat exceptio rei non tradita.</i>	265. 552

T.

<i>Testamentum approbans deducit salicidiam.</i>	132. 268
<i>Matri an sit nullum, si filio tanquam extraneo reliquit.</i>	293. 629
<i>Non publicatum an dicatur imperfectum ratione voluntatis.</i>	92. 625
<i>Testator potest disponere, quod filij restituant fructus perceptos ultra quantitatem legitimam.</i>	21. 43
<i>Testes an recipiuntur ad probandam bonam famam, publicatis attestacionibus.</i>	59. 318
<i>Attestacionibus publicatis quando recipi possunt.</i>	126. 256
<i>Due de veritate an tantum probent, quantum tres de scriptura.</i>	70. 149
<i>In renouando testamento debent habere qualitates requisitas in eo condendo.</i>	128. 262

<i>Mortui, qui fuerant inter alios recepti, an probent.</i>	102. 214
<i>Non obstante scientia testificatorum, an de nouo produci possint.</i>	113. 310
<i>Post publicationem an admittantur ad comprobandum testes reprobatos.</i>	297. 635
<i>Quando falsi sint, & de intellectu sit utrum, quod videntur falsi, ut libris cadit a causa.</i>	282. 592
<i>Testis signum an sufficiat pro subscriptione, & illi aqua leui.</i>	137. 278
<i>Testis unus an plene probet deponendo de duplici confessione, presente parte.</i>	12. 30
<i>Transactio facta a pluribus, an restringatur ad ius omnibus competentibus.</i>	176. 361
<i>Tutela quando ahi datur, an censetur ademptum legatum, primo inter factum.</i>	32. 81
<i>Tutor an dari ita possit, ut non teneatur satisfare.</i>	91. 187
<i>Conueniri potest ad restituendum bona inventaria ante redditum vniuersalem rationem.</i>	184. 373
<i>Subrogatus vno casu an habeat locum in alio casu.</i>	207. 417

V.

<i>Alor quanti plurimi an debeatur ob solem malam fidem.</i>	199. 365
<i>Vassalli an possit contra dominum prescribere, stante fidelitatis iuramento.</i>	3. 6
<i>Fundum quando perdat ob non preitam inuestituram.</i>	221. 448
<i>Vendens ad prelatam, an integrum pretium soluere teneatur, & cogatur creditoribus posterioribus.</i>	60. 119
<i>Venditio bonorum minoris an pro debito defuncti fieri possit sine solemnitate.</i>	77. 159
<i>Cellata in voluntatis ementis an valeat.</i>	114. 233
<i>Quando dicatur ad corpus, saltem ad effectum, ut pretium minuat, si deficiat mensura.</i>	64. 119
<i>Quomodo dicatur ad corpus, & quando ad mensuram.</i>	257. 534
<i>Verbum premiato, quando importet presentiam partiu.</i>	115. 236
<i>Via primata an sit mensuranda in locatione.</i>	42. 87
<i>Vitruata quando veniant in venditione domus.</i>	134. 274
<i>Usufructuaria an fructus restituat, si petitam cautionem non prestet.</i>	281. 592
<i>Usufructuarius an camere teneatur cum fideiussores, si est pauper.</i>	141. 286
<i>Cancro quando teneatur non obstante inssu testatoris, quod heres pro eo teneatur fideiubere.</i>	169. 227
<i>Quomodo cancelat pro rebus, que usu minuantur.</i>	67. 140
<i>Vsura debentur Hebreis bancheris, etiam nulla facta interpellatione.</i>	80. 164
<i>Prem non solui debentur, quando emptor erat ex alia causa creditor.</i>	117. 239
<i>Vxor an possit obligare se in causa dotis pro maritis.</i>	164. 335
<i>Fundum dotalem alienare an possit, pro liberando marito a carceribus.</i>	86. 175
<i>Que fuit ab hereditibus mariti alia, an repetat fructus datus.</i>	211. 416
<i>Transiens ad secunda vota, non fideiubet pro date.</i>	279. 559

DECISIONES SACRI MANTVANI SENATVS.

*A Ioanne Petro Surdo Casalensi I. C. & in eodem auditorio
Senatore collectæ.*

ARGVMENTVM.

Præscriptio triginta vel quadraginta annorum, an
sufficiat contra Principem.

SVMMA RIVM.

1. Dux Serenissimus Montis ferrati habet iura Imperij, & in eo Ducatu potest ea, qua Imperator in toto Imperio.
2. Præscriptio centum annorum requiritur contra Romanam Ecclesiam, & contra Romanum Imperium, vide num. 9. & 10.
3. Dux vel Marchio ubi creatur, in eam ipso iure censetur translati omnia iura Imperatoris reservata.
4. Princeps, nisi in specie reperiatur privilegiatus, & titulus iure communi.
5. Princeps quando contrahit, consideratur tanquam privatus.

6. Pacta retrovendi præscribitur statio triginta annorum.
7. Præscriptio triginta vel quadraginta annorum operatur contra Imperatorem.
8. Specialis non est amplianda sed restringenda.
9. Imperium gaudet privilegio Ecclesiæ Romanæ, tantum in casibus expressis.
10. Præscriptio centum annorum requiritur contra Principem in illis que sunt ex reseruatâ in signum principatus.
11. Princeps habet bona duplicis generis: aliqua quidem quæ sunt principis possidet alia vero tanquam privatus.

DECISIO I.

PRÆTENDIT DUCALIS fîscus re habere posse locum Bozzolatum quem Sereniss. Princeps multis antea annis vendiderat cum pacto retrovendi illi Illustr. Domino Comiti Gulielmo Sangiorgio, cuius nunc hæres & nepos Illustr. Comes Guidus dicebat illi pacto præscriptis longissimi temporis cursu. Sereniss. autem Dux (quæ sua fuit semper erga omnes vasallos, sed præcipue erga hos Dominos Comites benignitas, quorum devotionis, constantis fidei, & obsequantia, egregia adhuc signa, & perspicua extant monumenta) iussit omisso omni iudiciorum strepitu rem intelligi, & sibi, vera partium iustitiam moueretur, referri illud autem in primis dubium emerit, quanto tempore pacto prædicto præscribi posset: & dicebat fîscus, non minore centum annorum spacio induci præscriptionem, coacta Serenissimum Principem, & qui, tanquam Montis Ferrati Dux, habet Imperij iura, & in eo Ducatu ea potest, quæ Imperator in toto Imperio. *Inf. consil. 135. consil. 2. Natta. consil. 179. num. 9. Cephal. consil. 1. num. 24. Broom. consil. 56. num. 64. Moroch. consil. 1. num. 179.* quia tunc centum anni requiruntur contra Romanam Ecclesiam, Auth. *Quæ ad altitares, C. de sacros. eccl. c. si diligens, cap. audientiam, &c. nobis, de præscript. &* tantum temporis est necessarium contra Romanum Imperium. Ita

voluit Bald. in l. a. C. de usufructu. ubi Ang. extēdit ad Principem. Sequitur Alex. in consil. 84. fol. 2. vol. 1. Felu. d. cap. 4. audientiam, cap. penult. Brun. in consil. 45. num. 6. & 7. deris. Ped. 69. num. 15. Et cum hoc privilegium competat Imperatori, debet etiam competere Principi qui habet Imperij iura, & factus est eius Vicarius, quandoquidem, ubi quis creatur Dux vel Marchio, in eum ipso iure censetur translati omnia iura, omnisque Imperialis potestas, & ea quæque quæ Imperatori reseruatæ sunt, in signum Imperialis coronæ, ut post Jacob. & alios ponit Roland. in consil. 4. num. 42. volum. 3. Boff. in tit. de regu. num. 5. Marchionatus enim dicitur Regalis dignitas, gloss. in c. 1. §. si quis vero casu, in ver. ætenu, ubi Bald. de pace tenen. idem Bald. in tit. de feud. Marchie.

Retulit tamen Senatus, locum fuisse præscriptioni, per cursum triginta aut ad summum quadraginta annorum: quia tunc Princeps in dubio, vitæ iure privati, atque ita iure communi, nisi in specie repetitur privilegiatus, l. idem, ff. de compensat. l. cum visus f. ff. de pignor. C. in l. a. C. de petit. hered. l. ubi Bartol. C. de condit. lib. 11. Acherat. consil. 101. Qui. Pap. quæst. 516. gloss. in litem veniunt. §. in privatorum, ff. de petit. hered. Natta, consil. 500. num. 6. Grane. consil. 596. num. 5. Menoch. consil. 292. num. 9. Petegru. de iure fisci, lib. 6. tit. 1. num. 1. Imò tunc Princeps quando contrahit, consideratur tanquam privatus & vitæ iure communi, Bald. in l. ex imp. f. de C. de rell. m. & in cap. de natur. fudi. Card. in consil. 147. consil. pen. Rom. in consil. 352. in 2. dub. Iasus l. a. in l. 1. et. de p. per. dicit. 2. num. 1. Becur;

2
 & *conf. 45. n. 26. & conf. 71. n. 9.* At contra pcuratorem
 prescriptionis semper inducitur spatium triginta
 annorum aduersus pactum retrocendendi, *C. a. conf.*
430. vel 2. C. de p. conf. 43. col. 1. n. 5. in om. Dec. conf.
212. col. 1. Tit. 9. de retr. conf. 45. §. 36. gl. 2. n. 36.
 & *seq.* & dicitur in alia Decisione. Ergo idem erit
 in ipso Principe.

7
 Secundo contra ipsum Imperatorem prescri-
 bitor regulariter spatium triginta vel saltem qua-
 draginta annorum, *est text. in l. comp. de prescrip.*
30. vel 40. annorum, qui loquitur de pcedio tribu-
 tario Imperatoris, *gl. an §. res fisci, l. i. de v. sup. ap.*
 que sic debet intelligi, habita relatione ad text.
 ibi, qui loquitur de re patrimoniali Imperatoris,
gl. off. in l. emphyteusis, C. de fund. patrimon. lib. 11.
 vbi similiter de fundo patrimoniali. Et dicit Bald.
in l. 1. n. 2. C. de res domine a. quod res patrimon-
 ialis Imperatoris, prescribuntur quadraginta
 annis. Transit cum eo Ang. ibi. Idem voluit Fab-
 ber. *in d. §. res fisci, in princ.* vbi cum sequitur *Aret.*
l. off. & Peri. Instit. de v. sup. ap. Guald. Pap. quafi. 426.
 vbi dicit iudicatum fuisse contra Cameram
 Regiam. Quod etiam dicit *Afflic. in c. 1. tit. 1. n. p.*
quadraginta, n. 1. lib. 3. Et idem in Republica Se-
 ocaui tenuit *Aret. in c. 1. §. 1. n. 3. ver. 3. super ul-*
tra predicta, l. 1. de Plat. in l. fin. n. 1. C. de fund. pa-
tr. lib. 11. & de rebus Principis, *C. in d. l. 1. C. com.*
de v. sup. ap. Bal. & Salic. in l. 1. n. 1. p. 1. C. de quadren.
prescrip. tit. 1. n. 1. B. in d. §. 1. d. 1. §. 1. d. 1. §. 1. d. 1.
prescrip. Afflic. in p. 1. n. 1. C. de Regni. quafi. 19. n. 1.
5. Balban. in l. 1. §. 1. d. 1. §. 1. d. 1. §. 1. d. 1. §. 1. d. 1.
ver. non obstat etiam dum dicitur, vol. 4. vbi contra
Ducem Ferrari. Crau. de antiquis temp. par. 1. §. 1.
absolutis differentis, n. 1. §. 1. folio mibi 422. & in conf.
712. n. 16. Gabi. in c. 1. §. 1. n. 1. vol. 1. B. de
dec. 126. n. 11.

Doctrina autem Ang. & Alexand. procedit io-
 quam illis casibus enumeratis in *leg. fin. C. de i. re-*
g. eccles. non autem in aliis: quia specialia non
 sunt amplianda, sed restringenda. *l. 1. in singulare,*
ff. de legibus. ita declarat B. de d. fin. d. 1. §. 1. d. 1.
et d. 2. par. 1. par. 1. n. 1. §. 1. n. 1. §. 1. n. 1. §. 1. n. 1.
 vbi dicit, quod nisi ad eos casus restringa-
 mus Decisionem Ang. & Alexand. erit falsa, &
 contra communem opinionem Doctorum quos
 ipse ibi citat. Et licet Imperium gaudeat pri-
 vilegio Romanæ Ecclesiæ: tamen id obtinet so-
 lum in casibus expressis, non in aliis. *B. de d. fin.*
164. n. 20. & seq. vbi loquitur etiam quando bo-
na sunt Principi incorporata. Latissime disputan-
do & probando, id confirmat Crau. in d. §. 1. d. 1.
164. n. 20. & seq. vbi vltra casus de quibus in

ea. fin. vult non requiri centenarium prescriptio-
 nem. & cum eo transit *Peregrin. d. lib. 6. tit. 8. n. 6.*
 & si aliter diceremus, vique destrueremus com-
 munem sententiam, de qua supra mentionem feci-
 mus.

Secundo intelligi possunt allegata in contra-
 rium, vt procedant in iis quæ sunt Principi re-
 seruata in signum Principatus, non autem quoad
 ea quæ possident tanquam priuatus, vt est fondus,
 census annuus, & similia. At quia distinguit *Guald.*
Pap. d. quafi. 426. in princ. ita etiam ante eum distin-
 guit *Jo. Fab. d. §. res fisci, n. 2. Crau. qui ita resolu-*
d. §. al. saluti, n. 2. 46. Ea enim quæ Principi sunt
 reueruata centum annorum spatium tantummodo
 prescribuntur, *ca. super qui iudat, §. prescrip. de*
re b. signis. vbi Abb. notat. idem Abb. in ca. tam
notu, col. 1. an sine de prescrip. Barr. Bal. Barr. Aret.
& alii quos citat Insan. comp. ac. 8. n. 10. vol. 1. & in
l. Imperium, n. 20. et sic alia quæ sunt, ff. de iurisd.
om. iud. Alex. conf. 6. n. 6. vol. 1. Balban. 1. par. 5. par.
prin. in prin. n. 2. 4. Soc. in n. conf. 76. n. 89. vol. 1.
Alban. in c. 1. §. 1. n. 91. Rolan. in c. 1. §. 1. n. 92. vol. 1.
Ceph. in c. 1. §. 1. n. 38. An. Gabr. in c. 1. §. 1. n. 3.
tit. de prescrip. conclus. 1. n. 6. Proq. d. 1. n. 8. n. 14.
 & cum Princeps aliqua bona habeat tam-
 quam Princeps, aliqua vero tanquam priuatus,
 vt inquit *Guald. Pap. d. quafi. 426. in princ. Crau. d. §.*
absolutu, n. 38. non representat Principem in
 iis, quæ tanquam priuatus possidet, alienat, vel a-
 lio iure ad alium disponit. Sed duplicem habens per-
 sonam, agit Princeps, quando de iis disponit quæ
 sibi vti Principi competunt, & agit priuatus in
 eis quæ habet tanquam priuatus. Et quod dixit
 Crau. loco predicto Principem scilicet habere
 bona duplicis generis, ponit ante eum *Alber. in l.*
fi. C. de iurisd. om. iud. Martin. Laud. in tit. de Prin-
cip. n. 6. & alios citat in c. 1. §. 1. n. 38. conf. 33. n. 1.
13. & conf. 127. n. 61. quod si centum annis prescrib-
 untur reueruata, nulli dubium quin minori tem-
 pore prescribantur alia quæ Princeps possidet tan-
 quam priuatus, & quæ non tanti sunt ponderis. Et
 quamuis *Cass. conf. 106. n. 3. vol. 1. tenet, Principi*
 etiam in priuatis iuribus cõpetere prerrogatiuam,
 & cum sequitur *Peregrin. d. 1. n. 8. n. 4. tamen Crau.*
d. §. diffusu, n. 33. & 34. impugnat hoc dictum, &
 omni caso intelligi debet de aliis prerogatiuis,
 quæ principi conceduntur non de prescriptione
 centenaria, quam diximus locum habere solum-
 modo inquam, casibus expressis. *d. fin. cum ipse*
Peregr. numer. 6. concludat, extra illos casus
 Principi vti iure communi, in prescriptionibus
 ita ergo intelligendus erit vt eueniat contra-
 rietas.

ARGVMENTVM.

Prescriptio an intelligatur sublata per verba semper
 & quandocunque.

SVMMARIVM.

1. Pacto retrocendendi non prescribitur triginta annis,
 quando alium fuit, quod licet venditor semper,
 & quandocunque, retrocurret. & n. 6. contra
 n. 7.
2. Pacto retrocendendi non prescribitur triginta annis,
 vbi ad id pactum retrocendendi semper, & quan-
 docunque & contractum est celebratum cum
 Principe vendente.

3. Princeps potest tollere prescriptionem, præcipue ubi
 nondum fuerit completa.
4. Contractum factum cum Principe habet vim legis.
5. Princeps potest legem tollere, qui dicitur lex ani-
 mata in terra, vnde si facta sub n. 13.
6. An prescribat, quando dictum est, semper, &
 quandocunque.
7. Pacto retrocendendi prescribitur triginta annis,
 licet

- habet illam sit quod venditor possit semper, perperam, vel quandoque recte mittere.
- 8 Reformationis facultas redimendi simpliter facta, intersequitur secundum dispositionem iuris, id est, intra triginta annos.
- 9 Prescriptio triginta annorum renunciare non censetur, qui promittit semper, & quandoqueque solueret, vel retinenda.
- 10 Dilationes, semper, quandoque, & similes, restringuntur a lege ad annos triginta, idque sui natura.
- 11 Voluntatem suam censentur partes in dubio accommodare secundum legem.
- 12 Dilationes (semper & quandoque) in materia prescriptio non important infirmitatem, sed restringuntur ad annos triginta.
- 13 Verba sunt in dubio intelligenda secundum subtilitatem materiam.
- 14 Alium faciens, censetur se obligare legibus de illo actu loquentibus.
- 15 Prescriptio triginta, vel quadraginta annorum videlicet, non sufficiens verba generalia: pra-

- sertim si agatur de prescriptione triginta vel quadraginta annorum.
- 16 Renunciatio non presumitur.
- 17 Verba ubi sunt dubia, sit interpretatio contra eum qui reformando sibi facultatem redimendi, debebat uti clarioribus verbis.
- 18 Prescriptio non esse sublatam in dubio interpretari debemus.
- 19 Principi in dubio videtur uti iure communi.
- 20 Principi in dubio non censetur uti plenitudine potestatis, nisi alius sit nullus.
- 21 Principi contrahere videtur ut facere tanquam privatus: & voluisse contrahere secundum iura communia.
- 22 Principi censetur voluisse uti iure Principi quando eius contractum est contra ius, aliis scilicet.
- 23 Principi dicitur lex animata in certum.
- 24 Principi verba generalia sunt interpretanda secundum iuris intellectum, & non secundum certicem eorum.
- 25 Principi mens talis presumitur qualis est legis scripta.

DECISIO II.

- L**IT A orta fuit dubitatio in praemissa causa, quia videtur prescriptionem triginta vel etiam quadraginta annorum fuisse sublatam: quia tamen eo contractu consentium fuit, quod licet Principi retro mittere semper, & quandoque, ita enim voluit Bald. & Angel. in l. quod si natus, §. quod si natus veni-
 1 ff. de ad. ed. Angel. & Imo. in l. §. de re cap. Fulgo. consil. 123. Barbat. consil. 1. col. 3. vol. 1. & consil. 18. vol. 3. Cepol. consil. 68. in fine. Crot. Alcia. Fabian. de Mont. Castan. Ige. & alij, quos citat Tiraque de reit. c. 1. §. 1. glo. 2. num. 15. & §. 1. §. 2. quatuor hanc sententia patiatur controuersiam, tamen
 2 videtur transire sine difficultate, quando contractus est celebratus cum Principe. Ita voluit Socin. in consil. 36. num. 10. & 16. vol. 1. & consil. 166. num. 11. vol. 2. Socin. in consil. 145. num. 16. vol. 1.
 3 Et ratio est: quia tamen Princeps potest prescriptionem tollere, l. prescriptio. C. de oper. publ. praecipue, quando non est completa, Bald. in l. 1. num. 9. C. de consil. pre. plures alios citat Ruin. consil. 23. num. 5. vol. 4. Cephalan. consil. 40. num. 47. & tamen contractus
 4 cum Principe factus, habet vim legis, l. Ceter. ff. de Publi. a. 3. art. & Bald. in l. 1. in fine. ff. de re. pub. ff. de re. pub. 399. num. 15. alios citat Alciac. consil. 1. num. 241. & consil. 27. num. 15. Bertr. de conf. 45. num. 25. & quidquid facit Princeps, videtur facere ut Deus, ut in
 5 Auct. de hered. & Falcid. in princ. Boffan. in de. princ. num. 70. & tamen licet lex potest legem tollere, l. si de
 6 post. l. si de leg. §. si de naturali, l. si de iure natur. gent. & civil. Cephalan. in consil. 34. num. 29. ita Princeps qui dicitur lex animata in terris, §. penult. ubi glo. in Auth. de Consul. hom. potest legi derogare, Dist. 1. in l. 1. in fine. pap. ff. de iust. & iure. Præterea, dicta opinio non procedit in dispositione bonis, quæ non ita facile recipit relaxationem sicut dispositio legis. Bar. in l. generali, §. v. x. ff. de leg. 3. & in dispositione hominis cessat ratio, propter quam in dispositione legis tamen tollitur
 7 prescriptio per verba, quandoque, semper, & perpetuo, ne scilicet inducatur legum correctio & contrarietas, quæ dicitur talem concessio-
 8 nem haberi spacio triginta annorum. ita resolu-
 9 it R. in consil. 111. num. 2. vol. 1. & consil. 10. num. 7. vol. 4. Gabriel. de l. 14. & 16. & 17. Cephalan. 40. num. 6.

Relatum fuit tamen prescriptionem non fuisse sublatam per ea verba, sic enim voluit Bald. in con. 103. col. 2. vol. 1. quæ sententiam amplexi sunt Signorol. Ioan. Faber. Argel. Felix. Claud. Aquil. ff. de Balb. Affi. Dic. Io. Puer. Papp. Graz. Cagnol. Gerar. à Petr. Bertran. Boer. Rep. Rub. Rebuff. Mostol. Cassan. & alij citati à Tiraque qui eorum sequuntur ut de terrar. convention. §. 1. glo. 2. num. 7. & seq. Idem voluerunt Iaso. Curtian. & Jacob. in l. pectus, C. de pact. Paris. de Pacto, de send. reit. reg. c. 26. 4. in fin. & communem dicit Didac. variat. res. ad. l. 1. c. 9. num. 1. §. 2. Crot. in con. 61. num. 32. Alciac. in consil. 369. num. 10. Crot. in consil. 71. num. 1. & in consil. 732. ubi multos addit Rol. in consil. 2. per totum præcipue num. 42. vol. 1. ubi multis rationibus, & auctoritatibus eam probat & defendit Cephalan. in consil. 43. num. 12. Alciac. in consil. 101. num. 15. ubi addit Bologn. de A. glossa, & Decia. Nat. Cassian. con. 22. num. 1. & seq. vol. 1. & in prædictis locis loquuntur, quando dictum est, semper, quandoque, perperam, omni tempore, in infinitum, sine praefinitione temporis, vel aliud simile. Monetur duplici ratione, quia præscriptio tamen renunciari non potest, & quia rei dominia non debent semper esse incerta. Hæc autem opinio ita communis est, ut non sit curandum de his qui aliam partem teneant. Sola igitur difficultas ad id reducitur, quid contractus fuit cum Principe celebratus.

Sed respondetur primo, in facto nostro procedere non posse, quia si Princeps possit tollere prescriptionem, & dicamus voluisse tollere apponendo aduerbia illa (semper, quandoque, perpetuo, vel similia), tamen in cessione quæ fecit Excellentiss. Dominus Dux Federicus, Illustri Domino Comiti Guilielmo, nullum simile verbum apposuit, quando sibi referuauit redimendi facultatem, sed ea legitur simplex & absoluta, & illæ adiectiones reperiuntur in venditione, quam fecerat Excellentiss. Domina Anna, Domino Pellicio auctoritate qua nunc non agimus, & quæ fuit sublatam per cessionem factam Domino Guilielmo. Non extant autem aliquo aduerbio, non potest dici, quod Princeps voluerit tollere prescriptionem, quia tamen reformatio facultatis redimendi simpliter facta, intelligitur secundum dispositionem iuris, id est, intra triginta annos, ut ostendit Ruin. d. c. ff. de re. pub. l. 1. & consil. 2. 10.

vbi infert, quod hoc casu iuramentum non perpetuat pactum, licet aliud velit, quando exat dicto, quandoque, vel alia similis. Et hoc quoque modo distinguit Cephal. d. consil. 40. in primo dub. precipue, num. 7. vbi vult, quod partes tunc solum videantur prescriptioni renunciasse, quando dixerunt, semper, vel quandoque, non autem, quando simpliciter conueniunt de redimendo. Idem tenet Gabr. d. consil. 144. vol. 2. Ad inoch. consil. 201. num. 123. ver. secundum ea, su.

Secundo respondetur quod in facto Socini constabat ex multis aliis, Principum voluisse tollere prescriptionem. Nam legitur promissionem de perpetuo attendendo, legitur etiam prohibuisse Communicatibus, & aliis, de non molestando quoquo modo, vel mutando confines, in perpetuum. Item vetasse, ne vniuersitates confines, vel alix persone, possent acquirere dominium, vel ius aliquod. Quia omnia simul iuncta cum dictis verbis, quandoque, & semper, arguunt voluntatem Principis fuisse, ne aliqua prescriptio induci posset. At in facto nostro, nihil horum interuenit, præter illa verba, semper, & quandoque, quæ per se non expriment claram voluntatem, quod non sit locus prescriptioni, vt expresse voluit Bald. in l. i. c. si solui marit. vbi ait, quod
9. promittens solvere semper, & quandoque, non videtur renunciare prescriptioni. Quia subdit, ea verba non important infinitatem. & Imo. in l. eum stipulatus col. 3. ver. an autem ff. de ver. obligat. dicit, quod ea verba ideo non continent intentionem, quia recipiunt à iure restrictionem, si non fuerit prescriptum. Hoc etiam voluit Rom. in rubric. de arbit. col. 12. Alex. in consil. 170. num. 4. vol. 7. & ante omnes voluit gl. in l. i. in ver. prescriptio. num. C. de bon. mat. vbi eam notat Coterus, dicens ille menti tenendum, & mouet non ex potestatis, sed ex voluntatis defectu. Croc. in c. si. fil. num. 30. vbi negat voluntatem renunciandi colligi ex verbis illis. Et Parpallan l. 2. in pro. num. 6. ff. solui marit. dicit, non voluisse partes renunciare licet dixerint, semper, vel quandoque; quia illæ dictiones restringuntur ad triginta annos. Io. Anibal in l. vmo par. 3. num. 572. ff. de leg. 1. vbi ex quo contrahentes censent voluntatem suam confirmare cum iuris dispositione, quæ vult, quod illa verba restringantur ad triginta annos, infert, non insurgere ex illis verbis voluntatem renunciandi, & num. 574. subdit, non constare de partium voluntate, nisi id expresse dixerint. Socin. sen. in c. si. fil. 145. num. 43. vol. 1. vbi ait, quod illa verba non sufficiunt ad demonstrandum voluntatem partium, & dum num. 49. subdit, quod et si appareret voluntas, tamen deferret potestas, dat intelligere, quod in præcedentibus locutus est de voluntatis, non potestatis defectu. clarè autem hoc tenet Camil. v. sicut in l. i. num. 91. ff. solui marit. vbi ait, quod et si prescriptio pacto tolli posset, tamen ad tollendum eam non sufficiunt verba prædicta, quia sui natura restringuntur ad triginta annos. & num. 93. infert ad propositum nostrum, quod et si lex possit impedire cursum prescriptionis, non tamen censetur impedire, apponendo illa verba, Ripa in eod. l. i. num. 121. ver. non tamen mihi. Ruben in consil. 3. num. 6. in fin. & num. 7. inquit, quod cum verba prædicta interpretatione recipiant à iure, vt restringantur ad triginta annos, talis quoque videtur partium intentio, quæ in dubio videtur contrahere secundum iuris dispositionem, &

quando volunt tollere prescriptionem, debent illi renunciare, alias cum verba possint & restringi, & extendi, sit interpretatio contra venditorem, qui potuit legem appetitus dicere. Hoc etiam voluit Cærolan. l. 2. num. 80. ad finem, ver. ad quartum. C. de post. interempt. & vend. vbi subdit voluntatem tollendi prescriptionem, non exprimi per illa verba, quia partes videntur in dubio contraxisse salua prescriptione. Bene subdit, quod si partes vellent, deficeret potestas. Berrian. in consil. 181. num. 8. vol. 3. vbi ait, naturam verbi, perpetuum, in materia prescriptionis restringit ad triginta annos: & si esset dubia, fiet secundum eum interpretatio contra venditorem. Tirag. etiam d. §. i. gloss. 2. num. 14. dicit, verba illa, semper, perpetuum, quandoque, & similia sui natura non tollere prescriptionem. Et licet possint aliquo modo importare infinitatem, tamen imputandum est venditori, qui potuit apertius loqui, ex quo in dubio contraxisse videtur secundum legem. Idè clarè voluit Rolas. d. consil. 21. num. 48. & 50. vol. 2. vbi vult, mentem contrahentium de tollendo prescriptione non colligi ex illis verbis, cum potius videtur contraxisse secundum legem. Alenoch. in consil. 143. num. 35. vbi ex quo verba illa à lege ad triginta annos restringuntur, videtur quod partes de tanto tempore intellexisse. Voluit ergo prædicti omnes, quod verborum illorum expressio non sufficiat ad ostendendum, quod partes vo luerint tollere prescriptionem. Et rationes plures adducuntur. Prima, quia si sui natura restringuntur à lege ad triginta annos, tra. cum gloss. in c. i. in ver. quandoque, de send. dat. in vic. leg. cum. & ibi Ibero. Bald. At. ar. in l. and. Alon. Card. Alex. & alij. gloss. in d. l. i. in ver. prescriptionem, vbi Corn. C. de bon. mat. gloss. in l. i. C. de concessio. Tirag. Lat. d. gloss. 2. num. 9. Partes tamen in dubio videtur voluntatem suam accommodare secundum legem, l. quare, §. an ter locatore. ff. locat. Liquidum cum pilum ff. de verbor. obligat. Dailor. in l. heredes mei §. cum ita ff. ad Trebell. vbi Zanc. par. 9. num. 5. ita arguunt, Ioan. Annib. Berrian. Rub. Cagnol. Tirag. & Rolas. in locis supra citatis. Secunda ratio est, quia quidquid sit in aliis, hoc certum est, quod t verba illa in materia prescriptionis, non important infinitatem, sed restringuntur ad triginta annos, vt post gloss. voluerunt Bal. & alij. in l. i. ff. solui marit. Tirag. d. gloss. 2. num. 10. gloss. & Dailor. in d. l. i. vis Garzad. & Cego. C. de post. inter emptor. & vend. in d. l. i. vbi Camil. num. 92. ff. solui marit. t Verba autem in
13. telligi debent in dubio, secundum subiectam materiam, l. insulam, ff. de prescript. verb. l. Proculus, ff. de vso fructu. Nemo c. consil. 92. num. 16. Natta, consil. 416. num. 2. Cray. pro gener. l. 1. num. 318. Emer. deo. 46. Cephal. consil. 176. num. 37. Decij. Padem 35. num. 57. Berrian. consil. 101. num. 40. Alenoch. de presump. lib. 3. presump. 104. in l. i. num. 28. Et t faciens aliquid censetur se obligare legibus de illo actu loquentibus. Bald. in l. si duo, ff. de acquir. hered. Natta, consil. 49. num. 12. Becun. consil. 101. num. 6. Ideo non videtur partes voluisse prescriptioni renunciare, imò nec Princeps ipse. Tertia ratio, quia t ad prescriptionem tollendam non sufficiunt generalia verba, præcipue vbi agimus de prescriptione triginta vel quadraginta annorum. §. off. in cap. 1. §. præterea, i. c. vbi prescriptio. in. & ibi sequuntur omnes Dailores, de cap. Conrad. Plures alios citat Tirag. d. glo. 2. in l. 12. circa med. Camil. d. l. i. num. 93. Cray. consil. 415. num. 31. Roman. consil. 612. num. 29. Io. Anibal. d. l. i. reme

- 16 *d. l. nemo potest*, n. 574. Facit regula, quod si non presumitur renunciatio, super hoc, de renunc. *Tirag. in prefat. l. nemo quomodo*, n. 118. *C. de reuoc. don.* Et quia renunciatio est stricti iuris, veniunt solum expressa. *Caldar. consil. 5. tit. de prebend. Alex. consil. 115. n. 1. vol. 5. d. consil. 55. n. 1. & explicari accipere debet, ut minus noceat renunciatio. Cras. consil. 17. n. 46. vol. 1. Bricius, consil. 106. n. 45. d. consil. 71. n. 15.* Quarta est ratio, quia negari non potest, quin saltem illa verba sint dubia, ergo interpretatio fiet contra Principem, qui si referuando sibi facultatem redimendi, debebat uti verbis clarioribus. *d. stipulatio ff. de pact. Alexan. in consilio. n. 6. vol. 3. l. si non ff. 39. vol. 1. Paris. consil. 88. n. 19. vol. 1. Bricius, consil. 105. n. 34. consil. 101. n. 91. vbi latè.*
- 17 Contra Principem, qui si referuando sibi facultatem redimendi, debebat uti verbis clarioribus. *d. stipulatio ff. de pact. Alexan. in consilio. n. 6. vol. 3. l. si non ff. 39. vol. 1. Paris. consil. 88. n. 19. vol. 1. Bricius, consil. 105. n. 34. consil. 101. n. 91. vbi latè.*
- 18 Et ideo dubio fit interpretatio, ut prescriptio intelligatur sublati, *glossa d. 5. preterea, in ver. prescriptio nem, quam sequuntur alij supra citati, Camil. d. 1. n. 91. l. an. Annib. d. l. nemo potest, n. 567.* Licet ergo vltus fuisset Princeps predictis verbis, quæ tamen, ut dixi, non leguntur, per hoc nemo dixerit, voluisse eum tollere prescriptionem, per supradicta: & licet possit, non tamen voluit: & ideo non fuisse eum potuisse, nisi etiam constet voluisse: quia ad perfectionem cuiusvis actus, voluntas requiritur cum potestate. *et. n. super, de off. deleg.*
- 19 Tertio respondetur, quod contrarium procedit, quando constat Principem iure Principis, & tamquam Principem, contraxisse, & ita loquuntur Socin. & Cephal. in contrarium allegati: uti quando iubet, ne Communicantes aliquid acquirant, vel quid aliud mandat, quod soli Principi conuenit. At in casu nostro non extant aliqua indicia vel signa, per quæ tamquam Princeps contraxisse videatur, quinimo clausulæ omnes conuenient priuato, & obligationes omnes sunt reciproce, & æque ipsum Principem ac alios respiciunt. Et in dubio autem iure communi Princeps vti videtur, *l. nemo in c. innouent, de electio. vbi infert,*
- 20 quod si ideo non videtur vltus plenitudine potestatis. *Bald. & Caltr. in l. si famulus, C. de testam. Ang. in l. bene à Zeno, de C. quadr. prescript. Abb. in c. de electio. Alex. in consil. 87. n. 17. vol. 1. & in l. quamquam in princ. C. de testam. Dec. in l. n. testamento, n. 11. C. de testam. C. de antiquis temp. in 1. par. seltio. incip. non omnia, n. 39. vbi dicit, debere euidenter constare, quod Princeps voluerit uti potestate Regia: & n. 42. subdit, hoc verum esse, etiam quando actus est nullus. *Natta in consil. 402. n. 3. & n. 35. vbi quod nisi defectus sit expressus, non presumitur vltus Princeps plenitudine potestatis, etiam si actus sit nullus. Boff. in tit. de Princip. n. 195. Cephal. consil. 142. n. 100. Rinn. in consil. 54. n. 4. vbi quod Dux non presumitur vltus auctoritate Ducali, & consil. 734. n. 15. ait, quod etiam si actus sit nullus, non videtur Princeps actum facere tamquam Princeps, si factum ignorauit, vel defectum non expressit. Et hoc etiam voluit Bald. in ca. 1. 5. item sacramenta, n. 19. de pacti iurament. form. vbi quod non dicitur auctoritate Regia fecisse Princeps qui hoc non expressit: & infert, quod ideo non valet donatio per eum facta filio in potestate. *Alexand. in consil. 111. n. 5. vol. 1. n. 6. l. ab eo in sua inuestitura, in verb. Princeps, n. 10. in fi. in speculab. 64. Rom. in Auth. ex testamento, n. 10. vbi l. si n. 11. C. de collation. Gabanila in l. Centurio, n. 139. & n. 143. in fine, ff. de vult. Natta, consil. 402. n. 42. consil. 420. n. 57.***

*Rolan. in consil. 86. n. 58. vol. 1. Et quauis hæc decisio habeat contradicentes, quando alias actus esset nullus, tamen vbi actus gestus à Principe potest valere iure communi, omnes conueniunt quod non sustineatur iure regio, id quod caret dubio, quando Princeps contrahit, habetur tamen tamquam priuatus, & videtur voluisse contrahere secundum iura communia. Bald. qui hoc modo distinguit inter contrarium & privilegia, in l. ex imperf. in fine, C. de testam. & ibi ponit diuersitatis rationem. Idem Bald. in c. 1. 5. n. 3. de noma forma fidel. & ante eum l. si in c. 1. in prin. n. 3. quod si inuestitura, ut dicit, quod non transiret dominium sine traditione ex contractu principis, quia princeps videtur contrahere secundum ius commune, nisi tamen contrahat sit contra ius: quia eo casu, ut actus sustineatur, videtur vltus iure Principis, *l. ab eo. d. ver. Princeps, 5. sed quare, n. 1. & n. 10. in speculab. 52. vbi distinguit inter contrarium & privilegium. Der. in l. araditibus, n. 4. & sequ. C. de pact. Cardin. consil. 147. col. pen. Der. in consil. 106. n. 6. vbi quod in dubio contractus Principis intelligitur, secundum ius commune. Boff. de Princ. n. 67. & 70. vbi, nisi appareat de eius voluntate in contrarium, censetur disposuisse iuxta ius commune, *Cras. in consil. 640. n. 9. Rolan. in consil. 13. n. 45. vol. 3. Galus. d. l. Centurio, n. 132. Menoch. consil. 101. n. 138. Bricius, consil. 45. n. 16. Rinnal. consil. 61. n. 29. Gabriel. consil. 158. n. 9. Preterea, de iure ff. de lib. 6. in prin. n. 11. Et nisi id esset verum, posset Princeps contrahentem decipere, sustinendo eorumdam ad suum fauorem, iure Principis, non autem ad fauorem contrahentis, ut inquit l. si in c. 1. 5. n. 3. quod si inuestitura, & voluntas Principis talis præsumitur, qualis est lex scripta *lex fallit, vbi omnes notat, ff. de vult. & pup. Non ergo dicendum est, quod Princeps voluerit tamquam Princeps derogare prescriptioni, quando vendendo referuauit sibi facultatem redimendi, licet dixerit, quod liceat sibi semper, & quando cunctis, remeare, sicuti pactum illud in contractu priuatorum interpositum non excludit prescriptionem.****

Nec mouet, quod illa verba, semper, & quando cunctis, posita in dispositione hominis, excludant prescriptionem, quauis aliud sit, quando sunt posita in dispositione legis, secundum *Ruin. Cephal. & Gabriel.* Nam ex his, quæ supra posita sunt, constat, falsam esse eorum distinctionem. Probatius enim, pactum, quod liceat quando cunctis redimere, subiacere prescriptioni, ideo auctoritas eorum non est attendenda. Præterea, si Princeps hoc casu contraxit tamquam Princeps, quemadmodum supra opprobaretur, certe eius verba non plus importabunt, quam si essent à lege prolata, quia tamen Princeps dicitur lex anti-

23

24

25

26

27

28

29

30

31

32

33

34

35

36

37

38

39

40

41

42

43

44

45

46

47

48

49

50

51

52

53

54

55

56

57

58

59

60

61

62

63

64

65

66

67

68

69

70

71

72

73

74

75

76

77

78

79

80

81

82

83

84

85

86

87

88

89

90

91

92

93

94

95

96

97

98

99

100

101

102

103

104

105

106

107

108

109

110

111

112

113

114

115

116

117

118

119

120

121

122

123

124

125

126

127

128

129

130

131

132

133

134

135

136

137

138

139

140

141

142

143

144

145

146

147

148

149

150

151

152

153

154

155

156

157

158

159

160

161

162

163

164

165

166

167

168

169

170

171

172

173

174

175

176

177

178

179

180

181

182

183

184

185

186

187

188

189

190

191

192

193

194

195

196

197

198

199

200

presumitur p[ro]p[ri]etatis mens, qualis est legis scrip-
ta. *Bale. 1. col. 2. apud quos contra. inuist. Dec. in
conf. 33. m. 5. & presumitur velle quod iura volunt.
5. omnes in Avib. de iudicio. Galean. in conf. 2. in fi.
& se conformare cum dispositione iuris. Oldr. con-
fil. 169. l. 1. de lex facta. Cran. confil. 168. numer. 1. conf.*

172. m. 1. *Cephal. conf. 341. m. 100. & Menoch. conf.
1. m. 199. Becum. confil. 12. m. 15. Rimin. confil. 438.
num. 8. & conf. 369. m. 211. Quemadmodum igitur
lex utendo aduertit illis, semper, & quando cum-
que, nō excludit prescriptionē, ita & Principis di-
sp[osi]tio intelligēda est, quae eadē cū lege videtur.*

ARGVMENTVM.

Vasallus an possit contra Dominum praescribere, stan-
te fidelitatis iuramento.

SVMMARIVM.

- 1 Prescriptio non habet locum contra pactum in-
ratum. vide nu. 8. 13. 14. & 15.
- 2 Vasallus non prescribit contra Dominum. contra
nam. 5.
- 3 Prescriptio excludit omnem aliam, & tunc
possit.
- 4 Regula est inbatendum, nisi probetur limitatio.
- 5 Vasallus si interceptum recuset triginta annis
praestari debita servitia, prescribit libertatem, &
directam dominum sicut in bona fide.
- 6 Seruum contra dominum potest libertatem pre-
scribere.
- 7 Filium prescribit libertatem adversum patrem po-
testatem.
- 8 Iuramentum adiectum pacto retrahendi, non
impedit quin eo prescribatur.
- 9 Iuramentum non avertit obligationem substantiam,
sed addit robur.
- 10 Promissio retrahendi, continet tantam condi-
tionem, si venditor sacra debita tempora rede-
merit.
- 11 Mala fides non consideratur in obligato retrahen-
dere, nisi post oblatum pretium recusat acci-
pere.
- 12 In mala fide non dicitur, qui non tenetur offerre,
sed debet interceptari.
- 13 Iuramentum perpetuas aliam, & impedit pre-
scriptionem quando ad similitudinem iuramen-
ti datus deferatur creditori ad insulam debitoris.

- 14 Iuramentum super observantia contractuum, an
sufficiat ad impediendam prescriptionem: an ve-
ro requiratur in specie pactum inratum de non
prescribendo.
- 15 Iuramentum non impedit prescriptionem annu-
rum quadraginta.
- 16 Prescriptio cum indicatur legis auctoritate, dicitur
iusta.
- 17 Penam non meretur qui facit lege permittente.
- 18 Prescriptio iuris usque acquisita iusta tenetur,
etiam in foro animae.
- 19 Prescriptio exceptio non potest retici ad iudici-
um sui commissi causa ex agro decidenda.
- 20 Descendere aliquem promittens, intelligitur ab
iusta offensione.
- 21 Descendere aliquem promittens, vel iurans, non
intelligitur promississe contra scriptum.
- 22 Vasallus promittens defendere dominum contra
omnes, & etiam contra, scriptum, non tenetur
contra se defendere quando causa sua est iusta.
- 23 Prescriptio habet vim pacti, & contractus.
- 24 Prescriptio cessat in iudicio quando est probi-
bita alienatio.
- 25 Iuramentum intelligitur rebus in eodem statu
manentibus.
- 26 Iuramentum potest consistere in rebus, non causa sa-
pienter.
- 27 Cuius fortuitum suscipiens, non tenetur de eo
qui tenetur causa stipulatus.

DECISIO III.

NVLVM etiam fuit disceptatum, si
praedicti Domini Comites, Gualtelmus,
Theodorus & Guidus, avus, filius & ne-
pos de S. Georgio qui locum Bozolarum reue-
runt, potuerunt praescribere contra Serenissimos
Dominos principes supra memoratos, quorum
fuerunt vasalli, & quibus iuramentum fidelitatis
praestiterunt. Et dicebat Fiscus, quod non tria
iuramenta adiectu pacto retrahendi, impedit
prescriptionē. *Rui. confil. 111. m. 1. vol. 1. & conf. 150. m.
4. vol. 4. Grazed. in l. 2. m. 77. C. de pact. inter emptor.
& vend. ibi Cognol. num. 85. Et quod prescriptio
locum non habeat contra pactum inratum, vo-
luerunt Rom. Alex. l. 1. fol. 2. Bar. Balb. Rpa. A-
quens. Brun. Gerar. Bar. Pmif. & alij citati a Rolan.
in confil. 15. m. fine, vol. 2. vbi dicit magis commu-
nem. Facit capitulum si diligenti, de prescrip. vbi
dicitur, sicite retineri non posse, quod vasallus non
prescribat contra Dominum, videtur voluisse
Bar. de confil. 111. m. 19. vbi ait, grandem esse hanc li-
mitationem, quia alij non aduertunt ad iuramentum.
Et ante eum ita clare determinat Ignem, in l.
nec iustis, §. non alio par. 4. m. 29. & seq. ff. ad Syl-
la-*

mian. vbi ait, quod iuramentum adeo obstat in-
ranti, ut nullo temporis spacio inter centum an-
norum possit praescribere. Clarum est autem pre-
scriptionem offendere iuramentum fidelitatis,
quia tendit ad diminutionem iuris, quod deoion
competit, atque ita vasallus qui ex forma dicti
iuramenti facere tenetur quicquid potest, ne alius
domino detrimentum aliquod in rebus suis infer-
at, multo magis ipse abstinere debet à damno, ne
ipse committat, quod, ne ab alio committatur, ce-
niti debet.

Hoc tamen obiectum minime visum fuit Sena-
tui virgete: quia prescriptio quemlibet tueretur pos-
sessorem, ut inquit *Spec. m. de prescrip. §. 1. m. 1.
1. 4. & excludit omnem proflus actionem, & p. 3.
ante, vbi Abb. & Felin. de prescrip. Totaque de re-
tract. l. 1. m. 4. §. 36. glo. 2. m. 36. & editum de pre-
scriptione est prohibitorium, ut inquit *Sacra. con-
fil. 47. m. 15. vol. 3. Rimin. conf. 84. m. 35. ideo &
omnis res praestituta potest, & quilibet potest pre-
scribere, ac contra quemcumque, si non reperiatur
expressa prohibitio. & cum tunc hoc sit regula, qui
vult dicere extare limitationem, tenetur probare.
Gloss. in l. annis de finitio ff. de reg. iur. Becum. con-
fil. 1. m. 2. confil. 7. m. 7.**

Secundo

excepti in c. placuit. el. primo. §. post. 16. quasi. 3. & ex
 tai gl. qua ita declaratur in leum notissimi, in ver. solā.
 C. de prescriptio annor. vbi Bar. & Doll. cum mu-
 niter ut tenent. Bar. in d. §. si in qui temporalis, vbi
 Rom. Aug. & Ias. in 2. notab. Balb. in 2. par. 3. par. prin-
 quasi. 14. num. 11. & in 4. par. 6. par. princip. in prin-
 vbi late agit Gozard. qui specificiter loquitur in pa-
 do retto tendendi, in d. 2. num. 81. C. de pass. inter
 empt. & vend. Rodet. d. l. p. rem indicatam, in 2. no-
 tab. in ver. considero, num. 3. fol. 491. vbi num. 6. infort
 ad passum retinendi. Socin. in eodem passu,
 in conf. 54. num. 7. in conf. 145. num. 61. vol. 1. Bran. in
 conf. 38. num. 10. Didac. d. cap. 9. num. 7. Alenach. d. conf.
 201. num. 135. Gabr. d. conf. 144. num. 59. vbi alios citat
 vol. 2. Bonius de statu, vbi p. script. d. gl. 19. num.
 126. Seraph. d. prin. 50. not. 5. qui omnes loquun-
 tur in sectionibus terminis, quando scilicet iura-
 mentum est interpositum lupet renunciatione
 prescriptionis, & quod iuramentum vasalli non
 excludat prescriptionem quadraginta annorum,
 voluit Bar. d. de conf. 111. num. 19.

Et quoniam vasallus ex iuramento fidelitatis te-
 neatur saluam præstare domini vitam, rem, mem-
 brum, honorem, & alia: non tamen per hoc impe-
 ditur præscribere, quia cum præscriptio indu-
 citur legis auctoritate, dicitur iussu fieri, l. iussu
 possidet. ff. de acquit. p. s. Balb. in d. crall. in 2. par. 3.
 17 par. prin. quasi. 9. num. 1. Et t. qui facit lege permit-
 tentem, potest non metuetur, l. Gracchus. C. de adul.
 Liniarum. §. 1. ff. de dolo. Crau. conf. 875. num. 5.
 18 Hinc dicimus, quod t. acquiritur prescriptionis ti-
 tulo, iussu, etiam in foro animæ retinentur. Innoc.
 in c. cura, de iure par. Bal. in Ant. Adbet. col. 6. ver.
 sed ponamus, C. de v. par. Natta conf. 315. num. 17. vbi
 dicit, præscriptionem esse secundum naturalem
 19 legem, imo & secundum æquitatem, ita vt t. ex-
 ceptio prescriptionis reici non possit ad iudice,
 cui causa ex æquo decidenda fuit commissa. Et
 item Natta num. 19. dicit, præscriptionem esse li-
 citam in conscientia foro. Iuramentum autem
 non impedit quod minus vasallus exercere possit
 ea omnia quæ iure sibi ante vasallagium erant
 20 petenda gl. in c. 1. de v. par. & p. par. vbi t. promit-
 tens aliquem defendere, intelligitur ab iniuria of-
 fensione sequitur. Abb. ibi gl. in cap. iuramentum, vbi
 gl. Ias. Andr. Abb. & alij, de testib. vbi qui iura-
 uit non præbere auxilium, opem vel fauorem, po-
 terit sine latione iuramenti præstare iustum fa-
 uorem, & dominum defendere non tenetur va-
 sallus quando iussu offendit, cap. ego enim, vbi ma-
 la emissione, de iur. iur. l. ius in l. qui seruum, in fine. ff.
 de verb. obligat. Bran. in consil. 187. col. 2. Non im-
 peditur ergo vasallus præscribere aduersus do-
 minum, quia id facit licite & iure permitte.

Præterea vasallus propter iuramentum fidelitatis
 non tenetur commodum domini præstare
 commodum proprio, arg. gl. in c. petito. de iur. iur.
 21 vbi t. iurans defendere aliquem, non intelligitur
 promississe contra seipsum, etiam si vicia genera-
 lia sint. Et in vasallo potest explicari gl. in c. 1. in
 prin. quib. mod. fruct. aut. & in c. si à morte, de alie-
 nati. fendi pater. & retroque in loco Doct. id po-
 nitur. l. ac in fin. in iuramentum, in ver. qui quidem iura-
 mentum præstauerunt iuramentum, num. 15. vbi dicit, ita se
 consuliuit contra communicatam Cheryj Pede-
 monzoni. Cur. in un. crall. Fend. in 4. par. in prin-
 quasi. 4. prin. vbi alios allegans, dicit, vasallum
 comparari non seruo, sed liberto, qui non tenetur
 habere dominum se chariorem. Aff. in c. 1. §. p. p.

terea. num. 6. quæ fuit prima c. conf. benef. am. Bran. in
 conf. 135. col. 1. ver. 3. quia Natta in d. d. l. ser. in c. a.
 quib. mod. fendi. aut. l. ac de Leonar. conf. 117. num.
 9. inter consilia Bran. Zaf. in crall. fendi in 7. par. col.
 10. ver. item. & contra seipsum, false mibi 73. T. b. m.
 Alenach. in crall. lib. m. 15. num. 17. vbi iussu a-
 lios citat, & dicit Bal. in cap. imperialium, §. final. n.
 25. de prohib. fendi. alio. per Feder. quod t. vasallus
 promittens Dominum contra emies, imo & co-
 tra seipsum defendere, non tamen tenetur con-
 tra se, quando causa sua est iusta. Sic ergo iura-
 mentum non prohibet ne vasallus contra domi-
 num vtatur iure suo, si tamen iussu id faciat. & si
 nulla tubesset lex vel Decisio, sola fuisset natu-
 rationalis ratio abbas enim vasallus neque creditum
 suum petere à Domino, neque rem ab illo occu-
 pationem vendicare posset, cum id fieri non possit sine
 Domini detrimento.

Tertio iuramentum vasalli de ea non facien-
 do quæ in capitulis antiquæ & nouæ forme fide-
 litatis continetur, intelligitur, non Dominus ipse
 consentiat, patiat, aut velit, sed Dominus parien-
 do quod vasallus præscribat, & tacendo, vel non
 vtendo pacto retro tendendi, videtur præscrip-
 tionem continere. Quæ ratione Bal. & Salu. in l. 1.
 in 3. notabil. C. de seru. & aqua, dicunt quod t. præ-
 scriptio habet vim pacti & contractus, & seq. a-
 hij citati à Tiraque. de retrall. consang. §. i. gl. 9. nu.
 246. Balb. in d. crall. par. 1. quasi. 6. num. 7. Crau. in
 conf. 10. num. 31. Et quod videatur volens alienare
 qui patitur rem suam præscribi, est tex. in l. aliena-
 tionum ff. de verb. significat. vbi Dicitur, quod talis vide-
 tur consentire. Bar. in l. filiusfamilias, §. dicit, colum.
 final. ff. de leg. 1. Tirag. d. gl. 9. nu. 242. vbi ad nu.
 152. l. ac b. in l. p. res. nu. 7. C. de retrall. Balb. in d.
 crall. in 1. par. quasi. 5. nu. 2. & seq. vbi inquit, id
 saltem procedere fide. v. f. gl. in l. iussu, quasi. cap.
 52. nu. 3. 16. & seq. vbi probat præscriptionem cau-
 sari consensu Domini, & quod præscribens non
 dicitur locupletari cum iactura Domini, quia vo-
 luntas illius accedit. Hinc t. prohibita alienatio-
 ne, censetur etiam interdicta præscriptio, vt mul-
 titationibus & authoritatibus probauit in conf.
 176. nu. 11. & seq. Et facit quia iuramentum t. intel-
 ligitur rebus in eodem statu manentibus, cap. 3. de
 iur. iur. & rerum statu mutato, non obligatur quis
 iuramento, c. ne quis, 22. q. 2. Innoc. in c. quem admo-
 dum, de iur. iur. Bal. in l. fin. C. de non num. pec. Quo-
 do autem Dominus patitur & negligendo con-
 sentit præscriptioni, tunc dicitur rerum status
 mutari, & noua causa superuenire t. propter quod
 licet contrarietur iuramento. Bald. in l. claus. C. de
 fidei. com. Rem. in Rubr. C. qui admittit. col. 2. Dec. in l. in
 ambigua, §. quæritur. nu. 4. ff. de reg. iur. l. si in l. omnes
 populi, in fin. in l. l. l. de iur. iur. Tirag. de p. na. temp. m. p. rati. nu. 13. & 34. Natta in
 conf. 19. num. 3. præcipue quando rerum status mu-
 tarur, culpa eius, qui recipit iuramentum, vt op-
 timè declarat Bere. in consil. 148. nu. 9. vol. 2. In qua-
 cunque enim obligatio censetur exceptus casus
 cuiusque patris culpa contingit, l. cum p. p. in c. de
 manifestare, vbi t. qui calum fornicatum suscepit, 17
 non tenetur de eo, qui calum stipulatoris euenit.
 L. qui officij, §. fin. de contrab. empti. Anthar. in consil.
 414. nu. 2. Roman. §. 4. Bald. in l. iussu, num. 31. C. de
 furt. l. si dicit in conf. 61. num. 71. Hæc itaque præ-
 scriptio cum eueniat culpa Domini, qui non ve-
 ritur iure suo, nec retroemittit cum possit, censetur
 excepta.

Sublatis

Sublati autem fundamentis quibus Ignemus mouebatur, corruit eius authoritas, quæ etiam repugnat his, qui supra in principio citati, dicunt vasallum præscribere contra Dominum libertatem & alia iura feudi. Quod si ius ipsum feudi præscribi potest iuramento non obstante, quod ipsius feudi contemplatione principaliter fuit præstitum, uultis magis licet præscribere ea quæ sunt à feudo separata & distincta. Eodem quo-

que modo respondetur ad decisionem Boer. 21. Sed ea decisio nu. 13. videretur tenere, quod sit locus præscriptioni, quando mala fides non adest, & ideo licet sub num. 19. & 20. dicat reiectam fuisse præscriptionem, mouetur tamen propter malam fidem, quæ superat, quæ cessat in casu præfenti, quia vt supra diximus, emptor est in bona fide aut oblationem.

ARGVMENTVM.

Restitutio an detur Principi ex generali clausula aduersus præscriptionem stante scientia.

SVMMARIVM.

- 1 Præscriptio dormit durante pupillari ætate eius contra quem deservitur.
- 2 Restitutio in integrum ex clausula generali, & ex capite ignorantie, datur etiam contra præscriptionem quadraginta annorum, & tam res quam actori, contra num. 5.
- 3 Officialis scientia non dicitur scientia principis, necesse nocet.
- 4 Præscriptio annorum quadraginta plenissimam parit securitatem.
- 5 Restitutio in integrum non conceditur contra quadraginta annorum præscriptionem.
- 6 Officialis scientia quo ad præscriptionem, nocet Principi.
- 7 Restitutio non conceditur ex capite ignorantie, nisi casu iusta & probabili, & ponitur nonnulla exempla ignorantie suprà & infra.
- 8 Scientiam alicuius rei presumitur habere, qui de ea mentem fecit.

- 9 Scientia partis dispositionis arguit scientiam totius.
- 10 Tutoris scientia necesse pupillo.
- 11 Restitutio in integrum ex generali clausula non conceditur, ubi minori alia via est succursum.
- 12 Restitutio ex clausula generali, non conceditur nisi probata lesione.
- 13 Impedimentum allegans tenetur probare, quod si non fuisset impetratus, fuisset altum.
- 14 Interpretatio est capienda quæ sit magis verisimilis, & quæ non taceatur reprehendi à sapientibus.
- 15 Annuus in præcedentibus presumitur, quælibet suis in sequentibus.
- 16 Præscriptio inchoata contra maiorem, currit contra huiusmodi, licet sit minor, etiam non conceditur restitutio.
- 17 Privilegium succedens non privilegio utitur per privilegium in materia præscriptionis, pro tempore, quod et de post successionem.

DECISIO IIII.

 Vt principaliter allegabat in præmissa causa Dominus procurator Filici. Primum quod durante pupillari ætate Serenissimi Ducum Francisci & Gulielmi, non potuit currere præscriptio contra Cameram: quia regula est quod præscriptio dormit pupillari ætate ducta, sicut de præscriptio annorum, cum multis apud Ouse. decis. 69. nu. 14. Secundum, quod etiam perfecta præscriptio, datur Principi restitutio in integrum, ex generali clausula, si qua mihi iusta causa, propter ignorantiam probabilem, ex quo succedit in ius alterius. l. qui in alterum, ff. de reg. iur. Quæ restitutio datur non solum cetera præscriptionem triginta, sed etiam quadraginta annorum. Alex. in cons. 71. vol. 1. & cons. 169. nu. 15. vol. 2. Afflu. decis. 37. & decis. 329. Bald. in tra. 3. præscrip. in 4. par. quartæ par. princip. Ruin. consil. 140. nu. ver. 17. vol. 2. consil. 14. q. 1. nu. 16. vol. 4. Laiti Cras. de antiqua temp. par. 4. §. solutio. inop. Materia §. la. nu. 50. folio milio 423. Et hanc partem tenuerunt infiniti quos citat & sequitur Oddo attestans de magis communi, in tracta. de restitutio integ. qu. 90. artic. 5. num. 18. Becius, consil. 52. num. 3. Cras. consil. 622. n. 13. Riminal. consil. 37. num. 66. Puerp. consil. 593. nu. 26. Boninus de statuti. orb. præf. gloss. 19. nu. 12. Rota decis. 378. num. 1. par. 1. in non ff. & decis. 42. in prin. in 3. par. lib. 4. Et hæc restitutio non solum reo, sed etiam actori competit. Oddo in tracta. quaestio 56.

artic. 5. num. 45. post Cras. consil. 201. & non obstat quod officiales habuerint scientiam pacti prædicti, quia tunc eorum scientia non dicitur Principis scientia, nec illi nocet, quia scientia procuratoris non est scientia domini, l. quod vulgo, ff. pro emptor. Alex. in consil. 84. nu. 4. & 5. vol. 1. Natta, in consil. 634. nu. 190. & seg. ubi sic ducunt in officiales. Bald. consil. 370. vol. 1. in fi. vol. 3. Rois. consil. 289. Salic. in l. v. Bigalho. C. mon. vestig. infra. non poss. Ignem in Incess. serias. §. non alias par. 4. nu. 25. & nu. 30. ad Syl. Lema. ubi allegat Bar. lma. & multos alios, & poit rationem, quia ob multipliciter negotiorum Principes, qui continuo versatur circa sui Principatus conseruationem, non potest omnium rerum suarum plenam scientiam habere, cogitur enim inuigilare circa grauiora.

Prædictis non obstantibus conclusum fuit, restitucionem non esse concedendam, quia tunc quadraginta annorum plenissimam parit securitatem, sicut C. de præscriptio annorum. Plenissima autem dicitur securitas, quando restitutio denegatur, glis in l. ai prator §. promittitur, in verb. impetrandum, §. in num. & per hanc rationem Angel. in d. §. si quis, in fi. dicit non dari restitucionem aduersus quatuor generum præscriptionem, Alex. consil. 163. num. 3. et secundo non debet, vol. 2. idem voluerunt Bald. & Lema. quos citat & seg. Seren. in l. 1. §. 194. nu. 6. vol. 2. Ancho. Arri. l. §. Cui. Sen. Dec. Gozad. Ignem, Bertrand. & Robt. quos refert & per.

10 eaque sufficit: quia si tutoris scientia habetur pro scientia pupilli, & illi nocet. *Soc. in l. in conf. 45. nu. 3. vol. 4. Ber. in conf. 111. nu. 19. & in conf. 121. nu. 12. & 15. vol. 3. Newf. in conf. 130. nu. 34. Nar. in conf. 492. nu. 7. Rolan. in conf. 10. nu. 2. vol. 2. & quando tutoris potest aliqua culpa imputari, ut quia sciens, non sit vis pacti, & passa fuerit præscribi, tunc restitutio fit in integrum non datur, ex generali clausula, quia est subsidiaria, & conceditur quando aliter minori non potest esse succursus, *Ber. & alij. in l. qui datus ff. de reb. dub. Castr. in l. fin. C. si aduoc. pignor. vend. vbi dicunt ageodum esse prius contra tutorem. Ber. d. conf. 121. nu. 18. conf. 122. nu. 12. Aleci. in l. pactum curatoris, in fin. C. de pact. Natta d. conf. 492. nu. 6. Contard. in l. diffamari, nu. 74. C. de in gen. & manum. Rolan. d. conf. 10. nu. 18. Causal. de tutor. & cura. num. 99. decis. Peru. 55. nu. 23. Oddo. d. quæstus 85. art. 3. nu. 44. Corbul. de causis priuatis non solut. cau. ampl. 29. nu. 12.**

11 Quarto vt si concedatur restitutio ex generali clausula propter ignorantiam, probari debet læsio, & quod damnum fuerit passus, & quod non redemit, vt voluit *Ber. d. conf. 121. nu. 12. & conf. 112. nu. 9. Socin. in l. in conf. 45. nu. 5. Craue. in conf. 121. nu. 8. ver. 5. respondens. Corbul. in conf. 121. nu. 13. & seq. Hinc vero non est probata læsio & maior non debet meliores esse conditionis, vel facilius restitui quam minor. Vt verò constaret de læsione, probandus erat valor rei qui fuit tempore venditionis, & intra tempus redimendi, vt collato vtriusque temporis valore dignoscatur, an expedit redimere.*

Quinto probandum erat, quod Princeps potuisset redimere, si fuisset pactum redimendi. Nam si allegans impedimentum, probatè teneatur quod si non fuisset impeditus, fecisset actum illum, si qui committatur, vbi *Ber. ff. de re mil. Bal. in l. fin. C. de adult. Alex. d. conf. 49. nu. 5. vol. 2. Ruin. conf. 42. nu. 4. vol. 4. Ber. decis. 40. nu. 4. Natta conf. 258. nu. 6. Metob. de arbitrar. iudic. casu 118. Becius conf. 104. nu. 3. At non constat quod in promptu esset pecunia sine qua redemptio fieri non poterat, vt in proposito considerat. *Ber. d. conf. 112. nu. 12. volum. 3. & videtur velle Ruin. conf. 111. in fine, volum. 1. & conf. 150. nu. 1. 38. volum. 4. Craue. in resp. pro genere, nu. 19. Accedat, quod in facto notum est, multa alia bona potuisse redimi, & quæ vendita sub eodè pacto reuendendi, quæ tamen non sunt redempta, licet sciret Princeps ea redimi posse. Proinde credendum est non aliter facturum fuisse de illis bonis, quam quod fecit de aliis, in quorum redemptione non minor quam in istis vitrebatu videtur. Quinetiam multa adhuc super sunt bona redimenda, quæ tamen etiam nunc non redimuntur, cum tamen Deo benignè fauente, & potentior & ditior sit nunc Princeps, quam tunc esset. Cum ergo nulla militaret ratio, quare magis esset hæc alia redempturus, non potest causari ignorantiam, quod non fuerint redempta. Addit quod eo tempore provincia Montisfelteri erat tota Gallis occupata, & ideo non expediebat Principi hæc bona redimere, quia si fuissent redempta, ea sicuti cætera omnia fuissent à Gallis inuasa, & apprehensa. Credendum est itaque quod non redemisset Princeps, etiam si pactum fecuisset, & stultum fuisset tunc redimere, ea quæ retineri non poterant, & fieri debet ea interpretatio, quæ non mereatur a sa-**

pietibus reprehendi, *Saluim. Arist. ff. de legat. pref. Craue. in conf. 3. nu. 3. & sumi sensus, qui est magis verisimilis. Alex. in conf. 76. vol. 2. lib. 4. & Principis iustitio talis præsumitur, qualis de iure esse debet, ex facto, vbi *D. ff. de vulg. & nemo præsumitur velle iactare suum. l. cum de ind. ff. de pro. Ec quod nō habuerit animi redimendi probatur, quia ex post non redemit alia: talis tamen præsumitur animus in præcedentibus, qualis fuit in sequentibus, 5. p. an nonum, l. f. de rerum don. Natta in conf. 192. nu. 4. Rolan. conf. 54. nu. 24. vol. 2. decis. P. d. 75. nu. 33. alios etiam in consilio 150. nu. 95.**

Et non restitutio quod præscriptio dormiuert durante pupillari etate Ducum Gulielmi & Francisci, quia hoc verum est, si fuisset contra ipsos inchoata, & cum eis fuisset aliquid gestum. Sed tunc fuerit inchoata contra Ducum Margaritham, imo contra excc. dominam Auam cum eius matrem, cucurrit continuo non obstante minori etate heredum, & successorum, vt est text. in *l. non aucta, & leg. etiam ci. ff. de minor. vbi dicitur, quod præscriptio currit contra eum qui est in vtero, & nondum natus est: & ibi etiam *Ber. col. 1. & in l. si pradio ff. de in diem adiecta. vbi dicitur, quod currit etiam contra hereditatem iacentem, & non datur minori restitutio aduersus talem præscriptionem, l. c. emilius, ff. de minor. l. apud subignum, §. 1. ff. ex quibus causis possent. l. 2. C. si adu. vend. pign. 26. & Doctor in l. fin. si cum militariibus. C. de restitut. mil. l. Ber. & alij. in l. si in quibus causis in leg. restitut. non est necess. l. c. Bald. in tractat. prescript. par. 6. nu. 30. 16. Amb. in l. naturaliter. nu. 254. & seq. ff. de usuc. Natta in conf. 492. nu. 2. Rolan. d. con. 10. nu. 14. vol. 2. Anchor. de d. fam. leg. fin. lib. 4. quæst. 59. in prin. Et quamvis contrarium teneant *gl. in l. si cum in ver seruanda sunt, vbi etiam Bald. nu. 6. C. de prescript. arguta ann. Bald. in l. fin. nu. 1. in fin. C. in quibus causis in int. gr. restitut. non est necess. Corbul. de cau. priuatis non solut. au. ampliat. 29. nu. 7. Oddo d. quæst. 90. art. 2. nu. 11. & in quæst. 38. articulo 4. videt sufficere quod communis omnium opinio velit, prædari restitutionem minori, & currite contra eum quoque præscriptionem, non obstante pupillari etate, vt probant Doctores prædicti, & admittit Oddo d. art. 5. nu. 51. vbi allegat Aug. Castr. Fulg. Balbum, Jacob. & Voss. Et facit generalis ratio, quia obligatio non mutatur ex qualitate heredum, l. 2. §. ex his ff. de verb. oblig. & minor non potest dici læsus, quando cum eo nihil est gestum, l. 1. §. 1. ff. de mino. Bene verum est, quod si rationibus esset disputandum, respectaret difficultatem, quia cum dicitur consentiente, vel alienare, is qui paritur præscribi, negari non potest, quin aliquid dicatur gestum cum minore, præterea videmus quod in præscriptionis materia, quando privilegiatus succedit priuato, vitius suo privilegio pro tempore, quod edit post successionem, licet iure priuato utatur pro tempore ante successionem, secundum *Perr. Cin. & alios, in Authen. Quia alio iure, Cod. de sacros. eccles. vbi l. fin. nu. 36. & seq. dicitur comminatio, & in fisco est ita: in l. si eum, cum in priuati ff. de iussu. l. fin. nu. 36. & l. 1. nu. 1. nu. 15. de quatuor Corbul. de caus. priuatis non solut. cau. quæst. 2. Sic ergo in minore qui postquam successit maiori, debet vt iure minoris, atque ita præscriptio dormire debet durante pupillari etate, sicuti quod esset inchoata contra ipsum. Sed quia in iudicando non est dicendum à comuni opinione, ideo suffineat****

prima responsio: vltra quod probatum est supra, praescriptionem fuisse perfectam & completam

contra Ducissam Margaritam, & Ducem Gallicum scientes.

ARGVMENTVM.

Præscriptio quibus actibus interruptatur.

SVMMARIVM.

1. Præscriptio triginta vel quadraginta annorum facit intraditile, non sanare possessoris, sed in odium et editoris negligentiam.
2. Præscriptio 30. vel 40. annorum sola citatione non interruptitur, sed requiritur quod fuerit executio, ac parti intimata, & transmissa.
3. Litu pendencia non inducitur per solam citationem non executam.
4. Citatio generalis, & si secuta, non inducit litu pendenciam, nec interruptit præscriptionem.
5. Citatio nulla & minus legitima, non interruptit præscriptionem.
6. Præscriptio non interruptitur per denuntiationem vel protestationem extra iudicalem.
7. Præscriptio non interruptitur per literas familiares, nec per solam libelli oblationem, vel requisitionem, vel per citationem ad recipiendam testem ad eternam rei memoriam, nec per generale proclama, quod omnes debueres sciant.
8. Citatio per edictum non sufficit, quando citando fuerit verum.
9. Præscriptio non interruptitur, nisi sit in litibus illa actio contra quam præscribebatur.
10. Præscriptio mixta, id est indistincta, partim sanare præscribitur, partim vero odio creditur, non interruptitur per solam citationem, sed requiritur litis contestatio.

DECISIO V.

Nea causa fideus contendebat præscriptionem in fuisse interruptam, quando fecerunt dices Margarita & Gulielmus mandatorum consilio & Officialibus suis, quod ex pecuniis exigendis redimerent bona vendita cum pacto retrovendendi, quia præscriptio triginta vel quadraginta annorum non fuit introducta favore possessoris, sed in odium creditoris negligentis, qui non curat vti iure suo, ut declarat *Dyn. in c. possessor de reg. in fine*. Cessat autem negligentia ex mandato & commissione prædicta, *Bals. in l. ficut. n. 5. & 6. in l. cum non sumus. §. amo. num. 18. vbi Salic. numer. 23. c. de prescrip. triginta annorum. Cels. in l. mira. n. 2. C. de res vend. Boninus, de prescrip. ban. gl. 1. num. 30. & generaliter cessat præscriptio cessante negligentia, ut inquit *Guid. P. p. quæst. 216. num. 2. per quod intelligi. non enim potest Principi imputari negligentia, qui fecit quantum in se fuit, ut redimeret bona illa.**

2. Sed aliter visum est: quia præscriptio triginta vel quadraginta annorum sola citatione non interruptitur, *ut in 6. quæstio 3. §. potest. d. l. cum in omni in prin. & §. uno. C. de prescrip. triginta vel quadraginta annorum. Guid. P. p. d. quæstio. 216. num. 2. Bals. in tracta. prescrip. par. 6. in 3. par. quæst. 4. numer. 4. Boninus d. gloss. 21. in prin. p. ad. in conf. 30. c. 1. 3. ver. 4. Roland. in l. 79. num. 30. c. 1. Et non sufficit citationem fuisse à iudice ordinatam, nisi etiam fuerit executio, & parti intimata, ac transmissa, ut probat textus, *d. l. ficut. §. nec sufficit, & d. l. cum non sumus in prin. & dicit Barlos in l. hoc autem, §. 1. ff. ex quib. causis in poss. aut. quod citatio non valet, nisi de ea constet per nuntij relationem, Iudici vel notario factam, idem Barlos in l. si finis. §. l. ut in col. 3. ff. de daman. sell. & in terminis, quod sine relatione non interruptitur præscriptio, voluit *Ancbar. an. elem. 2. ut hic prin. vbi movetur: quia litis pendencia non inducitur per citationem à iudice minime relatam. Alex. in l. si in pr. n. col. 4. vbi l. si in quibus limitat. ff. de eo per quem. all. et in c. si iud. col. 1. in 2. conclusio de prescrip. Alex. in consil. 362. num. 9. & dicit *Guid. P. p. quæst.****

488. num. 3. quod vepet citationem lis dicatur pendere, requiritur inter alia, quod citatio pervenerit ad citatum, vel per eum steterit, quominus pervenerit. *Bals. d. par. 6. in prin. quæst. 4. num. 25. subdens, quod relatio citationis est de subtilia iudicii, & citatio debet esse non generalis, sed certa, per quam citatus possit plecti interesti, ad quid agendum citetur, & super quo lis sibi moveatur, alia si generalis sit, & obscura, non interruptit præscriptionem. Barlos in l. f. c. de anal. prescrip. vbi Arg. & Salic. quæst. 1. Alber. in d. l. ficut. col. 2. l. si d. l. si fin. limit. 3. de eo per quem fallitur, gl. iter. in l. si fin. limit. gl. 1. vbi pend. cum ad hoc citat *Bals. d. quæst. 4. n. 23. et. tertio limitat, vbi alios multos allegat. Titaguel. qui multos citat de retr. cens. §. 8. gloss. 2. num. 5. R. p. in consil. 118. num. 3. vbi ait quod et si sufficiat generalis citatio, dehet tamē itus certificari per eum, alia non valet. Et quomodo cūque citatio sit nulla, vel minus legitima, semper est sine effectu, quo ad interruptendum præscriptionem. Et hic effectus non sequitur, nisi valida sit, & effectu fortior. *I. f. per. vbi gloss. & P. l. c. de statu defunc. Bals. d. q. 4. num. 17. vbi ponit exemplum, quando est facta sine commissione Iudicis, quando die feriata, quando non est certa, quando à Iudice incompetente, & quando ex alia causa non est legitima. Titaguel. d. gloss. 2. num. 3. & §. vbi dicit, non interruptit præscriptionem, si citatio est nulla, vel etiam si est valida, dum tamen defectum aliquem patietur: & multos ibi allegat Boninus d. gloss. 21. num. 6. Alium alios addens in sua præv. §. 6. cap. 12. num. 4. & Bals. loco prædicto, num. 22. idem dicit, quando citatio est legitime facta, sed agens non comparuit in termino, quia non comparendo videtur renunciale citationi iam factæ. Titaguel. d. gloss. 2. num. 8. Alii d. consil. 369. num. 9. Quod si sola citatio in aliquo deficiente non interruptit præscriptionem, cum tamen facta sit in iudicio, minus minus illos effectum operabitur actus, quoniam extrajudicialis ideo textus in *Librum ff. pro prom. dicit, quod denuntiatio vel protestatio extrajudicialis non interruptit. Et quamvis loquatur in præscriptio decem,****

vel vlt.

vel viginti annorum, tamen gloss. extendit ad tricennalem. vel quadragenariam, & Bar. ibi eam sequitur, & in naturaliter, col. 2. in fine de usufructu. Bal. & Ang. in l. super longi. C. de prescript. longi temp. Balb. alias citans, d. gloss. 4. numero 18. subdens, quod solum interruptit in calibus expressis à iure, Tirac. de retrad. convention. 5. 4. gloss. 2. num. 38. Alciat. consil. 369. num. 20. Bonius d. strallat. gloss. 22. num. 2. Similiter per litteras familiares non inducitur interruptio, vt per Alciat. loco predicto. Boer. decisio. 333. num. 4. Bonium. d. gloss. 22. num. 2. & idem est, quando sola extat oblatio libelli, vel sequestratio, vel citatio, ad recipiendum testes ad æternam memoriam, vt de omnibus Alciat. d. consil. 369. num. 20. Bal. d. quest. 4. num. 30. vbi de sequestro & testibus ad æternam memoriam. Imo fortius voluit Guid. Pap. d. quest. 416. quod etiam non interruptatur prescriptio per generale proclama, quod omnes debitores soluant per tres rationes per eum adductas, quibus addi posset, quod ea citatio est nulla, quando debitores sunt certi, & de bent enim t per nominatim per litteras citari, non per edictum, vt per Batt. in extramag. ad reprime. d. in ver. per edictum. Roland. consil. 53. num. 27. volum. 4. Citatio autem nulla, non interruptit prescriptionem, vt dictum est. Addo, quod non sufficeret litem esse motam, nisi esset inilituta illa actio contra quam prescribatur, t. l. sent. C. de prescript. triginta annor. ut Corn. in consil. 181. col. pen. ver. nec obitu quod ante impletur volum. 2. Cum autem ea commissio nō plus operetur quàm denunciatio extraiudicialis, non potest producere interruptionem. Quinimo multo minus operatur quàm denunciatio extraiudicialis, quia non innouit partem, nec potuit partem reddere certam quod ipsi essent redempturi. Propterea cum ea non perueniret ad notitiam, non potuit causare malam fidem, & prescriptionem interrumpere. Quinimo li te dē consideretur ratio, qua Doctores mouentur, dum de interruptione prescriptionis agunt, videtur quod etiam per citationem, imo etiam per litem contestationem, prescriptio aduersus pactum retrovendi, non interrumptur, quia neque citatio, neque contestatio litem inducit malam fidem. Sed hoc non expedit, aut

affirmare, aut disputare, ex quo nihil tale interuenit.

Posset etiam dici, quod hoc casu non sufficeret citatio, sed litem contestatio esse necessaria, quia eiusmodi prescriptio non est merè odiosa sed mixta, id est, introducta partim fauore prescribentis, qui habet titulum & bonam fidem, partim vero odio venditoris. Nam emptor est in bona fide non obstante pacto. Intelligitur enim si venditor intra tempus legale redemerit, vt ponunt doctores alias in hac causa citati, & Alciat. d. consil. 369. numero 10. in princ. Et in prescriptionibus t mixtis litem contestatio requiritur ad interruptionem, d. 5. potest. 16. quest. 3. d. l. more. C. de rei vendi. Quæ intra etiam loquuntur in prescriptione triennali, vel quadragenaria, & volunt quod vbi conuertitur bona fides, de ea iudicetur item quod de prescriptione decem vel viginti annorum, & ita voluit Abb. in cap. illud, col. 2. de prescript. vbi reprehendit But. contrarium tenentem: & sequitur Felin. co. um. 2. & sequen. Et loquuntur omnes quando abest bona fides, sed deficit titulus, ideo locus erit multo magis eorum decisionis, quando vitra bonam fidem concurret titulus, vt in facto nostro Balb. d. quest. 4. num. 7. & seq. vbi post Caffren. in l. fin. §. 1. ff. rem rat. hab. dicit prescriptionem triginta annorum cum bona fide non esse simpliciter odiosam, sed mixtam, & idem cum Abb. Felin. l. 1. & Balb. voluit Alciat. d. consil. 369. num. 9.

Ex his subuertitur quod dictum est de missioe executoris, quæ prescriptionem interruptit quia nihil aliud est mittere executores, quàm citationem deducere ad notitiam citati, vt probat textus d. l. fecit, 5. nec sufficit, vbi dicitur, non sufficere quod fuerit potestus libellus, nisi subsecuta sit per executores conuentio. Idem probatur in l. cum notissimi, in princ. C. de iur. lit. Sed in facto nihil tale interuenit, quia ea commissio non fuit deducta in notitiam emptoris. Et nō dicitur princeps pargasse negligentiam committendo solum, quod redimeretur ea bona, sed vel citatio, vel contestatio litem fuit necessaria, secundum predicta. Quæ omnia cum fuerint omnia, merito pati debet suæ negligentie periculum.

ARGVMENTVM.

Emphyteuta qui lite pendente non soluit, an cadat de iure suo.

SYMMA RI VM.

- 1 Insuperueniens allori pendente iudicio ex causa de præsente, potest ad visitariam.
- 2 Oblatio non est necessaria, quando certum est quod creditor illum se recusat.
- 3 Vassallus non tenetur seruare fidelitatem domino qui non tradit feudum promissum.
- 4 Vassallus qui patitur controuersiam super feudo, non tenetur interim petere iudicium.
- 5 Emphyteuta non tenetur soluere canonem, quando possessionem rei emphyteuticæ affectus non potest.
- 6 Emphyteuta non soluit canonem, exarsit, quando plures domini inter se contendunt.

- 7 Caducitas censetur remissa per receptionem Canonis.
- 8 Lite pendente super libertate, non tenetur seruus obedire Domino.
- 9 Lite pendente inter Dominum, & vassallum super priuatione directi domini, Dominus non potest exercere ius contra vassallum.
- 10 Emphyteusis est contractus vitæ citraque obligatorius.
- 11 Feudum est contractus vitæ citraque obligatorius.
- 12 Alio non datur ei, qui non probat adimplevisse ex sui parte omnia promissa.

DECISIO VI.

AGENTE Domino ad caducitatem ob non solum canonem contra emphyteutam, saepe fuit decisum, quod si forte lite pendente non soluit, cadat à iure suo: quia tunc ius superueniens auctori pendente iudicio, ex causa de praeterito, prodest ad victoriam per textum in l. rem, §. fin. ff. de pignorat. actio. le. mandauero tibi, ff. mand. l. si Titius, ff. de verbor. oblig. & obique Bartol. Idem Bartol. in l. 1. numero 9. ff. de except. Alex. in consil. 27. num. 5. consil. 78. num. 26. volum. 1. Roin. consil. 12. num. 3. et l. 4. Bello consil. 35. num. 3. & seq. Port. in consil. 171. num. 29. Cephal. in consil. 112. num. 17. & seq. Et per hac lura in materia caducitatis hoc voluit Capri. in decis. 36. num. 6. ubi ait, quod tempus decursum pendente lite, computatur ad faciendum iudicium necessarium pro caducitate interposita. Rot. vi per Archid. decis. 3. de locat. Pute. decis. 426. libro 3. Capuag. decis. 299. in prima part. Riminal. qui nullum horum citat in consil. 546. numero 33. Rot. in decis. 187. numero 4. in 2. part. in nouiss. mis. Corul. de caus. priuat. ob non solut. canon. ampliat. 26. in Trin. Hac tamen decisio visa fuit mihi semper dura: quia ex quo decimus agit ad caducitatem, non est verisimile, quod receptus sit ab emphyteuta solutiōem, & tunc non est necessaria oblatio, vel solutio, quando certum est, quod creditur illam esse reclusuram, Cuman. Cast. & Alexand. in l. qm. Roma. in princ. ff. de verbor. obligat. Dec. leg. quidam existimauerunt, in 4. notab. ff. si tert. pri. Roin. consil. 40. numero 9. fin. & in consil. 113. numero 1. volum. 1. Et non potest emphyteutae imputari, quod non voluerit, vel depoluerit canonem, quando si scisset, non profuisset: quia de minus non accepisset pecuniam, iuxta communem regulam, l. p. §. 1. ff. quis erit in honor. p. ff. si. fructu. Cast. consil. 137. in fine, volum. 1. Quae regula procedit etiam, quando est dubium, si sit profuturum, vel non, l. 2. §. pen. vbi Bald. ff. ad Tertul. Oldr. consil. 136. num. 5. Crau. consil. 85. num. 5. Sed ad hoc respondere bant alij Domini, quod emphyteuta facere debuit, quod suum erat, non autem cessare à solutione, quia fonte Domini visa pecunia, destitisset à lite. Nulla enim maior est contumacia vel contemptus, quam si qui committitur lite pendente. Ego alias consului contrarium, vt in consil. 26. num. 14. Et ita in ea causa obtinui, in senatu Montisferrat. cui tunc praesidebat Roland. à Valle, & Senatusque agi bat Franciscus Becius, & alij grauissimi viri. Et credo quod etiam nunc in eorum magistrat. difficile esset obtrudere contrarium. Sed hic meam sententiam aliorum opinionem, vt decebat, supposui. Postea vero contigit idem casus, qui Reuerendi Sancti Iosephi, agebant caducitatem contra Dominum Paulum Columbarium, siue de Michaelibus, qui emerat à Domino Jo. Pacheto, eo quod emisset sine licentia, & lite pendente declarauit caducitatem ex capite canonis non soluti. Et fuit conclusum, quod lite pendente non tenebatur solvere canonem nec offerre, aut deponere, argumento eius quod voluit glossa in cap. de non firm. fidelit. vbi ait: quod si Dominus non tradit feudum pro molimine, vasallus non tenetur ei seruare fidelitatem. Sic vbi t vasallus paritur contumaciam ab aliquo super feudo, non tenetur interim petere inuelturam Gal. C. in Bal. Sal. I. de & Cassia l.

solennibus, C. de rei vend. I. si in. in c. in princip. de cap. Corrad. Bald. Aluati. & Card. in cap. 1. que sunt prima caus. feud. amitt. Tiraguel. alios citans de terrar. consang. §. 1. glo. 10. num. 38. Clar. §. ind. quesi. 49. num. 8. Quod si non impetratur quando paritur molestia à tertio, quanto minus impetrabitur, quando ite solatur ab ipso met domino? Hinc dicit Abb. in consil. 94. num. 7. Ver. nec esset si dicatur, volum. 2. quod t emphyteuta non tenetur canonem solvere, quandoque possessionem assequi non potest. & late agit Cor. de cau. priuat. ob non solut. canon. limitat. 14. & 22. vbi limitat. 23. dicit, idem esse, quando t domini plures inter se contendunt, quia interim emphyteuta neutri soluens excusatur. Praeterea dum agit dominus ad caducitatem, eo quod emerit sine licentia, videtur negare quod sit emphyteuta & reculare inuelturam. Ideo non potest praetendere, quod canones sibi soluuntur, quia hac c. sunt inuicem contraria, quod soluat canonem, & non sit emphyteuta. Quinimo t recipiendo canonem, dicitur y admittit illum pro emphyteuta, & remittit caducitatem, Butr. Card. Imol. & alij in cap. parit. locat. gloss. Cyn. Bald. & alij in l. 2. C. de iur. emphyteut. I. acti etiam qualis quae suspendit principale, suspendit etiam accessorium, Bald. in l. cum aliquis in fi. C. de iure delicti. vbi infert, quod t dum perdet hunc super libertate, feruus nō tenetur obedi de mino, sequitur Cass. num. 3. Crphal. in consil. 241. num. 28. vbi infert, quod t dum agitur in ter dominum & vasallum super priuatione directi dominij, dominus non potest huius exercere contra vasallum. Adde quod etiam emphyteuta t est contractus vltiō citroque obligatorius, Ang. in l. 2. numero 1. C. de iur. emphyt. I. in prin. l. fund. num. 34. in fi. & in l. Gallus, in l. item, num. 28. ff. de lib. & post hunc Roin. consil. 35. num. 2. vol. 1. Clar. in §. emphyteutis. q. 2. Corul. de causis priuationis obligationis fin. num. 3. & 4. Sic dicimus t feudum esse contractum vltiō citroque obligatorium, l. in iur. gentium §. quoniam sol. fin. ff. de pact. Cur. in de feud. par. 2. quesi. 7. num. 52. Becius consil. 18. num. 19. In contrahibus autem non est alicui implendum, qui primo non impleuerit, I. in §. offerri vbi Bar. & Salu. ff. de alio. empt. Idem Bar. in l. quato, §. inter locatorem, vtr. & generaliter ff. locat. Bald. in l. p. de conuent. in prin. in 2. not. ff. de pact. multo citius Becius consil. 106. num. 3. vbi probat, quod t non datur actio ei qui non probat se impleuisse ex sua parte omnia premissa. Propterea donec dominus recusat inus lite & admittit emphyteutam ad emphyteutism, nō potest exigere canonem. Et hoc videtur concedere d. decis. Rot. 187. num. 1. in fi. vbi ait finitula traqari an deharat Laudemium Episcopio, qui expresse protestetur, nolle illum habere pro vasallo. Ratio autem equare emphyteuta, non soluens pendente lite, cadat à iure suo, vt dictum est in principio huius decisionis, sed non cadat hoc posteriore casu est, quia primo casu iam erat emphyteuta, idēque tenetur omnia illa facere, ad quae tamquam emphyteuta est obligatus. Sed alio casu, non adhuc est emphyteuta, sed an sit admittendus disputatur: propterea non tenetur solvere, nisi prius declaratur, quod sit emphyteuta. Si enim declaratur, illum recipiendum non esse, solutio, seu dispositio licet super eiusdem, & non tunc facienda: actus frustrantur.

ARGVMENTVM.

Substitutio an sit in pœnam, etiam quoad bona relicta.

SVMMARIVM.

- 1 Substitutio facta in pœnam eius, qui potere recusat disponere à iure improbat, est nulla.
- 2 Spiritum sicut non potest pater sustinere, sic non potest imponere pœnam ei, qui spiritum molestaret.
- 3 Præcepto à iure improbat non obtemperans non delinquit, nec pœnam incurrit.
- 4 Pœna adiecta dispositum nulli non tenet.
- 5 Puri quod fieri non potest, nec etiam sub conditione factum valet.
- 6 Denario facta casu quo tenocem testamentum, nō valet tanquam facta in pœnam mutationis testamenti.
- 7 Dicitio aduersaria supposita dispositum condicio- nalis fecerit & c. arguit pœnam.
- 8 Pœna quomodo distinguitur à conditione.
- 9 Relictum, et factum in pœnam dicitur, quidquid ceterandi heredi gratia sit, ut ille aliquid faciat, vel non faciat.
- 10 Condicio significat causam finalem.
- 11 Eximio alia probat.
- 12 Voluntas testatoris separata conditionem à pœna.
- 13 Ratio habetur pro expresse, quando unica obligatio patet.
- 14 Legatum sub conditione negativa, censetur in pœnam, quando apparet testatorem voluisse contrarium eius fieri, quod in negativa continetur.
- 15 Pœna dicitur, quando aliquid fieri debet ex voluntate testatoris, si aliquid addatur, ut illud facilius foris fiat effectum.
- 16 Fallit pro fraudem legis non valet.
- 17 Pœnam patet, & premium consequi non debet quis ex eodem facto.
- 18 Pœna dicitur non solum quando adimittitur pars relictæ, sed & quando post longum tempus, vel sub duriori conditione relinquatur, quod pœna & sub conditione fuerat legatum.
- 19 Conditiōne sub una datum, censetur sub alia ademptum.
- 20 Condicio noua, seu qualitas, non tam efficit dispositionem.
- 21 Ordinata ad vnum finem, secundum illum naturam debent regulari.
- 22 Plus & minus non faciunt differre speciem.
- 23 Pœna in dubio non presumitur, sed condicio generalis, & c.
- 24 Clausula, cum meliori modo, ius & efficacia.
- 25 Clausula, cum meliori modo, non operatur in illicitum, & reprobat, sed in his qua testator facere potest.
- 26 Clausula, cum meliori modo, non includit easum non cogitatum.
- 27 Alium nullum scienter faciens, videtur mutari.
- 28 Clausula accessoria sequuntur naturam contrarius, & sunt inuicem, quando contrarius est inuicem.
- 29 Captatoria dispositio eatenus vitiosa, quatenus est captatoria.
- 30 Pœna debet proportionari delicto.
- 31 Qualitas adiecta, cuius illud repenti à diuersa specie, & nouam facit dispositionem.
- 32 Contractus vniuersi consuntur, licet multa pœna correctissima apponantur.
- 33 Oratio sumpta ex vniuerso, est in totum falsa.
- 34 Vitio vitium per inuicem in indiuiduum.
- 35 Pœna pro toto committitur, si contrarium sit in modico, in indiuiduum.
- 36 Condicio facit alium indiuiduum.
- 37 Alium idem non potest pro parte valere, & pro alia parte irritari, nec pro parte acceptari, & pro alia improbari.
- 38 Legatarius non potest legatum pro parte acceptare, & pro parte repudiare.
- 39 Legatum est indiuiduum.

DECISIO VII.

SVM est Senatui carere omni dubio eam conclusionem, quæ habet, quod substitutio facta in pœnam eius qui potest recusat dispositioni captatorie, sit nulla, quia extat textus generaliter loquens de pœna adiecta cuicumque dispositioni de iure, vel de facto impossibili, & vel prohibita, vel quomodocumque à legitimis interdicitur, in leg. 1. ff. de his qua pœn. nom. in leg. 1. Cod. de iur. iur. & fin. Insti. de legat. & omnibus in locis prædictis ponunt Doctores. Castrensis in cons. 77. num. 1. vel. 1. glo. in c. Rinaldus in vers. ad iur. de testam. ubi Didac. §. 1. numer. 7. Summ. de interpret. vltim. volut. lib. 4. interpret. 2. dub. 4. numer. 3. ratio est, quia pœna ceteris appollita in fraudem legis. ut inquit Bald. in leg. 1. num. 8. Cod. de his qua pœn. nom. Hinc dixit Cuman. in leg. 1. vltim. §. res heredes, num. 4. ver. pœn. exemplum ff. ad Trebell. quod sicut pater non potest filium spiritum institui, ita non potest pœnam imponere ei, qui spiritum molestaret. Alex. in arch. in tra. de presumpt. lib. 4. de presumpt. q. 8. num. 5. aliam rationem ponit Castrensis ff. de his qua pœn. no. quia vni obtemperans præcepto à iure im-

probato, non delinquit, ergo pœnam non incurrit, & multa ad hoc egregie congerit Lancel. Gal. ad consuetud. Alexand. in vers. non poss. quest. 15. in vlt. que ad finem, & est regulare, quod ubi principalis dispositio est nulla, tunc pœna tibi adiecta non valet, & sit in l. si paterum. §. paterum ff. si quid in fraud. pater. Alexand. in consil. 32. numer. 1. & 6. volum. 2. Ruy. in consil. 95. numer. 15. volum. 2. Alba. consil. 41. num. 6. Bertr. cal. consil. 25. numer. 6. Et quod non potest fieri dispositio, & tunc, non habet sub conditione. l. Sero, & Angerius ff. ad leg. Falcid. Bald. in l. filia in fin. C. famul. ceteris. Salic. Alex. & Iaf. in l. cum donationis. C. de transact. Iaf. in l. stipulatio hoc modo excep. §. numer. 1. & 3. ff. de verbor. oblig. ubi loquitur in specie, quando pœna imponitur dispositioni, quæ aufert liberā celsitudinis facultatē, unde infect. Bar. ibi. & in l. signis in pr. testam. ff. de leg. 3. quod donatio facta t. calu. quo tenocem testamentum, non valet, tanquam facta in pœnam mutationis testamenti, post Cy. in l. 1. C. de sacros. eccl. quæ sententiam tenuere Bald. Ruy. Alex. Iaf. Alba. Ang. Barba. & alij citati à Natta in amb. hoc inter liberos. in titu. de mod. c. and. et.

B. ij.

testam. nunc. 64. C. de testam. Datan. de ante testam. tit. de mutat. testam. can. 2. in princip. Clarius in § testam. nunc. 65. num. 1.

Verum, quia dicebatur in facto non esse poenam substitutionem, quam fecerat Alexander de domino Pirro primo, & eo decedente, & deficientibus omnibus descendens suis de domino Francisco, si dominus Sigismundus non fecisset similem substitutionem, licet hoc ipsum existimaverit alienam à veritate, quando tractabat, si præcedens conditio esset loci præcepti, tamen ex aliis dixit esse poenalem.

Primo, quia cum primo loco adiecta sit conditio, si fecerit similem substitutionem, supposita est aduersariata, si vero non fecerit, quæ poenam arguit, secundum Bald. d. l. vna, num. 23. *E. de his que pæn. nom. vbi loquitur, siue aduersariata sit tacita, siue expressa. sequitur Gabriel. consil. 105. nu. 7. vol. 1.*

Secundo, quia hæc conditio, si non fecerit similem substitutionem, est apposta in odium domini Sigismundi, & Francis. Nam vt infra diceretur, eis minus relinquuntur, quam supra fuerat relicta. Ergo est poena. si enim distinguitur poena à conditione, secundum Sosa. in l. 2. in prin. ff. de his que pæn. nom. post Castera.

Tertio, quia in poenam dicitur relicta, vel factum, quodquid coherendi statidis, vel legatarij causa sit, vt ille si aliquid faciat, vel non faciat. §. fin. vbi notant omnes Doctores: *insunt. de legat. at non est dubium, quia testator priorem legatum dom. no Francisco ademerit, & temotiorum assignauit, vt timore huiusmodi ademptiois dominum Sigismundum im; elletet ad similem faciendam substitutionem, quam testator affectauerat, nam, vt alius dicitur est, coeditio significat causam finalem. Barr. in l. demonstratio, §. quod autem. colum. 3. de cond. & demonst. Tiraquel. in tractat. ex fin. can. l. vna. num. 60. nec vana fuit testatoris cogitatio, nam dominus Sigismundus iuxta domini Alexandri votum fecit substitutionem, quam non erat facturum, nisi spe eius lucri, quandoquidem codicillis cauit, quod vbi D. Franciscus eius filius in præfenti iudicio succubisset, atque ita, vbi non sustineretur dispositio domini Alexandri, reuocaret substitutionem factam: exitus itaque acta probauit, & ex euentu cognitum fuisse poenam, non conditionem, l. in re nostro, §. fin. ff. de testam. in l. cum abis apud. Crau. in consil. 494. num. 7.*

Quarto conditionem à poena separat et voluntas testatoris, vt inquit text. in l. 2. ff. de his que pæn. nom. Cum & lmo. in l. 2. ff. de cond. insunt. vbi Cuman. num. 6. dicit, sufficere voluntatem ex coniecturis declaratam. Cepul. in consil. 53. num. 2. & 6. volum. 2. Gabriel. d. consil. 105. num. 8. Pafes in consil. 91. num. 2. Simon. lib. 4. interpretat. 24. dubi. nu. 14. in fin. Ludovic. Afolp. de primogen. tit. 1. in l. 2. cap. 12. num. 33. at de voluntate testatoris constat hoc casu, quia maxime aff. citat quod similis heret substitutio à domino Sigismundo, adiciendo conditionem substitutionis perfectæ, & sub contraria adimendo, & in temotiorum locum reponendo. Accedit qualitas personatum, etiam enim fratres, & idipsum ex verbis dignoscitur, & ex forma legendi, vtj considerat Gabriel. d. consil. 105. num. 8. & contextus totius testamenti idem arguit.

Quinto, non potest alia ratio considerari, qua-

re testator primum locum ademerit, & temotiorum assignari domino Francisco, nisi vt pater, cuius votum est, bona filius quætere, l. herprie, in ff. vnde lib. l. ubi lib. §. 1. ff. de bon. lib. cogetur, metu amissionis lucri ex prima substitutione delati, ad faciendum similem substitutionem, ergo est poena, daberetur enim pro scripta ratio, quæ sola poena test assignari. glo. in l. quantus, vbi Bal. C. de fidei. Bal. in l. maximum vltim. C. de lib. prat. Abb. consil. 75. in prin. vol. 1. de fidei. Pedem. 21. nu. 3. Admoch. consil. 85. num. 9. alia citant in consil. 240. num. 14.

Sexto, relicta sub conditione negatiua tunc tenetur semper in poenam, quando apparet testatorem voluisse contrarium eius fieri quod in negatiua continetur, & hoc modo poenam à conditione distinguit, lmo. in l. Titia in prin. col. 3. vers. item aduer. ff. de verb. oblig. Colla. in l. cum tale, §. si quis arbitratu, ampliat. vlt. num. 40. ff. de cond. & demonst. fol. mibi 13. vbi pulehræ declarat, quando dicitur poena etiam nullo præcedente testatoris iussu, ac m casu nostro, quod testator maxime desiderat autem à domino Sigismundo substitutionem fieri, constat ex præcedenti conditione, quæ vt sepius admonuit, finalem ostendit intentionem. Et si dicitur, quod hoc attento, semper relicta sub conditione induceret poenam, contra id quod voluit Dyn. Bartol. & Doctores communiter. Respondendo illos loqui, quando vna est conditio, puta, si hæres non fecerit tale quid, secus quando præcessit affirmatiua conditio, si fecerit, relinquitur si vero non fecerit, adimo, nam ex præcedenti affirmatiua magis colligitur voluntas testatoris enixior quod id fiat.

Septimò, quando ex mente testatoris et aliquid fieri debet, tunc, si quid addatur, vt illud facilius fortitur effectum, dicitur esse poena, licet non dicitur. Dyn. & Alber. in l. fin. ff. de his que pæn. nom. cum multis apud Insen. in l. adis scriptura. num. 16. ff. de leg. 1. Paris. in consil. 19. num. 339. Vol. 2. Bertraz. el. consil. 76. num. 20. circa prin.

Octauo, si non esset poena, remaneret aperta via fraudandi legem, quia semper omnes, seu translatio fieret sub conditione, & dicitur fieri in fraudem legis, quod salus verbus, sententiam nimirum circumuenire, l. contra legem, & l. frans, ff. de legib. & non libet vna viz concedi, quod alia prohibetur. Imò non valet et quod in fraudem legis statutum est, l. hæres ment. §. fin. ff. de cond. & demonst. Atet. consil. 67. vol. 2. l. fin. Auth. in relicta. num. 3. C. de iudic. videt. collen. ponis Censu in d. §. si quis arbitratu. in 8. & 9. ampliat. Atet. singul. 589. & lex hoc casu esset imposita verbis, non factis, l. 3. §. conditio, ff. de adimen. legat.

Et, dum ex aduerso dicebatur, substitutionem secundo loco factam non esse in poenam, ex quo dominus Franciscus per eam fuit vocatus ad eadem bona, cum tamen non possit quis ex eodem facto et poena pati, & premium consequi, l. si cui, ff. ex quib. cau. in ius legat. d. demum. ff. de arbit. glo. que erat concordantes, in l. sine hereditariis, ff. de iur. gest. Ruin. consil. 48. num. 18. vol. 2. Phame. de inuentar. §. 1. num. 53. Respondebat poenalem esse substitutionem, quia et si per eam relicta sint eadem bona, tamen data fuerunt non sub eadem conditione, sed sub duabus, nempe decedente domino Pirro, & omnibus eius descendensibus masculis, qui omnes secundo hoc loco fuerunt ante dominum Franciscum vocati. Et licuit, si minus re fuisset relicta, puta, si esset substitutus pro d. nundia

18 dimidia tantum, ea ademptio t alterius dimidie diceretur in pecunia, ut probat text. in §. fin. *Interfuit. de leg.* qui loquitur de adiectione coheredis, ita teneri debet in pecunia facta substitutio, quæ est re non imminuat pecuniam, rament facta est in longius tempus, & sub ditioni conditione, quæ ratione dicitur tempore, & causa minus continere. §. *plus autem, l. si autem de alio.* quatenus autem imminuitur primum relictum, dicitur pecuniam continere, d. §. fin. Quinimo, hoc casu, ne dum prima substitutio dici debet imminuta, sed etiam in totum sublata, quia datum t sub vna conditione, censetur sub alia ademptum, *l. si legatum puri, ff. de adm. legat. l. quod puri, ff. quod d. dicit leg. ced. l. si quando ff. de cond. & demo. ff. alios citatis in conf. 143. numero 44.* & quando noua qualitas vel conditio additur, noua t reputatur dispositio, *l. in eum, ff. de insti. & iur. l. 1. §. si qui simpliciter, vbi Ang. Alexand. Iaf. & alij, ff. de verb. obligat. §. preterea, l. istius. de iur. & signi.* Quatenus ergo prima substitutio sublata est per secundam, ea ademptio est in pecuniam. Et licet testator eodem tempore adimat, & relinquat, quia tamen principalis sua intentio fuit adimere emolumentum primo loco collatum, non autem eidem in domino Francisco benefacere, ideo etiam collatio emolumentum iudicanda est in pecuniam, inspecta finali intentione testatoris, quæ attendi debet, *l. i. ff. de auct. iur. cum alijs apud Teraguel in tractat. essent. caus. l. i. m. 22. n. 23.* & quæcunque ad vnum finem ordinantur, t secundum illius naturam regulantur, & de eis idem iudicatur, quod de ipso hinc, *l. i. de pos. sal leg. eilectus, §. ait prator, ff. de insti. & iur. l. 1. §. si qui simpliciter, vbi Ang. Alexand. Iaf. & alij, ff. de verb. obligat. §. preterea, l. istius. de iur. & signi.* Sic iudicatur in pecuniam substitutio secunda, non quia emolumentum continetur, sed quia minus continet quàm prima, & quia conditiones habet ditiones, & euentus difficiliore, vt in simili dicit gloss. in *auth. si quis ex famulatu. C. de secund. nupt.* vbi ait, mulierem ad secunda vora intra annum luctus conuolantem puniri, non quia nupserit, sed quia nimis festinante nupserit. sequitur ibi Cyn. in fin. & Salic. Eiusmodi enim diminutio habet eundem collocandi effectum, quem habet absoluta ademptio totius relictæ, & vim inferre prohibitio, qui, ne careat pleno relicto, inducitur ad testandum secundum votum primi testatoris capientis. Et quauis maior sit pena quando totum relictum admittit, tamen non desinit esse pena, quando vel minuitur, vel mortatur in deterius, vel in aliud tempus relinquatur, vel sub ditionibus legibus aut conditionibus ordinatur. Plus enim t minus non faciente differe specie, *l. si ff. de fund. instruit. l. scapham ff. de iur. iur. Ceph. conf. 300. num. 11. Natta conf. 402. num. 16.* Et factum est quod dimittit ius in pecuniam actus, quem testator contra iuratum dispositionem fieri maxime exoptabat. Siue enim magna sit siue parua, semper eundem operatur effectum, vt clarè voluit Bald. in leg. stipulatio hoc modo concepta, fide verb. oblig. in princ. & tertius in fin. dicens, quod, vbi aliquid contra bonos mores geritur, non est distinctio quantitatum, sequitur Cuna. ibi, dicens procedere etiam quando minimè quid promittitur, nomine pene, sequitur Cyn. in m. 12.

& *Alciat. in princ.* Et licet *l. infim. 4. dubitauerit,* quando est quid modicum, tamen in casu nostro cessat dubitatio, quia non est modica mutatio, sed talis, quæ potest importare totalem amissionem relictæ, & quæ moueret quemcunque ad obsequandum testatori, prout in effectu mouit Dominum Sigismundum, vt dictum est supra.

Secundò, dicebatur pro Domino Francisco, quod in dubio iudicari t debet conditio, non pena, ita voluit gloss. *l. in l. 2. ff. de h. quæ pau. num. 3. Gabriel. conf. 105. num. 5. vol. 1. vbi allegat Barr. Bald. & Dec. Menach. conf. 78. num. 11. Colla. in l. cum tale, §. si quis arbitrat. in ultima ampliat. num. 38 ff. de cond. & demon. vbi mouetur, vt actus potius valeat, quàm petat, & in §. limitat. in 6. *Pafet. conf. 189. numero 7. conf. 90. numero 3. conf. 91. num. 5.* Sed ea conclusio non est rata, quia contrarij, quod intelligatur pene nomine t factum, voluit *Alexand. in l. si stipulatur. l. scilicet. col. fin. vbi alia suis opi. 10. domini Christoph. ff. de verb. obligat. vbi allegat gloss. & alios. Rinn. conf. 30. num. 5. vol. 2. Paf. in conf. 19. numero 13. vol. 2. Didac. in cap. Raynaldus §. 1. numero 7. de testam. vbi ait, quod ademptiones præsumunt fieri nomine pene, *Berach. conf. 76. numero 20. & 60. in eum.* Secundò respondebatur, quod nos non sumus in dubio, sed in claris, quia conditio potestarij est loco præcepti, vt alias dictum fuit. Et quia constat de voluntate testatoris, qui prius sub ea conditione reliquit, & sub contraria aduersitatis loquendo ademit, & postea in longius tempus, & casum magis incertum, & sub spe remotiore denuo reliquit, ideo non potest præsumi alio nomine, quàm pene id fecisse. *Iaf. in l. talis per prora, numero 15 ff. de leg. 1. Gabriel. d. conf. 105. numero 5.* vbi apparente testatoris voluntate negare non posse dici dubiam. Tertio, Doctores enim faciunt distinctionem inter pecuniam & conditionem, quando relictum sub conditione est validum, vt quia sumus in casu, quo inuitari quis potest spe præmij ad aliquid faciendum, vt in captoraria voluntate cessat hæc ratio, quia ea est nulla, etiam si fiat sub conditione, *l. illa autem inf. i. m. 23. ff. de hered. instit.***

Tertio allegabatur, quod testator voluit testamentum suum valere omni meliori modo quo posset, ideo cum ea substitutio non posset valere pene nomine, valebit tamquam conditio, vt in proposito inquit *Rinn. conf. 150. numero 9. vol. 3. Ceph. conf. 243. num. 18. Paf. qui ex predictis nullum erat conf. 89. num. 5. conf. 90. num. 4. Riminal. d. conf. 116. num. 53. vbi quare statim. Simon. d. dub. 4. num. 14.* maxima enim est vis illius clausulæ t vt posset videri apud *Ilust. Cardin. Alantic de 25 conuictur. volum. lib. 3. tit. 14. numero 1. Simon. lib. 1. m. 1. per 1. dubit. t. fol. 4. per totum.* vbi latissimè agit. Ad hoc tamen responsum fuit, clausulam (omni meliori modo) minimè variare sensum clarum, sed operari quando res est dubia, *Bald. in quæst. col. fin. C. de hered. instit. Socin. c. 2. artic. 13. in 2. quæst. ver. sextum. de libel. oblat. quos omnes sequitur Ber. in conf. 189. num. 7. volum. 1.* In facto autem nostro constat clarè, quod testator voluit Dominum Sigismundum allicere ad faciendum similem substitutionem, & vbi non faceret, voluit pecuniam imponere: & quia forte dubitabat de potestate, ideo iussit hæredi, quod testamentum suum approbaret, etiam quod ad inuolida. Cum ergo apertam habeamus voluntatem

testatoris, ea non alteratur per clausulam (omni meliori modo). Respondetur etiam, quod clausula (omni meliori modo) sum est etiam operatur ad sustinendum voluntatem testatoris iustam, et & legibus non repugnantem, non autem iniustam, illicitam, reprobam, & propterea, qualem ostendimus esse captatoriam. Ea enim nulla verborum cautela sustineri potest, & tantum eiusmodi voluntas est damnabilior, quanto subtilius laboraverit testator ut eam sustineret. Quod enim legibus interdictum est, nullo modo sustineri potest, *l. non debemus, C. de legibus*. Etiam cognovit senatus captatorium voluntatem, non etiam approbatione hæredis confirmari. In his ergo in quibus testator potest disponere, plurimum ea clausula operatur, quia ad eam sustinet eo modo quo sustineri potest, sed ubi potestas defuit, nihil operatur, secundum *Aret. in c. sol. 17. consideratus, num. 6. ver. non est clausula. Felon. c. cum super, num. 2. ver. & generaliter de off. delegat. vbi post Gemin. dicit, quod clausula nihil operatur quando alicui lex resistit, secus est quando deficiat est in modo, quia tunc sustinetur per eam clausulam. sequitur *Dec. ibi. num. 10. in fin. dicit, quod operatur data potestate, & idem dicit num. 12. ver. & præd. Ripa. in l. 1. §. si quis ita, numero 32. ff. de verbor. obligat. vbi ait, quod si lex resistit alicui, ne certo modo fiat, tunc est nullus, si sit modo reprobato, nec sustinetur alio modo. *Aret. r. m. 25. & Nig. r. m. 43. vbi dicit communem, sed ante eos hoc voluit, l. si ibi. numero 13. ff. Barr. r. m. 20. & 21. clarum l. si ibi. numero 3. ver. & ratio brevis, vbi ait, quod sacrum contra legem non valet, etiam citra legem, ut ibi probat. Tercio responderi potest, quod ea clausula nihil operatur quando deficiat voluntas disponentis, id non includit casum si non cogitatum. *Romani. c. sol. 17. l. ac cessio, in fin. Aret. c. sol. 24. Felon. d. cap. cum super, in fin. Aret. d. §. si quis ita, num. 24. Nig. r. m. 43. Dec. d. c. cum super, num. 12. ver. & præd. c. conclusio. Cephal. c. sol. 23. num. 12. pro quo facit quod dicitur de dote in d. §. si quis ita. & Dec. d. cap. cum super, num. 12. vers. in conclusio prædicta, dum voluit eam clausulam non operari, quod voluntas disponentis est limitata. In proposito autem testator non cogitavit, quod sua dispositio esset contraria, idcirco ad eum casum clausula prædicta refertur non potest, ut dictum est circa substitutionem vulgarem in alia decisione. Quod si dicatur, modo testatorem de eo quoque casu cogitasse, respondetur, quod tunc alia ratione clausula nihil operabitur, quia faciens alium nullum scienter si videtur nugari *Salut. & Fulgos. in leg. non codicillari. C. de testam. Cuman. Cast. Alexand. & l. in d. §. si quis ita, c. Rip. num. 29. adde quod etiam Felon. Bursig. in l. impub. libellu, num. 12. ff. de verbor. obligat. Dec. in l. 2. vel. pen. C. de bon. poss. l. cum ab Cephal. c. sol. 23. num. 16. Lancel. Gall. in c. sol. Alexand. in ver. legare, question. 7. num. 61. Quarto respondetur, quod cum principalis dispositio sit captatoria, & consequenter nulla, vitator quoque omnis clausula ad illius validitatem adiecta, ut post *Rari. voluit Roman. in c. sol. 17. pro descripto. & c. sol. 245. l. in l. non dubium, num. 57. in fi. C. de leg. alius etiam Tiraquel. de con. Rari. poss. parti. 3. limitat. 2. num. 18. & sequent. præcipue 33. vbi ait, quod clausula accessoria le-******

tendat ad faciliorem executionem voluntatis captatoris, non potest sustineri destricta principali dispositione.

Postremo, contra Dominum Fabium adducebatur, quod secunda substitutio non potest in personam dici, nisi quatenus minus continet, quam prima habet, etque ita quatenus est facta sub nona conditione, & collata in tempus longius, & spem remotiorem, sed quatenus continet ipsum quod erat relictum in prima substitutione, non dicitur in personam, nec vitator, ut probat *Bers. c. sol. 23. r. m. 25. voluit 2. vbi loquendo de captatoria dispositione inquit, eatenus vitari si quatenus est captatoria, & ratio est, quia persona debet proportionari delicto, *l. erp. cum in, de parit. 31. Burs. & Atth. in cap. de supel. neglig. prelat. l. si Tiraquel. in r. stat. c. si quis, c. si parit. num. 60. & 61. & videtur etiam in §. si sit de legat. vbi si putet illicito deuri coheres in personam, habebit primus portio nem non ademptam, Præterea, quoad portionem, quoniam non sunt in personam prius, habetur ac si fuisset substitutus sub utraque conditione, & Dominus Sigismundus similem fecerit, vel non fecerit substitutionem, & casu relictum sustinetur, *l. in fin. d. si quando de legat. ced. & facit regulam, quod si non prohibetur quod non repetitur substitutum, *l. præcipimus, C. de appolat.****

Vtrum huic argumento occurrere potest eo modo, quo substitutum est primum obiectum, quia scilicet cum principalis intentio testatoris, quæ est attendenda, non fuerit aliquid de nono relinquere domino Francisco, id est relictum adimere, murare, & ad casum duriorum, & eam difficultatem prudenre, non est curandum quod sequatur emolumentum ex eo facto, sed tota dispositio formalis reijciatur, & consequenter habenda est pro nulla. Secundò respiciendum, quod secunda illa substitutio sit qualificata, & conditionibus munita dicitur vitia; & individui dispositio. Qualitas enim adiecta tunc entis respondit in diversam speciem, & novam facit dispositionem. *Bars. in l. si quis pro primo, §. si fin. in fin. c. si l. si n. 41. ff. de lib. & post h. m. Musil. singul. 320. Cret. c. sol. 50. numero 2. Gemes. in personam, num. 16. l. si de alio. Metrich. c. sol. 35. num. 13. de arbit. iudic. quest. 32. num. 13. c. non probat in c. sol. 102. r. m. 8. Et sicuti vincus constituitur contrarius, si licet multa pacta corsepe alia asponantur, ut probant in c. sol. 117. num. 6. & per totum, ita vitia est substitutio, quoniam sub diversis constitutionibus facta, idcirco si in parte sit vitiosa, in totum annullatur. arg. eius quod voluit *Castr. c. sol. 176. c. sol. 2. vbi ait, quod ratio si sumpta ex vitioso, est in totum falsa, si in parte sit falsa, quod ego confirmavi in c. sol. 281. num. 4. & seg. & videmus in individui, utile si vitator per inutile, c. utile de reg. iur. in §. gloss. in l. que admodum, c. si Bors. C. de reg. iur. & c. sol. 161. Bors. in l. reg. iur. §. si de iur. §. Cret. in c. sol. 167. num. 30. Natta c. sol. 479. num. 19. Rolan. in l. si 72. num. 66. c. sol. 3. Galia. in c. sol. 176. Alexand. in r. m. 25. c. sol. 176. vbi quest. 4. præbat in individui si personam pro toto committam, etiam si contra iuramentum sit in modico, & conditio actum faciat individui. m. *l. si quis d. 176. Bors. & l. si fundus sit de condi. & dimiss. l. si probat. Cret. pro gener. num. 121. & vni atque idem actus non potest si pro parte valere, & pro alia parte irritus, sicuti non debet pro parte acceptari, & pro parte***

parte improbat, *q. in mini. ff. de leg. 2. in fin. ci. cas. T. mag. de re iud. c. m. enu. in f. num. 4. & pluribus seq. vbi in specie ponit, si actus possit reieciis conditionibus acceptari, hinc est quod legatarij partem legatarius ꝑ acceptare non possit, & partem repudiare, *si ex toto, q. si na legat. vbi D. llores, ff. de leg. 1. Ex quo infertur, quod legatum est indiuiduum ꝑ quod etiam voluntur, Petr. Bartol. Cuman. & Castren. in l. nam si paria ff. de leg. 2. Cuius in consil. 52. numer. 19. vbi ait, indiuiduum esse legatum secundum communem opinionem. Cuius aut. in leg. diem fundat. num. 43. ff. de offic. iudic. G. mes. lib. 1. cap. 10. numer. 42. vbi ait, quod legatum est vnica voluntas, que non potest diuidi & c. 12. num. 21. & 33. vbi quod est vnica, & indiuidua voluntas, Ad. ran. in l. h. potest. nu. 10. ff. de acq. her. Cum ergo le-**

gatum sit indiuiduum, non potest pro parte valere, & pro parte non. Et quod dicitur de legato, locum habet in substitutione, & fideicommissis, quod exequatur est legatarius, *l. 2. vbi D. llores, ff. de leg. 2.* Contrarium autem procedit quando relictum est diuiduum, & vtile potest legatarij ab inuicem. Eodem modo respondetur ad c. 12. ar. 4. in. *si fin. de legat.* loquitur enim in relicto ademptum, in quo debetur quod non fuit ademptum, & idē esset in casu nostro, si relictum esset vadium, & non in penam. Loquitur etiam in relicto diuiduo, quia sicut prius reliquerat totam hereditatem, sic mox inluit solum in dimidia. Sed hic totum legatum fuit in penam translatum, ita quod nihil potest dici relictum, quod non sit relictum in partem.

ARGVMENTVM.

Filia statuto exclusa an concurrat cum masculo in proprietate reservata filiis ex Auth. præterea, C. vnde vir & vxor.

SVMMARIVM.

1. Femina non minus quam masculus gaudet proprietate quarta concessa matri, & filijs reservata ex dispositione Auth. præterea, C. vnde vir & vxor.
2. Filij consequuntur quartam matri delatam ex dispositione Auth. præterea, C. vnde vir & vxor, non tanquam patris heredes, sed ex legis dispositione.
3. Filium, licet non sit patris heres, reuocat id quod nouerit fuisse relictum vltra modum statutum à l. hac edilali, C. de secund. nup.
4. Filia, licet non sit heres mariti, impedit tamen sacrum dotis delatum à statuto mariti, non extantibus liberis.
5. Quartam debetur uxori ex dispositione Auth. præterea, C. vnde vir & vxor, licet exierit statutum prohibens aliquid relinquere uxori.
6. Filia exclusa à statuto potest nihilominus reuocare id quod pater legauit uxori vltra quam ei promittitur per leg. hac edilali, C. de secund. nup. contra num. 1. 4. 5. 30.
7. Filia à statuto exclusa admittitur ad proprietatem eorum qua pater transiens ad secundas nuptias habuit à prima uxore matre dicta filia.
8. Copula natura est, in sequens copulatio repetitio omnes qualitates, qua insunt precedenti.
9. Dicitur cum fortius copulas quam dictio, &.
10. Lucrum quod alieni admittitur contemplatione alterius, illi applicatur, cum contemplatione primatur.
11. Quartum quam habet vxor in bonis mariti ex dispositione Auth. præterea, C. vnde vir & vxor, consequitur tanquam heres, articulo hereditaria.
12. Dicitur etiam, stat augmentatiue, & ampliatiu.
13. Vxor habet solum usufructum in quarta ei debita in bonis mariti ex dispositione Auth. præterea, C. vnde vir & vxor, quando extant filij eiusdem matrimonij.

14. Filia exclusa à statuto non potest aspirare ad bona reservata filijs à lege.
15. Filia statuto exclusa non reuocat relictum nouerit vltra modum à l. hac edilali, C. de secund. nup.
16. Filia statuto exclusa non facit deficere conditionem à lege subintellectam si decesserit sine filijs.
17. Filia statuto exclusa non succedit in quartam, quia mater ex forma statuti filijs tenetur reservari.
18. Filia dotata & exclusa à statuto, non admittitur ad portionem, quia ex forma statuti reservatur filijs illius, cum bona publicantur.
19. Auth. præterea, C. vnde vir & vxor, declarat.
20. Legi parti vna, aliam declarat.
21. Sequentia declarari precedentia.
22. Qualitas, que semel inest naturaliter, presumitur semper durare.
23. Actus tribuitur ordinarij, non excoquenti.
24. Substitutus dicitur habere à testatore, non à grauato.
25. Reservans nihil de nouo dat, sed conseruat id quod iam competit.
26. Filia statuto exclusa, si quis non succedit ab intestato, nec in bonis, qua à lege deseruatur.
27. Filia ingratu, & que in sui exheredatur, non gaudet beneficio leg. hac edilali. C. de secund. nup.
28. Condicio si decesserit sine liberis, deficit, vbi adest filius deportatus, vel qui ingressus est religionem fratrum minorum.
29. Vxor, cum non potest maritum aliquid relinquere præter usufructum consequitur etiam proprietatem per ius accrescenti.
30. Cern. consil. 309. vel. 3. reprobatu. & num. 14. & sequen.
31. Comax an possit de lucro reservato filijs in equaliter disponere inter filios remissum.

Pro contraria tamen opinione considerabant
Domini.

Domini, quod vxor quartam in bonis mariti consequitur titulo hereditario, vt probat text. in d. 5. *quoniam verum est* in *Auth. de exhib. res.* vbi expresse dicitur, quod est hæres, & Bald. in d. *Auth. præterea, numer. 1. et 2. A. g. Castr. ibi Salic. in quest. 6. Corra. nu. 20.* vbi infert, quod tenetur mater ad omnes res alieni pro sua rata, & in casu infestati capit auctoritate propria, *Cornel. in cons. 4. in fin. vol. 4. Curiam. in d. Auth. præterea. numer. 40.* vbi tamen negat, quod capitur propria auctoritate, *Papua laic. nu. 11. et dicit Ang. in l. si de partibus C. de bon. dam. quod eo modo venit ad bona per statum reueruata, quo capitur succellio.* Sicuti igitur vxor habet quartam hereditario titulo, ita & filij, alius eodem modo & eodem iure vocantur a lege, quo & mater, præcipue, quia hæc est additio quæ facta fuit ad *l. fin. C. de repud. per 5. quæ verò, in auth. vbi non liceat matri et amia, & augmentum sapit naturam sui principalis.*

Secundo facit, quia mater stantibus filiis habet solum vsumfructum quartæ, probatur in *Auth. præterea, in h. vbi dicitur, quod si filios habet, potitur etiam dominio, ergo si filij non extant, non habet proprietatem, argumento a contrario sensu, l. si de offic. eius, quod locum habet in legibus, & aliis dispositionibus, vt per Doct. ibi, Considerati quoque debet et dicitio, etiam, quæ stat augmentatiue, & ampliatiue, l. 2. C. de testib. *Rebuff. in l. vltima, numer. 580. C. de testib. quæ pro eo quod inter. Juan. Anst. in l. naturaliter, numer. 354. ff. de vscap. & ideo ostenditur in primo casu vxorem non habere dominium. Probatur & aliter, nam quarta vxori deheatur ad similitudinem eius quæ defectur reueruati repudiatæ, 5. *quoniam verò, in auth. de exhib. res. et ponunt Doctores in Authentica præterea.* At vxor repudiata, si habeat filios, solum consequitur vsumfructum, vt inquit text. in 5. *quia vero legem in authentica, vt licet matri et amia.* Ergo in hoc quoque casu solum habebit vsumfructum,**

12 *† & ita tenet Pico in d. l. in quartam, numero 44. et 49. Papua nu. 12. et 13.* Cum ergo solum habeat vsumfructum, non potest filia exclusâ præterendere quod proprietatis esset de bonis matris, sed patris, quia antequam non potest succedere propter statuti exclusionem, ergo nihil habebit filia. Tercio, filia statuto exclusâ non potest aspirare

14 *† & ita tenet Pico in d. l. in quartam, numero 44. et 49. Papua nu. 12. et 13.* Cum ergo solum habeat vsumfructum, non potest filia exclusâ præterendere quod proprietatis esset de bonis matris, sed patris, quia antequam non potest succedere propter statuti exclusionem, ergo nihil habebit filia. Tercio, filia statuto exclusâ non potest aspirare

15 *† & ita tenet Pico in d. l. in quartam, numero 44. et 49. Papua nu. 12. et 13.* Cum ergo solum habeat vsumfructum, non potest filia exclusâ præterendere quod proprietatis esset de bonis matris, sed patris, quia antequam non potest succedere propter statuti exclusionem, ergo nihil habebit filia. Tercio, filia statuto exclusâ non potest aspirare

16 *† & ita tenet Pico in d. l. in quartam, numero 44. et 49. Papua nu. 12. et 13.* Cum ergo solum habeat vsumfructum, non potest filia exclusâ præterendere quod proprietatis esset de bonis matris, sed patris, quia antequam non potest succedere propter statuti exclusionem, ergo nihil habebit filia. Tercio, filia statuto exclusâ non potest aspirare

vbi fortius videtur idem velle quando condicio est expressa, in quo multi alij probantur illam sententiam. *Sime. de interp. vltim. vol. lib. 3. par. 2. dub. 3. fol. 2. nu. 38. fol. 32. illustr. Card. Mart. de consell. vlt. vol. lib. 1. tit. 14. nu. 15.* ergo in casu nostro, condicio, si filij extant, non potest verificari in filia exclusâ. Sed hoc fundamentum non placebat, quia procedit ex coniectura voluntatis testatoris, vltia quod Doctores distinguunt inter eum qui est incapax ex dispositione legis, vt quia deportatus damnatus ad metalla, secus quando potest aliquo modo succedere, in quo videtur potest, *Craff. in 5. fidelit. missum, quest. 26. 32. et 35. et non sume. Tractatus in tractat. subij. par. 4. cap. 7. numer. 66. et se q. vbi alius citat.*

Quinto, accedendo magis ad terminos questionis, dicit *Castr. in cons. 44. pro declaratore, nu. 6. et alium. 1.* quod si mater ex forma statuti tenetur, tres quartas suæ substantiæ reueruare filiis, vtique ad eas non aspirabit filia statuto exclusâ a successione, † quia successio quæ sit existat, 17 habet similitudinem cum successione quæ ab intestato defertur, & succedens ex statuto obligatur oneribus, non minus quam succedens ab intestato, ergo de ea successione iudicatur idem quod de successione intestati, & promissæ filia excluditur quemadmodum excludetur ab intestato succedendo, sequitur *Brun. de statu. exclud. art. 8. q. 13. numer. 20. Cran. de antiqu. temp. par. 4. in princip. numer. 140.* vbi reperiendæ Angel. contrarium tenentem, & vult quod filij isto casu non sint hæredes, sed capiant vti vniuersales successores, & quod lucrum impurant in legitimam, & quod transmittunt ad hæredes lucrum non agrum, *Zane d. 5. cum 2. a. part. 10. n. 8. vbi addit Alex. in l. si igitur. ad l. Falcid. qui & ipse improbat Aug. Cum igitur filia hæc sit statuto exclusâ a bonis patris, erit etiam exclusâ a bonis, quæ per legem defertur filijs, quodammodo mater est inop.*

Sexto facit pulchra decisio *Angel. in l. si de partibus. in fi. C. de bonis damnis.* vbi ait, quod si bona alicuius publicantur, & ex statuti forma illorum dimidia filiis reueruatur, tali casu filia dotata. & consequenter statuto exclusâ non admittitur ad illam dimidiam, † quia eiusmodi successio ex statuto est in iura successiones, quæ defertur ab intestato, & bona sic reueruata eo modo capiuntur, quo capitur vera successio, vt probat textus ibi, qui vult, quod portio reueruata sit conferenda, *Campreg. in tractatu dotalium questionum, 46. numer. 200. Brun. in eodem tractatu. in 5. articulo. princip. question. 21. numer. 102.* Et hæc posteriores decisiones rem videntur claram constituere, ita quod sicuti filius non succedit patri in hereditate, ita nec in reueruatis bonis.

Hanc partem tenendo, ad contrariam respondere potest, vt infra. Et primo, quod semine non minus quam masculi vocentur ad hoc lucrum, id verum esse, dummodo non sint exclusæ, at vbi sunt exclusæ, non admittuntur ad successionem.

Ad secundum, in quo dicebat Senatus revidere pondus totius decisionis, respondetur negando bona hæc promoueri a matre, quia et si rectus in *Auth. Præterea, dicitur, proprietatem feruet, tamen intelligitur ita, vt illam non habeat, sed dimittat filijs, vt declarat † *Pepin. d. nu. 32. maxime cum postea adiciat, filius non extantibus, potius & proprietatem. Et supra in Tercundo fundamento huius patris probatur, ut ait, matrem solum vsumfructum**

habere, non autem proprietatem. & cum habeamus authoritatem Doctorum, id est, Pepum & Picum, non videtur esse locus dubitationi. Et non refragatur, quod in textu dicatur, matrem succedere in quatuor, quia intelligi debet respectu usufructus statibus his quæ infra ponuntur in eodem textu, vna enim pars legis declarat aliam, ²⁰ *¶ Ibi & postea res ff. de legib. gl. in l. secundum ff. qui s. i. d. cog. & in Authen. de bell. C. de lit. contes. & probatur ibi, ex dictione, tamen, quæ modificat, & restringit præcedentia, & eodem modo respondetur ad coniunctionem, cum. Sequentia enim declarant præcedentia, *¶ Ibi servus plinium. §. si qui filius ff. de leg. i. Bald. in l. legatorum p. v. §. fin. in fin. ff. de leg. 2. Craue. cor. §. 64. n. 30. Ilust. Card. Alex. de censu. vltim. voluit lib. 6. tit. 3. num. 4. & seq. & quod proprietas ad filios pertineat tamquam ex bonis patris, non matris, probatur ex eo, quod lex mandat matri, quod illam servet filius. Cum enim mater habeat tamquam de bonis viri, ut supra probatum est, mater autem teneatur filius servare, sciendum est quod ipsi quoque filij dicantur habere ex re patris, & filij eodem iure & modo proprietatem consequuntur, quo mater habet usufructum; quia vnicuique est dispositio, quæ non debet censeri diviso iure, *¶ Item qui ad res ff. de vscap. ergo, &c. & qualitas quæ semel inest naturaliter, præsumitur semper durare, *¶ glossa in si forte de electis in 6. glossa in cap. in quibusdam, vbi Doct. de iust. §. Et cum semel hæc bona tamquam paterna fuerint delata matri, non mirum si tamquam talia transeant in filios. Accedit, quod mater cogitur proprietatem filijs servare, ergo non potest proprietatem censeri maternam, quia ordinanti res tribuitur, non exequenti, *¶ Item totum, §. si de iuribus ff. quod cuiusque vni. n. cum aliquibus de respectu in 6. dicit in cap. 19. num. 3. Tirag. de leg. in can. glo. 8. num. 38. & num. 19. 4. Idem Cast. d. can. 443. num. 1. vult dicere, patrem filijs ex statuto reservandum esse, similem ei quod subiaceat reituitio-
²² nem ex dispositione testatoris, quod autem à gravato restituere est alicui, dicitur haberi à testatore, non à gravato, ut late probat. *¶ Crau. in consil. 144. & substitutus non habet tamquam de bonis gravati, sed tamquam rem testatoris gravantis. Et Cast. loco prædicto, num. 4. dicit, quod pars filijs reservanda, non potest censeri patrimonium matris, etiam si ipsa institueret filium; & inquit *Dec. in d. Authen. præterea, num. 8. quod eiusmodi reservatio est favorabilis, quia reducit dispositionem Auth. præterea, ad ius primægenitum, secundum quod hæreditas patris pertinet ad filios, atque ita vult, quæ filius bona filii reservata consequatur tamquam paterna. Car. iur. ibi. num. 19. ver. 2. principaliter, & Pieu. num. 48. & cum lex reservat filijs, non videtur id filijs dare, sed iam antea delatum à lege illis dimittere, quia reservans nihil de novo dat, sed conservat id quod iam competit, *¶ Olden. in consil. 14. Soc. in cor. 287. ed. 2. vol. 2. Becu. alios citans, in d. consil. 74. num. 6. vltra quod mater, quam nunquam habuit proprietatem, non potest con-
²⁴ sequere filijs, quia nemo dat quod non habet, *leg. si filius. Cud. de donat. Dec. in leg. nemo p. iur. num. 2. ff. de reg. iur. Et ut dixi, transiit ad filios proprietatem, eoque, quo usufructus transit ad matrem, mater autem habet ex substantia matris, ut dicitur in §. quoniam vero, in Authen. de exhib. rei, ergo eodem modo filij. Si igitur hæc proprietatem cē-
²⁶ setur paterna, non transibit ad filiam, iuxta statuto*********

excluditur à bonis paternis.

Quod autem vii hæredes matris, vel patris, filij non consequantur proprietatem, sed illam habeant à lege, inuito etiam patre, vel matre, non efficit, quominus filia excludatur, quia et titulus hæreditarius non habet locum, tamen succeditur parti ex successione universali, & titulo qui est omnino similis hæreditario, & de eo idem indicatur quod de hæreditario titulo. Et sicuti ex lege patri succedunt filij ab intestato in omnibus bonis, ita etiam succedunt in quarta, dominio reservato. ita *Cast. d. consil. 442. num. 6. vult, quem sequuntur alij* supra citati. Ex quo inferitur secundum eum, quod sicuti filia excluditur non succedit ab intestato, ita nec in bonis quæ deferuntur à lege *¶ & Ange. in d. l. de p. omni dicit, quod* pars reservata habet instar successione. Et non obstat quod dispositio. *hæc edictali, loci habeat etiam in filijs, quoniam sunt hæredes, quod verum est, quando non volunt hæredes esse, secus tamen quando non possunt, quia statuto exclusi, ut dictum est supra in tertio fundamento huius partis, vbi probavi, quod filia exclusa non vitur beneficio dictæ. hæc edictali. Et facit, quia idem est in filia, quæ est ingrata, & iussu exheredatur, illa enim non gaudet beneficio eiusdem legis, *¶ ut dicitur in leg. hæc edictali. ver. nisi ex his causis, vbi Bal. & late persequitur Bertrandum §. ita tamen, numer. 28. & in ver. si vero plus, numer. 27. & dicit in primo loco Bertrandum, quod beneficium illius legis denegatur omnibus ex causis quibus denegatur querela, unde cum filia statuto exclusa, non possit querelare testamentum patris, non etiam vitetur beneficium illius legis.**

Nec movet, quod filia, quæ non est hæres, impediatur tamen lucrum marito delatum à statuto, non extantibus filijs. Hæc enim non est nostra questio, sed ideo est, quia filia exclusa facit deficere conditionem, si decederit sine filijs, secundum aliquos, quia in conditionibus novum factum attenditur *leg. qui hereditas principis & leg. Manius ff. de condit. & demonst. quia ratione etiam siatres minores, de portat, & alij faciunt deficere conditionem, *¶ ut voluit Bald. in e. h. presentia. colum. pen. de probato. & sequuntur alij apud Tiraguel. in d. ver. si sepe liberis. numer. 126. Nos autem querimus, an filia exclusa succedat, quæ diversa questio est. Sed respondeo quod ea opinio non est iura, quia Doctores in e. articulo, An is, qui non succedit, faciat deficere conditionem, videntur tenere contrarium in filia exclusâ, quidquid voluerint in de portato, in statre minore, & alijs incapacibus successione, non solum intestati, sed etiam ex testamento. Quocirca posset postea retorqueri argumentum, ut dixi supra in quarto fundamento, pro hac parte. Et quod dictum est, non dari hæreditarium titulum, quando lucrum est singulariter, præterea, licet hæreditatis non sit titulus, tamen successio deferretur instar hæreditatis, ut supra explanatum est ex Ang. & Cast.**

Minus resistit, quod vxor, cui maritus nihil potest relinquare, succedat in quarta, de qua agimus: Nam responderetur, quod exclusio ibi est limitata ad dispositionem hominis, quia maritus non potest relinquare, ideo non extenditur ad dispositionem legis illius deferentis hæreditatem, vel hæreditatis portionem. Aliud enim est, quod non possit hære à marito, aliud quod à lege. Hinc est quod vxor, cui non potest maritus aliquid relinquare

linquere præter vsumfructum, consequitur etiam
 29 proprietatem per ius accretendi, quia est suc-
 cessio delata à lege, quæ non est prohibita, vt per
 multas rationes concludit *Natta in consil. 463. nu-
 mer. 14. ver. dicam nunc aliquid*, vbi videtur potest,
 nolo enim aliena retinere, *Cephal. in eodem fallo in
 consil. 39. num. 13. Riminald. in rubric. ff. de officio eius,
 numer. 118*. Et prædictorum ratio est, quia non in-
 cluditur legalis successio, vel dispositio; id quod
 probari posset multis decisionibus, quæ videri
 possunt apud *Koland. in consil. 80. num. 31. & per la-
 cum volum. 3. Riminald. d. l. rubr. ff. de officio eius*,
 loco prædicto, & ponunt Doctores in multis a-
 liis locis.

Ad decisionem *Corne. in consil. 309.* facis suffi-
 cienter responsum est ex iis, quos adduximus su-
 pra io 3. fundamento, ex quibus demonstrauimus
 30 hanc esse communem opinionem, et pro eaque
 stare *Ang. Bertach. l. as. Brun. Rol. Ripam. Tira-
 quer. l. Zatum. & Riminald. vltra* quod rationes in ca-
 so nostro vrgent longè plus quam faciant quæ pro
 contraria adducuntur. Et ea est præcipua, quia suc-
 cessio quarta defertur ad similitudinem successio-
 nis ab intestato, & est vniuersalis. Accedat quod
 dispositio legis, reuertens proprietatem filii, est
 fauorabilis, quia reducit successionem ad ius anti-
 quum tantum, quod succedit filij successibiles, ibi
 vero est odiosa, ideo venter restringenda.

Decisio pariter *Sabie.* non aduersatur, quia pa-
 titur & ipsa non modicam controuersiam, vt vi-
 deri potest apud *Rip. & Rol. in contrarium cita-
 tos*. Sed vbi titulum vera esset, procedit, quia non
 succeditur ibi inslar intestati, nec habet similitu-
 dinem cum successione intestati, & est successio
 singularis, quoniam non datur iure successionis,
 quemadmodum fit in quarta, & in proprietate, de
 qua agimus. Propterea non mirum si filia exclusa
 admittitur ad illud lucrum delatum alio iure, quam

successionis. Addo quod illud lucrum videtur se-
 mel vacari quæsitum, & respectu proprietatis, ideo
 succedit filia exclusa ab hereditate patris, sed non
 matris.

Ciòssia autem in d. Authen. præterea, bene pro-
 bat, quod proprietatem reuertatur solis filiis, qui suc-
 cedunt patri, sed senatus creditit, illam per erro-
 rem esse positam in *per. matris eius*, cum deberet
 poni in eodè verbo, *et primo*, & ideo super ea nul-
 lum fecit fundamentum.

Vltimo non repugnat quod ademptum cõtem-
 platione alicuius applicetur illi cuius contemplatione
 admittitur. hoc enim verum est, sed ex eo tur-
 hil inferitur. Namque non negatur, quin proprie-
 tas sit filijs reservanda, sed dicitur eam reuertari
 filijs successibilibus, non autem exclusis à sta-
 tuto.

Fuit etiam adductum fundamentum pro filia,
 quod stante hac secunda opinione, si vnica extra-
 ret filia ex secundo matrimonio, filij masculi ex
 primo matrimonio, illam excluderent, quod est
 absurdum. Sed ad hoc respondebant omnes, quod
 eo casu filia non excluderetur, quia statutum ex-
 cludit illam, quando masculi possunt succedere,
 vt quia sunt ex eodem matrimonio, sed cum mas-
 culi ex dispositione Authen. præterea, non admit-
 tantur, si non sunt ex eodem matrimonio; formi-
 na quoniam exclusa statuto, admittitur, atque ita
 illud nascitur absurdum. Et ita senatus pronun-
 ciavit, feminam exclusam à statuto, non admitti
 ad proprietatem. Fuit autem quæsitum si an de lu-
 31 cro, seu parte reuertata filijs, possit coniux
 inter filios inæqualiter disponere. sed in hoc articu-
 lo non fuit immoratum, quia casus non contigit,
 videri autem poterit *Castr. d. consil. 442. num. 6. B. an-
 de statuto. ex l. s. in articulo 13. num. 128. Natta in
 consil. 475. num. 3. in consil. 501. numer. 14. & ego aliquod
 posui in consil. 39. per totum*.

ARGVMENTVM.

Statutum excludens feminas propter masculos, an locum habeat
 in hereditate feminæ.

SYMMA RIV M.

- 1 Ratio vbi sola potest assignari, habetur pro expre-
 sa, & ab ea licet arguere.
- 2 Statutum excludens feminas propter masculos,
 est fauorabile.
- 3 Verba cum conueniant, conueniunt etiam dispositio.
- 4 Verba statuti sunt proprie intelligenda.
- 5 Femina b. cre dicitur, sicut & masculi, comprehendit-
 ur à statuto loquente per terminum communem.
- 6 Agnatus non conseruatur per feminam, licet ipsa
 sit agnata.
- 7 Et agnatus qualibet si per statutum in masculos
 transferatur, non tamen habebit locum statu-
 tum in hereditate materna.
- 8 Statutum excludens matrem à filij successione,
 non censetur eam excludere à successione filia.

- 9 Bona facilius transferri de muliere in aliam mu-
 lierem, quam de masculo ad feminam.
- 10 Alienata semel extra familiam, remanent semper
 alienabilia.
- 11 Aqua postquam intravit semel fistulam meam,
 potest à me in quibuscunque locum detinui.
- 12 Emphyteusis, quæ à femina habetur originè, tran-
 sit ad feminas.
- 13 Ratio generalis restringitur ex mente statuti.
- 14 Statutum intelligi debet, vt corrigat ius commu-
 ne quanto minus fieri potest.
- 15 Statutum loquens in definitio non intelligitur uni-
 uersaliter.
- 16 Agnatus conseruanda ratio restringitur ad ca-
 sus expressos.

DECISIO IX.

VETA allegabantur in causa Faustine
 Martinellæ, quæ in decisione potuissent
 confusioem inducere ideo Senatus exi-
 stimauit singulos articulos esse discutandos, &

Primo, an statutum Matruæ tractans de successione
 trāsuerfali, & masculos vocat ad feminam exclu-
 sione, locum habeat, vbi agitur de succedendo femi-
 næ, & ad masculum, licet aliquibus videbatur non esse

constituendam differentiam inter successionem
femine, vel masculi, quia in utroque militat ead-
em ratio agnationis constituendæ, ideo in idem
statuendum est. *Idem, ff. ad legem Aquil. Quæ ra-
tio, cum sola possit assignari, habenda est pro ex-
pressa, & ab ea licet arguere, ¶ lat. Curt. sen. conf.
9. col. 5. & 6.*

Secundo facit quia statutum est favorabile, pro
conferenda dignitate familiarum ¶ *vi post Ioan.
And. Cin. Bald. Arch. Sal. Cast. Rem. & multos al-
ios, dicit Curt. sen. loco prædicto, etiam 5. ver. sed u-
est, quod aliud statutum, & hæc etiam opinionem
multi alij tenuerunt.*

Tertio licet in aliquibus casibus dicant Docto-
res, masculinum minimè concipere femininum,
& inferant ideo quod cognati exclusi propter ag-
natos non excludantur propter agnatas, vel sor-
ores exclusas à successione fratris, non intelligatur
exclusa à successione sororis, & alia multa similia,
tamen in facto nostro, statutum designando per-
sonas, quibus est succedendum, non vitius mascu-
lino termino fratris, vel agnati, vel alterius simi-
lis, sed vitius communis termino, & quæ apto for-
minam, sicut masculum includere. Dicit enim in
successione transtuerfalium, & aliquando motien-
tium, aliquando deficientium, quæ verba secun-
do proprietate sermonis verificantur non mi-
nus in femina decedente, quam in masculo; cum
ergo etiam feminam amplectantur, verba, scilicet
dumque proprie, eam quoque statuti de iure de-
terminare debet, ¶ *L. 4. §. 2. item, ff. de damn. infec. &
de proprietate verborum non est recedendum, sal-
te aut, §. cum in verbis ff. de leg. 1. & statuti verba
proprie sunt intelligenda, ¶ L. 3. §. hæc verba, ff. de
neg. gest. cum alia apud Becum in conf. 53. numer. 4.
Et in proposito, quod statutum loquens per ter-
minum communem habeat locum etiam in hæ-
reditate femine, voluit ¶ Socin. iun. in conf. 3. nu-
mer. 21. volum. 1. ubi loquitur quando statutum di-
cit, si qui decederit,*

Quarto hanc partem tenuisse videmus per ra-
tiones, quæ in fortioribus terminis concludunt,
*Curt. sen. conf. 9. per totum, Socin. iun. conf. 1. volum. 1.
ubi per totum late disputat Gabriel in conf. 14. num.
23. & seq. vol. 1.*

Alij dicebant contrarium, quod statutum lo-
quens de hereditate transtuerfalium morientium,
vel decedentium, non habeat locum in hereditate
femine, quia statutum prædictum, est factum
fauore agnationis, & non tanta militat ratio in
hereditate femine, quanta in hereditate mascu-
li, quia agnatio non solum consistit in masculo,
sed etiam per eum conseruatur; sed in femina,
quomodo dicatur agnata, consistit quidem agna-
tio, sed per eam non conseruatur, ¶ quia transit
in aliam familiam, & sic vnus finis, & principium
alterius, ita Salic. d. l. 2. §. 2. ver. non idem dicit. C. de
no. ad. cum sequitur Alex. in conf. 84. circa fi. vol-
um. 4. Cacialan. in l. numer. populi, numer. 255 ff. de inst.
& iur. Socin. iun. conf. 23. numer. 52. volum. 1. Et per
hanc decisionem confunditur distinctio, quam fa-
cit idem Socin. d. conf. 2. item, numer. 21. dum vult,
quod ex quo dictioni si qui applicari potest ter-
minus communis, sicut feminæ, sicut masculo con-
ueniens, femininum includatur sicut masculinum,
licet aliud fit quando solum substantiuum, mas-
culinum, applicari potest.

Secundo facit decisio *Fulg. in conf. 54. ubi in
statuto transtuerfale quælibet hereditatem in*

masculos, dicit, non includi hereditatem mater-
nam, ¶ quia non tanta est ratio, quanta in paternam, ¶
*Soc. iun. d. conf. 13. item 50. & tamen generalis pro-
nunciatio cumlibet hereditatis, salua ratione re-
stringi non potest, & terminus Ascendentium,
vtrique lxxvi pariformiter accommodatur. Vnde
tollitur eorum responsio, qui dicunt, quod ra-
tio agnationis laxaretur, si femina hereditas nõ
eodem modo deferretur, quandoquidem etiam
in casu Salicæ melior esset conditio masculorum,
& tamen, ea non obstante, femina succedunt.*

Tertio plurimum facit doctrina *Aschid. in c. si
quis inuadente Diabolo. 17. q. 4. ubi statutum exclud-
ens matrem à filij successione, non eam excludit
à successione filiz, ¶ quia non est eadem ratio, se-
quitur *Gemin. in cap. generab. de electio. in 6. Alex. in
conf. 45. volum. 1. volum. 7. & in conf. 25. circa finem
volum. 4. l. 1. in rubr. ff. de acqu. poss. numer. 23. Imol.
in l. si uia scriptum ff. de leg. 1. Barb. in Clem. 1. char.
6. de electio. Dec. in l. 2. numer. 23. ff. de reg. iur. Binn.
de stat. exclus. form. art. 5. quæst. 33. numer. 69. & seq.
Georg. Natta in c. 2. rubr. in 3. princ. quæst. numer. 59.
Socin. iun. d. conf. 23. volum. 1. Tiraq. de retr. com-
f. 9. §. 1. §. 9. numer. 189. Natta in conf. 514. num.
19. Bui. conf. 37. numer. 16. Et non obstat, quod ead-
em ratio sit in hereditate femine, quia vt supra
dictum est, id subistineri non potest, quoniam fa-
cilis bona de muliere transeunt in aliam mulie-
rem, quàm de masculo vadant ad feminam, ¶ *ar-
gum. l. si vnus. §. palli ff. de palli. Salic. d. l. 2. numer.
25. Alex. d. conf. 84. in fin. Socin. iun. d. conf. 23. numer.
52. Facit quod dicimus, bona femal alienata exita
familiam remanere semper alienabilia, ¶ *Lex. pa-
ter. §. quidem est ff. de leg. 3. & aqua postquam si-
milia meam fecim intrauit, potest. à me in quem-
cumque locum detrahi, ¶ Bar. in l. quo mirum, in l. 1.
quæst. numer. 35. ff. de sum. Dec. conf. 244. numer. 3. l. 1.
conf. 350. col. pen. in fin. volum. 2. Berrian. con. 352. vol. 2.
Boer. acc. 352. numer. 5. & in habentibus symbolum
facilius est transitus, l. nam inuider. ff. de test. salic.
hinc videmus, quod etiam ad feminam transit em-
phyteosis, quæ à femina originem habuit, ¶ *vi
per Aret. & Socin. in l. Gallus, §. nunc de leg. ff. de
lib. & postum. & dixi late in conf. 140. numer. 25. &
seq. Et sicut sorore filius suscipiente, bona illa e-
rant in extraneam familiam transita, ita possunt
ad aliam sororem transire, & quando bona semel
deuenerunt ad feminam, dicuntur esse in via exeun-
di a familia.*****

Nec mouet ratio agnationis, quæ fuit à statuto
considerata, quia negati non potest, quin minor
sit ratio in femina hereditate, quàm in succe-
ssione masculi, vt inquit, *Socin. iun. d. conf. 23. num-
57. vers. & ad rationem.* Secundo respondeo, quod
illa ratio non debet extendi, sed intra suos termi-
nos seruari, alius filia non deberet admitti ad suc-
cessionem, quia per eam nõ conseruatur agnatio,
& ratio generalis restringitur ex mente statuti,
¶ *vt per Fulg. d. conf. 54. vers. ad primum respondeo* 13
*item, ubi dicit, quod generalia statuti verba restrin-
guntur, & statutum intelligi debet, vt corrigat ius
commune quanto minus heri potest, ¶ e. cum di-
lucide consuetud. Rom. conf. 197. numer. 2. d. Alex. conf.
106. numer. 9. vol. 5. Corne. conf. 119. etiam penult. vol. 2.
& statum indefinitum loquens, non intelligitur
transtuerfali. ¶ *Corn. conf. 48. numer. 10. vol. 2. & ex-
110 agnationis restringitur ad casus expressos, ¶
Socin. conf. 116. col. 4. vol. 3. Alex. conf. 59. volum. fin. 16
volum. 3. Ratin. conf. 92. numer. 9. et. late Socin. iun.**

conf. 4. in 20. vol. 3. Cephal. conf. 17. num. 28. in fi.

Non etiam obstat, quod statutum sit fauorabile, quia multi tenent esse odiosum, alij verò, dicunt esse fauorabile, quatenus agitur de includendo masculinum. Sed quatenus excludit feminam, esse odiosum, sed quidquid sit ubi sit fauorabile, id intelligi debet in terminis in quibus procedit, non autem extra terminos suos, & ideo cum simpliciter loquatur, restringitur secundum tacitam mentem ad hereditatem masculinorum, & in ea dicitur fauorabile.

Minus aduersatur quod statutum utatur com-

muni, non autem masculino termino, quia imò aliquando virtus masculina, quod conuenit non potest feminæ, ut quando dicit, defunctorum. Præterea dictum est supra ex Salic. & Fulg. quod etiam communis terminus ad masculinam hereditatem reductur, & quauis Socin. jun. & Carr. sen. contrarium tenuerint, tamen hæc est communis, & plures habent auctores, & ratione fuitur, quia non tanta est ratio excludendi ab hereditate feminæ, sicut ab hereditate masculini. Lata igitur fuit sententia in fauorem feminæ, & postea in aliis causis fuit idem iudicatum.

ARGVMENTVM.

De viribus instrumenti emphyteutici, & confessionis in eo emanatæ ad probandum dominium.

SYM MARI V M.

- 1 Emphyteusis non probatur, nisi per scripturam.
- 2 Instrumentum non probat, nisi inter eos qui notarium rogauerunt.
- 3 Dominium non probatur ex confessione.
- 4 Assertio facta in instrumento, quod res recognoscatur, & dependeat ab episcopo, non probat sui episcopatum.
- 5 Dominium cum sit difficultus probandi, probatur per consuetudinem, & iudicia. Declara, ut num. 14.
- 6 Instrumentum probat semiplenè ad fauorem tertij absentis.
- 7 Confessio facta in instrumento publico probat plenè ad fauorem absentis secundum aliquos Doctores.
- 8 Confessio extraiudicialis geminata, absentis parte emanata, plenè probat.

- 9 Confessio extraiudicialis probat non solum contra confitentem, sed etiam contra eius successores.
- 10 Solutio canonis facta alicui, eam constituit in quasi possessione exigendi illum canonem, & sufficit huiusmodi solutio.
- 11 Dominium probatur ex possessione, quando incideret agitur de domino.
- 12 Confessio superat omne genus probationis.
- 13 Scriptura quando est de substantia, admittitur pars confessionis.
- 14 Confessio, seu assertio facta in instrumento, quod res dependeat ab episcopo, plenè probat, quando alia concurrunt ad iudiciam.
- 15 Instrumentum supplet absentem, & operatur, quod promissio facta absentis valeat.

DECISIO X.

SERIES magnifici domini Francisci Leuisselli, non misit videbantur rerum, sive solutionem annui census, seu canonis, requisitam ab illustribus Dominis fratribus de Valentis, qui prætendunt se dominos directos quorundam prædiorum, & sibi pro eis deberi annuos duoscatos triginta vnum, & ultra, quoniam de contractu emphyteutico non constat, per quem dicta prædia fuerint sibi concessa, & emphyteusis non potest aliter probari, quàm per scripturam, quia tunc sit in perpetuum, & memorabilis est, l. 2. v. glo. in ver. alienationis, C. de iur. emphyt. sequitur Pen. & Com. 2. oppo. Bald. in l. 2. Salic. num. 3. glo. in c. de censu 6. l. 1. Aud. in c. punit locati. & hanc dicit esse communem opinionem, Alex. in c. conf. 50. num. 3. & seg. vol. 5. Clar. qui infinitas citat, dicens in practica non esse recedendum ab ista opinione, in §. emphyteusis questio. 4. Ofus. deci. Pedemon. 33.

Secundo non probatur emphyteusis in facto proposito ex assertione facta per illos de Bicevis, qui vendendo ea bona domino Leuissello dixerunt illa recognoscere dominis fratribus de Valentis, quia in eo instrumento dicti domini fratres non interueniunt, sed fuit inter alios celebratum. Instrumentum verò non probat nisi inter eos, qui notarium rogauerunt, t. Bal. in rub. C. de fide instrum. num. 6. Guid. Pap. questio. 163. Alex. in c. conf. 110. vol. 3.

Barbat. in cap. ex literis, in fi. de probatio. l. 1. in l. cum aliquis, num. 4. C. de iur. delib. Rum. consil. 115. num. 5. vol. 1. 5. Didac. pract. questio. cap. 20. in fin. Nota in c. conf. 63. num. 23. & confessio facta in eo instrumento, absente parte, cum sit extraiudicialis, non potest, nec debet plenè probare, ut iura sunt, & dicit Calcan. in c. conf. 32. col. 1. in pe. questio. med. quod dominium non probatur ex confessione, t. sequitur Graue. in c. conf. 157. num. 7. in fi.

Tertio in terminis nostris est decisio, Specul. in tit. de locat. §. nunc aliqua, num. 95. in ver. 74. ubi dicit quod venditio sit alicui, salvo iure Episcopatus à quo proprietates venditæ rei dependet, & à quo teneatur emptor inuestituram petere, talis assertio non fundabit ius Episcopatus, nec ideo erit probatum, quod res illa dependeat ab Episcopatu t. per multas rationes, quas ipse allegat, 4 idem voluit Guid. Pap. in questio. 24. in princ. ubi loquitur de re emphyteutica, & addit rationem, quod emphyteusis probanda est per scripturam, fortius voluit idem Specul. in dicto §. nunc aliqua, versiculo quinquagesimo secundo, numero 66. quod recognitio non probet etiam inter eandem partes, sequitur ibi Ioannes Andreas, & probat Socin. consilio 92. numero 22. vers. præterea ex quo part. 1. vol. 3. Crant. consilium 157. numero 7. Ripa. in leg. §. rem aliquam, numero quadragesimo §. de arguenda possessione. ubi ait hanc esse communem, & allegat Bald. Barbat. Corne. & Socin.

In oppositam tamen sententiam transiit Senatus, & iudicavit sui dominorum de Valentis ex decessu suo processu fuisse concludenter probatum, quandoquidem dominio res est difficilis probationis, *l. cum res. C. de probat.* ideo concludunt Doctores probari per indicia, & conjecturas, *l. indicia. C. de res vendit. Serio. in conf. 89. volum. 1. Paris. in conf. 104. numer. 100. & seq. volum. 1. Barr. in decisio. numero 25. Menoch. d. arbitrar. iudic. casu 42. in prim. In presenti autem facto concurrebant multa, & primo instrumentum venditionis facta per dominum Franciscum de Biceffis domino Leuifello, in quo dicitur, pradia hanc recognosci a dominis de Valentis, & pendere ab eorum dominio, quod instrumentum, quanvis plenè non probet ad fauorem dominorum de Valentis, tamen probat semiplenè, *¶ secundum Barr. in l. admonendi. numer. 32. ff. de iuratur.* ubi dicit, quod si frater in diuisione inter se facta dicunt, quod vnus restituit alteri centum, quæ ille habuit mutuo à Sempronio, probabit talis confessio semiplenè ad fauorem Sempronij, *argumento, l. capite quinto. ff. de adulteriis. sequitur las. ibi. numero 148. ubi dicit hanc esse solemnem decisionem, multum signandam, & perpetuo notandam, quia veritas, & quotidiana, & eam confirmat, numero 149. & dicit communem, idem probatur, allegando quoque communem Ripa. ibi numero 154. sed ante eos idem voluit Cim. *post Petrum in l. annua, in tota questione, in numero quinto, C. ad Verbiarum. Barr. Abb. & Imol. in capitulo secundo de fide iuram.* ubi Felixus attestatur de commun. idem *Petr. in capitulo finali de iuratur.* & multos alios addit las. loco predicto, ubi citat Bar. Cast. Rom. Alexand. & alios, *Ruin. in consilio 40. numero quinto, volum. 4. & in consilio 192. numero 8. volum. 5.* Quinimo, cum ea confessio emissã fuerit in instrumento publico, videtur quod plenam faciãt fidem, etiam factore absentis, *¶ iuxta textum in l. de iudicium. C. de positi. qui propriè de eo loquitur, qui dum alij induit pecuniam, fatetur illam fuisse penes de depositam tertio, & quia scriptura semper loquitur, plenè probat, secundum Bald. ibi, quem etiam sequitur Salicetus & Crem. in notab. 105. dicit singularem, *¶ Arsil. in rub. C. de probat. omnib. numer. 101. & communem dicit Ripa. in d. admonendi. numero 154. Gabriel communium opinionum. libro primo. iura. de confusione. consilios. 1. numero 69.* super hoc tamen vult Senatus non fecit maximum fundamentum, quia patitur non leuem controuersiam ex iis, quæ dixi in consil. 60. numero 19. & seq.***

Secundo id ipsum continetur in inuestitura, quia Leuifellus uis pater recepit ab Episcopo Mantuano, quinimo in duabus successibus inuestituris, quas interpolato tempore suscepit. Fateretur enim bona illa, se cognoscere à dominis Valentis, quæ confessiones modo predicto geminatæ, quomodo extra iudicium emissæ absente parte, plenè probant, *¶ Dicitur in consil. 613. numero 2. Arsil. d. rub. C. de probat. numero 91. & in l. 5. quæstio. nu. 3. ff. de quæstio. lo. Lup. in repet. rubric. de d. nat. inter vir. & uxor. §. 17. numero 10. Ar. tract. de ord. iudic. par. 6. §. quæstio. nu. 15. Si enim vnica confessio, sit supra dixi ex Barr. & aliis, probat semiplenè, itaque duæ probant plenè.*

Tertio eadem confessio continetur in instrumento venditionis, quam Valentis de fortis fecerat predicto de Biceffis, quia dicitur reco-

gnosci eadem pradia à dominis fratribus de Valentis, cuiusmodi autem confessio probat, non solum contra sic consistentem, sed etiam contra eius successores, *¶ Anchar. in consilio quadra. 9. grimo quarto. Roman. in consilio 311. in secundo dicto. numero quinto.* ubi quod res inter alios acta nocet habenti causam ab eo, & in proposito nostro, quod eiusmodi verba prebent ad predictum succedentis, voluit *Cramer. in consilio 317. numero septimo.* ubi allegat Socio, & alios. *Bened. in c. Romanus. in prima parte. in verb. uxorem nominat Adelaesium. numero 446. de testamen. Feller. in sua praxi consilial. in ver. huiusmodi casus super tribus. numero 100. fol. mibi 147.*

Quarto dictus Biceffus author Leuifelli usque de anno 1565. fecit depositum super monte pietatis de autis, seu ducatis trigintauno, pro canone quem asserbat dominis fratribus de Valentis debeti pro eisdem terris, & aliud fecit depositum anno 1566. & aliud anno 1567. quæ omnia sine dubio arguunt recognitionem, & confessionem, iuxta alias supradictas.

Quinto extat solutio dictis dominis Valentis facta, per dominum Rectorem montis Pietatis nomine Biceffij, pro tribus annis predictis, quæ solutio constituit ipsos fratres in possessione, seu quasi exigendi dictos canones, *¶ ut voluit Perr. in l. in holl. per. reddit. ver. item credo, ubi dicit, quod acquirendum quasi possessionem, sufficit bina solutio, sequitur Bened. d. ver. uxorem nominat Adelaesium. numero 446. de testamen. Feller. in sua praxi consilial. in ver. huiusmodi casus super tribus. numero 101.* Et quæuis ex possessione non inferatur ad dominium, *l. cum res. C. de probat. c. fin. de cau. poss. & propriè glo. in l. 3. C. de probat.* Barr. in l. si rem alienam. ff. de acq. poss. tamen aliquid confert ad illius probationem, unde quando de dominio incidenter agitur, illud probatur ex possessione. Barro. in l. recipimus in suo. nu. 4. ff. de iud. insit. Menoch. de recuper. poss. remed. 11. numero 32. *Alb. conf. 67. numero 67. v. §. §. al. v. quæst. cap. 70. numero 19.* Omnibus igitur predictis simul iunctis, resultat plena probatio, quod res illæ sint dominorum de Valentis, & ab eorum pendente dominio, & consequenter eis soluendum esse canones. Id quod fiet magis certum ex resolutione eorum quæ supra fuerunt in contrarium allegata.

Et non obstat, quod emphyteusis scripturam requirit, quia respondetur in casu nostro scripturam extare, omnes enim, quæ nunc allegantur confessiones, factæ sunt in publicis instrumentis, & scripturis.

Secundo respondetur, quod confessio superat omnes probationes, *¶ Lex. 12. l. bi De lictis. C. de probat. l. generaliter. C. de numer. pecun. & ubi est confessio, ibi est omnis probationis relaxatio, Bald. in consil. 354. col. 1. volum. 3. & maior est quibuscunque testimoniis, vel etiam publico instrumento, Bal. in consil. 192. col. 2. volum. 2. Nenius. conf. 37. nu. 7. & superat presumptionem iuris, & de idem, gloss. in §. alius. Auth. de equali. de l. & sublati omni probatione non censetur sublati confessio se. And. & alij in rubric. de probat. Altera, in trad. præsunt. par. 2. in princip. numero 6. & seq. & in terminis dixi Bal. in Auth. si non iure. numero 12. C. si test. per. quod etiam quando scriptura est de substantia, admittitur partis confessio, *¶ Roman. in l. admonendi. ver. quoad secundum. ff. de iuratur. Felix. in rub. ver. de probat. col. si ubi etiam dicitur. 11. & apost. ad Bal. in loco predicto.**

Secundo

Secundo non obstat quod instrumentum non probet in fauorem eius, qui non negauit nomenclaturam, quia responderetur, quod imo probat plena confessio facta in instrumento iuxta supra dicta ex l. desiderium, C. de positi. Et quod dicitur in contrarium non procedit respectu confessionis, sed respectu translationis iuris. nam instrumentum probat sic fuisse factum. Secundo responderetur, quod saltem probat semiplenam confessionem in instrumento facta absente parte & iuncta cum aliis confessionibus, probat plenam, ut infra latius diceretur.

Postremo non obstat decisio Specul. Guid. Pap. & aliorum supra in contrarium relatorum, quia optime procedit, quando sola extat illa confessio inter aliorum emissam, sed ubi alia accedunt adminicula, tunc fit plena probatio ita Specul. in d. §. nunc aliquando, num. 95. ita quoque Guid. Pap. d. quæst. 24. ubi dicit alius accedebat probationibus confessionem probare, Bened. in d. ver. uxorem nomine Adelasium, nu. 444. Follet. d. ver. huiusmodi censum, nu. 98. In facto autem concurrunt plures confessiones Leuicelli. Præterea ipse Leuicellus suscepit omnes soluendi canonem prædictum Dominis fratribus prædictis, quod plurimum affert momentum, secundum Rom. in conf. 311. num. 1. & 2. Crau. in

conf. 117. num. 7. ubi in terminis nostris hoc tenet. & idem voluerunt Aret. Cassan. Bened. in locis citatis à Follet qui eos sequitur d. num. 98. Accedit etiam confessio Bicefij authoris, Rursus confessio Valenti de fortis, qui fuit author Bicefij, & demum solutiones factæ per Bicefium. quæ omnia simul iuncta, probant res dependere à D. Valentis, ut concludit Cephal. neminem citans prædictorum, in conf. 297. nu. 1. & seq.

Confirmantur præmissa, quoniam in dictis omnibus instrumentis adeft clausula, quæ ex forma Mantuani decreti iuramenti vim habet, ut per Parisi in conf. 110. numero 6. & 39. volum. 1. Bursia in conf. 113. numero 4. & alius citat in conf. 306. numero 12. Vbi autem extat iuramentum tunc promissio facta absenti est valida, quia Deus ubique præsens supplet absentiam, §. glo. in l. quotiens 15 cordis oculis, l. quæst. 7. Bartan. l. si quis pro eo, in 6. membro, ff. de fideiuss. alius citat Natta in conf. 506. num. 17. conf. 931. num. 17. Crau. in conf. 915. nu. 3. ubi multas citat Rolan. conf. 19. num. 29. in l. 1. vol. Et ingenio quod ita alius indicauit Senatui in fauorem domini Alexandri Angussoli contra Horatium Bonamicum, & in fauorem congregationis sancti Petri, ac Confraternitatis nigre contra fratres de Viola.

ARGVMENTVM.

Materia alienationis emphyteusis ecclesiasticæ discutitur.

SYMMARIVM.

- 1 Bona feudalia, & emphyteusica veniunt in heredis institutione, declarata, ut num. 11.
- 2 Bonorum appellatione venit emphyteusis.
- 3 Renunciatio hereditati paternæ, potest nihilominus consequi bona emphyteusica, sicut si renuncietur bonis.
- 4 Statutum laciorum disponens de successione bonorum, includit emphyteusim ecclesiasticam.
- 5 Testator rem heredis potest relinquere non minus quam propriam, declarata, ut num. 17.
- 6 Emphyteusica bona veniunt in generali seu vniuersali institutione.
- 7 Pater potest disponere in præiudicium filiorum de emphyteusi quam ipse acquisiuit, declarata, ut num. 19.
- 8 Emphyteusis Ecclesiastica non transit ad heredes extraneos.
- 9 Testator non videtur in generali institutione voluisse includere bona emphyteusica.
- 10 Testator videtur relinquere solum ius quod

habet in re, et fiscale ius sit morte periturnum, & num. 12.

- 11 Bona emphyteusica veniunt in heredis institutione, quando instituitur, qui est capax emphyteusis.
- 12 Institutio quibuscunque verbis facta semper restringitur ad id quod erat testatoris.
- 13 Euelio non debetur habenti titulum lucrativum.
- 14 Hæres potest venire contra defuncti factum, quod tendit ad eum fundandum, re sibi à lege, vel aliter delata.
- 15 Hæres venit contra factum defuncti, quando pro illo facto defunctus non est obligatus.
- 16 Verba sunt intelligenda secundum subiectam materiam, & secundum naturam actus.
- 17 Cor. conf. 84. vol. 2. reprobat.
- 18 Menoch. in conf. 119. declaratur.
- 19 Acquisitum emphyteusim, quomodo possit de ea disponere.

DECISIO XI.

RESPONDENS ad comprobationem conclusionis propositæ per sorores Pallacinas, contra consanguineas eiusdem familiar, quod in institutione heredis includantur bona emphyteusica, fuit in specie allegata decisio Bened. in cap. Ramonius, in ver. cetera bona, num. 9. de testam. ubi ait, quod bona feudalia, & emphyteusica veniunt in heredis institutione. Præterea, institutio facta fuit in omnibus bonis & appellatione bonorum, quidquid est in hære-

ditate, venit igitur & emphyteusis. §. l. rem in bonis, ff. de acq. rer. dom. l. bonorum, ff. de verb. sign. l. stipularis ista, ff. de verb. oblig. per quæ iura ita dixit originaliter Specul. in tit. de locat. §. nunc aliqua, num. 184. cuius dictum esse signandum, & cordi tenendum, ac alibi non reperiri, inquit Las. in Auth. unde si pater, num. 8. C. de inoff. testam. ubi insert, quod etiam renuntians paternæ hereditati, possit nihilominus consequi bona emphyteusica, tamen aliud est, quando renūciat bonis. §. l. idē inquit Las. in l. si non forem, §. si centum, num. 35.

ff. de cond. indeb. vbi similiter dicit singulare, & ab alio non auduisse. *Idem quoniam in vñ. scilicet. num. 45.* vbi dicit esse multum notandum, ut sciat quis bene concipere verba renunciationis, quam facit foror, vel frater. *Affili. in c. in generalis. numer. 27. ff. de send. fruct. contr. inter de. & agui. Ruin. corfil. 116. num. 5. & 6. volum. 2. Paris. corfil. 22. numer. 61. vol. 2. vbi multos allegando infert, quod statum laicorum disponens de successione bonorum, includit emphyteusis Ecclesiasticas.* *Tiraguel. in l. si vñ. quid. in ver. bona. num. 14. C. de ita. can. donat. & in ita. ita. ita. par. 1. §. 1. glo. 3. numer. 3. vbi numer. seq. tenet talia bona & Ecclesiastica venire sub dispositione statuti, & vtroque in loco allegat multos concordantes. Cuius in memor. incip. bonorum appellationis, & in alio incip. emphyteusis venit.* *Bened. in c. Rarum. in ver. si obijit liberis al. secundo. numer. 59. de testam. Pincel. in tab. C. de bonis mater in 1. par. numer. 19. & seq. Corbul. de emphyteu. in iur. de privat. ab mort. civil. num. 34. Mench. in corfil. 129. num. 16.*

Tertio, cum testator rem heredis possit non minus relinquere, quam propriam, *l. 1. num. in ex familia. §. si rem. ff. de leg. 2. §. si rem. electum. §. si rem. ff. de leg. 1. Doct. in l. cum rem alienam. C. de legat. quandoque legat emphyteusim heredis, ea venit praestanda, quidquid sit quando ellet alterius, ut pulchre per Corn. in l. 84. per totum. vol. 1. Sequitur Soc. in l. corfil. 22. 4. num. 76. vol. 1. Alex. in corfil. 129. num. 30. Soc. in l. 68. num. 1. 4. vol. 4.*

Quarto, quod ingenerat, seu vniuersali institutione veniant bona emphyteutica *¶* Ecclesiae, tenuitate *Mench. d. corfil. 129. numero prim. vsque ad 16.*

Quinto id videtur absolutum esse in patre qui emphyteusim acquiritur, is enim videtur posse de emphyteusi noua disponere, tamen praedictum Bald. Cast. & Gozad. ponit Aneba. mod. famul. quasil. lib. 1. §. 19. num. 9.

Contra tamen praedicta facit quia certum est, quod emphyteusis ecclesiastica non transit in extraneos heredes, *¶* 1. alienationis in Auth. de non aliena. Imo. Alexand. Bar. Bologn. Socin. Afflict. Dec. Curt. iun. Roim. Gozad. Paris. Marfil. & alij plures citati a Rol. in corfil. 96. num. 4. vol. 1. vbi dicit hanc esse communem, & teneandam in iudicando, & ampliat, etiam si concessa sint pro hereditaria & successoria Clara. §. emphyteusis quatuor. 28. numer. 6. vbi dicit magis communem etiam quando concessa est pro hereditibus, & quod non audeat coniecta cum iudicare. *Mench. d. corfil. 129. numer. 1. & 26. Simon lib. 3. fol. 2. num. 7. fol. mibi 184.* ergo non potest venire in generali institutione bonorum res emphyteutica. Secundo si bona possent venire in generali institutione, non tamen in dubio testator videtur voluisse includere, *¶* 2. ea secundum Bar. in l. vi. interpretandi. §. si liberi. num. 5. ff. de oper. lib. & quod non veniant tenuerunt Specul. Fulg. Aet. Soc. iun. Nat. & Petr. a Petra quos allegauit prioribus scriptis addo Alex. in corfil. 91. numer. 14. & seq. volum. 1. vbi fortius dicit, heredes, qui approbavit testamentum, ad obligari, & principaliter opinionem suam fundat super eo, quod testator in dubio vellet relinquere solum ius, quod habet, & cum hac sententia transire videtur Alepochi. d. corfil. 129. numer. 22. ver. sursum. & tertio, vbi nesciens curare doctorem Bar. in l. si parum, dicit illam procedere quando non facit testa-

tor expressam mentionem de emphyteuticia bonis, & Alexand. in d. corfil. respondet omnibus iis quae in contrarium possunt allegari.

Demum dico, quod vbi emphyteuticia veniunt, id intelligitur quod ad ius, quod in eis habet testator, quia semper relictum videtur solum ius, quod testator habebat. *¶* 1. §. si de electione. §. fin. ff. de leg. 2. l. quod in terminis. §. 1. ff. de test. infinitas citati auctoritates in corfil. 119. numer. 14. & ita responderi in terminis Alexand. in d. corfil. 91. numer. 14. in vers. fortificatus hac conclusio, vbi intelligit etiam quando tale ius erat morte peritum, ut quando legat rem, in qua solum habebat usufructum, *l. vxor patris. C. de legat. & d. l. quod in terminis. §. 1.* Et per hanc rationem ferè in nostris terminis inquit Bar. in d. l. vxor patris, se alius dixisse, quod legatus rem emphyteuticam Ecclesiae, censetur solum legare ius quod in ea habebat, licet esset morte peritum, ut quia in eius persona sinebatur emphyteusis, & idem tenet in d. l. quod in terminis. §. prim. in fin. vbi ait hanc questionem scripsisse contingere. Quo in loco, etsi Imol. teneat contrarium, fatetur tamen, quod haec opinio communiter tenetur, & Alexand. columel. 2. dicit, quod est magis communis, & allegat concordantes, cum quoque communem dicit Iason. ibi numero 8. Idem tenet Iason. in d. l. vxor patris, numero prim. vers. & idem per hoc Alexand. in l. si domus. §. fin. numero prim. & ibi Iason. numer. 17. ff. de leg. 2. Hanc partem secuti sunt Alex. Corn. Ruin. & Soc. iun. quos citat, & sequitur Illust. Card. Mans. de comit. ultim. volut. lib. 9. tit. 1. num. 18. ver. unde etiam deducitur, & dixi in corfil. 119. numer. 16. Ecce ergo quod habemus decisionem in terminis fortiter, quibus non venit emphyteusis, nam in d. l. vxor patris. Doctores loquantur quando res emphyteutica fuit expressè relicta, nos vero quando erat generalis institutio, nulla rerum facta speciali mentione, cum tamen expressa magis afficit, quam tacita, *l. expressa nactus. vbi Cagnol. ff. de reg. iur. item loquantur dicti Doctores in legato: in quo etiam res aliena venit, cum rem alienam. C. de legat. nos vero in institutione, quae non includit nisi ius testatoris. hereditas enim est successio in ius testatoris, l. nihil aliud. ff. de verb. signif. heredis. vbi Dicitur Cagnol. ff. de reg. iur. Si igitur in legato, quando expressa facta est mentio rei emphyteutice, venit solum ius tempore peritum, & legati utilitas extinguitur mortuo testatore, multo magis id locum habebit in institutione generalibus facta verbis, sine alicuius certae rei demonstratione.*

Ad decisionem Benedicli in d. ver. cetera bona, numer. 9. responderetur, quod nihil allegat, & iura quae supra allegauerat nihil dicunt de institutione generali, & ipse fundat dictum suum super ratione, quod in Gallia feuda omnia, & emphyteusis redita sunt instar allodiorum. Sed praeterea eius dictum intelligi debet *¶* 2. quando heres, sit is institutor, qui capax est, tunc enim voluntas testatoris concurrere potest, ut per Alex. d. corfil. 91. num. 15. & 16.

Institutio verò quibuscunque verbis facta sit, restringitur semper ad id, quod erat testatoris, *¶* 3. qui tenet legando, ita & instituyendo, solum videtur relinquere ius quod habet. *Alex. in d. corfil. 91. num. 13. res. fortificatus hac conclusio.* Nec heres potest

- potest aliquid præcedere. cum enim titulum habeat lucrum, sibi non debetur euclio, *¶ l. d. r. §. si ff. de donat. l. 2. c. de nullis. imo aulim dicere, quod etiam si testator expressit in institutione includet et emphyteusim, quæ ad filium spectaret, adhuc filius illam è manibus coheredis auocaret, quia hæres venit contra factum defuncti quod tendit ad eum fraudandum se sibi à lege, vel aliter delata, *¶ l. 2. c. ubi Bar. Bal. Castr. & alij C. si in fraud. patris. Tirag. de reuic. emfan. §. i. glo. 9. numer. 87. decis. Ped. 180. numer. 9. Meno. consil. 89. numer. 18.* Præterea, hæres venit contra factum defuncti, quando pro eo facto defunctus non est obligatus *¶ l. l. actum, ubi post glo. p. m. Castr. numer. 3. ff. solut. mar. Pinel. in l. 1. par. 3. numer. 83. limit. 9. c. de bon. matr. P. baruc. in c. 2. de iur. par. 7. n. 162. Ant. Gabr. ex. opin. lib. 6. tit. de regur. conclus. 2. numer. 24.* Ex ea autem institutione nulla actio, vel exceptio erat orta contra defunctum, ergo hæres non tenetur. & ideo inquit Pinel. in d. rub. numer. 22. quod licet bonorum appellatione, attenda sermone proprietate, includat etiam emphyteutica, & feudalia, sipe tamen non continentur, ex particulari aliqua ratione, puta ex defectu intentionis, & num. 23. dicit tunc non venire, quando possidens ea habet pignus ex antiquorum prouisione, quam ex noua disponentis cõcessione, qui est casus non fter. Respondeo etiam aliter, quod emphyteusis venit appellatione bonorum, quando subiecta patitur materia, & non aliter: verba enim intelligi debent secundum subiectam materiam, *¶ l. 1. §. si, ff. locat. l. 1. §. si, ff. de leg. 2. c. de legat. secundum naturam actus super quo emissã sunt, l. si stipulam ff. de iur. dixi in consil. 33. numer. 33. & consil. 150. numer. 65.* De natura autem institutionis est, quod veniant solum bona, quæ erant testatoris, non quæ aliena, ergo &c.*

- Et Corneli opinio prædicta, non procedere quando emphyteusis per mortem testatoris erat ad hæredem ipsam recalsura, quasi tunc ad hæredem res emphyteutica fit præstanda, minime subsistit. Respondeo enim Corn. sententiam esse falsam, *¶* quia etiam si emphyteusis mortuo testatore sit ad hæredem iura, tamen illa non debetur legatario ex defectu voluntatis, ex quo cõsetur voluisse solum legare ius quod habebat, secus si voluisset proprietatem relinquere, ita declaratur *glan. d. l. vxor patris.* Si enim ex defectu voluntatis id pascitur, certe non erit differentia inter casum, quando res est hæredis, & alium, quando est alterius, cum utroque casu nihil plus sit in legato quam ius testatoris, & contra. Corn. stat decisio, Caltr. ibi, in prin. qui figurat casum, quando parvus instituto hærede nepote quorundam bonorum, vxori reliquit vsum fructum, quæ mox eodem nepotem instituit hæredem, & bona illa reliquit alij, & tamen concludit quod solus usufructus censetur ab vxore relictus, non autem proprietates, quia etiam res hæredis relinqui possit, tamen inuenio vxoris non fuisse proprietatem relinquere, & subdit, quod Doctores sequuntur intellectum glossæ & l. 1. ibi, in prin. dicit, quod est communis & verus, & ante eos hoc voluit Balus *l. vxor patris numer. 2. ver. item dicit,* ubi referendo Bartolum inquit, quod si ius testatoris non finitur morte, vt quia transeat in hæredem, non tenetur hæres præstare patientiam, si tamen talis est emphyteusis, quæ cedi non possit, & talis persona, cui cedi non possit. Et dum loquitur de præstada

patientia per hæredem, intelligit quod emphyteusis transeat ad hæredem, atque ita contra solum Corne. habemus authoritatē *gloss. Bald. Castr. & l. 1. sed videri, etiam rationem,* quod testator non videtur velle relinquere rem hæredis, sed ius solum quod habet. Nec sustinetur dictum eius, *column. 2. ver. nec obstat id quod Bald. dum inquit Bar. & Balloqui* quando ius est morte extinctum, non quando res erat hæredis; nam contrariū clare dicit Bal. qui postquam posuit casum, quando ius morte finitur, subdit alium diuersum, quando non finitur morte, id est, quando transit ad hæredem & postquam in primo casu dixerat, hæredem non tenei redimere, & præstare rem legatam, querit in secundo casu, non si teneatur redimere sed si teneatur præstare patientiam, præsupponit, quod possit impedire, ne fructus, quia eius est vellet, cuius est nollet, *l. i. cum §. si nollet, ubi Dec. & Guegh. ff. de reg. iur.*

Non etiam mouet quod idem Corn. dicit in consil. 84. columna. in prin. dum ait, quod si talis sit emphyteusis, quæ ad filios transeat vt hæres, res est expedita, inuens, quod tunc filius hæres teneatur patientiam præstare. Respondeo enim hoc quoque falsum esse, & contra *gloss. Castr. & l. 1. in d. l. vxor patris,* qui voluit proprietatem non debere, non quia testator non potuerit, sed quia non voluerit. Quia ratione etiam hæres non teneatur, cum in solum cogatur præstare, quod testator voluit relinquere, & nil vltra. Secundo possit eius dictum procedere, quando emphyteusis esset simpliciter hæreditaria, vt quando recipitur pro hæredibus omnibus, vel quibuscunque, quo casu verè transsit ad filios, non vt filios, sed vt hæredes, vt inquit Corn. ar. ubi est hæreditaria, mixta vel secudum quid, quo casu utraque qualitas copulandæ requiritur, quod sit filius, & quod sit hæres, sicuti de feudo dixi in consil. 108. per totum, tunc aliud esset, quia extraneus est incapax, vt in d. consil. probauit.

Respondetur etiam, quod Corn. & alij loquuntur quando explicite res emphyteutica fuit relicta, nos verò quando de ea non est facta expressa mentio, ita vt non possit dici constare de intentione testatoris, quod ea res veniat, & duplex cõcurreret specialitatis: prima, quia res emphyteutica veniret, secunda quia censetur relicta proprietatis, & ius quod testator non habebat, contra *l. c. de dot. prom. l. c. ubi post §. gener. ff. de iur. dot.* Rursus respondeo, quod Corn. & Salic. loquuntur, in legato, in quo res etiam aliena venire potest, si testator velit, *d. l. cum rem alienam, c. de legat. §. cum rem alienam. In l. 1. de legat.* nos verò in institutione, in qua venit solum ius quod habet testator, & quæ sui natura nunquam includit res alienas.

Ad consilium Meno. 129. in l. dubio respondeo, primo, *¶* quod loquitur quando testator expresse instituit in bonis emphyteuticis, vt legitur numer. 16. ver. sexto, & vlt. nostra verò institutio nihil exprimit de emphyteuticis, & ita ipse loquitur in terminis clari, vt n. 25. Secundo respondeo, ipsum loqui quando institutio emphyteuticorum non poterat in aliis verificari, quocirca, ne institutionis verba sint ociosa, includuntur, quæ aliis non veniunt, vt per eum. Tertio respondeo, quod ubi includantur, venit solum ius, quod testator habebat, non autem ius filiarum: & aliud est dicere, quod in institutione emphyteutica veniant, aliud verò quod institutio plus iuris contineat, quam

habetur testator. Quarto dico eum male loqui, & contra illum stare Specul. & alius in contrarium citatos, quia, etiam si institutio facta sit de emphyteuticis, non venit emphyteusis ecclesie, ut dixi supra, & voluit Simon. d. lib. 3. folio. 2. nu. 7. fol. 284. & probatur in alia decisione ex Bal. in l. final. nu. 17. in 8. appo. C. de legat. & alii.

Simili modo respondetur ad id quod dictum est, acquiratorem posse de emphyteusi ecclesie

licet disponere, quia id locum habet. † Primo quando expresse disposuit. Secundo quando titulo singulari relinqueret, secus in institutione. Tertio quando opinio est falsa, quia legasse videtur ius quod habet, licet tempore petitorum. Quarto procedere potest in emphyteusi, hereditaria, secus in familiaris, seu ex pacto. Quinto quando accedit consensu Domini, alius secus, *Nata consil. 475. num. 3.*

ARGVMENTVM.

An vnus testis plenè probet, deponendo de duplici confessione præsentæ parte.

SVMMARIVM.

- Confessio parte præsentæ facta, si duobus testibus probetur, facit plenam fidem.
- 1 Probationes duas semplem iunguntur ad faciendam plenam probationem.
 - 2 Testis vnus de promissione, alter de confessione, & promissio, parte præsentæ facta, plenè probat, contra num. 9.
 - 3 Testis vnus de veritate, & duo de confessione extrajudiciali, quæ semplem probat, iunguntur ad plenam probationem.
 - 4 Testis vnus de confessione parte præsentæ facta, semplem probat.
 - 5 Probatio facta per vnum testem deponentem de veritate, & per eundem alium cum alio deponentem de fama, coniunguntur ad perfectam

- probationem.
- 7 Testes duo requiruntur ad plenam probationem.
 - 8 Speculatio duo circa eandem rem concurrere non possunt.
 - 9 Probatio facta per vnum testem de veritate non coniungitur ad plenam probationem cum confessione alterius testis de confessione facta præsentæ parte, secundum multos Doctores.
 - 10 Testis deponens de reo iuratus non coniungitur cum alio deponente de confessione, quia probatio est diuersa speciei.
 - 11 Testis vnus non potest probare plus quam semiple.
 - 12 Testes plures deponentes de auditu, ab vna & eadem persona, habentur pro vno tantum teste.

DECISIO XII.

LARVM est, quod confessio præsentæ parte emissæ, si duobus testibus probetur, facit plenam fidem. † *1. And. in ru. extra de probat. Bal. in l. 1. nu. 14. C. ex de lib. defun. Alex. in rub. C. de probat. numero 39. Maran. de ord. in d. par. 6. §. quintum alim. numero 2. vbi alios citat, probans non requiri acceptationem partis. Certum est etiam, quod dux semplem probationem iunguntur ad faciendam plenam probationem, † *gl. in l. 3. §. eiusdem. in ver. confirmat. de testib. in l. 2. in prin. in ver. legimus. ff. de excus. in Ber. in l. admonendi. vbi cum sequuntur omnes. ff. de in reit. & ibi laz. in sum. 209. idemque vnus testis de promissione, alter de confessione & promissione parte præsentæ facta, probant plenè. † secundum Alex. in cons. 76. lib. 6. Ripa. d. l. admonendi. nu. 106. Idem est quando vnus est testis de veritate, & duo de confessione extrajudiciali quæ semplem probat. Item iunguntur ad plenam probationem, † *Cacalup d. l. admonendi. num. 114. ver. hinc inferat. vbi in principio dicit, idem omnino esse quando concurret vnus de veritate cum fama, quando etiam fama semplem probat, vel etiam vnus de veritate, & vnus de confessione, quando vnus facit semplem fidem. Hanc item dicit communem, & notandam doctrinam. Carr. d. l. admonendi. num. 292. vbi late agit, & fuit originalis opinio. Caste. in consil. 109. num. 1. ver. item est vnus testis. par. 2. vbi tenet, quod vnus de confessione, præsentæ parte, iungitur cum alio probantibus confessionem factam parte absente,***

quia cum vnaqueque de se faciat semplem probationem, simul iunctæ probabunt plenè idem repetitum consil. 143. num. 3. *vel. velam. 2. Alex. in l. Galio. §. sic iussu. numero 14. ff. de liberis & posthumis. ubi laz. & alii. & præcipui Soces.* Cum ergo in subfalsatione honorum Attilij Balnei compertisset Simon de Reame, produxissetque vnum testem, qui deposuit de duabus dicti Attilij confessionibus, præsentæ & acceptante parte, factis diuersis temporibus & locis, dubitatum fuit, si illiusmodi confessiones coniungendæ sine ad plenam probationem, nam vnaqueque dicitur probata semplem, quia si duo probant plenè confessionem, quæ plenam fidem facit præter partis presentiam, vnus facit semplem, † *cap. final. de successione ab intestato. Bar. d. l. leg. admonendi. post glo. ibi. & glo. in illis bonis fidei. glo. fin. & magna in fin. Cod. de iur. iur. C. si testis dicit consil. 109. & consil. 143. l. 1. ff. de reprob. admonendi. numero 166. vbi dicit Doctores communiter ita tenere. Addebam ego notabilem decisionem, Bald. in leg. Galio. §. sic iussu. numero primo, in fine. ver. & est argumentum. ff. de liberis & posthumis. vbi dicit coniungi ad perfectam probationem, si vnus testis deponat de veritate, & ille idem cum alio deponat de fama, quamvis vnus & idem testis adducatur ad diuersi generis probationem. † Et quomodo Alex. adest. ibi numero 14. ver. iuxta hoc, teneat contrarium. nam subdicit hoc esse mirabile verbum, & merui tenendum, quia cum sit magna Baldi auctoritas, & non habeat contradicentem, non parum vreeget*

in practica: & inquit vidisse alias de hoc dubitari per Doctores, quibus hæc decisio erat ignota, & Baldum defendit. *Sor. ibi. nn. 4. & Inf. num. 8. idemque tenet Curt. in repet. d. Ladmonendi. num. 295. vbi ait hanc decisionem esse perpetuo commendandam memoriæ, quia contradicentem non habet.*

Tenuit tamen Senatus hoc casu, talem sic de
duplici confessione deponentem, non plene pro-
bare, & idem postea iudicari semper, quia est
contra omnes iuris regulas, quod vnus testis fa-
ciat plenam fidem, cum de iure suo requiratur,
iuxta illud Evangelij, quod in ore duorum vel
7 trium, &c. in cap. 7 omni negotio, &c. *de nobis de*
testib. l. iuris iurandi. Verum si iur. preclaro. C. de testib.
l. vbi num. ff. de iur. test. 2. Secundum, quia duo concu-
rent specialia, vnum, quod imperfecte probationes
coniunguntur: alterum, quod vnus testis
8 duplicem occidet locum, 7 contra *l. cum pluri*
9 gent. ff. de iur. det. & l. C. de ad. prom. Tettio,
quia non est tuta opinio, quod vnus testis de ve-
ritate iungatur cum altero, deponente, & multi
contradictum, ex quo testis illi dicuntur singula-
res, 7 ita *Cin. in l. 2. num. 23. ver. si iud. negat Petrus.*
C. quia suo loco. consuet. vel verum, quod facit
memoria de pteztencia partis. Idem dicit *Burr. in e.*
num. 68. ver. forma enim fuit, extra de consuet.
l. 1. super. l. ad. admonen. num. 112. vbi per hoc im-
pugnatur Casti. in contrarium citatum, vbi: Caele-
num. 215. dicit esse singulariter notandum, &
allegat Bal. & Sal. & rursus num. 18. vbi dicit esse
bene notandum, & ratio est, quia testis iur. singula-
res. Abb. in e. cum causam. num. 2. ver. in secundo
casu de prob. vbi quod testis, de vtro mutuo non
congiungitur cum testis deponente de confessione,
quia probatio est diuersae speciei, licet tendat
ad vnum totum, 7 licet Casti. in rep. de l. admonen-
10 num. 293. & seq. Et idem est quod vnus testis
de confessione deponeret, vna die facta parte
praesente, alter vero de simili confessione, facta
alia die vel loco, quia non coniunguntur secundum
Burr. in e. licet ex quadam num. 8. ver. & per
hoc deciditur de testib. Arr. de e. licet ex quadam
num. 19. vbi Probationes 3. Cuius loco praedicti num. 194.
Quod si felationes illae factae per testes diuer-
sos non coniunguntur, multo minus est coniun-
gendi locus, quando vnica testis deponit de di-
uersis confessionibus, vel a diuersis, Soc. de s. ille ca-
sus. col. fin. Et licet senatus doctrinam Cin. non ba-
beat pro absoluta, tamen in praesent. casu vna fuit,
secundum contingentiam facti, vero. Quarto pro
hac parte allegati in terminis Alex. in d. Gualteri
s. ille casus num. 14. ff. de lib. & posth. vbi dicit ab-
surdum esse dicere, quod vnus testis probet plus-
11 quam semel, 7 vt quando testis de veritate &

Qi, & de fama: nam si hoc casu cōiungetur cum alio teste deponente de fama, faciet probationem semiplenam, & quartam alterius plenē. & ideo reprehendit decisione. Baldi. ibi. & libid. esse tanto magis absurdum, si vnus testis plenē probet idem negotium, vt quando diceret de depositō, & de confessione depositi facia pręsentē partē, qui casus multum est nostro similis, vbi deponit de duobus tēp. & omnibus pręsentē partē facit, diuerso tēpore & loco, & idem tenet Socin. ibi. *col. pen. res. secundum ratio*, dum inquit hoc esse in se verum, licet non hene ad factū Baldi applicetur per Alexandrum & alterius, *col. si. res. preterea respuendo*, vbi dicit, probationes non coniunguntur, quando vnus testis faciet plenam, ne inducatur corruptio regulę iuris antiquę, de qua in *l. infamandi, C. de testib.* & fortius vult, quod nō etiam coniungatur probatio similis, quādo facta ē per testes duos, & dicit se non inuenire, quod vnus testis de confessione potente parte facia, semiple-
nem probet, quod tamē est falsum, vt dixi. Et quod eisdem testis depositio facta de duobus diuersis & aliis, puta, de mutuo, & confessione, non con-
iungatur ad perfici factū probationem, voluit quo-
que *l. inf. d. §. ille casus, num. 10.* vbi admittit hoc esse absurdum, licet dicat non ita in factō Baldi contigisse. Habemus ergo claram decisione, quod vnus testis non potest plenē probare, etiam in ca-
sibus quibus ea probatio ad diuersis testibus facta, coniungitur. Et ad huius conclusionis corroborationem Soc. d. §. ille casus, *col. fin. allegat gloss. in cap. illux quadrages. de testib.* quo vult, quod et si eo casu plures testes de auditu plenē probent, tamen hoc falsū quatenus omnes adhibeat ab eodem quæsit, enim ea probatio ordinem adueniat ab vnica p̄sona, non concludit, quia plures causas habentes ab vno, pro vno reputantur, ↑ *l. eum, num. 12. de condit. & demon. l. v. And. ibi. l. sum. 6. Ar. in. vii. & sic.* Et si dicatur, aduerte, quia Socin. & Inf. in locis prædictis defendendo Baldum, videntur admittre quod vnus testis duorum vires sustineat, quando deponit non de eodem factō, sed de diuersis. Dum enim respondent primæ rationi contra Baldum allegatæ ab Alexandro, discunt, quod super diuersis factis deponendo vnus testis potest facere plus quàm semiplenam proba-
tionem. vt per Socin. num. 4. ver. *sed sustinendo.* & *l. inf. num. 9.* Respondeo hoc verum esse, dum ta-
men solus testis non faciat plenam. vt per Socin. d. §. ille casus, *in fi.* Sed veti hoc non tollit penitus omnem difficultatem, quia sicuti deponendo super diuersis factis, potest facere probationem plus quàm semiplenam, ita & facere potest plenam. Sed quidquid si, vera est conclusio, quod non potest facere plenam.

ARGVMENTVM.

An princeps ligetur ordine, quod satisfiat ei qui primo se expediuerit.

SVM MARIVM.

2. *Fiscus inclinans ad profusionem generaliser loquente.*

2. *Fiseno inclinat de pofuione generaliser launce.*

- 3 *Non puto, ff. de iure fisci, quando habeat locum.*

- 4 *Princeps legatuv legionu, quando vult.*

5. *Alumnus faciens confectus se obligat legibus de iure*
C. iiii

an loquentium.

- 6 *Ferens contrahens in loco, tenens servate solemnitate requiritur a statuto.*
- 7 *Subditus qui efficitur ex quasi contractu.*
- 8 *Clericus litigans coram seculari iudice legatus statuto latus, quod ordinatus sit.*
- 9 *Prior tempore potior est iure.*
- 10 *Instantia iura communis sive non currit.*
- 11 *Persona loquens non continetur in generali dis-*

positione.

- 12 *Statuentes non ligantur proprio statu.*
- 13 *Promittens defendere contra omnes, non intelligitur contra seipsum promissum.*
- 14 *Dubitationis tollenda gratia qua sunt non nocet.*
- 15 *Votum inenititio toleratur, quod si vult qui canonicus, aut plenus sibi provideat.*
- 16 *Rescriptum sive damnosum non est admittendum.*
- 17 *Princeps ligatur lege.*

DECISIO XIII.

QUATRO ORDINES DUCALIS, quod in casibus subhallationum, & aliis similibus, primo satisfiat ei, qui prius particularem impetraverit sententiam, huiusmodi deditur, & se expediret, non habita ratione, quod sit respectu sui crediti, tempore posterior. Ideo Domini fratres de fidelibus, qui in iudicio proclamarum emissorunt, super bonis venditis a Do. Annibale de probis, primo omnia praedicta impleverunt, satisfieri sibi primo postulabant, quam Cameræ ducali, quæ & si antea tempore, sero tamen impetraverat sui crediti declarationem, & cum ille ordo sit generalis, videbatur includere Cameram. Fiscus enim videtur iuri privati quando non reperitur in specie privilegiatus, & quod placuit in fin. ff. de iust. glo. in litem veniens. §. in principem. ff. de pet. hered. glo. in l. c. ad. ut. l. si. in l. 1. num. 8. C. de edict. An. in l. c. 101. Fines in conf. 6. Guid. Pap. gloss. 516. Crau. conf. 168. num. 10. Natta conf. 500. num. 6. & M. enoch. conf. 242. num. 9. & dispositio generaliter loquens includit etiam fiscum. l. 1. in fraudem. §. fin. ff. de testam. mili. Dec. in conf. 52. num. 30. & Boff. in ut. de fisco. & privileg. eius. num. 77. & seg. Imo aliqui dicunt, quod l. non potest ff. de iur. sibi intelligi debet, quando est questio, si fiscus sit in dubio privilegiatus, & Dec. in rub. extra de iudic. in 2. loc. Rip. in l. si debuit. num. 7. ff. de pignori. l. d. lib. 1. v. ar. resolut. cap. 16. num. 1. et alia. de Cabal. in rub. cap. 3. num. 107. & Dec. de conf. 52. num. 1. dicit, quod statum generaliter loquens servari etiam debet in causa fisci. Et ubi etiam ordo ille non ligatur fisco, ex potestatis defectu, tamen illi noceret ex eo, quod fiscus videtur se illi supposuisse, petendo se admitti ad probationem in suo iure in eo iudicio, non obstante termino praefixo ab ordine. Potest enim superior subiacere se legi qua non erat obstrictus, se eandem gl. indigna vox. C. de leg. quæ dicit, quod princeps ligatur legibus quando vult, & ibi hoc notat Calk. in fi. post. lo. And. quem citat. Hoc etiam placuit Bal. in l. 4. ff. ad leg. Falc. Rol. de iure dot. quest. 84. in fin. Accedit, quod fiscus, comparando in iudicio proclamarum, videtur asstruxisse se ad obsequium dicti ordinis, quia faciens actum, videtur se obligare legibus de illo actu loquentibus glo. ff. & Bal. in l. duo ff. de acquir. hered. Bart. in l. iuris iurandum §. si lib. ff. de oper. lib. Ang. in l. res fratres. ff. de pati. Crau. in conf. 186. numero 9. Natta in conf. 47. numero 12. Rol. de iure dot. quest. 94. num. 14. et alia conf. 42. numero 6. Postremo facit, quia qui contrahit aliquo in loco, licet non sit subditus, tenetur tamen servare solemnitatem requisitam a statuto illius loci, & Bar. in l. cunctis populi. col. 6. C. de sum. Trin. & fid. cab. An. in rep. cap. 6. & num. statum. col. 49. de conf. Alex. in conf. 44. et fin. vol. 1. Secundo in conf. 4. column. 5. volum. 4. Secundo in conf. 99. column. 4. vol. 1. 2. Bruu. in rub. de form. & silentio. cap. 96. column. 1. v. et si super. cum u.

nem. In iudiciis autem quasi contrahitur, l. 1. §. l. dem. serv. ff. de pen. ideo, licet fisco non sit subditus, efficitur tamen subditus ex quasi contractu, & l. heres absens, §. proinde, & l. interdum. §. fin. ff. de iudic. & fin. de iure compet. Alex. in conf. 164. num. 3. vol. 1. Ideo clericus litigans coram seculari Iudice litigatur statuto illius loci, quod ordinatoria litis, licet non sit subditus, & v. probat text. 8 in l. cum clericus in fin. C. de episc. & cler. & ibi notat C. in Alex. d. conf. 164. col. 2. v. sed praesumptio. ubi in finitae auctoritates allegando, dicit, quod in respectu ordinis attenditur statutum illius loci ubi agitur iudicium. Abb. in c. quod clericus. num. 10. de iudic. Dec. in c. ecclesie Sancte Maria. numer. 11. de constitution. Roland. in conf. 48. numer. 20. & seg. vol. 3.

At descendentes Cameram dicebant se priora iura habere, ideo praesentem esse, & iuxta reg. 9 qui prior. ubi latet Din. & Franc. de reg. iur. in sexto, ideo sibi prius esse solvendum, quam dictis fratribus, quorum iura sunt tempore posteriora, & pro dicta regula est text. in l. quotiens. v. v. quæ. ff. de reg. iur. Nig. qui latet agitur in tract. pignori. in 2. memb. quinta. par. 1. & seg. Rip. in l. privilegium. 3. ff. de privileg. Præterea, si fiscus, videndum est supra, videtur iure communi, non tam at teo deo est, quis primo se expediret, quam vter sit prior tempore in pati causa. Rursus, instantia iure communi præfixa causam definitioni non cutit fisco. & l. propterandum. §. l. ubi glo. & Doffo. 10 C. de iudic. Lucan. in tract. de privileg. fisci in prima par. num. 28. Perreg. in rub. de iure fisci. lib. 7. cap. 3. num. 4. Rot. Bona. decis. 76. ubi etiam quando fiscus convenitur. Maran. de ord. iud. par. 5. vers. de unio ad quintum, num. 20. Respondent autem ad ordinem, quod in eo non includuntur cause principis qui ordinem fecit, quia generalis dispositio non continetur persona loquentis. & l. inquisitio. C. de solut. c. quisque. de proben. Gozad. in conf. 76. num. 14. & conf. 101. num. 20. Rip. in tract. de remedi. ad conservand. libertatem. num. 250. Ruy. conf. 157. num. 13. volum. 2. & nemo potest sibi ipsi impetare. l. prator. & l. pen. ff. de iuror. & eund. dat. ab his. Ideo statuentes non ligantur statuto proprio, & secundum lo. And. in ca. 75. animatum. de 12 conf. in 6. Ang. Cast. & Alex. in l. 2. ff. quod quisque iur. Et sicut sententia hominis non ligat proferentem, ita nec statum ligat promulgantem, ut inquit Bal. in l. 1. §. fin. mod. C. de iur. lib. 1. c. 1. vbi inferit, quod episcopus non ligatur statuto a se promulgato contra facientes quod, & dicit Bal. in c. cum in iure. col. 1. de elect. quod rex homicida non continetur lege ab eo edita pro homicidio, & dicit Rom. in conf. 44. in vltim. dubit. idem esse in statuto disponente de solemnitate contractus, quia non ligat dominum statuentem, fortius inquit Rom. in conf. 12. numer. 10. in 5. vol. quod edictum prætoris de non extrahendo bladium non includit ipsum prætorem, & latet Rol. de iure

facto dat. quæstio. 84. num. 1. & seq. Phanc. in eod. tract. glo. 1. ubi inferunt, quod statuti de luero dotis nō habet locū in illius conditore. aliquid dixi. in conf. 152. num. 45. & facit quia, si promittēs defendere & tueri cōtra omnes, nō intelligitur contra seipsum promississe, ↑ Albert. in l. frater & fratre ff. de cond. indeb. dixi in eo conf. 151. num. 47. multo minus seipsum ligabit statuendo, cum pactum magis stringat, & ponit Afflic. in tit. quæ sunt regulæ. in ver. pænarum. num. 7. & sequenti.

Quamvis quod procurator fisci impetraverit rescriptum, quod non obstante temporis lapsu ab eo ordine præfixi admitteret ad deducendum & probandum iura sua, non tamē per hoc videri debet quod ei ordinē se supponeret, quia factum ad tollendum dubitationē, quæ poterat subesse, non notat. *1. L. qui minus. ff. mād. l. qua extrinsecus. ff. de ver. obli. §. pupilli. §. 1. ff. de neg. gest. Cor. in cōf. 196. col. 2. ver. & licet id. vol. 1. l. 1. §. 1. alij in testamētū. C. de testam. Dec. & Cagnol. in l. ea quæ dubitationis ff. de reg. iur. ubi dicitur, quod abundās cautela nō debet nocere idem sæpe toleratur inculcatio verborū, tanquā facta, vt quis cautius aut plenius sibi provideat. ↑ Abb. in cōf. 97. col. 1. vol. 3. Rec. cōf. 34. num. 32. si igitur vidēs procurator fisci se difficulter audiendū post tēporis lapsum, præcauendū voluit rescripto dubitationē tollere, non debet inde præsumi quod voluerit privilegio fisci derogare.*

Quinetiam si ponamus impetrationem rescripti hoc importare, quod procurator subiecerit se ordinē, dicendum erit rescriptum esse nullum,

& à Senatu reiiciendum esse, per tex. in l. nec damnosus, ubi gl. Bal. & l. 1. c. de precib. Imper. offer. ubi dicitur, quod rescriptum fisco da mōnuum, non est admitterendum. ↑ hoc autem damnum asserit, quia 16 subiicit principē ordinē suo quo prius non ligabatur, & si dicatur, ergo non quāq̃ erit locus decisio nī, quod statum liget conditorem volentem. Respondeo imo locum esse, quando sciens & volens princeps subiicit se, ac secus in facto procuratoris. facit quod dicimus, fisco cum facilius restitui aduersus gesta per suos administratores, quā per seipsum, vt post Fabr. & Doff. tenet Odd. S. fort. in tra. de rescript. qu. 3. num. 84.

Et ex prædictis videtur responsum ad alia motiua, quia licet fisco in dubio vtatur iure communī, tamen in præsentī factio nititur iuri commune, & statuto seu ordo, non est ius commune, sed municipale, & non ita subiicitur suo statuto, sicuti legi vniuersali, nam lex ligat principem. ↑ l. di. gna. v. x. saltem lex rationis. Bal. conf. 366. vol. 3. D. Becius. conf. 45. num. 16.

Eodem modo tollitur quod comparando in iudicio substationis, se obligauit legibus concernentibus ordinem iudicij prædicti, & teneatur ad illarum obseruantiam, quia hoc non procedit in lege condita ab ipso componente, qui illa non ligatur, omnes tamen domini me contradicente, tenuerunt Cameram ligari, & id ostēdi, quia procurator lapsus termino ab ordinibus statuto, semper impetrat rescriptum quod admittatur non obstante temporis cursu.

ARGVMENTVM.

An legatum factum filie quæ renuntiavit, applicetur masculo.

SVMMARIVM.

1. Renunciatio ubi fit per viam contractus, tunc hereditas postea delata illi acquiritur tunc est facta renunciatio.
2. Renunciatio vni illi videtur donare.
3. Renunciatio præsupponit acquisitionem in renunciante.
4. Renunciatio hereditatis materna, non prohibetur potest ad quod sibi mater in testamento reliquit.

5. Pater potest remittere iuramentum factum per filium in renunciatione.
6. Iuramentum renunciantis non trahitur ad ius quod superuenit ex institutione.
7. Factum de non succedendo factum patris non valet, quando pater non perseverauit in prima opinione.
8. Renunciatio hereditatis paterna potest capere id quod pater sibi legauerat ante renunciationem.

DECISIO XIV.

MITTITA Barbara Gonzaga quando nupsit Comiti Puto de arcu, receptis dotibus à domina Diana matre, renunciavit matri & domino Federico fratri omnibus bonis paternis & maternis, decedens autem Domina Diana illi legauit trecentum aureos annuos durante vita, sed quia hereditas addita fuit cum beneficio Inuentarij, fuit dubitatum, an legatum hoc debeatur Commisſſe Barbara, an vero hereditas domini Federici, & dicebant aliqui, legatum acquiri dictis hereditatibus: nam cum renunciatio fit per viam contractus, tunc renunciatio videtur dare ei cui renunciatur, l. profectura, §. 1. ff. de iur. dot. l. si nupsim. & per hæc iura Afflic. de conf. 350. num. 12. & 13. dixit, quod vbi renunciatio fit per contractum, rone illi acquiritur hereditas postea delata, cui renunciatio facta est, etiam si renunciatio sit de bonis ex testamento vel ab intestato deuoluentis, ↑ insubdens quod hæc renunciatio non tollit libertatem testandi, ex quo potest

mater omnes alios instituere, licet non filiam quæ renunciavit. Addo, quod aliud est renūciare, aliud verò facere pactum de non petendo, vt inquit Bal. in l. translatio. num. 1. ver. appono ista. C. de pall. ubi cum tenentur vni, videtur titulo donationis in illum confectæ, secundum ↑ Bal. l. palli quod do. l. 1. §. 1. num. 6. C. de collatio. Caſtr. d. l. translatio. & dicit idem Caſtr. in cōf. 152. col. 2. vol. 1. quod in casu renunciantia, cum primū hereditas defertur, cēſetur adita, & cella, præſupponitur enim acquiſitio renunciantis, ↑ l. iust. ff. de ac. §. bar. pulchre Socin. in cōf. 183. col. 1. 2. versed tamen præmissi, volum. 2. idem voluit per omnia Coruel. in cōf. 172. col. 1. 2. ver. placet etiam consideratio, volum. 3. & dicit Paris. in cōf. 126. num. 41. vol. 3. quod renunciatio habet tacitam conditionem, si hereditas defertur, at postquam est delata, cēſetur eodem instanti donata & ab ipso renunciantē abdicata. Crau. in cōf. 158. num. 1. & 2. hanc quoque distinctionem inter renunciatio nem & repudiationem facit dominus Becius in

conf. 74. numer. 12. & Hieron. Gabriel in consil. 35. numer. 3. vol. 1.

Aliud tamen visum est Senatui, quia etsi Cōi-rissa Barbara renunciavit hereditati maternæ, tamen non prohibetur petere id quod mater sibi in testamento reliquit. *¶ Ita vult Bar. in l. stipulatio hoc modo concepta. numer. 4. ff. de verb. obl. vbi inquit, quod filia, que cum iuramento facit pactum fratri de non succedendo patri, nō impeditur succedere ex testamento, quia alias impeditur libera testandi facultas & illius sententiam probauit Bald. in l. pactum quasi. 3. C. de collat. vbi loquitur Rom. & alij. & plures citat Alexan. in d. stipulatio hoc modo concepta. numer. 8. & l. inf. numer. 33. qui dicit esse pulchram decisionem, subdens quod Bar. decidit casum magis dubitabilem, quando scilicet renuntiatio facta est fratri, quia multo magis procedit quando heret patri. Ruin. in consil. 98. numer. 8. volum. 1. Paris in consil. 69. numer. 10. & seq. vol. 3. Tiraq. in erro. de mort. scilicet. in 2. par. de clauis. 8. numer. 1. vbi multos allegat. Vsq. in erro. de successio. creat. lib. 2. §. 18. requis. 29. limit. 1. numer. 138. vbi ponit octo fundamenta. Post. Imol. commun. opin. lib. 4. conclus. 32. colum. 8. ver. secundo. & Ant. Gabr. in cod. trailla. lib. 3. tit. de iur. dot. conclus. 1. numer. 27. vbi infinitos allegat. huius autem conclusionis præcipue rationes sunt, quia alias pactum auferret testandi facultatem, que debet esse libera, ut l. pactum quod dotali. C. de pact. secundo, quia pater relinquendo in testamento videtur filiz remittere iuramentum, si quod facere potest. cap. præterea de sponsa. Ram. in d. stipulatio hoc modo concepta, vbi Alexan. & Iasalios citant. tertio, quia pactum & iuramentum non trahitur ad ius quod superuenit ex institutione. *¶ c. cum inter. F. Gaus de renuntiat. Crot. d. stipulatio. numer. 41. & procedit conclusio, etiam quando renunciatio est facta in manibus patris & fratris, quia nihilominus si pater testamento reliquit, filia capiet iuramento non obstante, vt pulchre voluit Bald. in cap. ad nostram, d. secundo. numer. 8. ver. penultima extra de iur. iur. quia filia illud consequitur ex noua causa, de qua non fuit cogitatum, secundo, quia pactum non valet**

quando pater non perseuerauit in prima opinio-ne. *¶ & Bald. ibi loquitur etiam quando filiz relinquunt prælegatum. sequitur l. inf. in l. inf. numer. 23. ver. imo plus. C. de pact. Vsq. d. limit. 1. numer. 138. vbi dicit esse decisionem elegantem, & menū re-nendam. l. inf. d. stipulatio. numer. 14. ver. primo am-plius, vbi idem dicit quando filia primum renun-ciasset patri de per se, deinde etiam fratribus de per se subdens esse decisionem singularem, quia iuramentum fratri prælitum nihil valet sine cō-sensu & perseuerantia patris. Crot. d. l. stipulatio. numer. 46. & 48. vbi dicit sic consuluisse. Et non solum filia capere potest quod pater sibi relinquit post factam renunciationem, sed etiam quod lega-tum fuerat in testamento ante renunciationem conditio, quia non mutando testamentum, voluit cum prima voluntate decedere. *¶ Ita Arer. in l. 8 qui superstitio. x. l. 3. ver. ante secundam. ff. de acqui. hered. Crot. d. stipulatio. numer. 44. ver. secundo ex-tenditur, vbi loquitur de legato, idem tenet Patif. qui tamen non meminit de prædictis. in consil. 95. numer. 36. vol. 3. fortius volunt Doctores, quod si filia renunciauit iuri competituro ex testamento, ad-huc possit succedere in eo quod filiz per testamē-tum reliquum est. Bald. in l. inf. numer. 15. C. de pact. Rom. d. l. stipulatio, vbi l. inf. numer. 16. ver. secundo & adhuc fortius. vbi Crot. numer. 43. dicit esse commu-nem, & secundum hanc opinionem dicit fuisse indi-catum, Afflict. d. de i. 35. c. Paris. consil. 95. numer. 18. & seq. vol. 3. l. 1. q. d. limit. 1. numer. 144. in fi.**

Non obstitit opinio Afflict. quia fuit singu-laris, & contra eam fuit iudicatum, vt ipse re-feret. Præterea sustineri posset eius opinio quan-do renunciatio facta à domina Cōmissa conti-neret donationem, seu iurium cessionem, sed in præsentī casu magis continet repudiationem, & pactum de non succedendo, secundum caute-lam Bald. in l. inf. numer. 16. ver. tamen prima. C. de pact. Demum renunciatio tacitam habet condi-tionem, matre perseuerante in ea voluntate, ac matre recedente à prima dispositione renun-ciatio habetur pro non facta, & ideo frater non capie.

ARGVMENTVM.

Res quando efficiatur hæreditaria si emptā est
de pecunia hæreditaria.

SVMMARIVM.

- 1 Emisse quia presumitur de propria pecunia.
- 2 Admittuntur res alienæ, si sit vir industrius, & possidet bona, presumuntur acquisivisse de proprio.
- 3 Fratrum, qui percipiuntur ex bonis hereditariis, non dicuntur hæreditarii, sed cedunt lucro hereditario gratiam.
- 4 Pretium rei hereditaria, licet succedat loco rei, tamen res emptæ dicto pretio, non succedit loco rei.
- 5 Res emptæ ex pecunia exacta à debitoribus hereditariis non venit in testamentis fideicommissi.
- 6 Res emptæ de pretio rei populari, non efficiuntur populi.
- 7 Res emptæ ex pretio rei hereditaria non venit in primogenitura hæreditaria.

- 8 Pecuniam alienam nomine proprio mutuans, & accipiens pretio, sibi acquirit, non domino pecunie.
- 9 Emens namque proprio de pecunia domini à quo habet mandatum emendi, sibi acquirit, non domino.
- 10 Bona possessa per filium presumuntur à patre provenisse.
- 11 Dicit breui tempore factum, qui isti per am industrum presumuntur de alieno acquisivisse.
- 12 Factum quod presumuntur ex causa ex qua fieri debebat.
- 13 Alium qui ex duplici causa fieri potest, refertur ad causam necessariam.
- 14 Emens censetur emisse de ex pecunia, quam cor-porā ad eam petenti.

15 Impensæ.

- 13 *Impensa prefamitur facta de pecunia mutuo an in habita.*
- 16 *Heres prefamitur solutio creditoribus & legatariis de pretio rei hereditaria vendita.*
- 17 *Res prefamitur empti ex pecunia & rebu hereditariis quando testator id preceperat.*
- 18 *Res empti ex pretio rei hereditaria, venit in restitutionem fideicommissi.*
- 19 *Pretium fidei succedi loco rei ita & res loca pretij in vniuersalibus.*
- 20 *Fideicommissarius est restituendus in salutum accepta, pro credita hereditaria.*
- 21 *Res permutata cum rei hereditaria, est par grauium fideicommissarius restituenda.*
- 22 *Testator si mandet de pecunia, vel meritis emi immobilibus, tunc de illis idem indicatur quod de aliis bonis immobilibus hereditariis.*

DECISIO XV.

IN VSSIT Dominus Franciscus Pipera-
rius in suo testamento de pretio compa-
rando ex venditione frumenti victua-
lium & aliorum rerum in domo existen-
tium, sicuti etiam de pecunia, & de nominibus de-
bitorum exigendis, emi res bona stabilia, quæ vna
cum aliis veniunt alienari, quia voluit omnia sua
bona consecrari in agnatione. Cum verò decessisset
anno 1540. contigit curatores filiorum sequen-
tibus annis 1541. 1542. & 1548. multa emisse
bona, valoris aureorum circiter decem millium.
Nunc quod successit casus fideicommissi, quæ-
ritur fuit, si bona fide empti subiaceant dicto fidei-
commissio. Causa dubij fuit, quia in dubio non est
presumendum, quod fuerint empti de pecunia hæ-
reditaria, aut etiam exacta de nominibus hæredi-
tariis, vel comparata ex venditione rerum hæredi-
tariarum *ad h. si veni. §. fin. ff. de priuileg. cred. vbi*
emisse quis prefamitur de pecunia propria, ¶ l. 2.
vbi Bar. & alij. C. pro socio. Ideo Bar. Bal. Ang. Fulg.
Cat. Salic. & alij ibi dicunt, quod si socius rem e-
mit, prefamitur emisse de propria, non de cõmu-
ni pecunia. Bar. in l. ff. patrum. C. cum vtriusd. Bald.
& Salic. in l. pen. C. si quis alio vel sibi. Roman. in conf. 2.
& in conf. 32. Ad h. in conf. 46. in 3. dub. vol. 1. Card.
in conf. 49. in fin. Alex. in conf. 7. Bar. ff. vol. 2. Barb. in
conf. 22. vol. 1. Dec. in conf. 21. vol. pen. in ff. & in conf.
99. numer. 2. Cur. in in l. 2. C. de fur. Rip. in conf. 121.
numer. 9. Vltima conf. 138. numer. 4. Que cõclusio pro-
cedit etiam in eo qui alienas res administrabat,
quia si erat vir industrius & possideat bona, pre-
famitur acquirere de proprio, non de alieno.
¶ *Rom. in conf. 27. & in conf. 13. in ff. ver. item quia*
& in conf. 36. numer. 36. Alex. in conf. 134. in ff. vol. 5.
Cern. in conf. 122. col. 3. ver. nec igit. vol. 2. in conf. 98.
col. 4. ver. conf. vol. 4. f. de Am. conf. 124. numer. 7.
Dec. in conf. 21. numer. 10. in conf. 628. numer. 2. Cur.
in d. l. 1. numer. 10. Cur. in conf. 129. numer. 2. & in
conf. 131. numer. 12. Et id ipsum voluit Doctores
superiore loco citati qui fere omnes loquuntur
in vno ex fratribus possidentibus bona commu-
niana. In proposito autem factio, dicti filij posside-
bant multa bona, valoris aurei rû quinquedecim mil-
lium, & vltra; ergo acquisiisse potuerunt de iudi-
ciis & redditibus illorum bonorum, qui nõ pos-
sunt dici hereditarij, sed cedunt iure hæredum
grauatorum ¶ v. est textus in l. in fideicommissariis,
ff. ad Treb. vbi Dicitur l. quod hic vult i. ff. de leg. 3. præ-
cipue cū intercesserit nullus tẽporis intervallo à
morte testatoris. Et qui vult dicere tẽ emptam ex
pecunia hereditaria, tenetur probare à qua fun-
damentum intentionis suæ, & igitur dicitur de prob.

- 23 *Fideicommissi supponi potest per testatorem res heredit.*
- 24 *Testator potest ordinare, quod in restitutione fideicommissi veniant etiam ea, quæ sunt preceperat post adiam hereditatem, vel fructum bonorum hereditarium.*
- 25 *Heres dicitur vero dominus rerum hereditarium pendente conditione fideicommissi.*
- 26 *Empta non prefamitur facta de propria pecunia, quando etiam coniectura in contrarium.*
- 27 *Acquisitio facta per administratores bonorum alienorum prefamitur facta de aliena pecunia quando administratores erant pauperes, & non habebat aliunde.*
- 28 *Hæreditas non dicitur secunda additio.*
- 29 *Tutor prefamitur factis nomine pupili, id quod testatur fieri iussu.*

Secundo, vbi constaret, res prædictas fuisse cõparatas de pecuniis, sic vt promittitur ex actis, adhuc videbatur res emptas, non posse dici hereditarias, per textum in l. f. & si leg. §. 1. ff. de pet. heredit. vbi, licet pretiũ rei hereditariæ succedat loco rei, tamẽ res empti ex dicto pretio nõ succedit loco rei, ¶ & ibi dicunt Bar. Ang. Bal. & alij, quod res nõ succedit loco pretij, Bal. in l. m. in 1. C. de rei vend. Cepolin. l. Laber & Sabunian. in 4. item ff. in 9. & 10. ff. de verb. sign. Rom. p. 2. in l. in conf. 97. numer. 1. §. vol. 5. vbi fere in terminis nostris dicit, quod pecunia exacta à debitoribus hereditariis & cõcessa in prædiorum emptione, non operatur quod illa prædia veniant in restitutione fideicommissi.

¶ Idẽ tenet Tirag. de reuel. confang. in §. 32. gl. 1. in 15. & in proposito ita quoque tenet Menoc. in conf. 113. numer. 1. §. seq. Que cõclusio probatur etiam à Bar. in l. Imperator. §. cum autem ver. secundum vero casu. ff. de leg. 2. vbi in hæred. sicut in malis fidei possessore, etiam si tenuisset se grauatũ, vult, quod si rem habuit ex circuto, puta rem veditit hereditariã, & de pretio aliã cõparauit, nõ teneatur illã restituere. & eũ seq. Imol. ibi. Capra in cõf. 88. in 15. ver. si vero ad eũ. In conf. 43. in ff. vol. 1. Menoc. d. cõf. 213. numer. 66. Idẽ videmus in pupillo, quia etiam res empti de illius pecunia efficiantur sua et in particularibus cõtra cõmunes regulas, tamen aliud est quãdo emittit de pretio rei pupillariæ ¶ l. l. in 5. §. altera ff. de adm. tut. ff. C. commun. ver. ind. Bar. d. §. cum autem. in 2. ver. simile iure. & seq. Cast. C. cum & Imol. ibi & post eos Menoc. loco prædicto.

Tertio res prædictæ omnes emptæ fuerit nomine filiorũ D. Frãscisci fidei cõmittit iusdeũ siue fuerit emptæ de pecuniis hereditariis, siue etiã de pretio cõparato ex debitoribus hereditariis, & ex venditione victualũ, & aliarũ rerũ hereditariarũ, semper fuerit acquisitæ filiis, nõ autẽ hereditarij, propterea q; nõ veniunt in restitutione fideicommissi vt probat textus in l. sed nisi leg. §. 1. ff. de pet. heredit. vbi gl. dicit nõ venire in petitiõne hereditatis res emptæ ex pretio rei hereditariæ veditæ, ¶ ita etiã distinguit 7 gl. in d. l. Imperator. §. cū aut. & hoc modo intelligi gl. Bar. Bal. Ang. & Fulg. in l. ff. vbi vult, in ff. prim. ff. de pet. heredit. quæ iura omnia fortius loquuntur, quando res empti fuit de pecunia hereditaria, & post Rainutia declarat Imol. in d. §. cū aut. vbi col. 1. in ff. & col. 2. in prin. vbi ita rõcordat Bar. cū gl. Menoc. d. cõf. 213. numer. 15. ver. secundum quod bona, Ceph. cõf. 645. numer. 49. & seq. Cũ igitur emptio facta sit nomine filiorũ, inferretur res facta fuisse illorũ ppias, nõ autẽ hereditarias, & ad eas fideicommissarius non uenit cõpetere, sed ad pretia quorũ loco erũ succedat. Et pro hoc facit, quia mutatis aliis pecuniis

uomine proprio, & accipiens pignus, acquirat filia,
 8 non domino pecunia, *l. si pignus ubi Bart. & alij C. de pign. Neg. de pign. 1. num. 3. par. numer. 41.* & qui emit proprio nomine de pecunia domini, non acquirit domino, *l. licet habeat mandatum. l. ubi Bald. C. si quis a non domo. vbi gl. idem tenet, et gl. in l. quibuslibet donatum gl. magna. in ff. de donat.*

Magis tamen Senatui placuit quod res, vt supra empta, veniant in restitutione fidei commissi. Empta enim fuerunt de pecunia ab hereditaria debitoribus, & 2. ubi Bald. C. de pretio fructu, & aliarum rerum hereditariorum. Id quod probatur primo, quia legitur in iueneratio descripta quantitas maxima viduali, & plura nomina debitorum, importantia multa milia aureorum, & res quae penes filium reperitur, prouenisse presumuntur a patre *l. 2. ubi Bald. C. de par. potest. Fulg. ad fil. 145. colum. 2. porro si Crau. Zaf. Siluan. & Marzar. quia citat, & sequitur Menochius in cons. 207. num. 11. vbi dicit, quod bona quae filius heres patris possidet, presumuntur descendisse a patre, Bart. in cons. 268. num. 6. Petrus de fideicom. indult. ex probat. alienam. quafi. 2. num. 13. 68. Praecipue quia iudicium intercedit tempus a morte fidei commissi, vt per Marzar. in Formula fideicom. quafi. 38. ver. & pro fidei commissi. Petrus loco predicto, vbi post Alea. inquit decennium dici modicum tempus. Adde quod graui erant minores carebantque indultis, vt verisimiliter non posuerint in tam breui tempore, talem pecuniam de suis redditibus coegere, argumento eius quod dicit Bald. in l. si. num. 55. de quaf. vbi ait, male presumi de eo qui parum indultus breui tempore factus est diues. Ita in proposito arguit Menoch. de cons. 207. num. 13. ver. tertio suffragatur. Præterea cum ex præcepto testatoris teneretur heredes in emptione prædiorum coeuertere tam pecuniam hereditariam, quàm eam, quam comparassent ex venditione dictorum bonorum, repriaturque emptiones plures fuisse factas, presumendum est quod factæ fuerint de illis pecuniis, quia factum quid præsumitur ea ex causa, ex qua fieri debebat, *l. Cast. cons. 136. col. 1. Crau. in cons. 23. num. 2. Imo si constaret dictos heredes habuisse pecuniam propriam, & alium quocumque hereditariam, vel de bonis hereditariis copartatâ, adhuc diceremus hæc bona fuisse empta de pecuniis hereditaria, non de propria, quia vbi auctor duplici ex causa fieri potest, refertur debet ad causam necessariam, & ex ea factus presumitur, *l. si. vbi Bart. C. de alim. pupilli præst. Signor. in cons. 103. num. 6. dicit cons. 164. num. 26. Et demum quod ex quo pecunie hereditarie perueniunt ad manus heredium, seu curatorum suorum, bona hæc empta censebuntur de illis pecuniis, probat res. in l. si. C. de pign. vbi militia censetur empta de pecunia mutuata. Et per illum textum inferri in terminis nostris Bart. in l. Imperator, & cum auerem. in fin. i. ff. de leg. 2. quod emens censetur emisse de illa pecunia, quâ coitât***

ad eum peruenisse, *l. & subdit esse bene notandum.* & cum eo transiit Bald. qui colligit textum in l. si. vbi ff. de pign. & ibi dicit Bart. in l. si. ff. quod impensa presumitur facta de pecunia mutuo ante habita *l. & Bart. in l. si. & si præst. am. in ff. C. de interdelib. dicit, quod hæres presumitur creditoribus vel legatariis soluisse de pretio rei hereditarie vendite, quando constat, illud creditoribus soluisse vel legatariis, & rem hereditariam vendidisse, *l. Cast. ibi, & computatus, numer. 4. vbi allegat**

Bart. in d. l. Imperator, & fin. subdens hoc vetum esse, si tempus & quantitas conueniunt impense factæ Alexand. ad Bart. in d. l. cum autem, & in d. si veni, & fin. Paris. qui tamen de predictis non meminit in consil. 80. num. 27. volum. 1. vbi per multa concludit, res empta a tutoribus nomine pupilli, censebuntur empta ex pecunia hereditaria, vel pretio rei hereditarie, quam ex fructibus bonorum. addit rationem nostram casum congruentem, quia hoc scilicet magis est utile pupillo. Facit etiam vbi prædictam conclusionem, *l. si. ff. de exercit. per quam Doctores, in l. emittit, ff. si cent. per. dicunt, præsumi rem versam in utilitatem petuati cu ipso, quod constat priusquam indiguisse pecunia. Rursus, consert quod voluit ibi Rom. dicens quod si constat ciuitatem vel ecclesiam indiguisse, & apparet impensam factam, ea præsumetur facta ex pecunia mutuata. Sequitur alij eum ibi, præcipue la. Inferendo itaque ad casum nostrum, censendum est prædia empta ex pecuniis, & rebus hereditariis, postquam ex testatoris præcepto in eorum erat conuertenda, & ea quantitas in tam modico temporis intervallo non potuit congeri ex fructibus hereditariis, qui non excedebant aureos quingentes, deductis ducentis singulo anno, relictis Domin. Diamanti, & tamen ex quingente prædicta sustinendum erat onus familiarum consistentium in quatuor filiis, matre & aliis, & soluenda legata, atque res alienari.*

Posito igitur, quod emptiones factæ sint de prædictis pecuniis, inferri ut, quod res empta veniunt in restitutione fidei commissi, quia in vniuersalibus non solum pretium rei hereditarie vendite, sed res ex eo pretio comparata, succedat loco rei hereditarie, & debetur ex fideicommissio, *l. est tex. in d. l. Imperator, & cum autem, ff. de leg. 2. vbi hoc dicit Bart. in summario, & dicit Bald. ibi quod non dicitur abesse, vel commississe fideicommissum qui res similes comparant vel aliam fecit utilitatem. Hoc ipsum tenet Imol. in summario & Cast. ac alij ibi. hoc sequitur idem Cast. in cons. 326. numer. 2. vol. 2. vbi dicit, quod in vniuersalibus licet pretium succedat loco rei, ita res loco pretij, *l. licet secundum eum aliud sit in legato particulari, & inferit quod res in solutum recepta pro credito hereditario est restituenda fideicommissario. & comprobatur Alexand. in cons. 49. numer. 4. & sequen. volum. 3. vbi loquitur & ipse in re quæ fuit in solutum data Ruin. in consil. 97. num. 10. & 12. versic. non obstat quoque, volum. 5. Menoch. in consil. 213. numer. 19. ver. non etiam hic obstat. Ex quod in vniuersalibus non solum pretium succedat loco rei, sed res etiam loco pretij, tenuit Alea. in cons. 369. numer. 3. Et idem est in bonis permutatis cum rebus hereditariis, quia illa quoque restituenda sunt per grauatum *l. Bart. in d. l. Imperator, & cum autem. num. 2. ver. dicit autem loquimur in possessore, vbi patet res permutatâ, & pretium rei venditæ. In fin. in consil. 231. numer. 1. & 2. volum. 2. vbi numer. 19. dicit, quod acquiritur ex fructibus debetur fideicommissario Socin. in consil. 36. numer. 1. volum. 3. Quæ res in suo casu teneat contrarium, tamen non negat quin res permutata veniat in restitutione fidei commissi. Alia in consil. 97. numer. 51. vbi inquit, quod bona quæ subrogantur, finguntur fuisse ab initio relicta a testatore Bart. in consil. 268. numero 8. vbi allegat Alexand. Capram. Tiraguel. & Marzar. March. dicto consil. 213. numero 30. 52. & 64. Secundo facit quod***

quod voluit Socin. in consil. 249. num. 27. *Volunt.* 2. ubi dicit, quod si testator mandat de pecuniis, vel mercibus emi bona immobilia, tuos de illis iudicatur sicut de aliis immobilibus bonis hereditariis: Tunc fortius vult quod etiam ante conversionem merces reputentur inter mobilia, *Alciat. in consil. 569. num. 3. ver. suadetur que has interpretatio.* ubi subdit quod ex quo res de mandato testatoris facta est fideicommissaria, petinde est, acti à principio fuisset in bonis testatoris. & num. 3. infert quod ad eam competit hypotheca tamquam ad rem testatoris. Hanc conclusionem probavit etiam *Silvan. in consil. 64. num. 6. & sequent.* Tertiò nos habemus expressam voluntatem testatoris, qui disposuit quod bona acquirenda ex venditione granorum & mercium, sint fideicommissio subiecta, & cum aliis restituatur, ideo non videtur ulterius dubitandum i quia si testator potest rem hæredis legare, & supponere fideicommissio, *¶ l. 1. num. ex familia, §. si rem tuam, ff. de legat. 2. §. non solum. Instit. de legat. Rip. in l. filiusfamilias, §. de iur. num. 54. ff. de legat. 1. Albi in consil. 97. num. 51.* Multò magis facere potest, quod res emendæ ex pretio rerum hereditariarum sint fideicommissio subiectæ, cum de rebus etiam futuris statuere possit, *§. ea quæque, Instit. de leg. sicut etiam de re aliena in aliquem euentum, l. cetera, §. 1. ff. de legat. 1.* Et potest testator ordinare, quod in restitutione fideicommissi veniant ea etiam, quæ sunt percipienda post hereditatem aditam, ut sunt fructus bonorum hereditatis. *¶ l. si ita reliquum, §. Pegafus ubi cum incrementis, ff. de legat. 2. l. mulier, §. si heres, ff. ad Trebell. l. in fideicommissum nam in testis respons. ubi Doffor. precipui Rip. num. 6. ff. eo. Cassar. in l. si postulant, §. sed & in huiusmodi, num. 3. ff. eod. l. iust. Card. Manc. de consuet. ult. Volunt. libro 7. tit. 10. num. 9.* & sufficit voluntas testatoris coniectura secundum Doffor. in l. balistras, ff. ad Treb. Ang. consil. 331. Doff. d. l. in fideicommissum, *Mant. d. num. 9.* Et ex prædictis tolluntur omnes distinctiones, quæ sunt à Bar. Imol. Bal. & alii in d. l. Imperator, §. cum autem, à Capr. d. consil. 88. *Ruin. d. consil. 97.* quia non loquuntur, quando testator mandat bona sic empta venire in restitutionem fideicommissi. Nam hoc casu standum est præcepto testatoris, *§. disponat in Audent. de nupt. & cessat omnis amaritudo.* Eodem modo respondetur ad gloss. & Doffor. l. sed si itge, §. 1. ff. de pret. hered.

Non obstat itaque quod emptio præsumatur facta de bona propriis, filiorum, non autem de bonis hereditatis, sicuti dicimus, quod soluius quis præsumitur de proprio, non de alieno, quia respondet, quod etiam sic præsumendo non infertur, quod solutio non sit facta de rebus & pecuniis ab hereditate extractis: quandoquidem il-

le omnes erant propriæ dictorum filiorum, qui dicuntur earum vere domini pendente conditione fideicommissi, *¶ l. §. §. sed quia nostra, C. commun. 23 de leg. ubi glo. in verbo celebrata in 1. solu. & ubi Cassen. & l. §. num. 7. & clarus Cassale in §. si & probati lati in consil. 73. num. 74. & l. §. Illa autem præsumptio cadit, quando potest soluius de alieno sciri de proprio, ideo non facit ad nostrum propositum. Secundò respondeo etiã tunc non esse præsumptio locum, quando etiam coniecturæ in contrarium, *Balin. l. si patrum, col. 2. C. com. vtr. ind. ubi loquitur in duobus sociis, Doff. omnes, in l. eam oportet, C. de bon. quæ lib. Alex. consil. 82. num. 15. col. 2. Cornet. consil. 103. col. 2. vel. 1. Cras. in c. 119. col. 1. Silvan. in consil. 64. num. 6.* Tertiò probauimus, ad hæredes multa milita aureorum peruenisse ex creditis & victualibus hereditariis, & fructus bonorum hereditariarum non fuisse tam pingues, quod sufficerent ad eam impensam, ergo non potest præsumi, quod solutiones factæ fuerint de fructibus, pro quo facit quod voluit *Cornet. in consil. 103. col. 2. ver. ubi autem, vol. consil. 98. col. 4. ver. autem neutro, vol. 4. Cras. in consil. 119. num. 3.* ubi vult, quod administrans bona aliena, præsumatur acquisuisse de alieno si erat pauper, & non habebat aliunde.*

Nec aduersatur quod emptio facta fuerit nomine filiorum, non autem hereditatis, ideo esse præsumptio, stante veritate, secundum Imol. d. §. cum autem, & sequuntur alij in contrarium citati, quia respicietur nihil vigere, quod emptio facta sit nomine hereditatis vel filiorum, cum filij essent domini hereditatis, & additione secuta, designat esse hereditas, *¶ gloss. magna in l. si veteres, ff. de acquir. poss. l. per hereditatem, ff. de acquir. dom. Dec. alio citati, in l. hereditas nihil, ff. de reg. iur.* Præterea contrarium posset procedere si præceptum testatoris non præcelleret, at cum præcelleret, bona fuerunt hereditati qualita, quia curatores censentur secundum præcedens mandatū acquisuisse, ut probat textus in l. qui negotiationem, ff. de adm. iuto. ubi Bar. dicit, quod pupilli nomine censetur tutor id fecisse quod testator fecerit, *¶ & faciunt quæ ponit Alciat. de pref. 29 reg. 2. pref. 24. per totam. Cass. & Arce. in l. si in quis, §. Scio in prin. ff. de ver. oblig. Rim. sen. in consil. 86. num. 16.* Facit etiam text. in l. qui in alieno, §. si it qui, ubi Ang. ff. de acquir. her. Postremò in casu nostro testator iubet acquisitionem fieri nomine hereditum, & tamen mandat acquisita restitui, Proinde non est vis constituenda, quod acquisitio facta sit nomine hereditum, & non hereditatis, quando restituitur ex testatoris præcepto fieri debet, etiam eorum quæ nomine hereditum quæta sunt, & hoc abtergit omnem maculam, quia expressa testatoris dispositio tollit omnem interpretationem.

ARGVMENTVM.

Declarans velle vii testibus in certa parte tantum, an admittatur.

SVMMARIVM.

- 1 Declarans velle vii testibus, non potest allegare, quod ignorauerit, illas esse falsas.
- 2 Iuramentum testis est individuum.
- 3 Testis in uno primario, nihil probat in reliquis.

- 4 Falsitas testis super uno articulo, inficit eius depositionem super alio articulo separate, præsertim, quando iurante disponere veritatem super tota causa.

D 1.

- 5 Testes produciens potest uti illis in una parte, & in alia non.
6 Testis deponens extra capitulata, dicitur sine iuramento deposuisse.
7 Confessio potest pro parte acceptari, & pro parte

DECISIO XVI.

 Vt a sola testium productio non sufficiat ad poenam alicui infligendam, quod frequens usus fuit, uti producentes falsos testibus, inolevit praxis quod productus interrogaretur, an vellet eis uti, & post illam declarationem non admittitur excusatio, quod ignoraverit illos esse falsos. *Baranl. diuini. la. 2. ff. de fals. Aret. in tract. maleficio. in ver. falsario. col. 7. Crau. in conf. 35. Follet. in sua prax. in 2. part. num. 23. cum similibus.* Cum autem Domina Margharita Serigna interrogata dixisset, nolle testibus uti ea in parte in qua deposuerat certum quid ultra cōtenta in capitulis, dicebatur responsum non esse admittendum, quia iuramentum testis est indiuiduum, secundum *Bal. in c. 1. §. 1. col. 3. de controuer. inofficiis. Bal. in l. fin. q. oppo. C. de edict. diu. l. ad. r. ell. vbi dicit, quod ideo testis in vno peritus nihil probat in reliquis, & Alex. & Ias. in l. gen. in fi. C. de transact. Alex. in conf. 133. col. 5. ver. & tamen est probatum, vol. 1. vbi dicit esse commune, Dec. in conf. 105. col. 3. & pen. vbi pariter dicit communem, Ias. in conf. 133. num. 25. Vol. 4. Cottia in memor. inep. testis fides & in memor. inep. iuramentum est indiuiduum. Crau. in conf. 201. numer. 17. Gram. in conf. 124. in fin. id quod procedit etiam quando falsitas est super articulo separato, quia falsitas vnius inficit alium articulum, & secundum *Old. in conf. 37. quem sequuntur multi apud Anto. Gabr. commun. op. lib. 7. tit. de maleficio. conclus. 4. num. 2.* Id quod procedit maxime quando iurauit deponere veritatem super tota causa, uti in dubio iurante præsumitur, secundum *Abba. in cap. de testibus, num. 6. de test. Alex. in l. si duo §. 1. in l. i. num. 17. ff. de iur. iur. Felin. in d. c. de testibus. col. 5. & in c. per tuas, in fi. ff. de iur. Bolog. in l. 1. num. 27. & seq. ff. de test. per. & per rationem prædictam quod iuramentum indiuiduum inquit *Vincen. de Franc. in Neapol. decis. 173. num. 7.* quod sacrum consilium non admittit declarationes, quæ sunt circa vsum testium, quod ad aliqua capitula tantum, licet aliud curia illa consueuisset obseruare.**

Hoc tamen non obstat, iussit Senatus recipi & admitti declarationem, ut præmittitur, factam, quod vult uti in omnibus, præterquam in tali & tali parte, motus decisione, *Bal. in cap. cum dilectus, num. 15. & seq. de consuetud. vbi inquit quod et si dictum vnus testis non possit pro parte probari & pro parte impugnari, propter indiuiduitatem iuramenti, cuius causa perit in nullo creditur, tamen produciens bene potest uti in parte, & in alia non.* Et instruit producentem, quod non impugnet, sed dicat non velle uti, imo cauti aduocati ut hoc illi aduocati dicunt, ideo nolle uti, quia euius dicto non indigent, & idem tenuit *Carden. in Clem. 1. in fin. de testibus. & ita Mediolani seruati dicit Bossius in ut de falsis, numer. 125. & prædictam*

12 non.

- 8 Iuramentum fortiter naturam alius, super quo interponitur.
9 Instrumen tum ostendere aliud est, aliud re uti.

Baldi prædictam approbat idem *Bossius in tit. de publicatio. proce. num. 14.*

Et non obstat, quod iuramentum sit indiuiduum, quia responderetur, quod testis deponens extra capitulata, non dicitur in eo iuratus, sed videtur sine iuramento deposuisse, & secundum *gl. in d. c. de testibus, vbi Abb. & alij, extra de testibus. Aret. in l. 2. C. de eden. Gram. in conf. 53. num. 7. inter cunctas. Calian. in conf. 80. num. 17. Ang. in conf. 169. col. pen. ver. item quia dicti testes, vbi multa iura allegat. Et est regulare, quod testis extra materiam deponens non probat, *gl. in l. libertatem. ff. de petito. hared. Socin. in l. 1. num. 41. ff. de test. per.* Et cum iuramentum ad id non referatur, quod non continetur in capitulo, recte potuit declarari quod non vult uti in ea parte, ex quo illud non fuit in capitulo deductum. Nec ideo dicitur diuidi iuramentum, quia quod non extat, diuidi minime potest. Responderetur secundum, quod, est iuramentum sit indiuiduum, ita vel in totum sit verum, vel in totum sit falsum, tamen dispositio est diuidua, quia plura continet capitula, & plures partes, proinde potest acceptari pro parte, uti dicimus de instrumeto, vel confessione, quæ scindi potest, & secundum *Bart. in l. Aurelium, §. item quæ sit, ff. de liberat. leg. Et pat. est virtus instrumentorum & testium, in exercendis, C. de fide instrum. Ac cum depositio, ut dixi, sit diuidua, iuramentum quoque super ea præstitum efficitur diuiduum, quoad hoc, quia sortitur naturam actus, super quo interponitur, l. fin. & C. de non nu. pecun. Rom. in conf. 279. Aret. in l. si seruus communis, ff. de vulg. & pupilli. Gozad. in conf. 57. in prin. Bolog. in l. quod test, nu. 61. ff. de test. per. Tercio responderetur quod contrarium procederet, si tractaretur de fide depositionis. Nam cum iuramentum sit indiuiduum, non potest sustineri pro parte, & destitui pro alia parte. At hic non agimus, an sit in parte credendum testis, sed an possit uti dicto illius in parte, quo casu non diuiditur fides testis, quæ ratione iuramenti est indiuidua, sed ex pluribus dictis vnus acceptatur & aliud dimittitur. Et hoc est quod inquit *Bal. d. c. cum dilectus*, posse producentem non uti in parte, sed non posse impugnare in parte. Aliud enim est non uti, aliud, impugnare. Et potest quis non uti, & tamen non dicitur impugnare, sicut aliud est instrumentum ostendere, aliud vero uti, & ut per *Bal. in l. eo quod a multis, in fin. C. si cert. per. Boss. d. ut de falsis, num. 124.* Et res in casu nostro est clara, quia non iurauit testis super tota causa, sed super capitulis, Et hanc partem diu seruauit Consilio Neapolit. ut inquit *Frach. d. decis. 173.* licet velle inquit, mutauerit opinionem. Et secundum hæc sententia Senatus hic semper iudicauit, & hæc sicuri est verior, ita & acrior, quando pars non vult uti eo dicto, quod non est secundum capitula, ne ex lapsu testis, damnum pars indebitè patiatur.**

ARGVMENTVM.

Positionibus respondere an cogatur, qui contrarias dederat positiones.

SVMMA RVM.

1 Positio contraria positioni, quam aduersarius

produxit, admittitur, quia tendit ad faciliorem exitum

- numeros 23.ubi multos cumulat. Vnum autem plu-
rimum mouebat Senatum, quod super positioni-
bus ab aduersario productis inuenerat procura-
tor, non autem principalis, & ideo cessabat suspi-
cione perituri, si principalis coegerit istis respon-
dere. Potest enim principalis deducere contra-
rium eius, quod fuit procurator duxit in posi-
tionibus, nec teneat probate f. errore. *Rel. ad* 16
cf. 60. positiones data, i. canonie. Ideo prestitit in oc-
cupatione.

Procurator fiscali an teneatur iurare de calumnia.

SUMMARY.

1. *Ergo quis in re priuati, nisi in specie reperiat*
privilegium, non in subiecto non potest agere.
2. *Fiscalibus in causis est seruandum ordinem iuris, si non*
sui expresse subiacent.
3. *Intratamentum calumnie prestat procurator, non so-*
lum in animam domini, sed etiam in propriam.
4. *Procurator sui et adiutoris tamen debent in calu-*
mnia, alius in expensis de proprio condemn-
antur.
5. *Fiscalibus in causis proceditur summariis, et sola*
felli veritate iudicant.
6. *Intratamentum calumnie prestat etiam in causis*

Summary.

- 7 *Intermentum calumniam est inmentum ad publicam*
utilitatem.
- 8 *Intermentum calumnie si tollatur per statum simi-*
lium non valet.
- 9 *Intermentum calumnie est de iure naturalis et divine.*
- 10 *Principium in contractu bona fides debet exuberare.*
- 11 *Procurator fisci non iuratur de calumniis.*
- 12 *Intermentum calumnie non prestat demeritum licet*
gauc cum vasallo.
- 13 *Intermentum non supplementum an defector fisci*
in pecuniis et in aliis causis.

DECISIO XVIII.

RECUATOR fisci quod teneatur
 in iure de calumpnia mulieris, pte
 mo, quia fisci in dubio videntur priuilegiati,
 seruati & ubi reperiatur in specie priuilegiatus,
 feruandum est eius commune in suis causis, cum
 viciis. ff. de pignus. l. idem. ff. de compen. p. l. an. ff. de
 iur. fisci. l. de pene. c. l. de res. vend. c. in l. in
 C. de pri. hered. Anselm. consil. sol. Fulg. consil. 116.
 Guid. Pap. quæ. 336. & in dubio fisci non prefu-
 muntur priuilegiari. Dec. m. n. extra de iudic. m.
 a. l. et. & in l. in ambiguis. ff. de regul. iur. prob. a. Pe-
 re. in c. ad. de iur. fisci. lib. 6. c. 1. 3. non. 3. idgo sicut
 ceteri iurati debet de calumpnia.

[illegible]

memorandum in verb. & figura iudicii, numero undecimo, probatextus in clement. sepe. & citationem, ubi Card. & Natta, de verbo signific. alios cūat Menoch. de arbitrar. iudiciis, questione vigesima, numero secundo & tertio.

Tertio iuramentum calumniæ inventum est,
propter vitilitatem publicam; l. 2. §. si quis
venerit, C. de iurament. calumn. Instit. C. de iure
fictis autem non debet publice vitilari con-
trauenire. In tantum autem fictus iurare debet, quod
voluit multi, non valere statutum tollens iura-
mentum calumniæ; secundum Cursum in §. qui-
dam princip. numero 6. C. de iurament. calumn. M. s.
de nob. l. q. A. et m. d. quaest. 20. numer. 4. vbi
non primo dicit esse de iure diuino, & numeri. 3. p. ff.
Cin. praecl. Papien. & alios dicit non valere con-
suetudinem in contrarium. Et quod sit de iure
naturali & diuino? voluit Masuer. ad Papien. in
l. eo praecl. vbi etiam dicit quod procurator re-
tetur iurare in animam Domini, cum speciali
mandato, velate in proprium.

Quarto in causis fiscalibus non modò militat illa æquitas, quæ lo priuatis causis mouet ad iurandum, sed etiam maior, arg. l. i. §. cum in C. de serand. nupt. §. si quis sine filio. in Antib. de nupt. l. i. præpositum. C. de caduc. testand. Sicui etiam in contractu principis exuberat deher, fita in iudiciis in quibus quod contrahitur, vt arguit *Lue. de Pen. d. l. numero 5. C. de conductu. lib. ii.* ergo idemius est in eis seruandum quod in causis priuatorum.

Hæc etsi clara videantur, tamen Senatus à procuratore fisci non exigat iuramentum calumniz. Et cum in Montis Ferrari Senatu vsa receptum esset, hunc alem procuratorem sicut ceteros iurare, obijci.

obtinui tandem aliud iudicari, cum fisci aduocatum in eo ducatu agerem, & Senatui præsideret Roland. à Valle, atque ab eo tempore semper fisci procurator fuit iure iuramento admittus. Et hanc opinionem tenet, & *Ifern. in cap. 1. §. si vero secundum, in fin. de controu. inueltit. vbi ex eo textu qui vult, quod dominus non cogatur iurare quando litigat cum vasallo* & insert, inde ductum esse morem in Sicilia, procuratorem fisci, siue agat siue conueniatur, non iurare iocausis fiscalibus, sicuti non iurat rex. Idem voluit *Paris de Pacto. ibi in suo compend. tit. 4. col. 2. Ver. in causis fiscalib. probatur etiam ex text. in c. 1. §. in quibus etiam de consuet. rell. feud. vbi à domino vasallus non exigit sacramentum calurniæ, & dicit *Luc de Pen. d. l. nu. 5. C. de conducto lib. 11. quod et si contraria opinio aquir sit & verior, tamen hæc seruatur de consuetudine, subdit tamē tolerandū esse consuetudinem, sub iusto Principis, qui etiam iusto vtatur procuratore, inuehitur autē cōtra iniustos, vt per eum. Et secundū hanc sententiā iudicatum fuisse,**

testatur *Minsing. sing. obseruat. et iur. obseruat. 74. citat & sequitur Masuer. ad prall. Pap. in forma posio alior. in Ver. ponit per sacramentum cal. in si. Pergrin. in trall. de iure fisci. d. lib. 7. tit. 2. m. 7. an si. vbi solum *Luc de Pen. allegando dicit, procuratorem tenere iurare, nisi extet consuetudo in contrarium. Mihi autē videtur tutū, quod procurator iuraret de calurnia in animā propriam, licet à domino iuramentū, meo iudicio, non sit exigendum. Et hoc etiam videtur voluisse *Perger. d. lib. 7. tit. 3. nu. 36. vbi ait, quod in penalibus sileat non iurare in supplementum, imo nec in aliis causis, in quibus non agitur de pena: & pro eo facit quod voluit *gl. in l. quousque in Ver. crediderit. C. de exallo. tribu. lib. 10. quam dicit singularē *Jo. Fabr. in §. item aduersus, iussit de astian. vbi ait, quod fiscus est priuato deterioris conditionis, quia nō iurat in licem. Sed illam glo. reprehendit *Barr. in d. l. quousque, & *Joan. de Plat. circa §. 1. in l. in actione. m. 34. Ver. quatio requiritur. ff. de in litem iuran. effect enim daturum, si fisco denegaretur, quod alii conceditur.*******

ARGVMENTVM.

Famuli diurno salario conducti, an functionibus publicis alligentur.

SYM MARIVM.

- 1 Ratio legis magis attenditur quàm dispositio, & presertim verbis.
- 2 Famuli cognoscuntur ex qualitate seruitij.
- 3 Dispositio non restringitur per ea quæ dicuntur gratis frequentioris vsus.

- 4 Subrogatum sapit naturam eius in cuius locum subrogatur.
- 5 Ex ratione & mente, non ex verbis, iura debent intelligi.

DECISIO XIX.

ITEM Mantuani à rusticalibus functionibus serenissimi Principis de cetero eximantur vnā cum suis famulis, qui ad eorundem ciuium panem & vinum stant, & idem seruatur de famulis clericorum & religiosorum. Ideo declarauit Senatus ad eas functiones non referri operarios quosdam, qui totius anni operas locerunt Reuerendis Carthusiensibus, pacta mercede soldorum duodecim, in singulos dies non festiis, etiam quibus ob pluuia vel alia impedimenta eis non liceret laborare, ita tamen quod nulli alij seruire possint, vel operas suas locare. Idem placuit Senatui, quia ij nihil omnino differant à famulis quibz alimentis præstantur in pane, vino, & aliis speciebus, & in eis eadem mittitur ratio, quæ in prædictis, idemque ius propterea dicendum sit, *aliquid ff. ad leg. Aquil. & plus atque debet ratio quàm dispositio, glo. in c. consuetudo, dist. 1. Rebuff. in l. vna, m. 183. C. de sent. quæ pro eo quod inter. Necesse est de oper. non. mar. nu. 195. & ratio præfertur verbis cap. solina, de maior. & obed. c. precipimus, tit. 9. & ampliat dictum, l. cum pater, §. dulescimus, ff. de leg. 2. Socin. conf. 108. num. 3. volum. 3. late *Rec. conf. 61. num. 15. Famuli enim cognoscuntur ex qualitate seruitij, vt inquit *Barr. in l. 1. §. famula nomen, an fin. ff. de public. l. eand. de Amic. consil. 41. num. 4. *Bretach. in suo reperto. an ver. famulus, nu. 11. Cum itaque dicti operarij ea omnia faciant, quæ famuli facere consueverunt, dicuntur famuli. Nam prædica colore & rusticalia quecumque opera exercent, & in diebus omnibus non festiis sum in seruitio monasterij,****

& aliis operas suas locare nō possunt, domos monasterij incolunt, & mercedē recipiunt, etiam pro diebus quibus sunt infirmi, & pluuia, aut alio casu impediti. Ordo autem licet de pane, & vino mentionem faciat, id tamen contingit gratia frequentioris vsus, quia frequentius conduci solent famuli ad panem & vinum, cum certa mercede singulos in menses, quàm pro sola pecunia. Ideo lex non restringitur ad illud casum, *l. nam ad eas ff. de legib. Et quæ dicta sunt gratia frequentioris vsus non restringunt dispositionē, glo. in l. 1. C. de his qui ad eccl. consue. & in l. 2. in prin. in ver. sicut procedente, ff. de vulg. vbi in l. 1. in prin. Dec. pen. in prin. C. de post. *Tiraq. de retract. consue. §. 20. glo. 1. nu. 200. *Rebuff. in trall. de nominat. quest. 5. nu. 16. & procedit etiam in constitutione penali, quam in ver. præfidentes, in fin. in elem. 1. de rescript. quam excollunt *Barr. Cardin. & *Imol. ibi *Euerar. loco 35. in fine primi casus. Et cum loco cibariorum quæ præstatior famulis, detur pecunia, iudicandum est de pecunia subrogata idem, quod de ipis cibariis, & *l. si cum, §. qui in iuriarum. ff. si quis cautio. 4. & lex non est imposita verbis, sed sensui, & rebus, l. 2. in fin. Cod. commun. de leg. & iura ex ratione & mente, non ex verbis intelligenda sunt, & *gloss. in l. damni inforti, §. si is qui vicinus, §. ff. de damn. inforti. Bald. in l. commissaria, C. de post. inter emptor. & venditor. *Curt. iua. in l. quod distum de post. Post hæc autem scripta vidi *Iaco. Herret. in cons. vlt. vbi in simili sustinet non esse functionibus grauandum famulum, qui seotum à domino habitat, quando domino inservit, pacta mercede de salario.**********

ARGUMENTVM.

Statutum exclusivum foeminarum, an locum habeat in hereditate clerici.

SV M MARIV M.

1	<i>Statutum faminarum excoisum, non habet locum in hereditate clericis & m.7.</i>	7	<i>Hereditas clerici an subiacet statuto laicorum.</i>
2	<i>Clericus gaudet beneficio statuti faminali excoisum.</i>	8	<i>Copias vel incapasitas, confideratur secundum tempus delata successione.</i>
3	<i>Clericus qui vivit statuto pro se, ligatur statuto, quatenus loquitur contra se. & an.9.</i>	9	<i>Clericus qui potest vii statuto laicorum, non ligatur eo, nisi ad malitiam vitium.</i>
4	<i>Clericorum bona patrimonialia subiacunt statuto laicis, & non gaudent privilegio clericorum, contra m.10.</i>	10	<i>Clericorum bona patrimonialia gaudent privilegio clericorum, nec subiacunt statuto laicorum loquente in personam, sicut si loquitur in rem.</i>
5	<i>Clericorum bona patrimonialia non sunt immunita, sed collectas possunt.</i>	11	<i>Omni reale transiit in ecclesiam, quando snit impofitum, antequam res ad ecclesiam pertineret.</i>
6	<i>Clerici ratione honorum sunt subiecti Principi laico.</i>		

DECISIO XX.

VIBIATAT VNUS ex dominis Senatori-
 bus de veritate eius, quod dicit Imol. in
 e. quod clericus, n. 4. de furs comp. vbi ait
 statutum exclusiue fornicariorum non
 habere ꝑ locum in hardetate clerici, quia statu-
 tum iniecit viniculum antequam esset clericus.
 Ioan. And. in reg. sine culpa de reg. an. 6. sequit-
 ur alij quos citat. *Parisi. conf. 40. nu. 16. et 24. in*
vbi communem dicit Tirag. laic. in tract. primog.
quest. 43. n. 6. plures etiam Burfat. in conf. nu. 28. vbi
pariter dicit communem, in quibus locis concludit,
monialem iure statuto excludi precipue si
sit Pizoetia, vel tertij ordinis. Parisi. loco prodi-
luto. n. 13. Addebatur, quod clericus gaudet eo sta-
tuto & sœniman excludit. ꝑ Bald. in l. i. eulorum, ꝑ
terref. hic vltimus queritur. Cede sum. Tinnit. com-
mune dicit Parisi. loco prodielle n. 10. Tirag. d.
tract. quest. 44. n. 7. Burfat. d. conf. 33. nu. 27.
vbi infinitos congerit, et ego citam debet ligari,
arg. l. non est ferendum, ff. de in fass. & clericus qui
vitatur statuto pro se, debet ligari statuto, quod
quos loquitur contra se. ꝑ Bal. in l. 4. C. ad leg. Fede-
quod. ita argunt Parisi. & Burfat. in locis prædictis.
 Rursus quoniam clericus persona non sit laicentis
 subiecta, atque ideo eorum legibus non ligetur,
 tamen bona patrimonialia eorum subiiciuntur
 laicis, et non gaudent privilegio ꝑ clericorum.
Parisi. d. conf. 20. nu. 24. & in fin. Argid. de collecti-
felt. sub iurisdictione. nu. 15. et seq. fol. 206. & seq. Et
 hac ratione multo dicunt bona patrimonialia clericorum
 non esse immunita, sed collectari posse: ꝑ quoniam
 imo ratione bonorum sunt subiecti laico ꝑ Principi-
 cipio. e. q. 2. q. 1. Argid. de Tomas in tract. de collecti-
 felis. c. 1. incip. sub iurisdictione. nu. 28. fol. 221. Postremo
 Imolan. expressè impugnat Gabr. Sarrey. in eddis.
 ad Mathis. fmg. l. vi. vbi ait licet consensuale &
 obtinuisse Veronæ. *Parisi. d. conf. 40. nu. 21. & seq.*
Parisi. d. conf. 33. nu. 15. & 36. Sed hac difficultates
 nequaquam temeretur Senarum ꝑ priore senten-
 tia, quoniam propter persistendo in ea, Principi re-
 spondit ꝑ Imole decisione in causa quondam ar-
 dia, & confirmatæ rationibus, que nunc omittun-
 tur, quia sat est vno in loco resoluere. Prædicti
 vero Imol. sententiam sequuntur ꝑ Alexan. Bruin.
 Georg. Natra, Cede Ruin. & Bened. citati ꝑ Bur-
 fat. d. conf. 33. nu. 16. atque alij quos tunc adduximus.

Non obstat autē quod statutum iniretēt vinculum ante adprē cōclerīcātū, rēpondetur enim hoc esse falsum, quia statutū tunc videt̃ excludere, quando casus euenit succedēdi, non ante. Nam an aliquis sit vel non sit, capax rē sit successio, libe-
dine attēditur, i. si cognatus, s. de reb. dol. Idem Salic. an. Cassia. Cade. Jacov. fecit. & post eū Aret. in c. quod clerici n. si fide forecip. dicit, contrariam sententiā non esse veram. Idem voluerunt Butt. Cald. & Abb. quos citat & sequitur Alexan. cons. 20. an. i. vobis. & c. q. 211. n. 4. co. vob. vi. subdit, sic etiam tenuisse Bal. Anchar. & Gemin. Dec. d. u. relictio Sancti Mariae, n. 55. de off. aliebat. Titrag. d. q. 93. n. 1. & seq. Rvin. cons. 3. c. 4. n. 1. vob. vi. latet probat, quod ex quo statutus non pericit nisi effluat, nisi tempore delate successione, itē etiam, & non antec, dicitur vice latorum iniucere, & loquitur clarius ceteris allegat Anchar. & Philip. Frāch. sic tenuisse, & cōsequitur, & allegat in alijs locis Cr. pbal. in c. 95. n. 4. & seq. vbi distinguit, an statutū simpliciter excludat, vel vim sui conseruet in tempus successione delate, prout dicit sic facere statutu Ferraz idemq. refert placuisse Titrag. anota. prod. leg. 7. Rolan. qui cōmunit̃ dicit in cons. 57. n. 27. & seq. vob. vi. allegat etiam Marfil. Doclores autē in contrarium citati, loquuntur, quādo statu- tum consummatu suū effluat ante clericatu.
Et cum nos habeamus in Statuto nostro decisionē in terminis Salic. quem multi alij sequuntur, non debemus curare quod ex generali ratione aliquid in oppositū adducat̃. Et imminz sunt decisiones communiter approbate, que omnes corruent, si hæc ratio attendatur, & sic ut non ligantur clerici, ultra quod priuilegium superueniens propter clericatu eius eximit, etiā si generaliter ante clericatū dicenteret comprehendī & ligati statuto.

Secundō non aduertitur, quod, ex quo clericus potest vii statuto, debeat etiam illo ligari, rēpon-
detur enim, contrarium procedere, quando vitur statuto, tunc enim ligatur: ita loquitur Bal. in d. 4. q. ar. quando non vitur, tunc non ligatur, etiā si possit vii, quia non sufficit quod possit vii, ad hoc vt ligetur, sed requiritur quod actua iter vitatur, i. Nam visus penderē voluntate clericū quod vii ligetur, id contra eius voluntatem effectus: & ad hoc fundamentum respondi late in consil. xiiii. re. & Genesib.

Nov

Non etiam resistit, quod bona patrimonialia clericorum sint subiecta statutibus, quia respōdetur hoc esse falsum, imo gaudere etiam privilegio clerici. *¶ glo. 2. in fin. d. sup. ecclesia Silla Mura, ubi Abb. aut. num. 21.* quod statutum laicorum disponens de bonis patrimonialibus clericorum, non valet, quia cum bona sint accessoria personarum, & similiter, *16. q. 1.* clerici hoc statuto per indirectum subicerentur laicis, & traherentur ad forum laicorum, & post. *Idem* dicitur in *ver. & similiter* infort hic dominus, idem dicit de statuto, & licet velit, quod non semper bona patrimonialia gaudeant privilegio clericorum, tamen approbat id quod dictum est de statuto, & allegat multos alios concordantes *Dec. num. 38.* ubi dicit bona gaudere privilegio personarum, quando principaliter consideratur persona, ut in privilegio fori, & aliis similibus, quidquid tenuerit *Parif. d. conf. 40. num. 24.* Statutum autem de quo agimus, ligaret principaliter clericum, dando ei successorem & heredem, quem forte ipse nō veller, uti alias diximus, & idē voluit *Rip. in cons. 81. num. 6.* ubi allegat *Alexand. dicit*, quod statutum non ligat clericos quoad bona patrimonialia, quae possident, quia per indirectum imperaret clericis, & vult quod bona patrimonialia gaudeat privilegio clericorum. Quae conclusio procedit sine dubio, quando statutum loquitur in personam, vel suam questionē format, imo, in loco praedicto, quia tunc bona quae veniūt

accessorie ad personam, non ligantur, licet forte fecus esset quando statutum disponeret de bonis, quia tunc etiam si ad manus clericū deveniant, subiacerent dispositioni iam factae, secundum distinctionem *Petri de Bella Pericia in 6. plebiscitum. In fine de iura matr. gent. & civilium* sequitur *Tirag. d. q. 9. ff. 43. num. 6. in fine.* Sicuti dicimus, quod omnis reale quale tributum dicitur, semper durat, & transit etiam in ecclesiam, quando res fuit impositum antequam res ad ecclesiā pervenisset, *¶ ut per Arthud. Ansb. Gemin. & Imol. & in c. 1. de immuni ecclie in 6. Sahe. C. in lac. Burr. & Bar. in l. placeat, C. de sacros. ecclie.* multos alios citat *Tirag. d. questio. 43. num. 9. & Regid. in tract. de colan 5. exultio maneris, num. 32. & Regid. ad 40. & Regid. folio 58. ubi vult*, quod res transeat in ecclesiam cum onere realit. *Festus in eod. tract. par. 4. cap. 2. num. 1. & seq.* Nemo autem dixerit statutum loquens de successione, ponere legem rebus. Nam disponit principaliter de personis, ex ratione supradicta, ergo non includit bona clericorum. Ex praedictis solum est argumentum, quod clerici collectari possint pro bonis patrimonialibus. Nam hoc quoque est maxime dubium, & contrarium tenent multi citati *¶ Festus d. par. quarta cap. 1. num. 3.*

Nec resistit quod *Parif. Gabr. Nata & Bursat.* impugnent *Imolan.* quia nobis fat est, eius sententiam à pluribus, iisque grauioribus auctoribus approbari, & rationes impugnantium non subsistere.

ARGVMENTVM.

Testator potest disponere quod filij restituant fructus perceptos ultra quantitatem legiūmaz.

SVMARIVM.

1. Fructus percepti post aditam hereditatem, nō sunt fideicommissario restituendi.
2. Legitima filio est prestanda in corporibus hereditariis, & non in fructibus.
3. Fructus percepti iudicio testatoris pendente fideicommissi conditione, non imputantur filio in legitimam vel Trebellianicam, nisi testator, id expresse disponeret.
4. Prohibitum directe non est per indirectum concedendum.
5. Frandibus est obuiandum & via iustis claudenda.
6. Fructum imputatio facilius conceditur quam restitutio.
7. Fructum restitutionem non potest mandare pater, quando constat eum id disposuisse, ut filium legitima franderet.
8. Filium non potest gravari in legitima, nisi iam pater ei ultra legitimam reliquerit, contra, numerus 20.
9. Fructus pendente conditione fideicommissi, iudicio testatoris percepti, sunt restituendi, quando

- testator ita disposuit expresse, vel etiam tacite.
10. Filium gravari potest ad restitutionem fructus perceptos de portione ultra legitimam.
11. L. in hunc, C. ad Trebell. non est extendenda ultra terminos suos.
12. Fructus imputantur in legitimam patribus, licet secus sit in filiis.
13. Filium naturalis legitimatus imputat sibi fructum in legitimam.
14. Pater excepta legitima, potest de bonis suis quomodocumque disponere.
15. Inimam nemini facit, qui in re suo vitatur.
16. Fraudem non dicitur facere qui alium facit sibi licitum sine fraude.
17. Argumentum de minori ad maius non procedit sponte diversitate rationis.
18. Crisp. & Rom. reprobanur.
19. Correltio legum est contraria.
20. Filium potest gravari in legitima, quando ei multo plus legitima fuit relicta.
21. L. Balya ad Trebell. quomodo procedat.

DECISIO XXI.

IN relatione quae Serenissimo Domino duci facienda erat, super petitione dominorum Ludovici, & statum de Ctemachis, omnes domui conveniebant, valere dispositionē domini Alphonſi patris, quod

filij tenerentur restituere fructus omnes, quos ex bonis ultra legitimā reliquis, percepissent. Solus Dominus praesens in diversā abibat sententiā, quod nō valet dispositio. Mouebatur autē, quia fructus percepti ab herede post aditam hereditatē, spectant ad heredē, & nō sunt fideicommissario restituendi. *¶ L. in*

D iij

nem Ange. & putare quod vera sit, quia licet ordinari non possit imputatio contra filium primi gradus, tamen secus est in restitutione. Et hanc opinionem etiam in filio primi gradus tenet *Cumanus in cons. 13. nam. 5. vers. illud autem non est*, ubi ait, non posse revocari in dubium, quin testator possit filium gravare de fructibus, ultra legitimam perceptis, & quia mandare possit illos restitui, aliter legat Ange. loco predicto. Hoc etiam inquit, bene notandum *Rup. in d. l. in fideicommissariam, numero 31. subdeus vidisse maximum adnotatum errare. Hoc etiam admittit Clau. in d. l. in fideicommissariam, col. 1. ubi ait, quod et si fructus non sint filio primi gradus imputandi, etiam testatore inobente, tunc tamen sunt restituendi, quia gravatus non potest illos lucrari contra voluntatem testatoris, sequitur *Didacus c. Rationes, §. 11. numero 4. in fin. item voluit Franc. de Capitulis. cons. 78. numero 14. item consilia vltim. voluit. Facit quod voluit Cuman. d. consil. 25. numero 5. vers. illud saltem videtur*, ubi ait, quod fructus, etiam a filio primi gradus sunt restituendi, quando testator mandat etiam legitimam restitui, præcipue si ultra legitimam reliquit, quia gravamen sustinetur, eo modo, & in his bonis, in quibus sustineri potest, adducit duo exempla.*

Ad primum argumentum respondebatur, procedere in casu dubio, at ubi constat de voluntate testatoris expresse, vel coniecturaliter, aliud esse, ut probant itera sup. in princ. huius patris allegata.

Ad secundum dicebatur non minus legitimam præstari filio in corporibus hæreditariis, quando fructuum restitutio iniuncta est, quam ubi nihil de fructibus dictum est; potest enim filius bona hæreditaria retinere pro sua legitima, & fructus restituere in speciebus, si extant, sin minus in pecunia, & estimatione, & non cogitur vel compensare cum legitima, vel solvere in corporibus hæreditariis.

Ad tertium & quartum respondetur, aliud esse, quod impudentur in legitimis, aliud vero quod restituuntur. Nam si sustineretur præceptum testatoris, de imputando fructus in legitimam, cogercetur filius habere legitimam in fructibus non hæreditariis, cum tamen eam consequi debeat in bonis & substantia testatoris, d. l. *commun. §. repletio nem*. Hoc autem inconueniens cessat, quando testator non mandat imputari, sed restitui; quia hoc casu, ut dictum est, non impeditur filius legitimam habere in corporibus. Præterea si posset testator ordinare, quod fructus in legitimam impudentur, posset item filium pñsare legitimam, nisi hæreditatem acceptaret cum onere; quia non aliter posset habere legitimam, nisi eo modo, quo voluit eam testator relinquere. Vide si onus recusat, priuaretur legitima. Sed hoc quoque cessat, quando pater mandat fructus restitui, quia si filius sit legitima contentus, ceterum recuset, habebit nihilominus legitimam in corporibus hæreditariis quia pater de legitima nihil deposuit, quod secus est, in prædicto casu. Cum ergo inter imputationem & restitutionem fructuum sit diuersa ratio, non licet de vna ad aliam arguere, l. *Papinianus et alii, ff. de mun. lib. Præterea, l. iobertum, C. ad Trebellian.* quæ prohibet imputationem fructuum, in filiis primi gradus, non debet ultra casum suum & terminum suos extendi, ¶ uti dicitur expresse in d. l. *in bonis, in fin. ubi Cin. & alij notant, idem dicitur Cuman. consil. 124. numero 4. Abb. in consil. 79. num.*

*1. volum. 1. Alexand. in consil. 67. numero 4. vers. amon posito, vol. 1. Rip. in d. l. in fideicommissariam, num. 29. & 31. Cuman. ibi ante eum. Idem tenent Franc. de Capitulis. d. consil. 78. numero 14. Et predicti Doctores inferunt ad limitationes diuersas, illius legis. Et per eandem rationem *Bal. in cap. si pater. colum. fin. de restam. in 6. dicit*, quod fructus imputantur parentibus in legitimam, licet aliud sit in filiis. Ite sequitur *Alexan. in l. in fideicommissariam, num. 9. ubi Rip. al. citat, numero 31. Franc. d. consil. pater, Fabian. in Auth. in fideicommissariam, numer. 112. Prius in l. in quartam, circa finem, ubi Bereng. ca. 1. num. 98. & c. 1. num. 19. Roder. in l. quoniam in prioribus, ampliat. 16. C. de inoffic. testam. loan. de Garra in Auth. ex causa, numero 13. & sequi. C. de secund. nupt. Rolan. consil. 39. numero 23. volum. 3. Cephal. consil. 39. numero 8. consil. 163. num. 40. Rin. consil. 144. num. 74. & 103. Ad eund. d. casu 156. numero 49. Ferr. de fideicom. ques. 15. numero 80. Crassus in 4. Trebellianica, ques. 11. in fin. Et m. §. legitima, numero 19. in si. Cane. de testam. num. 18. & 51. Cuius in vlt. de legitima, §. ex substantia, numero 44. folio 35. Per eandem rationem dicit Ange. in l. in bonis, C. ad Trebellian. quod filius naturalis legitimatus, imputat sibi fructus in legitimam ¶ Ite sequitur *Alexan. d. l. in fideicommissariam, num. 4. in fin. & ibi Rip. num. 32. Rin. in consil. 91. num. 7. in 3. Grat. consil. 17. numero 27. vol. 1. Cephal. consil. 278. numero 17. Menoch. consil. 164. numero 34. quæ opinio optimè procedit, quando casus, qui contingit, versatur circa personam cuius, qui rogatur restituere, vel dicunt Cast. & Corne. quos citat, & sequitur *Rip. in d. l. in fideicommissariam, num. 29. in fin. Didac. d. §. 11. numero 4. Data enim lex, iubens, loquitur non solum respectu personæ, sed etiam respectu casuum, ut ibi in fin. Cum ergo loquatur de imputatione non debet extendi ad restitutionem, præcipua stante ratione diueritatis.****

Ad quintum facilius est responsio, quia pater, quod superest, deducta filij legitima, potest etiam pñsare in mare, & euiliter relinquere, ¶ *Bald. 14. Ang. Imol. Cass. Anch. 2. arb. Corn. & alij quos citat Bertran. in d. l. hæc edictali, vers. si vero pñs, numero 18. C. de secund. nupt. Rolan. consil. 61. numero 45. vol. 1. Aftan. Clem. in vlt. de patr. potest. effect. 16. numero 57. Idem nemini iniuri factus, qui suo iure utitur, ¶ l. si 15. donatus, §. si quis indebitum, ff. de cond. ob cau. l. iniuriarum, §. 1. ff. de iniur. l. 3. §. u. tamen, ff. de lib. hinc. ex lib. l. cultus videtur, ubi Dic. & Cognat. ff. de regul. iur. & non dicitur facere in fraudem quia actum facis, quem licebat sibi facere sine fraude, ¶ *Lqui autem, in princ. ff. de his quem fraud. et c. 20. in l. in l. numero 31. C. qui admittit. Item in Auth. ex causa, numero 71. C. de lib. prater. Et is dicitur damnatum vel fraudem facere, qui facit quod ius non permittit, l. non damnatum, ff. de regul. iur. Non ergo dici potest factum in fraudem legitimæ, ex quo ei legitima nihil leduir, ut dixi supra, & id sibi erat licitum via ordinaria. Rerum namque suarum quilibet est moderator & arbiter, l. sine mandata, C. mandat, & potest quilibet rei suæ legem imponere quam vult, l. ad adiciendum, C. de pñs. dixi in consil. 215. num. 19.**

Ad sextum respondetur, non esse verum, quod idem sit in effectu, restituere fructus, quod imputare. Supra enim in resolutione tertij obiectionis ostensum est, maximum exare discrimen, & illud præcipue, quod restitutio non impedit, quominus filius habeat quædam in aliis rebus corporalibus, quod tamen non licet facta imputatione, ita

respondet *Alex. in d. l. balista. nu. 3.* vbi hoc modo intelligit. *Lubemus.* Ex argumentum, quod sit de minori ad maius, dum dicitur, quod facilius perarguitur impuratus, quam testator: ergo importatione de erga, multo magis negari debet testitio. non procedit, quando subest rationis diuersitas. *T. gloss. in l. non dicitur ei quod plus est, vbi dicitur. ff. de reg. iur.* Facit quia in facto plus est impuratus quam testitio, & difficilius in legitimam imputantur fructus quam testitio, ut probatur in *l. inbimus. & l. balista.* ideo argumentum non procedit. *gl. in clem. si an vers. videbatur de reb. ec. non alien. Emer. deo. 65. col. 3. ver. illud tamen.* vbi ait, fac esse quod id sit plus eo respectu, de quo agitur, licet alio respectu videatur minus.

Septimum non restitit, quia ex prædictis apparet, Cephalum leibus fundamentis motum fuisse, & contra eum pugnant rationes supra relatas, & tñ omni casu oblatte auctoritates Ange. Imo. *Alexan. & aliorum*, quos supra adduximus. Riminaldus autem fupius loquitur, dum sine lege, ratione & auctoritate vult, quod filius non possit imponi onus restituendi fructus, motus generati regula, quod fructus percepti conditione pendente, non sunt fideicommissario restituedi, non aduersus illud non habere locum, quando restitutio est expresse ordinata à patre, quo casu fideicommissarius habet fundatam intentionem super regula, ita, vt pro eo in dubio sit pronunciandum. *Bar. in l. quæritur. ff. si quis remio. dicit in consil. 194. numer. 18.* Et si filius vult dicere, illam non habere locum in filio, debet probare, sed non probatur per *Lubemus*, quæ non loquitur de restitutione, sed de impuratione, & quæ, sicuti non conuenit respectu verborum, ita nec respectu rationis videndum est, & vitanda semper est legum correctio, quantum fieri potest. *l. c. de inf. dris. Cran. de iur. pro gener. num. 29.* & non debet legum correctio induci, nisi vbi bis legis expellum inueniatur. *Bar. in consil. 495. col. 3. in fin. vol. 5. Bar. in l. præceptum. in ff. de appellat. vbi ait, non posse dici correctum, nisi id clare & precise constet. l. as. in consil. 164. col. 3. vol. 10. m. 2. Cran. de antiqui. tempo. in secunda part. quæta par. priu. num. 42. dicit in consil. 163. numer. 10.* Et si est speciale in filio primi gradus, quod non imputet fructus, non est aliud speciale indocendum, quod tñ quoque non restituit, quia specialia non sunt multiplicanda. *l. cum post. §. gener. ff. de iur. dot. l. c. de dot. promiss. ff. Ex sanè iniqui esset, quod pater, qui poterat filio non relinquere id quod supererat legitimæ, relinquendo nō possit grauare ad restituendum. Accedat quod in filio non subest ratio aliqua diuersitatis, quare minus cogi possit restituere fructus, quam si esset extraneus, ergo non debetur diuersum statui. l. si quis. ff. ad leg. Aquil.*

Non etiam restitit quod filius non possit in legitimæ grauati, etiam quando à patre fuit institutus in multis bonis vltra legitimam, nam id non facit ad nostrum propositum, quia filius grauatus onere restituendi fructus, consequtur tñ ubi omnis legitimam de corporibus hereditariis, vt inquit *Alexan. d. l. balista*, & non est certum quod fructus possint extingui legitiimam, & vbi etiā id esset certum, non tamen fructuum restitutio est ordinata ad diminutionem legitimæ, ideo nō est attendenda. Vltra quod id damnum filius sibi habet imputare, qui cum possit accepta legitima residuum respuere, voluit omnia capere. *l. damni.*

de reg. iur. in sexto.

Respondetur secundo opinionem communio-rem, & magis veram esse eam, quæ habet, quod filius possit etiam in legitimæ grauati, quando ei multo plus legitima fuit relicta, secundum *T. Cuman. in l. euber. de §. cum filio. ff. de vulgar. vbi vult quod testator mandare possit fructuum imputationem in legitimam, quando fructus bonorum vltra legitimam relictaurum excedit valorem legitimæ. Idem voluit *de conf. 25. & conf. 52.* vbi dicit, id procedere sine dubio, quando voluit suam dispositionem valere, omni meliori modo. *Alexan. conf. 67. col. 3. vol. 1. Curt. iun. consil. 110. num. 16. Boer. de conf. 44. num. 16. verum quia licet restat. Nat. consil. 321. n. 5. Cephal. in conf. 153. n. 92. Menoch. conf. 303. n. 51.* In quibus locis hanc sententiam defendunt ab impugnacionibus Alexandri conuentionum tenentis, sequitur etiam *Cueny de legitimis. in §. nec vsu fructu. n. 27. fol. 113. Alex. conf. 497. n. 3. Duran. de ar. & fin. in §. can. §. 1. m. 6. Joseph. Lud. de conf. Lat. 28. nu. 105. & seq. vbi dicit veram & communem.* Quæ opinio alia ratione est vera, quia si filio displicebat onus iniunctū, debebat illud impugnare, non autem acceptare. Et facit pro hac sententia quod voluit *Cass. conf. 77. §. 2. vol. 1. vbi ait, quod si testator, qui plus legitimam filio reliquit, mdat etiam legitimam non alienari, sub priuatione potestatem eorum, quæ sunt vltra legitimam relicta, valebit præceptum, & committetur pœna, ipso legitimo alienante, idem voluit *Cuman. l. filiusfamilias. §. d. m. ff. de leg. 1. vbi Optat. nu. 44.* Hoc etiam placuit Socin. lun. Ruin. Cephal. & Simon. quos citauit, & secutus sum in conf. 115. num. 16. & seq. addo *Alex. conf. 497. num. 3. & dicit Dec. conf. 687.* quod si patet multa bona relinquendo filio, grauet eum ad faciendum certum quid, alias priuat omnibus reliquis, excepta legitimam, tale onus valebit, & filius eo ligabitur, si hæreditatem adibit. sequitur *Duran. de iur. §. can. 31. numer. 6. Alciat. d. conf. 497.* per totum, vbi vult, quod grauati hoc modo possit ad restituendum etiam legitimam. *Socin. iun. in §. muli falli. consil. 122. num. 8. & seq. vol. 1. Paris. consil. 9. per totum, vol. 3. Curt. iun. consil. 159. per totum, vol. 10. Cagnol. in l. p. apianum. §. meminisse. numer. 17. ff. de iuss. & rem. Cucus. d. §. nec vsu fructu. nu. 29. per totū. vbi ait, non dici in fraudem legitimæ præceptum testatoris, qui eo etiam ipso, voluit nihilominus filio saluam esse legitimam, & mouentur serè omnes, quia cum filius possit à principio onere reiecto solam legitimam acceptare, & totam dispositionem voluerit approbare, cogitur ob suum consensum pati onus, quod legitimæ fuit iniunctum. sequitur *Franc. de caput. §. d. conf. 78. num. 10. & 18.* vbi et si non conueniat cum *Cuman. in d. §. filia.* in omnibus tamen, quando filius acceptauit hereditatem, vult onus etiam in legitima sustineri. Nouissimè id probauit *Sebast. Med. in tracta. de argut. & conseruati. rer. domini. & possit. par. 1. glo. 2. numer. 55. fol. 62.* vbi supponit fraudem patri obici non posse, quando mandat totam legitimam deberi, si filius noluit præcepto obtemperare. Id quod facit optimè ad resolutionem quoti obieci. Cū enim omni casu relinquit legitimam, quæ fructus excogitari poterit, Et de cuius glo. §. probabimus. in glo. in Anib. de triente & semelle, filio vtilius esse totam hereditatem habere eam onere, quam tertiam tantum liberam, & eam not. Ange. ibi sequitur *Alciat. consil. 497. numer. secundo.* Imo illa glo. loquitur in fortiori terminis, quando sciuerit filio***

filio est relicta nuda proprietate, & alij usufructus, sequitur Opin. an. d. §. dicitur numero 46. Secus. in conf. 122. num. 17. & seq. vol. 1.

Postremo opponebatur, quod lex Balista, ff. ad Trebellianum non loquebatur in filio grauantis, sed alterius tertij, quo casu non probat opinionem Ang. & aliorum. Et vbi etiam loqueretur de filio grauantis, non probaretur, quia procederet secundum iura antiqua Digestorum, secundum quod fructus imputantur in legitimam de Trebellianicam. l. Papinianus. §. unde si quis ff. de inoff. testam. Cuius d. §. ex substantia, numer. 43. Cuius d. §. legima, quest. 19. numer. 9. Sed ad primum dicitur

quod Ang. & alij intelligant textum in l. Balista, loqui in proprio filio grauantis. Secundo vbi non ita esset, ita nihilominus generalis regula. l. in si de communis, quod testator fructuum retributionem mandare possit, & quae non reperitur iure nouo specialiter correcta. Tercio quod vbi lego destitueretur hae opinio, & authoritas, tamen non desisterat ratio. Nam pater de suis bonis disponere potest prohibito, & illis legem ponere quod placuit. Quibus etiam responsionibus sublati est secunda obiectio. Et Senarius retulit Sernicis. D. Duci, sustineri dispositionem dicti testatoris, & exequendam esse.

ARGVMENTVM.

Positionibus respondere an teneatur reus, licet habeat authorem, si iudicium est possessorium:

SUMMARIVM.

- 1 De euictione non agit is, à quo propria culpa res est euicta, vt quia fuit consummatus vel compromissus, aut obstat iuramentum iuri decusum.
- 2 Possessori respondere non tenetur emptor circa dominium venditoris.
- 3 Possitenti capto, non tenetur qui respondet.
- 4 Possitenti cuiunque regulariter est respondendum.
- 5 Dominium est difficile probationis.
- 6 Venditor tenetur rem liberam emptori praestare.
- 7 Euictionis actio datur quando euicta est possessio.
- 8 Emptor probans rem ad euincientem perisse agit de euictione, licet res fuit sibi sine iudicio euicta.

- 9 Emptor agit de euictione, licet non denuntiarius sit venditoris, si probet iustitiam euictionis.
- 10 Litem euentus est dubius.
- 11 Excentio non debet suspendi, quando euentus litis est dubius.
- 12 Possessorium magnum est commodum.
- 13 Causam iustitiam seruare melius est, quam post vulnus remedium quaerere.
- 14 Dominium quandoque est facilius probationis.
- 15 Bar. doctrina in Laqui natura, §. si cum me absente, de negot. gest. declaratur.
- 16 Ratio proprii illa dicitur, quia posita ponitur diluim, & quare ratio, diluim quoque ex necessitate remanent.

DECISIO XXII.

EDIXIT in positionibus magnificus dominus Bernardinus Andrealis, se fuisse in possessione, quorundam praetorum, & fuisse spoliatus, à domino Vincentio pater Andreas. Illustr. autem dominus Eques Paucius reus conuentus, qui ea praeta emerat ab eodem domino Vincentio, dicebat se non teneti respondere, quia debet sibi conseruare stipulationem de euictione, quam amitteret, si confiteretur rem sic, quoniam venditor posset dicere, tu causam tuam culpa perdidisti, quia confessus es, quae non debebas, non enim agit pro euictione is, à quo propria culpa res euicta est, tunc quia fecit pactum de non petendo, vel iurandum detulit, l. hoc iure, vbi gloss. ff. de euictio. vel si cecidit à possessione sua culpa. l. si rem quam. §. si dupla. l. si mancipium, in princ. ff. de euictio. l. si conuentionis, vbi glo. fin. & Bald. C. de iur. l. idemque. §. ff. de iur. emp. vel si fuit contumax. l. si deo. ff. de euictio. c. fin. de empt. & vend. Corne. in conf. 326. vol. 1. alius citat Caballum in tra. de iur. §. 3. numer. 5. Idem est quando compromissus. l. si diluim, §. si compromissus ff. de euictio. l. mo in conf. 82. Cast. in conf. 309. col. per. vol. 1. Riminal. sen. conf. 92. num. 17. vol. 1. Idem quando emptor obtulit, vel detulit iuramentum decusum, Bar. in l. mancipium, m. 6. ff. de iur. emp. vbi Alex. nu. 4. Aret. in §. item si quis, m. 11. In fine. de action. & quandoque emptori aliquid imputari potest, quare causam

amiserit, non datur ei actio pro euictione, vt probat glo. in l. quod si natus. §. si mancipium, in vers. adhibuerit. ff. de adhib. edili. per quam ita dicit Dec. in conf. 74. col. 2. vers. facit ad praedicta, Tra. de iur. emp. in §. m. 48. Gra. in conf. 12. m. 5. inter c. in l. vbi post alios idē dicit, quando non adhibuit diligentem procuratorem, vel Advocatum. Rol. in consil. 67. nu. 4. vol. 4. vbi limitat quando pacto fuit euimodi culpa remissa. Bar. in conf. 106. m. 17. & seq. vbi idē dicit, & in terminis, quod confitendo sibi ad euictionem emptor prejudicat, idēque cogi non possit respondere positionibus, est decisio Bar. in Laqui natura, §. si cum me absente, numer. 4. ff. de negot. gest. vbi dicit, quod emptor non tenetur respondere positionibus continentibus dominium venditoris, tunc etiam si ipse sciat, quia hoc modo sibi prejudicaret. Si enim negat positiones, forte peierat, si confitetur, non agit, quia forte non poterit cōtra venditorem probare quod euincens sit dominus. Sequitur Imo. in c. fin. m. 14. de empt. & vend. vbi disputat illam questionem, an emptor qui agnoscendo bonam fidem, rem agenti sine sententia restituit, possit agere de euictione, & consilium, quod semper fiat emptori denunciatio, quia licet emptor putet rem esse euincientis, venditor tamen posset habere iura quae emptor ignorat. Sed etiam postea denunciatione rem euincienti tradat, non expectata sententia, cogitur tamen agendo pro euictione, probare de iure euincens, &

certæ sunt, si voluerit probare, & ulterius periculo etiam succumbendi si non probabit iustitiam coincidentis, atque ita certam victoriam sub dubio euentu reponere, & satis imprudenter rem certam cum incerta commutare; vltra quod melius semper est, causam intactam seruare, quam postvulnus remedium quaerere, *l. si. C. ex quib. caus. in in rem. g. s. l. 2. C. quando liceat unicuique suo iud. se vnu.* Et quomodo *Bar. in d. 4. si sine absente dicat*, quod dominium euincens probare non poterit, non tamen illa est suæ decisionis ratio. Nam dominium licet sit difficile, non tamen est impossibile probatio. *dict. l. cum res*, ubi Doct. & ponunt Doct. quos supra citavi. Quinimo sepe est etiam facilis probatio, *l. ut post Bar. & alios probat Cons. d. l. omnia in prima oppos. num. 4. & multis seq.* Præterea si intelligamus verba Bar. secundum Corticem, vtique male esset loquutus; quia supponit quod dominium non possit probari, quod

nihil aliud est quam mera dinotatio. Rursus ratio Bart. non esset bona, quia amplecteretur solum casum, quando dominium probari non posset, cum tamē debeat esse generalis & omnes casus includere, *gl. magna circa med. in l. non omnium ff. de leg. & supra Bart. generalem expresse rationem de concludentem*, perneceesse propter præiudicium quod respondenti infertur, est enim positio capiosa. Et illa dicitur propriè ratio, quia posita, ponitur dictum, & qua remota, dictum quoque ex necessitate remouetur, *l. gloss. in l. si cum exceptione, & post annum in ver. habet in fin. ff. de re, quod met. can. & probati in consil. 100. numer. 16.* Quare non est attendenda illa ratio incerta. Voluit enim dicere Bartol. quod fortè non poterit probari dominium. Ideo ob id quod ab incerto futuro euentu pendet, non debet compelli emptor, ius suum præstans, & certum remittente.

ARGVMENTVM.

Delegatio quando non habeat vim solutionis, nec liberet delegatum.

SVMMARIVM.

- 1 Delegatio crediti loco solutionis.
- 2 Debitor delegatus ita liberatur à creditore delegante, ut ab eo amplius committi non possit.
- 3 Delegatio facta duplex periturus obligatio.
- 4 Delegatus non potest molestari si delegatum efficiens non soluat. *l. cum res.*
- 5 Novatio etiam hodie inducitur per delegationem.
- 6 Delegatus ut valeat quæ requiruntur.
- 7 Delegatus si finem non soluat, delegatus non poterit molestari.
- 8 Delegatus ipso iure liberatur.
- 9 *L. 3. C. de novatio* non habet locum in delegatione.
- 10 Novatio non inducitur, quando debitor delegatus

- promittit si scilicet & emittatur quod delegatus soluat.
- 11 Debitor delegatus si eras consensu facta fuga debitoris delegatus non liberatur.
- 12 Delegatus præsumitur scire si delegatum cessatum fore, quando casus delegationis sequitur breui tempore post delegationem.
- 13 Dolus facit presumi incertum temporis.
- 14 Argumentum à communiter accidit, valet.
- 15 Verisimile quod non est, habet substantiam magis.
- 16 Hebraei dicitur odiosum & infamia.
- 17 Simulatio probatur per coniecturas, si sufficientes iuxta iudicium arbitrium.

DECISIO XXVI.

REDITORES Cesaris Ferreti, quia Senatui sententias obtinuerant, præterea debant sibi posse satisfieri expretio possessionis, quam idem Ferretus paulo ante inchoatam subhastationis iudicium, vendiderat fratribus de Parma, sed Salomon Bassanus Hebræos dicebat, pretium illud non esse in bonis Ferreti, sed ad se spectare, quia idem Cesar pretium illud sibi solum mandauerat prædicti de Parma, eoique sibi delegauerat pro autis tribus mille quingentis sibi debitis, & delegatio similis est solutioni, & credit eius loco, *l. inter consil. 4. abesse, ff. mandat. l. item in ff. de novatio. Bal. in consil. 115. numer. 1. vol. 3. in consil. 40. numer. 2. vol. 4. mol. in l. delegatus, vol. 1. ff. de novatio. Alex. in consil. 96. numer. 3. vol. 3. Sec. in l. qui est amfructum numer. 9. ff. de verb. obl. & in l. singularis, numer. 10. atque ibi Las. numer. 14. & 37. ff. de rei. pro. Ber. in consil. 178. numer. 6. consil. 198. numer. 16. in si. vol. 1. Almar. in consil. 763. numer. 1. Ceph. in consil. 128. numer. 15. Riminal. in consil. 463. numer. 6. & solutione eius quod debetur, colligitur omnis obligatio, & per delegationem debitor delegatus ita liberatur à suo creditore delegante, quod ab eo de cætero non potest conuocari,*

vt probat Cast. in l. si is qui soluit, numer. 1. ff. de novatio. ubi ait, quod facta delegatione duplex periturus obligatio, vna qua delegatus tenebatur erga suum creditorem, altera qua tenebatur delegatus erga delegatum. *l. Cras. in l. numer. 42. ff. de leg. 3. 1. vbi Lar. Neg. numer. 66. Paris. in consil. 107. numer. 28. vol. 3.* Sic etiam extinguitur obligatio, qua delegatus tenebatur erga suum creditorem, vt prædicti Doctores volunt. Imo si contingat delegatum de ficere facultatibus, non potest delegatus molestari. *l. si cum dote, ff. de iur. iur. soluit. mar. ubi Bart. dicit procedere, etiam si dolo fuisset inductus ad acceptum delegatum, quia datur sola actio doli. Bal. in l. numer. 1. in l. numer. 11. ff. soluit. mar. Sec. in l. numer. 39. numer. 46. vol. 3. Et prædictorum ratio est, quia per delegationem etiam hodie inducitur novatio, *l. si il. 3. C. de novatio. Bal. Arg. Imo Fug. & Cast. in l. delegatus, la secundo ff. de novatio, communiter dicit las. in l. singularis, numer. 37. vbi Dec. numer. 26. Socin. in l. qui est amfructum numer. 9. ff. de verb. oblig. post Cast. ibi, numer. 3. Dec. in consil. 107. numer. 1. Ber. in consil. 178. numer. 5. & 8. vol. 1. In prædictis autem casu erat vera & propria novatio, quia frater de Parma erat veri debitor Cesaris Ferreti, & tamen tales, de eius mandato, promittere soluet Salomoni creditore, qui præstans**

acceptavit, & stipulatus est solutione, quæ omnia
6 ad validitatem delegationis sunt necessaria, & ut
docet *glo. magna in l. quæsumus, §. si mulier, si secun-*
do, vbi Cast. ff. ad Vellian. glo. l. si Titius, ff. de
novatio. Bald. in l. n. 4. C. de execut. rei iud. Socin.
d. l. qui vsum fructuum, num. 9. & 10. l. si d. l. singula-
ria, num. 36. vbi Dec. num. 17. qui dicit etiam requiri
secundum communem opinionem. Socin. *l. ac in*
conf. 167. num. 1. volum. 2. & conf. 37. num. 6. volum.
4. Bero in conf. 197. num. 2. vol. 1. Paris. d. conf. 107. num.
21. in 3. Alla in conf. 32. num. 13. Cum ergo ante con-
ceptum subastationis iudicium, facta fuerit dele-
gatio, creditum delegatum non potest in eo iudi-
cio venire, nec in eo potest aliquis Ferreti credito-
rius præcedere. Quod si velint solutione factam,
delegationem mediante reuocare, tanquam nomen
illud debitoris fuerit sibi antea obligatum, id fieri
non potest, nisi multis præcedentibus, de qui-
bus ego dixi late in *conf. 4. num. 10. vbi potest bre-*
uitatis gratia videri.

His tamen non attentis, iudicauit Senatus, no-
men illud debitoris inclusum esse in subastatione,
6 & cedere commodum omnium creditorum dicti
Ferreti, iuxta tamen ordinem prælationum dan-
dum in progressu iudicii, non obstante allegata
delegatione. Nam et si per delegationem exting-
uatur obligatio, qua delegatus tenebatur dele-
gati tamen hoc verum est, quando vera est dele-
gatio: & in facto, quamvis multa interuenerint
ad delegationem necessaria, id est, quod illi de
Parma erant debitores, quod vii debitorum pro-
mittant, quod promissio facta sit, per stipulatio-
nem. Et de mandato Cesaris debitor: tamen de-
legationi apposita fuisse pacta contraria. Et in
primis quod Cesar teneatur bonum facere nomi-
nibus debitoris delegati, cum tamen delegans non te-
neatur, sed cedat periculo ipsius creditoris, qui
7 delegationem recepit. *l. d. l. inter causas, §. alleff.*
Et dictum est supra, etiam quando dolus interue-
nit, *Cast. d. l. delegare, num. 3. vbi si delegatus de-*
coquat, periculum est creditoris. Idem dicit in *l.*
qui vsum fructuum, num. 3. ff. de Verbi oblig. vbi Ale-
xiand. num. 5. Socin. num. 10. Dec. d. conf. 107. num.
1. ver. & ita videtur. At in conf. 173. num. 7. & 9.
volum. 1. vbi quod periculum nominis delegati
pertinet ad creditorem recipientem, allegat *Bart.*
Salic. Socin. & alios, & loquitur in dote Becius, in
conf. 105. num. 35.

Fuit etiam additum aliud pactum, quod dele-
gans non interligatur nec sit liberatus, nisi facta
actuali solutione, ad delegato, quod pactum etiam
reugnatur nature delegationis, in qua ut dictum
est, ipso iure delegans liberatur. *l. l. delegare la.*
vbi *Doll. ff. de novatio. Bart. in l. si cum dorem, §. si*
mulier, ff. solut. mar. l. mo. l. per. col. pen. ff. de præ-
tor. stipul. Et hoc voluerunt Socin. iun. Bero. Crot.
& lac. Niger supra citati. Et per delegationem in-
ducitur novatio, quia quoad delegationem iura
antiqua loquentia de nouatione, non sunt mutata,
9 nec in ea locum habet *lex 3. C. de novatio. l. ita re-*
uocet glo. l. an d. l. 3. Bal. Ang. l. mo. Ragh. & Cast. in
d. delegare, la prima, C. de rem. in d. l. qui vsum fru-
ctuum, num. 3. vbi Soc. num. 9. l. mo. in d. l. per. col. pen. l. si
d. l. singul. l. an. 37. vbi Dec. num. 16. Dec. d. conf. 107.
et l. 1. Bero d. conf. 173. num. 5. & 8. Non possunt autem
simul stare, quod sit vera delegatio, & quod dele-
gans non liberetur, nisi sub conditione solut. onis,
cum de natura delegationis sit, inducere statim
liberationem. Eodem quoque tendit pactum in-

ter partes conuectum, quod salua sint iura hypo-
thecæ contra Cesarum principalem debitorem.
Cum ergo non sit propria novatio, non inducitur
liberatio, sed remanet res in primario statu. Et
hoc videtur tenere *Bald. in l. si pri. debito, ver. extra*
quæatur, C. de bon. autho. iud. poss. vbi ait, quod si
debitor delegans promissit se sciendum, & curatu-
rum quod delegatus soluet, non inducitur noua-
tio eo non soluentis. Et quamvis videatur solum
dicere quod delegans non liberatur, tamen inter-
dicere etiam quod non sit inducenda novatio. *l. Sequi-*
tur Salic. num. 4. ver. vbi autem nouum, dicens quod
tali casu is cui facta est delegatio, numeratur in-
ter creditores delegantis, non delegati & ito ver.

ergo autem, subdit, quod si creditor licet iam ac-
ceptas retinuit penes se, non inducitur novatio,
sicuti nec quando mandatur quod soluat, & facta
solutione ponat ad satisfactionem, quia interita nulla
est novatio. Et ideo *Socin. d. l. singularia, num. 20.*
ver. secundo limita, dicit, quod non inducitur no-
uatio aut liberatio, pendente conditione. si de-
mandata est sub conditione solutio. Et hæc deci-
sio videtur determinare hæc controversiam, quia
fratres de Parma promiserunt soluere in diem cer-
tam, quæ nondum euenit, & interim creditores
obtinuerunt sententias fauorabiles.

Credidit etiam maior pars dinorum Sena-
torum, quod ille contractus non careret fraude, id
quod duobus præsertim coniecturis arguebatur.
Prima est, quia constat Cesarum fuisse eo tempo-
re grauatum maximo alieno ære, cui certe bona
sua non sufficiebant, & à die dictæ delegationis
ad diemcepti iudicii subastationis, sex tantum
dies intercellerunt. Notum est autem, quod iudi-
cium prædictum manus debitoris ligat, atque el
bonorum suorum administrationem interdicit.
Propterea maxima insurgit suspicio, quod dele-
gatio illa facta fuerit in fraudem aliorum credito-
rum. Addecebat decisio *Bald. in d. l. pro debito, in*
fin. vbi ait, quod si delegans erat conscius futuræ
fugæ debitoris, delegari non liberatur, sed saltem
11 exceptione dolus tenetur, sequitur *Salic. ver. &*
idem dicit si capis. Bald. Ang. l. mo. & Alexan-
der d. l. si cum dote §. si mulier, ff. solut. mar. Socin. in
d. l. singularia, num. 20. ver. limita tertia, vbi in fine,
dicunt, quod si delegans sciabat camporem dele-
gatum breui celsurum fore, tunc delegatio non
cum liberat propter dolum. & id sequitur a-
lii multi infra allegandi, difficultas tamen est in
probando, quod delegans sciuit. Sed vbi casus
de coctionis sequitur breui tempore post delega-
tionem, tunc dicunt Doctores, quod scientia præ-
sumitur in delegare, *l. ita l. mo. in d. l. si cum dote,*
12 *§. si mulier, solut. mar. ver. d. l. in autem præsumitur, dele-*
gar notat. i per Bart. in l. post contrahitum, ff. de dona-
tion. breuitas enim temporis facit dolum præsumi:
13 *l. Sequitur l. an d. l. singularia, num. 40. Rero in*
conf. 197. num. 8. vol. 2. Secunda est quia Salomon erat
creditor in diem, qui quo ad partem sui crediti
nondum aduenerat, & cum ei facta sit delegatio,
atque ita solutio ante diem, statim non caret suspi-
cione, quia non confutere debitoris repræsen-
tare solutionem, sed bene retardare, & valet argu-
mentum à solitis, vel à communiter accidenti-
bus, & ut late ponit *Marfil. in singul. 1. & nemo præ-*
sumitur scire factum, cum de indubio, ff. de solutio.

Faciant quæ ponit *Bart. in l. post contrahitum, ff. de dona-*
14 *tion. & quod non est verisimile, habet falsitatis im-*
15 *ginem, l. Bald. in l. num. 9. C. de seru. fugit. alio-*
citari

condemnando, l. 1. ff. de confess. c. 2. de purgat. 2. ul. Secunda est, quia etiam contra sententiam auditur reus si fateatur sententiam iniquam. † Addo quod idem est, quando patitur quis cognosci de iniustitia. *Felin. in c. ante monasterium, de re iud.* Sed melior mihi vis est ratio, supra per nos allegata. Cum enim nō se inuicem copatiantur, quod obligatio sit prescriptione sublata, & quod acrix sit creditrix, utique fatēdo illam creditricē, videtur admittere, quod non sit sublata actio prescriptione, quia contraria mutuo se expellit, † *Nemian. in conf. 66. n. 51. dicit in conf. 230. n. 13.* Idem eligit vñ ex cōtrariis, videtur alteri enunciate, *l. an delictis, ff. de tribut. Multa intra centum in conf. 273. an. 10.*

Tertio monebatur Senatus, quia non constat quod lapsum esset triennium à die recessus facti per libellam à domo domini Cæsaris, & serē à morte domini Cæsaris. Quamvis enim illa seruaverit per plures annos continuos, & sic salarium

distributum & debitum in singulos annos, & consequenter, ut sint debita salaria quot anni decurrerit, † *l. si Sicking, §. stipulatio ff. de ver. obl. l. senatus, §. ff. de don. can. mor. l. in un. annos, ff. de annua leg. l. 1. ff. quando dies iust. leg. ced. & successiue tot requiruntur prescriptiones, quot salaria sunt debita, vel quot anni sunt lapsi, ita vt singulorum annorum salarium, singula prescriptione exeat, iuxta *glos. l. in un. non ff. de i. in l. l. C. de prescrip. trigint. vel quadrag. an. quoniam sequitur ibi Bar. & communiter Doctores, dicentes, quod ubi vñ est debitum, vna prescriptione tollitur, sed quando est annuum, tunc quia multiplex est, tot requiruntur prescriptiones, quot sunt anni, & bene declarare in legato alimentorum, *Rumian. conf. 34. n. 6. & §. 9. vol. 1. Alciat. in l. 1. n. 16. C. de feni. quæ sine certa quantitate proferantur, tamen à die recessus videtur dimensurati triennium.* Super hoc tamen fundamento nemo vim fecit, quia statutum triennium considerat à die contracti debiti.**

ARGVMENTVM.

Fructus post purificatum fideicommissum, an veniant.

SYMMARIVM.

- 1 Fructus percepti per gravatum fideicommissi ante mortem, efficiuntur ipsius.
- 2 Dominium non transire in fideicommissarium ante restitutionem factam, re, vel verbo.
- 3 Gravatus fideicommissi non dicitur in mora ante interpretationem, saltem extrajudicalem.
- 4 Hæres præteritis aduersus legatarium ante acceptationem.
- 5 Fructuum acquisitio non requirit titulum, sed sufficit qualis qualis occasione possidendi.
- 6 Titulus generalis pro suo, sufficit ad præscribendum fructus, nec requiritur specialis.
- 7 Gravatus fideicommissi lucratur fructus, etiamsi fideicommissarius propter absentiam, vel ignorantiam non petierit sui relictus fideicommissum.
- 8 Verba ipso iure intelliguntur, parte presente.
- 9 Declaratio requiritur, si aliquid ipso iure fieri dicatur.
- 10 Fideicommissi restitutio, licet ipso iure fiat, est tamen necessaria acceptatio, sin declaratio fideicommissarii.
- 11 Ignorantiam fideicommissi aucti, iuste præsumere nepotes.
- 12 Interpellatio habetur pro facta, quando fideicommissarius propter ignorantiam fideicommissi gravatum non interpellauit.
- 13 Fructus suos non facit hæres, post purificatum fideicommissum, quando ea tempore fideicommissarii erat absens.
- 14 Minor æquiparatur absenti.
- 15 Moras aut minoris contrahitur ipso iure.
- 16 Minor præsumitur ignorare ius, & factum.
- 17 Minor & ecclesia a pari procedunt.
- 18 Dominium transiit ipso iure in ecclesiam substitutam.
- 19 Restitutio ubi ipso iure iure venit fructus à die morientis condonatio.
- 20 Dominium transiit in fideicommissarium nulla facta restitutione reali vel verbali, quando gravatus alienat bona fideicommissi subrepta.
- 21 Fructus debentur à die quo aliquid ipso iure.
- 22 Fructus restituntur quando titulus reducitur ad non titulum.
- 23 Res cū fructibus restituntur, quando amittantur vel resoluuntur alius, ex fallo ipsius restituentis.
- 24 Fructus suos non facit gravatus, qui se tenet ad restitutionem, & esse privatum hereditate.
- 25 Legatarius si intra triginta annos rem legatam petat, eam consequitur vna cum fructibus à die mortis testatoris.
- 26 Legitime fructus consequitur filius à die mortis patris.
- 27 Fructus percepti post caducitatem, restituntur emptientia.
- 28 Fructus à die commissi delicti restituntur reus, qui ob solam priuatur fidei.
- 29 Fructus veniunt ante declarationem, quando priuatus sit ipso iure.
- 30 Negligentia non imputatur ignorantia.
- 31 Conditio sine causa, datur debitori, ad pecuniam priore loco solutam creditori suo, quando vigore sententia suis exaluit, iteratam facere solutionem.
- 32 Cephal. conf. 50. reprobat.
- 33 Fructus veniunt post mortem.

DECISIO XXV.

 X multis questionibus, quæ fuerunt propositæ in subbaltatione Pipetaria, ea non est levis, ad dominum eques Alexandrē gravatus onere restituendi bona, sibi à

domino Francisco patre relicta, teneatur etiam restituere fructus, quot percepit post purificatum fideicommissum. Et non est dubium, quin secundum regulam, gravatus ante mortē facit suos fructus omnes quos petere, † *l. an fideicommissarium, ff. ad*

indie. c. 56. n. 28. Bar. in conf. 55. n. 30. in quib. locis dicuntur post Capram conf. 33. n. 2. d. ubi fructus omnes restituendos esse, à die purificati fideicommissi, quando ecclesia vocata fuit. Ergo idem dicendum est in minore, qui ut dixi equiparatur ecclesiæ & piz cause.

Tertio ea videtur esse communis conclusio, quod fructus à die evenientis conditionis restituantur, quando restitutio fit ipso iure, ¶ vt tenet Bar. in d. in fideicommissarium n. 4. ff. ad Treb. & sequitur alibi in inquit ibi Rip. n. 14. dicens rationem esse, quia cum dominium transeat ipso iure in fideicommissarium, iura hæreditaria penes hæredem remanent inotilia, Dollor. in l. 1. in prin. ff. ad Trebell. Ar. in conf. 155. n. 11. vbi dicit, quod in casibus quibus restitutio fit ipso iure, fructus restitui debent, Cphal. in conf. 115. n. 50. vbi post Bar. Mouetur quia non potest considerari negligentia, cum per legem facta est restitutio. Eandem probant Man. lib. 7. tit. 10. n. 20. Vbi late agit Menoch. d. c. 56. n. 28. Simon d. solutio. 2. n. 11. vers. & consequenter exponunt exemplum de particulari legato, quod debetur à die mortis testatoris cum fructibus. Nos autem sumus in casu in quo restitutio fit ipso iure: nam bona hæc fuerunt per grauatum alienata, & certum est quod vbi grauatius alienata bona, quæ tenetur restituere, tunc dominium rerum alienatarum transit in fideicommissarium, nulla facta restitutione verbalis, vel reali, ¶ l. fin. §. fin. autem in fin. C. de legat. vbi gloss. Bart. Ang. Fulgos. Cast. Cor. & las. glo. in l. pen. §. fin. vbi Bar. Ang. & Corn. d. Trebell. Cast. in l. 1. §. fin. in prin. ff. ad Trebell. In fin. l. 1. n. 8. C. de comm. deleg. Dollor. in c. in pres. in l. vbi Ar. Dec. Paris. & Bero in 2. notat. de probat. Alex. Sacin. Claud. Cornel. Ruin. Cor. Jun. & Rip. quos citat & sequitur Rolan. in conf. 81. n. 17. vol. 2. vbi tenet, quod hoc casu fit restitutio ipso iure, etiam quando fit ab ignorante. Hanc item sequutus est Cphal. conf. 115. n. 27. vers. adde quod Crauet. Socin. iun. & alij apud D. Becumen in conf. 97. n. 10. Simon d. solutio. 2. n. 11. vers. et si c. 56. de dec. Pedem. 73. n. 1. vbi allegat. Grat. Menoch. de adu. p. 2. c. 2. n. 203. Zanoc. qui duplicem allegat rationem in l. hæredes mei, §. cum sita, n. 485. in fin. vbi addit Aleat. Gabriel. & alibi, Petra. in tractat. de fideicommiss. quest. 3. in fin. n. 47. vers. ad laua rivi, Crass. §. fideicommissum, quest. 42. n. 6. & quest. 56. n. 6. Cum ergo hic cooccurat non solum tacita, sed expressa quoque prohibitio, & hæres alienauerit, non opus est restitutione, sed recta via dominium transit in ipsos filios subsecuturos: ergo recte agunt ad fructus post diem fideicommissi perceptos.

Quarto, testator nedum prohibuit alienationem, sed vbi ea fieret, voluit esse nullam ipso iure, & stat communis regula, quod vbi quid est ipso iure nullum, vel quid fit ipso iure, fructus ab ea die debentur, ¶ secundum glo. in §. 1. in dec. imminet, in fin. in Auth. de iuss. sup. vbi notat Jacob. Belu. Bart. & Angel. quam sententiam innuunt etiam Io. And. Cin. Bal. Ifern. Gemin. Anchor. Io. Rainald. Princ. Pap. Petr. Iaco. Aleat. Frant. Angel. Ar. & plures alij citati à Tirac. in l. si inquam, in vers. reuertatur, n. 168. C. de reuer. donat. Mantig. d. lib. 7. tit. 10. n. 34. Lancellos. Galvan. in consuetud. Alex. in vers. non possit, quest. 6. n. 5. Rainald. conf. 159. & 22. Enet quod voluit Roman. in conf. 454. n. 17. vbi ait, quod si titulus fideicommissi

annulatur, & redocitur ad non titulum, tunc fructus restituendi sunt, nec prior ille titulus inducit bonam fidem quo ad fructuum acquisitionem, ¶ Nat. conf. 555. n. 32. & dec. Pedem. 160. n. 12. R. m. conf. 333. n. 21. & n. 27. vbi quod restituantur fructus quando titulus redocitur ad non titulum. Et prædicta sine dubio, & facilius procedunt in præsentis facti, quia grauatius, propter factum priuatum hæreditate, id est, per alienationem quam ipse met fecit, secundum distinctionem Rip. in l. si inquam, quest. 40. n. 103. C. de reuer. donat. vbi ait, quod si annulatur actus, vel restitutio ex illius facti, tunc restituitur res cum fructibus, licet aliud fit quando resolutio non causatur ex suo, sed ex alieno facto, ¶ idem dicit Galvan. in l. 1. n. 532. ff. de vulg. Tirac. d. d. si inquam, in vers. reuertatur, n. 269. & n. 273. quamuis nec illam distinctionem probet. Roman. d. conf. 333. n. 23. & seq.

Ad id vero, quod dicitur grauatum non restituere fructus quos ante moram percepit, respondetur, id non procedere quando restitutio fit ipso iure, & quando fieri debet minori, & quando minor ignorat, secundum lupradicta. Secundò respondeo, quod satis grauatius dicitur in mora, quando sciuit se teneri ad restitutionem, & priuatum esse hæreditate: tunc enim non facit fructus suos, ¶ vt inquit Rip. d. si inquam, quest. 40. n. 103. & probauit late in conf. 296. n. 14. usque ad 27. quidquid dixerit Tirac. loco prædicto, n. 27. Offendi etiam, nisi fallor, quod licens se rem alienam habere, dicitur in mala fide. Dum vero dictum est, fructus deberi ratione dominij, retorquetur argumentum, quia cum dominium translatum sit ipso iure in fideicommissarium, illius erunt fructus. Nec mouet, quod obicitur de legatario, contra quem hæres præscribit, si non petat legatum, quia contra eum non potestem intera triginta annos bene curare præscriptio, sed et si cesserit aliquo minori tempore à petitione, confectur nihilominus fructus rei sibi legatæ à die mortis testatoris, vult ¶ Bart. legat. C. de vsur. 23. & fruct. leg. Cor. conf. 200. vol. 4. Galvan. l. 1. n. 531. & hoc etiam voluerunt Bald. Ar. Iaf. Ruin. Soc. iun. & Didac. quos citat & seq. Manric. d. lib. 7. tit. 10. n. 34. & tamen legatum non acquiritur perse. Quia post acceptationem, si sibi bonum, cum seruauit, ff. de leg. 1. dicit in conf. 253. n. 5. 24. & seq. Rip. d. in fideicommissarium, n. 14.

Eodem modo tollitur quod dictum est, fideicommissum non acquirit nisi volenti. Nam id non impedit quo minus fideicommissario debeantur fructus percepti ante declarationem, si sicut dixi de legatario, & idem in filio, cui legitima non debetur in bonis patris nisi petenti, l. item, vbi gl. C. de inoff. testam. & tamen quando petit, conquiretur fructus à die mortis patris, ¶ Cadi. in conf. 268. n. 56. al. si c. 69. in l. 2. dub. n. 4. vol. 1. Corn. in conf. 265. al. si c. 69. Galvan. in d. l. centurio, n. 532. in fin. ff. de vulg. & pup. Rip. in d. l. si inquam, n. 103. Similiter emphyteota, qui et si non soluat canonem, non incurrit priuationem, nisi domino volente, l. 2. C. de iure emphyt. quando autem dominus declarat caducitatem, restituitur omnes fructus ante perceptos. ¶ Sperul. in tit. de locat. §. ante alij quæ, ver. 10. Ang. in §. 1. c. 10. in Auth. de non alien. Galvan. d. l. centurio, n. 531. Rip. d. l. si inquam, n. 100. in huius ad hoc citat Corpus. de emphyt. tit. de priuatio. ab non soluit. ane ampliat. §. p. i. totum. & amplia.

ampli a. 4. num. 1. Idem videmus in vasallo, qui ob
 feloniam non priuatur, nisi volente domino, &
 tamen vbi dominus declarat, fructus omnes re-
 28 stituit a die commissi delicti. *¶ Gul. Cui. Ang. &
 Caster. in l. 1. c. de his quibus vs indign. Galan. &
 Ripan. locis supra relatis.* Et possent adduci infinita
 exempla, quib. probatur quod fructus resolutio a-
 ctu itacim debentur, quamvis petitio sit necessa-
 ria. Facit quia vbi solum requiritur sententia de-
 claratoria non autem condemnatoria, vt quando
 priuatur quis ipso iure, tunc fructus percepti an-
 29 te declarationem veniunt, *¶ secundum Bal. Ang.
 Anchar. & alios citatos a Felso. in cap. de quarta,
 numer. 38. c. 1. de iur. fac. postremo, de prescrip-
 t. Galan. d. l. c. 1. numer. 333.* Aliud igitur est, quod
 petitio requiritur, aliud verò, quod fructus ante
 petitionem non restituantur, quia vtrumque simul
 esse potest, & quod sit necessaria petitio, & quod
 nihilominus fructus debeantur.

Quod verò dicebatur etiam absente vel igno-
 rante fideicommissario hactenud grauato lucrati
 fructus, sustineri non potest, nā vt fructus non faci-
 at, suos mora nō requiritur, sed sit est quod non
 interueniat fideicommissarii negligentia, nec ea
 causam det grauato, ad fructuum perceptionem.
¶ l. maior, §. si heres, ff. ad Trebell. vbi dicit, quod fructus
medio tempore percepti habentur ab hære-
de non iudicio testatoris, sed negligentia fideicom-
missarii non petentis, sed vbi fideicommissarius igno-
rat fideicommissum, cessat negligentia quia
*ignorans non negligit, *¶ l. maior de decur. §. de res-**
 30 *pon. d. Becus consil. 1. numer. 10. & in c. qui a diuersi-*
tatem, de concess. probat. dicitur, quod ignorans non
dicitur negligere, aut contemnere ius suum, Cran.
consil. 126. numer. 7. Beron. consil. 56. numer. 3. volum. 3. Cum
 ergo sola negligentia ius tribuat grauato in fru-
 ctibus, non poterit eos retinere, quando fideicom-
 missarius non est negligens. Facit alia ratio: quia
 cum dominum sit penes fideicommissarium, & ces-
 sante etiam mora grauatus careat titulo, ex quo
 non eos percipit iudicio testatoris, vt inquit text.

in d. §. si heres, dicuntur apud eum esse sine causa
 proinde repeti possunt, vt dicunt Doctores, de pec-
 unia alicui soluta, quæ condici potest, quod credi-
 tor vigore rei iudicate, exegit postea iteratā sol-
 31 utionem. Iniquum enim ideo conditionem dari,
 quia pecunia primo loco recepta retinetur sine
 causa, *¶ ita glo. in l. i. h. annu. ff. de condi. indob. vbi*
Bar. & Caster. numer. 9. l. 1. numer. 12. & 17. C. de leg. 1. c. 1. legat.
ter. in princ. numer. 9. ff. de leg. 1. in l. i. §. si solus. numer. 9. ff. de
cond. sine cau. Alex. d. l. c. 1. legat. c. 1. numer. 7. consil. 69.
numer. 6. vol. 3. Rayn. in consil. 89. numer. 15. vol. 1. Pater
 suggerit aequitas, quod quidquid ex re mea pete-
 32 piti, mihi restitutus / *¶ sine & Titium, ff. si cer. pet. vbi*
Doct. Et ex his respondetur ad obiectum quod
 quilibet titulus, imò quælibet occasio possident
 sufficit ad fructuum acquisitionem, quia cum
 Doctores, purificato hædicommissio, velint grau-
 tum teneri ad restitutionem, nisi negligentia fidei-
 commissarii interueniat, satis dicitur decisum, quod
 hæc occasio possidendi non sit iusta, ad fructuum
 acquisitionem.

Vltimum quoque fundamentum non restitit,
 quia supra fuit sublatum, in ver. eod. modo. Quā-
 doquidem non excludit argumentum, petitio est
 necessaria, ergo ante petitionem fructus non sunt
 restituendi. Demonstratum est enim in superioribus,
 acceptationem multis in casibus requiri, sed
 fructus ante eam perceptos esse retinendos, et
 quidquid tenuerint Cepha. *¶ & alij constat hanc*
 33 *esse communem, & pluribus, iure grauioribus*
authoribus placuisse, & Cephalo recipi. Montie.
d. 12. 10. Et multa alia exempla quibus fructus re-
stitui debeat quando restitutio fit ipso iure, ha-
bentur apud Galan. d. l. c. 1. de iur. numer. 330. & sequit.
Rip. d. l. §. vbi quæ, numer. 100. & segg. & hanc par-
te pbauit ipsemet Cephal. d. c. 1. 15. Et in ead. no-
stro res nō habet dubiū, quia fideicommissarii erant
minores, & con. fauore vt dixi mora ipso iure cō-
 34 *trahitur, & post mortē veniūt fructus. *¶ glo. in l. mo-**
ra ff. de vsu. d. i. in consil. 101. numer. 16. & secundū hæc
 couclusionem fuit pro substitutis iudicatum.

ARGVMENTVM.

Clericus an ligetur iudicio proclamatum:

SVMARIVM.

- 1 Citatio generalis per edictū, afficit etiam clericos.
- 2 Clericus potest esse coram iudice laico, quando agi-
tur de iurisdictione voluntaria, non contumacia.
- 3 Clericus potest citari ad respondendum fieri inuenta-
rium cum clausula si sua putauerit interesse.
- 4 Clericus etiam volens non potest ep. d. inducere laico
conuentui, nec iurisdictionem prerogare, etiam
cum consensu Episcopi.
- 5 Clericus non opponens declinatoriam si conueni-
atur coram iudice laico, incurrit excommunicationem.
- 6 Citatio clerici si sua putauerit interesse, censum sit
coram ecclesiasticis iudic.
- 7 Citatio si sua putauerit interesse, non ardet cita-
tum ad comparandum si non vult.
- 8 Contumacia dicit non potest citari qui non ardet
comparere.
- 9 Citatio si sua putauerit interesse secundū aliquos
facit citationem reum, vel aliter necessariam,
& secundum alios reum voluntarium.
- 10 Iudici laico non potest clericus se subicere & suo
privilegio renunciare.
- 11 Citatio facta per edictū non ardet clericum, &
in dicitur factum cum clerico vigore d. d. a cita-
tionis, qd nullum in omnibus casibus, quibus d.
12 ius laico non est iudex competens.
- 12 Declinatoriam opponens clericum coram iudice
laico, debet ad suum iudicem remitti.
- 13 Citatio generalis per edictū nō ardet clericū, qui
proprie si non comparat, non potest contra in,
14 tāquam contra contumacem procedi, ad aliquam
sententiam, vel iuriam pronuntiationem.
- 14 Iurisdiclio non prerogatur per solam contumacia.
- 15 Clericus ligatur sententia disponente eum solamen-
tarem & formatam a iudice.

16 *Citatio nulla operatur tamen effectum respellit in-
ferendo sententia.*

17 *Citatio generalis per edictum, vel si sua potant-*

DECISIO XXVI.

REQVENTISSIMA sunt in hac pa-
trii iudicia iurisdictionum, separatim
bonorum, concursus creditorum, se-
cundi decreti, & proclamatum pro bo-
nis venditis, & in eis emittuntur edicta monentia
ad comparandum quicunque sua pretendunt in-
teresse. Ideo sepiissime est dubitatum, si eiusmodi
edictis ligentur clerici, & personae ecclesiasticae,
ita, ut afficiantur sententia quae inde profertur cõ-
tra contumaces, & eos qui iura sua non probant.
Et aliqui ex dominis dicebant ligari clericos:
quia non dicitur simplex citatio, sed condi-
tionalis, si vult se opponere, & cum se non oppo-
nit, non dicitur adversarius, & dicitur potius edi-
ctum, quod emittitur ad exquirendum eius volun-
tatem: quam citatio ad causam, ut inquit Bal. m. l.
testamentum omnia, numer. 4. C. de testam. ubi dicitur,
quod si legata non valent sine insinuatione, potest
fieri insinuatio coram laico, citatis etiam clericis
generaliter per edictum propositum, & subdit,
quod non est opus per laicum scribi literas
subsidiarias ad episcopum, quia episcopus in hoc
non potest manum apponere. & Cast. ubi numero
7. dicit non reperiri alibi, & ita se consuluisse Flo-
rentiam, licet Baldum non vidisset. & subdit, quod
si clericus comparere, tunc dicitur actor, non reus,
& citatio tunc ad commodum, non ad damnum.
Rim. numero 7. ubi dicit quod clericus potest ef-
fere coram laico iudice, quando agitur de iurisdic-
tione voluntaria, non contentiosa, & Salic. in l.
consulendi de iudic. numero 2. C. de testam. Hoc etiam
videtur tenuisse Ang. in l. si vero expressum. col. 6.
ver. solum ergo restat videre, si cuiuslibet quæ, per leg.
Falc. ubi ait, quod clericus creditor vel legatarius
citari poterit ad videndum fieri inventarium, cum
clausula, si sua putaverit interesse; & ita id in epi-
scopo dicit Ang. Ar. in l. si vero expressum. col. 5. in
fin. in Auth. de hered. & Falc. Rolan. in tract. de co-
fess. innot. §. nonnulli vocandi sint, folio mibi 72. &
illam Ang. decisionem allegavit Isid. in d. l. testa-
mentum omnia numer. 3. allegat etiam Cast. in cons. 44.
in causa & Gidij. Affil. decis. 2. numer. 9. decis. 24. nu-
mer. 8. & plures alios allegat Rolan. in cons. 19. num.
7. & seq. vol. 2. ubi late persequitur & Maran. de or-
din. and. in 11. dist. num. 61. folio mibi 145. Boffin. in
tit. de prola. quod sit bon. pub. in fin. ubi dicit quod
clericus sic citatus comparere tenetur. Sacra. in c.
1. numer. 41. de foro compet. ubi citat Bar. quem ego
non inuenio.

Alij vero dicebant contrarium, quia clericus
etiam volens, non potest coram laico conveniri,
neque potest consentire in iudicem, aut prorogare
iurisdictionem, etiam cum episcopi consensu. T. e.
si diligenti, de foro comp. gl. A. l. & alij in c. signifi-
ca. de foro comp. cum alijs quos citatus in cons. 222. nu-
mero 1. & seq. Quin etiam ecclesiasticus iudex mul-
tis in casibus cognoscit etiam contra laicum con-
venitum, ut per & Maran. d. l. dist. num. 3. & seq.
decis. Pedem. 32. per totum. Gram. consil. 1. numero 34.
post. dec. 7. ubi dicit quod iurisd. ecclesiastica est de
potestate diuina, & clericus non opponens de iurisdic-
tione, incurrit excommunicationem, & sequitur
Phon. de nomen. par. 3. num. 21. Item multi Do-

ctores, loquendo etiam de clausula: si sua potave-
rit interesse, dicunt quod cautius agitur, si cleri-
ci ab ecclesiastico iudice citentur, & Bal. in c. fin.
numer. 5. de fide instr. Idem dicit Cephal. quem citat
& sequitur Isid. in d. l. testamentum omnia, numer. 5, in
fin. C. de testam. Ang. in d. l. si hoc stipulatio. col. 5.
ver. solum ergo restat, si fin. plus quam per leg. Falc.
ubi dicit hanc viam tutiorem. Id quod placuit et-
iam Fel. in c. reclusa Sancta & Maria, numer. 41. in
fin. de constituto. Dec. consil. 700. col. pen. in fin. Pre-
terea certum est quod citatio cum clausula præ-
dicta, non ardeat citatum ad comparandum, si non
vult, & ut inquit Cast. in l. si libertus, la prima, in 7
si §. de iur. iur. vocandi. post Baldum. d. l. testamentum om-
nia circa fin. C. de testam. Dec. in consil. 179. eolum. 3.
ver. fin. ubi dicit, quod citatio, & Rim. d. l. si hoc stipu-
lacio. numer. 7. ait, quod clericus hoc modo
citatus, dicitur reus voluntarius, quia ex cita-
tione comparere non ardeat, si non vult. Ang. d.
l. si hoc stipulatio, eolum. 5. ver. solum ergo restat ve-
dere, si fin. plus quam per leg. Falcid. Cast. d. l. testa-
mentum omnia, numero 7. & ante omnes est glo. in
Lea quidem. C. si mancip. sit fact. manum. per qua
ita dicit Rom. in l. de publico, §. fin. publico, ubi etiam
Alex. m. si. numer. 35. Isid. in l. si. numer. 24. C. de deduc-
tione. Ad. tollen. late Fel. plures alios citans in
eum met. eolum. 7. ver. limita secunda, de exception. ubi
ait, quod talis citatio non ardeat, & comparens
dicitur reus voluntarius non necessarius. Affil. m.
decis. 2. numero 9. Dec. publico in d. c. cum inter. num.
26. ver. secundum grad. conclusio. Capic. decis. 8. numero
2. & 3. Phag. d. par. 3. numer. 21. Ergo si clericus non
comparere, non potest dici contumax, nec contra
eum potest procedi, tamquam contra contuma-
cem, ut non solum in clerico, sed in quocunque
alio sic citato dicit & Ang. m. l. constantem, C.
quom. & quando ind. Bal. Salic. Bellam. Ang. Ar.
& Alex. & alij multi, quos citat & sequitur Fel.
d. c. cum inter. ver. limita 2. ubi subdit, quod fuit per
Roman. annullatus vnus processus, in quo fuerat
quis citatus cum illa clausula, quod etiam tenuit
Sacer. in tract. citatio. par. 30. num. 22. & seq. Et potest
esse ratio, quia illa clausula compendit facultatem
committeri in absolutum citati voluntatem,
qui non tenetur comparere, si non vult, citam. si
vere & cum effectu suo interitus, ut declarat Dec.
in d. c. cum inter. respondendo Alex. qui tenebat ci-
tarum effici reum necessarium, quando sua inter-
erat, quasi tunc conditionalis citatio fieret iuri-
ficata. Tertio quod causa clerici, nullo modo illo
casu cognosci possit per laicum iudicem, probatur
irrefragabili argumento. Nam ut clericus effici-
tus reus, vel actor necessarius per eiusmodi cita-
tione, ut voluerunt & Alexan. & multi alij, quos
citatur Rolan. in consil. 29. numero 18. ver. simul, ver. si
conclusio, vol. 2. & tunc citatio est nulla, quia laicus
non potest clerici personam distinguere, aut eum
quouis modo ardeat ad comparandum, ut de statu
dixi laic in consil. 2. numero 14. & sequent. Aut
per eam citationem fit reus voluntarius, ut dicit
Bald. Cast. & alij in d. l. testamentum omnia, & alij su-
pra in coartatium citatus, & Rolan. d. consil. 29. num.
7. & seq. & hoc quoque casu iudic. cum non valet,
quia etiam volens clericus non potest se subie-
cte laico iudici, & suo priuilegio renunciare, & glo.
d. cap.

10 *d. sup. significasti, de foro competens. dixi in consil. 2. numero 17. & 31. ergo nullo casu ligatur clericus simili citatione.*

Restringendo igitur quidquid in proposito dici potest, mea fuit opinio, quod iudicium factum cum clerico vigore dictæ citationis, sit nullum in illis omnibus casibus, quibus de iure laicus non fuisse etiam competens, et atque ita inuenio tenuisse *Pband. de inuentar. par. 3. numero. 21. & seq.* ubi inquit, se hoc modo iudicasse. Quæ sententia tanto magis procederet, quando clericus citatus, comparendo allegasset declinat. Nam tunc debet admitti exceptio, & ad suum iudicem remitti, secundum *Alfi. quem sequitur Rol. and. d. consil. 29. numero 16. & seq. Pband. loco prædicto, num. 23. vers. & præp. aduers.* Quod si contumax sit & non comparat, eo poterit contra eum, tanquam euentum tanquam contumacem, procedi ad aliquam sententiam, vel iurium priuationem, et secundum *Ang. Ro. Aret. Bellam. & alios citatos à Fel. d. e. cum inter. & facit* quia si non potest expressè prorogare iurisdictionem laici, multo minus tacitè. Et iurisdictione non prorogatur per solam contumaciam, et secundum *Bal. in l. 1. in l. 1. qui ex consensu, C. de episc. aud. Bal. in l. 2. in l. 1. ubi Alex. col. 2. ff. si quis in iure vocat. non iur. Roma. in consil. 45. num. 1. in fin. R. p. in consil. 59. numero 2. ubi post Innoc. & Soc. inquit, requiritur actum aliquem positum.*

Sapia. in l. 1. numero. 11. ff. de iudic. Maran. in d. ord. iudic. dist. 12. numero. 16. Et non obstat doctrina Baldi & aliorum, loquentium de inuentatio, & de in fineatione instrumenti, quia procedit in his in quibus iudex laicus est competens, etiam contra clericum, ut in consensu inuentarii, & in in fineatione instrumenti, ita *Dec. consil. 720. celum. pen. in fin. Pband. loco prædicto, numero. 24. in fine.* Nam statutum disponens circa solemnitates & formam contractus, vel actus, ligat etiam clericum, et secundum *Alber. Bar. Zahar. Abb. Fel. Barba. & alios, quos citavi in consil. 2. num. 8. & 41. ubi latè egi.* Similiter aduersantes loquuntur in voluntaria iurisdictione, secundum *Fel. in d. e. ecclesia Sancta Maria, numero. 41. in fin.* Item procedit, quando agitur solum de inferenda scientia, tunc enim citatio illa, quamvis nulla, operatur suum effectum, et secundum *Baldum. in capite fin. numero. 5. extra de fide instrum.* Et quod non ligetur clericus, sine dubio procedit, quando citatio sit cum comminatione, quod eo non comparente, procederet ad vltiora, et ut post *Soc. & Capic. dixit, Rol. d. consil. 29. num. 18. vol. 2.* Et ratio est, quia tuoc dicitur cogi ob vim comminationis. Sed et si expresse causæ clericorum fuerint in Senatu per prædictas rationes cognitæ, & passim cognoscantur, nunc tamen conueniente reuertendissimo Episcopo fuit dictum, quod articulus ex integro videatur.

ARGUMENTVM.

Liquidatio instrumenti an gaudeat priuilegio ne appelletur.

SVMMARIVM.

- 1 Appellatio non conceditur quoad effectum suspensionis, quando ex forma statuti instrumentum habet executionem paratam.
- 2 Summarie ubi proceditur in causa principalis, idem formatur in quocunque articulo.
- 3 Appellatio ubi prohibetur respectu principalis, cessat etiam prohibens respectu accessorii, contra num. 10. & seqq.
- 4 Appellatio in dubio est admittenda.
- 5 Executionem si statutum concedat instrumentis inuoluntariis solum de liquidis.
- 6 Exceptio si nulla posita opponi contra instrumentum, admittitur tamen illa, qua dicitur non esse liquidum.
- 7 Instrumentum non est probatio probata, quando pro liquidatione requiritur extrinseca probatio.
- 8 Liquidatione ubi opus est, debet dari libellus, & produci probationes.

DECISIO XXVI.

OMINVS Sigismundus à tutri quendam bonam concessit hominibus Maotuanis ad certam partem fructuum reddendam adiecto pacto, quod ubi non bene & diligenter cohereret ipso iure & facto, sine & intelligantur priuati. Illustri. autem domina Octauia domini Sigismundi hæc, ob malam culturam declaratur, contra eos caducitate coram domino Praetore Mantue, qui facta loci visitatione, inuoluit eam in possessionem. Interposita itaque appellatio tam respectu confirmatæ relationis, quam respectu immisionis, re ad Senatum delata, quæ situm fuit, si appellatio sit deferenda. Et qui

- 9 Statutum de exequendo instrumentum, non habet locum, dum instrumentum liquidatur, sed tantum postquam est pronuntiatum, instrumentum esse liquidum.
- 10 Appellationem prohibens statutum, non extenditur ad emergentia & incidentia, sed restringitur ad litem decisa.
- 11 Accessorium non sequitur naturam principalis, ubi diuersa viget ratio.
- 12 Testamentum in aliqua parte suspensum licet testibus adiunctis, non habet tamen paratam executionem.
- 13 Appellatio licet non detur in iudicio possessionis, admittitur tamen in emergentibus.
- 14 Accessorium non regulatur secundum principale in materia disceptata.
- 15 Appellationem prohibens statutum, strictè interpretatur.

domine Octauie partes tuebantur, dicebant appellationi non esse locum, quia ex forma statuti, instrumenta habent executionem paratam, & proinde appellatio non est permilla saltem quoad effectum suspensionis, et *Amo. de Camar. in tract. de execut. inst. quest. 46. & seqq.* quia non appellatur à pronuntia de exequendo, ut per Oldradum, Cin. Ioan. Andr. & alios ab eo citatos. eandem opinionem tenet *Ant. Ad. in l. in tra. de for. com. obli. in tra. de quasi. post process. in c. 7. f. 134.* Et licet articulus male cultura videatur incedere, tamè appellatio interposita à relationis super eo factæ confirmatione non magis est admittenda, quæ ea que super

principali causa facta est. Nam accessorium sequitur naturam principalis. *cap. i. accessorium de regul. iur. in 6.* & quando in principali causa proceditur summariè, idem seruandum est in quocunque articulo. *† Bart. in l. soluti. num. 16. ff. de adm. & eib. leg. C. de iur. 91. num. 14. volum. 1. Rip. in l. damnum. num. 4. ff. de damn. aser. Et vbi appellatio prohibetur respectu principalis, censetur etiam prohibita respectu accessorij. *† Smol. in cap. constituit. l. talis de appellat. Boss. in tit. de appellat. numero 10.* & est ratio, quia causa incidens assumit naturam principalis. *not. in elem. de iudiciis. de in die.**

Derulic tamen Senatus appellationi, quo ad vtriusque effectum, motus ex generali regula, quod in dubio est admitenda appellatio. *† Nemoz. c. 44. num. 9. C. de cons. 124. num. 11. Roland. c. 34. num. 3. vol. 3.* quia est omni casu permilla si non reperiatur expresse prohibita. *l. 1. in maiorem. C. de appellat. in l. restituer. in vi. vbi Ang. ff. de rei vadi. multos ego citavi in c. 17. tom. 17.* Et quamuis statutum mandet, procedi excoctive in causis instrumentorum, tamen non potest id locum habere in presenti facto, quia instrumentum non est de se liquidum, vt *pro Bart. in l. prouide. §. notandum. ff. ad leg. Aquil. vbi ait, statutum tribuere instrumentis executionem, intelligi solum de liquidis.* *† & dicit Bald. in l. 2. C. de excoct. rei ind. quod si nolla exceptio potest opponi contra instrumentum, ea tamen admititur quia dicitur illud non esse liquidum.* *† Cern. consil. 296. num. 21. volum. 3.* vbi ait ea non mereri executionem, quæ non sunt pura, & liquida de iure communi. *Alexander. consil. 115. num. 10. vol. 7. Dec. consil. 322. num. 3. Barz. in in trailla. quarentig. in scida quaestio prima par. Anton. Mass. d. trailla. tit. de liquidis. fol. 125. c. 4. fin. in trailla. de execution. par. 1. cap. 29. numer. 8. & 18.* vbi infinitos cantat *Breun. consil. 5. numero 6.* Quinimo volunt multi quod super liquidatione feratur interlocutoria. Et instrumentum non est probatio probata, quando pro liquidatione requiritur extrinseca probatio. *† Dec. consil. 434. col. fin. Natta. consil. 121. num. 1. Contard. in l. unica. l. iura. 12. numero 9. & 10.* vbi alios allegat. Secundo respondetur quod est instrumentum sit liquidum, respectu promissionis factæ, non est tamen liquidum factum, quod scilicet isti male colerint, an quo nunc totum versatur dubium. Et ideo quamuis competat via executiua, aliquibus in calibus, tamen si opus est liquidatione, dandus erit libellus, & producenda probationes in forma, perinde ac si ordinaria via procederetur. *† Bart. in l. 3. numero 15. C. de pignori. & pulchre dixit Bald. in l. 2. num. 7. ver. modo quæ. C. de excoct. rei ind. tra. quod ex quo statutum non impedit ne excipiatur à parte contra liquidationem.*

nam, standum est inri communi, & subdit, quod instrumenta, dom liquidantur, non gaudent beneficio statuti, sed postquam pronuntiati est ea esse liquida, tunc statum de excoctive incipit habere vires, *† Antonius in d. trailla. de 9. excoct. iur. quaestio. 14. num. 33. Mass. in trailla. in quinta quaestio. consil. 2. num. 7. fol. 110. vbi addit Socin. c. 51. c. 2. vol. 1. idem Mass. in trailla. de liquidis. numero 2. vol. 126.* vbi dicit, quod liquidationis negocium est diuersum à principali, & non habet excoctiu priuilegium. Cum ergo nos versemur circa ipsam liquidationem, locus erit appellationi.

Et non contradicit quod, sicut ad effectum suspensiuum non est admitenda appellatio, vbi agitur de principali, ita non sit admitenda quando agimus de incidenti, aut emergenti, vt est ipsa liquidatio, quia hoc non habet locum in odiosis. Et in proposito nostro *Bald. in l. si ex causa. §. nunc videndum ff. de minor. dicit,* statuta prohibentia appellationem, restringi ad decatoria lictis, non autem ad emergentia, *† & incidentia Perus. in cap. 10. postulat. in prin. de appellat. Dec. in l. penul. num. 35. C. de pati. Boss. in sua praxi crimin. in tit. de appellat. numero decimo, & seq. Contard. d. l. unica. huius prima. numero 40.* vbi allegat Socin. Alciat. & Riminal. Et mouetur quia vbi diuersa militat ratio, *† accessorium non lequitur naturæ sui principalis.* *l. fin. l. fin. §. fin. numero 9. ff. de cond. indeb. cum aliis per eum citatis, numero 43.* Diuersa autem est ratio inter id quod est liquido probatum per instrumentum, & illud quod extra instrumentum probatur eger, & executio datur instrumentum, non autem aliis probationibus. Qua ratione videmus quod et si testamentum in aliqua parte suspensum, adiuvetur testibus, tamen non habet paratam executionem. *† Bart. in l. fin. numero 17. C. de test. dicit Adrian. Bald. num. 6. & Dec. in numero 15. & alios addidit in consil. 263. num. 30. & seq.* Et nostra principalis resolutio confirmatur, quia est in iudicio possessio non datur appellatio tamen in emergentijs licet appellare. *† Bal. in l. post. iur. in trailla. numero 8. Cod. de sent. et. Angel. lmo. Socin. Patris de Puteo. Dec. & alij quos citat Contard. d. l. unica. l. iura. quanta. numero primo,* vbi dicit, generaliter verum esse, quod in materia odiosa accessorium non regulatur secundum principale. *† Ratio est, quia statutum appellationem prohibens strictè est interpretandum, vt post 15 Bart. & Ange. inquit Dec. in d. l. penul. num. 36. in fin. & in consil. 49. numero 2. Cephal. consil. 209. numer. 13. volum. 2. Contard. d. l. iura. §. fin. & ego quoque secutus sum, consil. 371. numero 17.*

ARGVMENTVM.

Hypotheca in bonis testatoris an detur pro annuo legato.

SVMMARIVM.

- 1 Hypothecaria datur pro legato etiam consistente in quantitate.
- 2 Legatam annuum debet solui de fructibus.
- 3 Fideicommissarium, cui heredes in suis relictis, non tenentur ad legatum annuum nisi soluta pro tempore, quo fructus fuerint ab herede percipientes.

- pro illis potest solui fructus.
- 4 Hypothecaria non potest sine personali subsistere.
- 5 Legatorum solutorum non spectat ad heredes, qui potest bona hereditaria alienare, & sic usum fructum minuire.
- 6 Legata annua sunt solvenda per usufructuarius.

- 7 Legatum annuum soluitur sicut simplex per heredem & non per usufructuarius, quando usufructum non potest ferre sine solvendi legatum annuum.
- 8 Usufructuarius non tenetur ad collatam, quando illa

- soluitur nihil cōmodo sibi remaneret ex usufructu.
- 9 Testator mandare potest, ne bona sua pro legato obligata.
- 10 Hypotheca non datur pro legato, quando rei legata natura repugnat.

DECISIO XXVIII.

ANTONIA Ghisella legavit Reuer. tē. Atois ecclesijs Sāctorū Simonis & Iudæ quinque annuos ducatos, & sibi heredē instituit filium, & ea sine filiis decedente soto-rem, & demum ipsam rectorē, mortua autem filia, Rector petit in bonis Antoniz legatum pro vadecim annis decurris. Res aliquibus videbatur carere omni dubitatione, quia pro legato etiam quantitas datur legatario hypothecaria in bonis testatoris ¶ l. 1. c. d. c. m. m. de legat. §. nostra. Insistunt de legat. Ego tamen, quamvis quæstionem non inuenierim tactam ab aliquo, dixi regulam prædictam non procedere in legato quantitas annue. Nam legatum annuum solui debet de fructibus ¶ l. Formis. §. pater. & ista gloss. ff. quando dies legat. cod. leg. heret. §. 1. ff. de anno. leg. in l. ea leg. apud Julianum, §. hered. ff. de leg. 1. ergo pro eo dabitur actio solum contra eum qui fructus petcepit. Hinc infert Cast. in consil. 16. in 3. dub. numero 4. volum. 2. quod licet subintrusus seu fideicommissarius, cui hereditas solui restituta, teneatur ad legata non soluta, tamen hoc non habet locum in legatis annuis, quia pro tempore, quo fructus fuerunt ab herede percepti, onus solutionis incumbit heredi, & ei qui illi successit, nec fideicommissarius potest molestari. ¶ sequitur Jafon. in consil. 95. circa fin. volum. 1. Craut. consil. 19. numero 16. ver. quid tamen intelligo. Natta consil. 325. in fin. Simon de Proc. de inter. volum. volum. lib. 4. interpret. 1. prima, dubitat. 9. numero 27. ver. idem annuum legatum, solui mihi 402. & dubitat. 11. numero 30. folio 426. rursus lib. 5. dubitat. ultimum. numero 30. folio 572. ubi post C. in consil. 183. volum. 1. dicit, hoc verum esse etiam si heres grauatus consumpserit fructus, & bona alienauerit. Atque legatum annuum esset eiusdem naturæ cum simplicibus, utique daretur actio contra fideicommissarium personæ ex testamento, sicuti datur pro simplicibus, sicuti autem non datur personalis, ita nec hypothecaria, quæ ad hæret personalis, & non potest sine ea subsistere, ¶ l. contrahitur, ubi Bart. & alij. ff. de pignori. l. fideiusorij obligari, ubi etiam Bart. ff. de fideiusor. & Alexand. in consil. 154. numero 20. volum. 6. alios itaui, in consil. 243. numero 10. Sic etiam videmus, quod et si onus solvendi legata spectet ad heredem, qui potest de bonis hereditatis vendere, & hoc modo usufructum minuere, ut volunt communiter Doctores ¶ post Bart. in l. fin. in ff. de usufruct. leg. communem inquit Doc. consil. 592. eodem. 1. Angel. Salic. Guid. Pap. Ceter. Mathias. Jaf. & alij multi citati à Doctoribus infra adducendis, tamen ubi legata sunt annua, tunc usufructuarius solus soluit. ¶ l. fin. §. fin. autem. C. de bonis que lib. ubi fortius loquitur in patre usufructuario, & ibi not. Bald. Fulgo. Salic. Cast. l. idem voluerunt Mathias. in notab. C. de d. §. fin. autem. Picus in l. Titia. §. Titia, numero 153. ff. de

leg. 2. Ruis. consil. 206. eadem. penult. volum. 2. Sot. in. consil. 119. numero 10. volum. primo. Bull. consil. 7. numero 6. ubi addit Jaf. & Bertr. in quod tamen Doctores intelligunt, quando usufructus ferre potest illud onus, alias enim si remaneret inutis, legatum annuum solueretur, sicut simplex ab herede. ¶ Fulgo. & Cast. in d. l. fin. §. fin. autem. Craut. consil. 67. numero 44. Ruis. consil. 206. numero 30. volum. 2. alias titat Barfat. in consil. 125. numero 12. facit gl. in leg. concubitus. §. qui hortus. ff. de leg. 3. quæ vult, quod usufructuarius non teneatur ad collectas, quando his soluti nihil commodi ex usufructu sibi remaneret. ¶ sequitur Dyn. 8. & Barol. in leg. his verbis. §. idem testator. ff. de leg. 3. Roman. singul. 157. ubi in addit. multi citantur concordantes. Quod si non bates, sed usufructuarius tenetur, infertur quod bona non sint obligata, quia videtur obligatio hypothecaria hæret personalis, & non datur ubi non competit personalis. Et ratio est: quia testator videtur restrinxisse legatum ad fructus, & mandasse quod soluator de fructibus, ideo si bona testatoris dicerentur obligata, hoc esset contra testatoris voluntatem, qui onus hoc non bonis, sed fructibus voluit imponere. Et si hypotheca datur, ut voluntas testatoris plenius sortitur effectum, iniquum esset, si ea competere contra testatoris voluntatem. Quæ ratione Barol. in l. nemo potest. ff. de leg. 1. dicit, quod testator mandare potest, ne bona sine pro legatis obligata, ¶ sequuntur ubi omnes Doctores communiter, ut inquit Rip. numero 59. ubi allegat glo. Bal. Salic. & alios ¶ Jaf. de successio. Craut. §. 9. numero 8. Craut. in §. legatum, quæst. 76. in §. §. testamentum, quæstio. 66. Videtur igitur tacite remittere tacitam legalem hypothecam, quando facit legatum annuum, sicuti remissit diceretur, si legaret expresse de fructibus. Quando enim legat de fructibus tunc pro tali legato naturaliter non competit hypotheca super bonis, quia eius natura id non patitur; hypotheca autem non datur pro legato quando rei legata natura repugnat, ¶ secundum Bart. in d. l. 10. 1. numero 1. C. commun. de l. post gl. ubi quod etiam volunt Doctores in l. 1. ff. de l. l. Jaf. d. l. 1. numero 6. in l. limit. Bened. in c. Raynatus, in vers. si absque liberis, et secundo, numero 155. extra de testa. & passim ponunt Doct. Et si competere hypotheca, utique per indirectum fideicommissarius hypothecaria conuentus, cogereetur solvere legatum annuum, quod non fuisset solumum ab herede grauato, & heres cogereetur solvere legatum annuum, quando extat usufructuarius omnium bonorum, cuius tamen contrarium Doctores omnes concludunt. Et eiusdem opinionis fuit ceteri domini Senatores, domino tamen præside solo dissentiente. Sed in causa non fuisset iudicatum, quia competum fuit, legatum fuisse expresse relictum ab herede, & examinata fuit quæstio, an hoc casu heres teneatur, vel usufructuarius.

ARGV.

ARGVMENTVM.

Emphyteuticam commissa caducitas potest declarari pendente iudicio.

S V M M A R I V M.

- 1 Declaratio que pendet a fili animo declaranti, fieri potest quocunque tempore.
- 2 Declaratio fieri potest lapsa termino facienda ali- quid, licet illud fieri non possit.
- 3 Postquam potest declarari lapsa termino ad penen- dam.
- 4 Declaratio retrotrahitur ad tempus dispositionis.
- 5 Exclusus a iure aliquid facienti, non est exclusus a iure declarandi.
- 6 Lex nova declarat antiquam, trahitur ad pre- teritos casus.
- 7 Declaratio certa emanans super re dubia, tollit illa- terius modum temporis questionem.
- 8 Declaratio retrotrahitur, etiam si extrema non sint

habilia.

- 9 Executor deputatus vincente uxore ad dispensan- dam super matrimonio, potest mortua uxore declarare super validitate matrimonii, ad pre- iudicium heredum uxoris, & commodum ma- riti.
- 10 Agens ad caducitatem eo, quod in emphyteu- tica sanctorum per biennium a solutione et canonu- rum, si pendente hoc perfectus fructuum quodis- pre declaratio caducitatis non datur etiam lapsu.
- 11 Reuocandum iuramentum ad heredes quando reuoca- tio fit ob pactum non seruatum.
- 12 Caducitas potest declarari per heredes, quando a- depti claris, quod quia cadat ipsorum et salto-

DECISIO XXIX.

Ergo iudicatum fuit in Senatu quod pendente iudicio subhastatim bono- rum, vel secundum decreti, emphyteuta non potest vel male versando, vel cessando in so- lutione, vel alienando, praedicare creditoribus, quia est sibi interdicta administratio, & excepto iu- dicio, videtur ius quorundam creditoribus, atque eis satisfactum in bonis illius. Tamen in fauorem Reuerendi archiepiscopi Stephani huius civitatis, omnium de minorum consensu di- ctum fuit, sibi licuisse pendente iudicio declarare caducitatem contra emphyteutam, qui ante in- stitutum iudicium secundum decreti cessauerat per biennium a solutione, stante praecipue expresse inuestitura pacto, quod si emphyteuta cessa- uerit per biennium, cadat ipso iure, & cecidi- disse intelligitur ab omni commodum. Mouit su- rem Senatorem quod declaratio fieri potest quo- cunque tempore quando a solo pendet animo
 1 Bar. in l. non solum. §. morte, in l. spec. praestitio- nis declaratio, ff. de oper. non nunci. Bald. in l. sed est quid. §. interdictum, ff. de usufructu. Arg. u. l. cum propo- nam. in glo. fin. et l. 1. Cod. de bon. auferendis. post ad- has citat Dec. in 2. pass. et alii, in fin. de exceptis. & in l. semper qui non prohibet, super. 14. ff. de reg. iur. Nat. in consil. 4. §. 4. num. 20. & ubi statutus est reitui- nus ad aliquid faciendum, potest illud declarari
 2 lapsa termino, licet non possit tunc fieri, glo. 7. & Doct. in c. cum re de usufructu. Ar. ad ff. in m. de usufructu. in §. morte dicendum, per hoc nota, ubi ait, quod positum declarari potest lapsa tempore ad penen- dum. Bar. in l. 1. §. huiusmodi, ff. de usufructu. Per que- iura probatur quod declaratio retrotrahitur ad tempus dispositionis, ff. Caster. lmo. & Ar. in l. heredes palam. §. si quid possit, ff. de testam. & dicta Oldrad. in consil. 263. num. 2. quod exclusus a iure aliquid facienti, non est exclusus a iure aliquid
 3 declarandi. Bar. in consil. 97. col. perula fin. Dec. consil. 35. col. 4. Par. in l. 1. §. 65. num. 5. v. l. m. 1. Craver. consil. 198. num. 11. Rubeus in consil. 449. num. 51. ubi ait, quod declaratio adeo dispositioni adhaeret, quod censetur cum ea eodem tempore emanasse, &
 4 consil. 455. num. 7. & dicta Ar. in l. Gallus, §. etiam si

parente, col. ff. de lib. & post. quod declaratio inest dispositioni. Ideo lex noua declarat antiquam, habetur etiam ad praeteritos casus. ¶ Doct. in l. m. ex post. ff. de inst. & in l. e. 2. de censur. in m. Et quamuis declaratio non valcat post ius tertio quiritum, tamen id verum est, quando agimus de ea quae non est propria & vera declaratio, ut quid- do sit super re certa & certa ubi emanauit super re dubia, ita quod sit vera declaratio, tunc tollit ius quod modo tempore tertio quiritum fuit ¶ verdec. ar. Cast. ad l. heredes palam. §. si quid possit, quem sequitur Dec. in c. 1. §. 13. de censur. & plures alii citati a Becis in consil. 3. num. 44. & seqq. ubi in- fert ad alia multa. Similiter licet inhabilitas ex- tremorum regulariter impediat ne adus retro- trahatur ad suum principium, ut per Doctores in l. si in quo pro tempore ff. de iur. ap. tamen eiusmodi de- claratio retrotrahitur, etiam si extrema non sint inhabilia ¶ Ar. in l. 1. §. si quid sita col. 6. ff. de ver- b. obli. ubi dicit, quod huius declaratio retrotra- hitur, quia non est proprie l. 1. 1. 1. sed declaratio, quae refertur ad voluntatem praecedentem, sequitur l. 1. §. si quis in fundo verbi, l. 1. num. 53. ff. de f. l. Ideo C. ior. de praemissis tamen non memor. in c. sil. 77. num. 19. & seqq. inquit, quod executor qui- uiente uxore fuerat deputatus ad dispensandum super matrimonio, potest etiam secuta uxoris morte declarare super validitate matrimonii ad praedictum heredium uxoris, & commodum ma- riti, qui dorem lucrabitur. ¶ Per eandem ratio- nem Ruin. nunciat quocumque addocens in consil. 245. num. 6. v. l. 1. inquit, quod si in principio tem- pore celebrati matrimonij, fuit coniugium de- augenda dote, per tertium elictum, valebit aug- mentum factum post mortem uxoris, etiam ad praedictum tertium, quia declaratio fieri potest, etiam si extrema non sint habilia. Sic ergo in pro- posito, qui munit pendente iudicio non possit emphyteuta facere do, vel negligendo praedicare creditoribus, tamen caducitas ante iudicij pen- dentiam est in milla, declarari potest, nec de hoc creditores c. inquiri possunt.

Praeterea quod lite pendente caducitas decla- rari possit, voluit Capic. de consil. 16. num. 6. ubi conclu- dit, quod si agat quis ad caducitatem eo quod em- phyteuta

phyceuta biennio cessante in solatione, obtinebit si lite pendente perficiatur biconium, quod nondum erat elapsum. *7* sequitur *Ab de locat de cisa. Pui. decif. 426. lib. 3. Rota decif. 187. nu. 4. par. a. in minifimis. Corbi in iur. de can. primatio. ob non solu. cane. ampliat. 16. in fi. Ruzia in conf. 346. nu. 33.*

Confirmatur autem hæc sententia stante pacto exceptio, quod eo non solente, cadat ipso iure & facto. Vbi enim extat pactum explicitum, tunc favorabilior est declaratio. Hinc videmus quod ius tenendi, et si regulariter non transeat ad hæredes, tamen quando sit ob pacta non servata, trahit ad hæredes. *7* Innoc. in c. fi. in ver. tacuit, de donat. vbi Card. quæst. 14. Imol. nu. 25. & Barbat. nu. 15. Bal. in l. fi. vbi Salic. nu. 4. C. de renoc. donat. l. i. c. p. bar. Rec. conf. 9. nu. 14. vbi multos allegat. Sylvan. de feud. recognit. quæst. 29. c. si. limitat. 7. Gabriel. com. opin. lib. 7. in iur. de malefic. c. conclus. 35. nu. 14. Barfat. conf. 91. nu. 6. & conf. 133. nu. 68. quia caducitas quæ committitur ob non servata pacta, dicitur natura contractus non pona, Bal. in l. placet, & in l. nemo

martyres, C. de sacros. eccles. Ber. conf. 135. nu. 7. in 2. vol. Barfat. conf. 133. nu. 12.

Facit etiam, quia ex pacto, cadit ipso iure & facto, si non soluit, & quando extat ea clausula, potest caducitas quandoque declarari, etiam per hæredes, vel contra hæredes Bar. in l. licet, §. quod si autem vbi Alex. ff. quod quisque iur. Ber. conf. 98. nu. 38. vol. 1. alioz citat Barfat. conf. 132. nu. 4.

Accedat quod cessant rationes omnes litis pendentie. Nam hæc declaratio non pendendi à voluntate debitoris, qui nihil facere potest pendente lite, sed sola voluntate domini, nec debitor dicitur aliquid fecisse lite pendente, sed ante quādo sibi liberet erat rerum suarum administratio. Ideo nihil est quod creditoribus allegare possint factum in sui præiudicium. Ex eo et quod iudicium sit institutum contra emphyteutam, non debet fieri deterior conditio domini, ne possit caducitatem declarare, prout poterat ante iudicium motum, l. non debet alteri, ff. de reg. iur. facit l. debitorum partitionibus, C. de part.

ARGUMENTVM.

Inuentarij beneficio an hæres privari possit à testatore, & an hæres teneatur solvere in pecunia, quando hæreditas est opulenta.

SVMMARIVM.

- 1 Hæres cum beneficio inuentarij potest solvere creditoribus de bonis inuentarij, & dare in solutum nomina debitorum.
- 2 Inuentarij beneficium interdici non potest à testatore in vidum creditorum, nec hæreditas.
- 3 Hæres cum beneficio inuentarij potest solvere de bonis inuentarij, licet testator promiserit solvere in pecunia & non in alia re.
- 4 Hæreditas licet sit opulenta, tamen hæres cum beneficio inuentarij non tenetur suscipere curam vendendi bona, sed potest eam omnino abicere, & creditoribus ac legataris relinquere.
- 5 Forensis ex dispositione statuti Admantani, non potest in solutum accipere bona immobilia, neque eisdem potest eorum affirmatio præstari.
- 6 Forensi si ex dispositione statuti immobilis rebus non possint, eo casu neque affirmatio debetur.
- 7 Fraudibus quanti fieri potest occurrendum est.
- 8 Prohibitionis directæ, vel indirectæ contrarietate paria sunt, vbi eadem viget ratio.
- 9 Creditori inuito aliud pro alio solui non potest.
- 10 Amb. hoc nisi creditor, C. de solut. si sit locus, multa requiruntur remissive.
- 11 Iuramentum obligat precise.
- 12 Inuentarium non prodest in obligatione precise, & nu. 31.
- 13 Confessio debitoris falsa in testamento cum iuramento, probat debicum.
- 14 Inuentarij beneficium hæreditas non prodest, quin tenetur solvere creditoribus in pecunia, quando hæreditas est opulenta, & nu. 32.
- 15 Marcdorn. conf. nu. 7. reprobat.
- 16 Contrarietatem uno posito alterum remanet.
- 17 Concesso vno, censetur concessum omne id, sine quo ad concessum non pervenitur.
- 18 Effectus vbi remanet, censetur etiam remota causa & nomina.
- 19 Inuentarij confessionem, & beneficium potest

- testator hæredi prohibere.
- 20 Testator potest dispendere de rebus hæreditas, sicut de propriis.
- 21 Inuentarij confessio potest à testatore prohiberi, ad præiudicium legatariorum, & nu. 33.
- 22 Hæres licet non consecutus inuentarium non tenetur de propriis, quando testator mal. dedit debita sua solui de bonis suis.
- 23 Testator potest hæredi prohibere beneficium inuentarij.
- 24 Testatoris dispositio, quod hæres nō possit opponere exceptionem non numeratæ pecunie, valet.
- 25 Testatoris præceptum contra legis dispositionem, quandoque valet, remissive.
- 26 Legitima minui, non tamen in totū tolli potest.
- 27 Papa potest aliquando contra legē dimittē venires eam limitando, declarando, vel interpretando.
- 28 Matrimonij libertas licet in totum impediti non possit, tamen modificari potest ratione locorum, vel personarum.
- 29 Testatoris præceptum valet, quod non capiat quis uxorem de tali familia, vel civitate, vel de tali mensa.
- 30 Viduitas potest ad tempus per testatorē induci.
- 31 Hæres in obligatione precisa non inuatur inuentarij.
- 32 Quod tibi non nocet, & mihi prodest, liberaliter est præstandum.
- 33 Hæres cum beneficio inuentarij, licet hæreditas non sit opulenta, cogitur reddere, vel satisfaciat creditoribus, si emptor inueniat sine promissione emiliani, dummodo pretium sit iustum.
- 34 Inuentarium præstat hæreditas non solum à damno pecuniario, sed etiam à vexationibus factis.
- 35 Minor restituatur aduersus additionem scilicet cum beneficio inuentarij, si lites & vexationes sunt in hæreditate.
- 36 Fraudem non facit, qui suavit utitur.

62

37 *Frangit suspicio cessat, quando sit quod à lege permittitur.*
 38 *Alius qui fieri potest sine fraude, non dicitur*

solutus in fraudem.

39 *Dolo facere non tenetur qui clam facit quod a parit ei facere licuisse.*

DECISIO XXX.

IN RAVIT in suo testamento Domina Eleanora Calandra, promittit Decimo Bartholemæo Boneto viro suo, & bñtis quindecim mille in dorem, atque in ejusdem illas legavit, solvendas in pecunia, & non in alia re, ita quod possit ipse propria auctoritate alienare bona stabilia, & de pretio sibi satisfacere. Verum Domina Catharina Calandra hæres dominæ Eleanoræ cum beneficio inventarij dicebat, se in tot bonis velle solvere, iuxta beneficium à lege concessum, favore inventarij. *Rar. Bal. Caspr. Alexan. las. & alij in l. fin. §. cñi presam. C. de m. re deli.* & fortius las. ibi vult, quod possit hæres creditoribus hæreditariis dare in solutum tot nomina debitorum, *Alexan. consil. 193.* vbi dicit hoc procedere, etiam cõtra viduam, quæ dotem suam repetit, *lesan l. 2. §. muni dato. nu. 9. in 12. similia. ff. si cert. priat. cum infinitis similibus.* Nec ex eo, quodd Domina Eleanora mandavit solui in pecunia, grauat fuit hæres conditio, quia beneficium inventarij, nedum ad hæres commodum introductum est, sed etiam favore publico, ne peccetici hæres oneribus hæreditariis, deserant testamenta, & hæreditates, contra *l. vel negare. ff. quemad. test. ap. r.* Ideo beneficium inuentarij, licet secundum omnes in *l. uemo potest, ff. de leg. 1.* non potest interdici hæredi à testatore, in odium creditorum, ita nec in odium hæredis. *Bald. in l. fin. nu. 6. C. arbit. inter. vbi allegat l. ac. Bur.* Et talis remissio occasione præbet hæredi malignandi, & fraudandi legatariis, si verò non fecerint, *Ant. de hæred. & Falcid. probat C. 101. in l. uemo potest, nu. 30. ff. de leg. 1. Cuius. Pap. consil. 63. nu. 4. & in consil. 12. & in tract. de inuentarij. Rertran. in cõf. 92. nu. 4. & 5. & in 2. par. 2. vol. Et hæc partem amplectitur & defendit *P. h. in l. in tract. de inuent. par. 2. nu. 69. vbi subdit, sic quoc; tenuisse Caspr.* Et vbi agitur de præiudicio hæredis, vt in facto nostro idem tenuit *Monticuli in tract. de inuent. ante Ph. nu. 210. & seq.* quia non est iustum, quod hæres decipiat sub clypeo iuris publici, & in hoc inquit sibi conuenire cum Phanucio *Pasir. consil. 136. nu. 8.* Et hoc ipsum probari videtur manifesta ratione. Nam si dum viuit testator, cõtrahendo promittit solvere in pecunia, & non in alia re, vtique adhuc hæres poterit dare in solutu tot bona, & vt supponunt omnes Doctores, in d. §. cñi presam. ergo ex eo quod mandat solui in pecunia, non videtur sustulisse beneficium inventarij, vel si voluit non potuit, quia diceretur velle, etiam posse, vtique eo quoque casu solutio fieri deberet in pecunia, non in rebus. Et ideo *Vasq. de successio. tra. lib. 1. §. 10. nu. 7. circa ff. dicit, quod hæres non tenetur legatario ultra vires hæreditatis, etiam si sibi sit remissa vel prohibita inventarij confessio, & ibi in discursu videtur velle, quod ad favorem hæredis sustineatur remissio, non autem quoad illius incommodum.**

Nec dicitur quod ex quo hæreditas est solvenda, hæres etiam facto inventario, teneret solvere in pecunia. Respondetur enim quod & si upulenta sit hæreditas, tamen hæres non tenetur solcipere curam vendendi bona, sed eam omnino potest abicere, & legatariis relinquere. *¶ vt vult*

Angel. in l. 1. §. hac stipulatio, ff. si cui plus quam per leg. Falcid. Gox. ad. in l. qui se patris. nu. 149. C. vnde lib. & dicit Bal. in d. §. cñi presam. nu. 4. quod hæres potest dicere in creditoribus, vtndit vos, & ego consentiam, leg. Cornel. ibi Ph. nu. tract. de inu. pa. 5. nu. 151. & 153. vbi allegat etiam Monticuli. Quod si hæres cogereetur vendere, vtique hæres ob inuentarij beneficium non seruaretur indemnis, saltem à molestia, & sollicitudine, quæ plurima sumitur, dum bona venalia exponentur, dum emptores perquiruntur, dum pacta tractantur.

Rursum cum D. Bartholemæus esset solutis, non videtur quod legatum illud possit fulminari, quandoquidem in hæreditate non extat pecunia, nec bona mobilia, ex quibus illud persolui possit. Quocirca necesse erit vel immobilia in solutu dare, vel ea vendere, & pretium seu estimationem solvere. Ac vtumque prohibetur statuto, quin neque bona stabilia possunt in solutum dari, neque estimatio prestari. *¶ de quo statuto mentione facit Barb. cõf. 143. nu. 23. in ff. vol. 1. Plot. in consil. 108. nu. 31. inter cõf. etiam. diuers. vol. 1. Alciat. in consil. 479. nu. 40. & seq. Decia. in consil. 35. nu. 62. vol. 1.* Et tale legatum videtur factum in fraude statuti, quo non possunt immobilia relinquere forensi, quo casu neque etiã estimatio dehetur, *¶ secundum Alciat. d. consil. 40. quum & fraudibus. ¶ est occurrendum, quantum fieri potest, l. cum bi, §. si cum lis. ff. de transact. l. 1. §. 1. vbi gl. ff. de cau. p. l. magis puto §. si pupillus. ff. de reb. au. l. 1. §. ille aut. C. de Lat. lib. solen. l. in fundo. ff. de res vend. & in hoc veritate publica vitulitas, si libertas. ff. de iur. p. r. Crau. qui exoritur in consil. 92. nu. 12. cõf. 350. nu. 9. aliis quod vna via est prohibiti, forensis obtinebit per indit estis, c. cum quid vna via, de reg. iur. in 6. Et nõ refert an directè vel indirectè veniat aliquis contra prohibitionem, *¶ l. cum lex. ff. de fideiuss. l. non dubium. C. de legib. Breuius alios citans in consil. 92. nu. 12. latissimè Crau. in consil. 973. nu. 27. & procedit multo magis, quidò ratio directæ prohibitionis militat etiã in indirectæ, *Rum. cõf. 44. nu. 17. vol. 1. Crau. in consil. 782. nu. 8.***

Omnibus tamen diligenter examinatis, pronunciatum fuit, solutionem non fieri debere in pecunia, non in rebus, quia relictum factum est in pecunia, & non potest aliud pro alio solui creditore inuito, *¶ l. 2. §. muni dato, ff. si cert. per. vbi glo. citat concordantes, & ibi hæc regulam colligitur lac. Bur. Bar. Albe. Sal. & alij, siue lit debitor generis, siue speciei, siue quantitatis, vt per eos ibi, vbi & lac. n. 9. ampliat, vt si cui centum, extantia in tali loco, relicta sunt, non cogatur eorum loco alia ceterum capere, & prosequuntur latè Doct. ibi. Et licet, quidò non extat pecunia, liceat solvere in bonis stabilibus, vt in *Ant. hoc nisi. C. de solutio. tamen eo casu multa interuenire debet, de quibus ¶ per m. Rom. in consil. 163. P. pal. in 12. in d. §. muni dato, vbi latius Rip. nu. 25. qui enumerat septem requisita. Natta cõf. 344. p. r. cipit quando, vt in facto, adest itamentum. l. 1. cõf. 9. nu. 10. vol. 1. Natta loco prædicto, & latè Benini. d. r. Bur. 28. per tot. Alarcon. quæst. 7. nu. 19. Iuramentum enim obligat iuramentum, ad præcisè implendum promissa. *¶ Rip. d. §. muni dato, nu. 28. vbi allegat Alexan. & in obligatione præcisa inuentarium non prodest, Guld. Pap. in 11 tractat. inuentarij. numero 31. & in casu nostro non agimus***

agimus solum de legato, sed etiam de contractu, quia in eo testamento dicit domina Eleanora, quod illam quicquidatem promiserat pro dote, imo id affirmat cum iuramento. Quia ratione confesso illa non sustinetur in vim legati, sed probat debitorum. *Bar. in l. cum quis daretur, §. codicillis, ff. de leg. 3. Bal. in consil. 14. vol. 2. B. & Albin. cas. fin. de success. ab intest. Fel. in c. si causio, n. 25. de fide instrum. Soc. in cons. 129. q. 1. vol. 2. R. in cons. 169. n. 13. vol. 2. Bern. in cons. 60. n. 36. vol. 2. Alciat. in trakt. presump. reg. 3. pref. 4. num. 4. Rip. in cons. 121. num. 9. Cephal. in cons. 339. n. 9. & in cons. 276. n. 36.*

Secundo motus fuit Senatus, quia constat hereditatem predictam esse opulentam, locupletem & diuitem, tamen in ea non fuerit reperta pecunia. Quocirca cessat priuilegium illud inuentarii, quod creditori possit in solum dati tot bona. Inuentum est enim ad effectum, ne heres patiarur damnum, non autem in iniuriam creditoris. *l. secundum §. ex quib. cau. min. i. a. post l. de Ar. in qu. Cyn. n. 5. & si presum. circa fin. vbi dicit, quod si hereditas est soluendo, solutio fieri debet in pecunia. Hoc etiam voluit Albin. eadem l. §. fin. autem dubius. Bal. in l. si pecunia, ff. de leg. 2. vbi in text. dicitur quod legatario pecuniam debetur pecunia, licet ea in hereditate non sit, & dicit Bal. idem esse factum inuentario, si hereditas sit soluendo. *Cas. in d. §. & si presum. n. 5. atque ibi Corn. in 4. vltis. & placuit. Rolan. in trakt. de inuit. par. 4. §. quod non sit dare. fol. mibi 121. Phau. in eadem trakt. parte sexta n. 2. vbi addit Monticuli. Et ratio est secundum eum, quia vbi hereditas opulenta est, tunc inuentarium non prodest, quominus obligationes & onera hereditaria heres subeat, Fulg. Ar. Alex. Corn. Gozadin. & Socin. iun. Et cum opulenta est hereditas, pecunia facile comparari potest, licet non sit in promptu, & eo casu si non graui, saltem licet pretio vendi possint bona, & heres donec hereditatis vires suppetunt, obligatur ad onera hereditaria, quamuis inuentarium fecerit: & ideo etiam confunduntur actiones, & cogitur heres factum defuncti seruare. Et id solum eo casu praestat inuentarium, ne teneatur ultra vires, ut post Doctores in l. §. in computatione. C. de iur. delib. voluit Roman. in cons. 18. n. 4. & idem probantur Folgo. Alex. Afflid. Dec. Soc. iun. Grat. Boer. Cagnol. & Crauet. relati a Pinello in l. 3. par. 3. n. 81. in 7. ampha. C. de bon. matr. Bertran. in cons. 7. vol. 1. Albin. in cons. 76. n. 6. Burfat. in cons. 9. n. 31. vbi in proposito videtur hac ratione ad probandum, quod solutio fieri debet in pecunia, quando hereditas est opulenta, & cum heres non sit in damno, etiam si teneatur soluere in pecunia, quando hereditas est locupletis, cessat priuilegium, & standum est regulae, quod aliud pro alio non est soluendum. v. r. o. simile dicunt *Imo. in l. 3. §. hac stipulatio. ff. si cuius prius quam per l. Falcid. Alex. in d. §. et si presum. Et ex praedictis arguitur falsa et opinio de Accerb. in cons. 3. n. 7. ver. antequam enim. vbi dicit, quod non dicitur opulenta hereditas, quando in ea non reperitur pecunia. Na aliter loquuntur Doct. praedicti, qui bene scissent dicere si ita intellexissent. Bene verum est quod addit, si non reperitur emptor qui velit dare iustum pretium, quae vltima pars vera est. Sed iustum pretium hoc casu existimabitur habita ratione, quod cuiusmodi debetur, ut ponunt Doctores in d. §. et si presum. Burfat. in cons. 9. n. 35.***

Tertio, cum mandauit testamentaria solui marito suo doctores praedicti in pecunia, & non in rebus, imò licere marito res ipsas exponere venales, de pretio sibi soluere, non est dubium quin voluerit inuentarii beneficium locum non esse. Quoniam quod solutio fiat in pecunia, & quod legatarius cogatur bona capere, pugnant inuicem, & posito vno contrahitur, remouetur alterum, *l. si inter me & te, ff. de exceptio. rei iudic. l. hac verba esse, aut ille, ff. de verb. sig. d. Pomponius, §. si res in fin. ff. de procur. & contraria est pellunt se motuo. g. in l. sed et si pupillus, §. per ff. de iust. adio. dicit in cons. 230. n. 13. & qui vult vnum, censetur illud quoque vel le line quo ad concessum non peruenit, *l. cap. 17. cum quid de reg. iur. in sexto. d. legamm. ff. de proc. concordant. etat. Carroci. d. cum quid, par. 2. in prin. At heres cogi non potest soluere in pecunia, nisi etiam cogatur non uti beneficio inuentarii, secundum quod poterat soluere in bonis stabilibus. Rursum, effectus a quo remouetur, ab eo censetur etiam remota causa & nomen, *l. 2. §. appellatio, ff. si cert. per. Cran. in cons. 934. n. 13. Ad quid enim faciet heres inuentarium si ei non proderit ita arguit in terminis Crau. in cons. 975.***

Haec igitur non potest contra testantis voluntatem uti beneficio inuentarii, quia potest testator suo heredi prohibere inuentarii confessionem & beneficium, *l. ita tenet septem adductus fundamentis Crau. in cons. 174. per totum, vbi praecipue mouetur, quia si uoti statuto induci potest, *l. g. l. de Docto. in l. §. in computatione. C. de iur. delib. ita & per testatorem, cum equalis regulariter sit potestas, §. disponat. in Auth. de nupt. & ibi respondet ad Guid. Pap. contra tenentem. Idem probatur Crau. in cons. 975. vbi refert, Ioseph. Moniard. Verellensem Doctorem defendisse hanc partem. Adduntur & alia duo fundamenta, primum, quod testator potest de rebus heredis disponere, sicut de proptis, *l. 1. num. ex familia, §. si rem. ff. de leg. 2. Cyn. Bal. & alij, in l. assiduis. C. qui potest. in pign. habent. l. deo. Nig. in l. 1. n. 37. §. de leg. 1. Secundum est, quod prohibere potest inuentarii confessionem ad prauidendum legatariis, *l. ut vobis. l. 1. l. 2. l. 3. l. 4. l. 5. l. 6. l. 7. l. 8. l. 9. l. 10. l. 11. l. 12. l. 13. l. 14. l. 15. l. 16. l. 17. l. 18. l. 19. l. 20. l. 21. l. 22. l. 23. l. 24. l. 25. l. 26. l. 27. l. 28. l. 29. l. 30. l. 31. l. 32. l. 33. l. 34. l. 35. l. 36. l. 37. l. 38. l. 39. l. 40. l. 41. l. 42. l. 43. l. 44. l. 45. l. 46. l. 47. l. 48. l. 49. l. 50. l. 51. l. 52. l. 53. l. 54. l. 55. l. 56. l. 57. l. 58. l. 59. l. 60. l. 61. l. 62. l. 63. l. 64. l. 65. l. 66. l. 67. l. 68. l. 69. l. 70. l. 71. l. 72. l. 73. l. 74. l. 75. l. 76. l. 77. l. 78. l. 79. l. 80. l. 81. l. 82. l. 83. l. 84. l. 85. l. 86. l. 87. l. 88. l. 89. l. 90. l. 91. l. 92. l. 93. l. 94. l. 95. l. 96. l. 97. l. 98. l. 99. l. 100. l. 101. l. 102. l. 103. l. 104. l. 105. l. 106. l. 107. l. 108. l. 109. l. 110. l. 111. l. 112. l. 113. l. 114. l. 115. l. 116. l. 117. l. 118. l. 119. l. 120. l. 121. l. 122. l. 123. l. 124. l. 125. l. 126. l. 127. l. 128. l. 129. l. 130. l. 131. l. 132. l. 133. l. 134. l. 135. l. 136. l. 137. l. 138. l. 139. l. 140. l. 141. l. 142. l. 143. l. 144. l. 145. l. 146. l. 147. l. 148. l. 149. l. 150. l. 151. l. 152. l. 153. l. 154. l. 155. l. 156. l. 157. l. 158. l. 159. l. 160. l. 161. l. 162. l. 163. l. 164. l. 165. l. 166. l. 167. l. 168. l. 169. l. 170. l. 171. l. 172. l. 173. l. 174. l. 175. l. 176. l. 177. l. 178. l. 179. l. 180. l. 181. l. 182. l. 183. l. 184. l. 185. l. 186. l. 187. l. 188. l. 189. l. 190. l. 191. l. 192. l. 193. l. 194. l. 195. l. 196. l. 197. l. 198. l. 199. l. 200. l. 201. l. 202. l. 203. l. 204. l. 205. l. 206. l. 207. l. 208. l. 209. l. 210. l. 211. l. 212. l. 213. l. 214. l. 215. l. 216. l. 217. l. 218. l. 219. l. 220. l. 221. l. 222. l. 223. l. 224. l. 225. l. 226. l. 227. l. 228. l. 229. l. 230. l. 231. l. 232. l. 233. l. 234. l. 235. l. 236. l. 237. l. 238. l. 239. l. 240. l. 241. l. 242. l. 243. l. 244. l. 245. l. 246. l. 247. l. 248. l. 249. l. 250. l. 251. l. 252. l. 253. l. 254. l. 255. l. 256. l. 257. l. 258. l. 259. l. 260. l. 261. l. 262. l. 263. l. 264. l. 265. l. 266. l. 267. l. 268. l. 269. l. 270. l. 271. l. 272. l. 273. l. 274. l. 275. l. 276. l. 277. l. 278. l. 279. l. 280. l. 281. l. 282. l. 283. l. 284. l. 285. l. 286. l. 287. l. 288. l. 289. l. 290. l. 291. l. 292. l. 293. l. 294. l. 295. l. 296. l. 297. l. 298. l. 299. l. 300. l. 301. l. 302. l. 303. l. 304. l. 305. l. 306. l. 307. l. 308. l. 309. l. 310. l. 311. l. 312. l. 313. l. 314. l. 315. l. 316. l. 317. l. 318. l. 319. l. 320. l. 321. l. 322. l. 323. l. 324. l. 325. l. 326. l. 327. l. 328. l. 329. l. 330. l. 331. l. 332. l. 333. l. 334. l. 335. l. 336. l. 337. l. 338. l. 339. l. 340. l. 341. l. 342. l. 343. l. 344. l. 345. l. 346. l. 347. l. 348. l. 349. l. 350. l. 351. l. 352. l. 353. l. 354. l. 355. l. 356. l. 357. l. 358. l. 359. l. 360. l. 361. l. 362. l. 363. l. 364. l. 365. l. 366. l. 367. l. 368. l. 369. l. 370. l. 371. l. 372. l. 373. l. 374. l. 375. l. 376. l. 377. l. 378. l. 379. l. 380. l. 381. l. 382. l. 383. l. 384. l. 385. l. 386. l. 387. l. 388. l. 389. l. 390. l. 391. l. 392. l. 393. l. 394. l. 395. l. 396. l. 397. l. 398. l. 399. l. 400. l. 401. l. 402. l. 403. l. 404. l. 405. l. 406. l. 407. l. 408. l. 409. l. 410. l. 411. l. 412. l. 413. l. 414. l. 415. l. 416. l. 417. l. 418. l. 419. l. 420. l. 421. l. 422. l. 423. l. 424. l. 425. l. 426. l. 427. l. 428. l. 429. l. 430. l. 431. l. 432. l. 433. l. 434. l. 435. l. 436. l. 437. l. 438. l. 439. l. 440. l. 441. l. 442. l. 443. l. 444. l. 445. l. 446. l. 447. l. 448. l. 449. l. 450. l. 451. l. 452. l. 453. l. 454. l. 455. l. 456. l. 457. l. 458. l. 459. l. 460. l. 461. l. 462. l. 463. l. 464. l. 465. l. 466. l. 467. l. 468. l. 469. l. 470. l. 471. l. 472. l. 473. l. 474. l. 475. l. 476. l. 477. l. 478. l. 479. l. 480. l. 481. l. 482. l. 483. l. 484. l. 485. l. 486. l. 487. l. 488. l. 489. l. 490. l. 491. l. 492. l. 493. l. 494. l. 495. l. 496. l. 497. l. 498. l. 499. l. 500. l. 501. l. 502. l. 503. l. 504. l. 505. l. 506. l. 507. l. 508. l. 509. l. 510. l. 511. l. 512. l. 513. l. 514. l. 515. l. 516. l. 517. l. 518. l. 519. l. 520. l. 521. l. 522. l. 523. l. 524. l. 525. l. 526. l. 527. l. 528. l. 529. l. 530. l. 531. l. 532. l. 533. l. 534. l. 535. l. 536. l. 537. l. 538. l. 539. l. 540. l. 541. l. 542. l. 543. l. 544. l. 545. l. 546. l. 547. l. 548. l. 549. l. 550. l. 551. l. 552. l. 553. l. 554. l. 555. l. 556. l. 557. l. 558. l. 559. l. 560. l. 561. l. 562. l. 563. l. 564. l. 565. l. 566. l. 567. l. 568. l. 569. l. 570. l. 571. l. 572. l. 573. l. 574. l. 575. l. 576. l. 577. l. 578. l. 579. l. 580. l. 581. l. 582. l. 583. l. 584. l. 585. l. 586. l. 587. l. 588. l. 589. l. 590. l. 591. l. 592. l. 593. l. 594. l. 595. l. 596. l. 597. l. 598. l. 599. l. 600. l. 601. l. 602. l. 603. l. 604. l. 605. l. 606. l. 607. l. 608. l. 609. l. 610. l. 611. l. 612. l. 613. l. 614. l. 615. l. 616. l. 617. l. 618. l. 619. l. 620. l. 621. l. 622. l. 623. l. 624. l. 625. l. 626. l. 627. l. 628. l. 629. l. 630. l. 631. l. 632. l. 633. l. 634. l. 635. l. 636. l. 637. l. 638. l. 639. l. 640. l. 641. l. 642. l. 643. l. 644. l. 645. l. 646. l. 647. l. 648. l. 649. l. 650. l. 651. l. 652. l. 653. l. 654. l. 655. l. 656. l. 657. l. 658. l. 659. l. 660. l. 661. l. 662. l. 663. l. 664. l. 665. l. 666. l. 667. l. 668. l. 669. l. 670. l. 671. l. 672. l. 673. l. 674. l. 675. l. 676. l. 677. l. 678. l. 679. l. 680. l. 681. l. 682. l. 683. l. 684. l. 685. l. 686. l. 687. l. 688. l. 689. l. 690. l. 691. l. 692. l. 693. l. 694. l. 695. l. 696. l. 697. l. 698. l. 699. l. 700. l. 701. l. 702. l. 703. l. 704. l. 705. l. 706. l. 707. l. 708. l. 709. l. 710. l. 711. l. 712. l. 713. l. 714. l. 715. l. 716. l. 717. l. 718. l. 719. l. 720. l. 721. l. 722. l. 723. l. 724. l. 725. l. 726. l. 727. l. 728. l. 729. l. 730. l. 731. l. 732. l. 733. l. 734. l. 735. l. 736. l. 737. l. 738. l. 739. l. 740. l. 741. l. 742. l. 743. l. 744. l. 745. l. 746. l. 747. l. 748. l. 749. l. 750. l. 751. l. 752. l. 753. l. 754. l. 755. l. 756. l. 757. l. 758. l. 759. l. 760. l. 761. l. 762. l. 763. l. 764. l. 765. l. 766. l. 767. l. 768. l. 769. l. 770. l. 771. l. 772. l. 773. l. 774. l. 775. l. 776. l. 777. l. 778. l. 779. l. 780. l. 781. l. 782. l. 783. l. 784. l. 785. l. 786. l. 787. l. 788. l. 789. l. 790. l. 791. l. 792. l. 793. l. 794. l. 795. l. 796. l. 797. l. 798. l. 799. l. 800. l. 801. l. 802. l. 803. l. 804. l. 805. l. 806. l. 807. l. 808. l. 809. l. 810. l. 811. l. 812. l. 813. l. 814. l. 815. l. 816. l. 817. l. 818. l. 819. l. 820. l. 821. l. 822. l. 823. l. 824. l. 825. l. 826. l. 827. l. 828. l. 829. l. 830. l. 831. l. 832. l. 833. l. 834. l. 835. l. 836. l. 837. l. 838. l. 839. l. 840. l. 841. l. 842. l. 843. l. 844. l. 845. l. 846. l. 847. l. 848. l. 849. l. 850. l. 851. l. 852. l. 853. l. 854. l. 855. l. 856. l. 857. l. 858. l. 859. l. 860. l. 861. l. 862. l. 863. l. 864. l. 865. l. 866. l. 867. l. 868. l. 869. l. 870. l. 871. l. 872. l. 873. l. 874. l. 875. l. 876. l. 877. l. 878. l. 879. l. 880. l. 881. l. 882. l. 883. l. 884. l. 885. l. 886. l. 887. l. 888. l. 889. l. 890. l. 891. l. 892. l. 893. l. 894. l. 895. l. 896. l. 897. l. 898. l. 899. l. 900. l. 901. l. 902. l. 903. l. 904. l. 905. l. 906. l. 907. l. 908. l. 909. l. 910. l. 911. l. 912. l. 913. l. 914. l. 915. l. 916. l. 917. l. 918. l. 919. l. 920. l. 921. l. 922. l. 923. l. 924. l. 925. l. 926. l. 927. l. 928. l. 929. l. 930. l. 931. l. 932. l. 933. l. 934. l. 935. l. 936. l. 937. l. 938. l. 939. l. 940. l. 941. l. 942. l. 943. l. 944. l. 945. l. 946. l. 947. l. 948. l. 949. l. 950. l. 951. l. 952. l. 953. l. 954. l. 955. l. 956. l. 957. l. 958. l. 959. l. 960. l. 961. l. 962. l. 963. l. 964. l. 965. l. 966. l. 967. l. 968. l. 969. l. 970. l. 971. l. 972. l. 973. l. 974. l. 975. l. 976. l. 977. l. 978. l. 979. l. 980. l. 981. l. 982. l. 983. l. 984. l. 985. l. 986. l. 987. l. 988. l. 989. l. 990. l. 991. l. 992. l. 993. l. 994. l. 995. l. 996. l. 997. l. 998. l. 999. l. 1000. l. 1001. l. 1002. l. 1003. l. 1004. l. 1005. l. 1006. l. 1007. l. 1008. l. 1009. l. 1010. l. 1011. l. 1012. l. 1013. l. 1014. l. 1015. l. 1016. l. 1017. l. 1018. l. 1019. l. 1020. l. 1021. l. 1022. l. 1023. l. 1024. l. 1025. l. 1026. l. 1027. l. 1028. l. 1029. l. 1030. l. 1031. l. 1032. l. 1033. l. 1034. l. 1035. l. 1036. l. 1037. l. 1038. l. 1039. l. 1040. l. 1041. l. 1042. l. 1043. l. 1044. l. 1045. l. 1046. l. 1047. l. 1048. l. 1049. l. 1050. l. 1051. l. 1052. l. 1053. l. 1054. l. 1055. l. 1056. l. 1057. l. 1058. l. 1059. l. 1060. l. 1061. l. 1062. l. 1063. l. 1064. l. 1065. l. 1066. l. 1067. l. 1068. l. 1069. l. 1070. l. 1071. l. 1072. l. 1073. l. 1074. l. 1075. l. 1076. l. 1077. l. 1078. l. 1079. l. 1080. l. 1081. l. 1082. l. 1083. l. 1084. l. 1085. l. 1086. l. 1087. l. 1088. l. 1089. l. 1090. l. 1091. l. 1092. l. 1093. l. 1094. l. 1095. l. 1096. l. 1097. l. 1098. l. 1099. l. 1100. l. 1101. l. 1102. l. 1103. l. 1104. l. 1105. l. 1106. l. 1107. l. 1108. l. 1109. l. 1110. l. 1111. l. 1112. l. 1113. l. 1114. l. 1115. l. 1116. l. 1117. l. 1118. l. 1119. l. 1120. l. 1121. l. 1122. l. 1123. l. 1124. l. 1125. l. 1126. l. 1127. l. 1128. l. 1129. l. 1130. l. 1131. l. 1132. l. 1133. l. 1134. l. 1135. l. 1136. l. 1137. l. 1138. l. 1139. l. 1140. l. 1141. l. 1142. l. 1143. l. 1144. l. 1145. l. 1146. l. 1147. l. 1148. l. 1149. l. 1150. l. 1151. l. 1152. l. 1153. l. 1154. l. 1155. l. 1156. l. 1157. l. 1158. l. 1159. l. 1160. l. 1161. l. 1162. l. 1163. l. 1164. l. 1165. l. 1166. l. 1167. l. 1168. l. 1169. l. 1170. l. 1171. l. 1172. l. 1173. l. 1174. l. 1175. l. 1176. l. 1177. l. 1178. l. 1179. l. 1180. l. 1181. l. 1182. l. 1183. l. 1184. l. 1185. l. 1186. l. 1187. l. 1188. l. 1189. l. 1190. l. 1191. l. 1192. l. 1193. l. 1194. l. 1195. l. 1196. l. 1197. l. 1198. l. 1199. l. 1200. l. 1201. l. 1202. l. 1203. l. 1204. l. 1205. l. 1206. l. 1207. l. 1208. l. 1209. l. 1210. l. 1211. l. 1212. l. 1213. l. 1214. l. 1215. l. 1216. l. 1217. l. 1218. l. 1219. l. 1220. l. 1221. l. 1222. l. 1223. l. 1224. l. 1225. l. 1226. l. 1227. l. 1228. l. 1229. l. 1230. l. 1231. l. 1232. l. 1233. l. 1234. l. 1235. l. 1236. l. 1237. l. 1238. l. 1239. l. 1240. l. 1241. l. 1242. l. 1243. l. 1244. l. 1245. l. 1246. l. 1247. l. 1248. l. 1249. l. 1250. l. 1251. l. 1252. l. 1253. l. 1254. l. 1255. l. 1256. l. 1257. l. 1258. l. 1259. l. 1260. l. 1261. l. 1262. l. 1263. l. 1264. l. 1265. l. 1266. l. 1267. l. 1268. l. 1269. l. 1270. l. 1271. l. 1272. l. 1273. l. 1274. l. 1275. l. 1276. l. 1277. l. 1278. l. 1279. l. 1280. l. 1281. l. 1282. l. 1283. l. 1284. l. 1285. l. 1286. l. 1287. l. 1288. l. 1289. l. 1290. l. 1291. l. 1292. l. 1293. l. 1294. l. 1295. l. 1296. l. 1297. l. 1298. l. 1299. l. 1300. l. 1301. l. 1302. l. 1303. l. 1304. l. 1305. l. 1306. l. 1307. l. 1308. l. 1309. l. 1310. l. 1311. l. 1312. l. 1313. l. 1314. l. 1315. l. 1316. l. 1317. l. 1318. l. 1319. l. 1320. l. 1321. l. 1322. l. 1323. l. 1324. l. 1325. l. 1326. l. 1327. l. 1328. l. 1329. l. 1330. l. 1331. l. 1332. l. 1333. l. 1334. l. 1335. l. 1336. l. 1337. l. 1338. l. 1339. l. 1340. l. 1341. l. 1342. l. 1343. l. 1344. l. 1345. l. 1346. l. 1347. l. 1348. l. 1349. l. 1350. l. 1351. l. 1352. l. 1353. l. 1354. l. 1355. l. 1356. l. 1357. l. 1358. l. 1359. l. 1360. l. 1361. l. 1362. l. 1363. l. 1364. l. 1365. l. 1366. l. 1367. l. 1368. l. 1369. l. 1370. l. 1371. l. 1372. l. 1373. l. 1374. l. 1375. l. 1376. l. 1377. l. 1378. l. 1379. l. 1380. l. 1381. l. 1382. l. 1383. l. 1384. l. 1385. l. 1386. l. 1387. l. 1388. l. 1389. l****

- 4 Ex quibus patet, quod non potest sustineri con-
 clusio in contrarium a legata, heredem privati nō
 posse inuentari beneficium. Quandoquidem in pro-
 priis terminis habemus predictas auctoritates,
 numero plures, & pondere grauiiores. Et quamuis
 vñ supra adducti fuerint pro contraria parte, ta-
 men illi, vt Crot. & alij, loquuntur, quando agitur
 de prauidicō legatariorū, & nihilominus quod
 21 eos etiam communis opinio est in cōtrariū, vt
 23 per Montic. & Phan. in locis supra relatis. *Vñ de
 fide testis. error. 6. 10. num. 70. Annik. in l. nemo potest,
 num. 405. vbi dicit communem. Simon. d. fol. 2. nu. 22.
 & seq. Murubr. conf. 59. num. 10. & seq.*
 Et quamuis introductum sit inuentarium fauore
 publico, scilicet vt heredes inuententur, ad hē-
 reditates sibi delatas ad eundem intrepidē, atque
 ita vt morientes facilius habeant heredes, ta-
 men cum hęc utilitas sit secundaria, principa-
 liter autem concernat publicam utilitatem, por-
 test iste favor tolli, sicut ei quoque potest renun-
 ciari, vt per Doct. in *l. ff. sol. matr.* Et testator multa
 potest facere ad prauidicōm heredis, quā ei
 iure etiam concessa, vt quod non possit opponere
 exceptionem pecuniam non numeratā, vt *gloss. in
 l. 1. in ver. error. C. de sol. caus. aducl. l. Petri. Cyn. &
 Salic. in l. in contrarium C. de non num. pecun. Alber.
 in l. 1. C. de testis.* Et hanc dicit communem Felin.
 24 in c. si causio. an. 54. de fide instrum. *Vñ de successio-
 ne. error. lib. 1. §. 9. num. 19. & seq. Craffius in §. testamē-
 tum. q. 9. fol. 70. num. 2. & seq. Cast. in l. si ex causio-
 ne, in 12. l. i. num. 1. C. de non num. pecun.* Potest etiam
 mandare quod hares non petat restitutionem, se-
 cundum Bart. in *l. licet. fol. 1. ad fi. ver. item potest di-
 cere. ff. de legat. nom. cane.* Et sunt multa alia exem-
 pla, in quibus contra legis dispositionem sustine-
 re testatoris preceptum, vt per Rip. & alios, in d.
 25 *In nemo potest. ff. de leg. d. §. 9. & 10. vbi latē prosequi-
 tur Craffius d. §. testamentum. q. 9. fol. 64. & seq. Si-
 mon. d. l. 2. interpret. 2. dubitatio. 2. solutio. 3. per totum.*
 Pari ergo ratione poterit prohibere, ne heres suos
 vtatur beneficio inuentarij. Responderi etiam
 potest, quod hoc caus testator non prohibet in
 totum, ne hares vtatur beneficio inuentarij, sed
 in parte, id est ne possit soluere in honis stabili-
 bus. Et aliud est soluere in totum, aliud minuire,
 & temperare. Ideo dicunt Doctores legitimam
 26 minui, quā tamen in totum tolli non potest. *† Bal.
 conf. 391. volum. 4. Cognat. & alij in l. iura sanguinis.
 ff. de reg. iur.* Et in vniuerso facilius quid minuitur,
 quā ex toto auferatur, *vt. in l. iurifigentium. §. A-
 deo. ff. de pat. l. 2. C. de precib. imperat. offer. Fulgof.
 in conf. 210. an. fin. Abb. in c. quia in ecclesiā, nume-
 10. de constitutis.* Hinc dicimus, quod Papa potest
 etiam contra legem diuinā aliquando venire,
 limitando, declarando, vel interpretando. *† vt
 per Io. And. Anch. Abbas. Bar. & alios latē citatos
 a Paris. conf. 68. vol. 4.* Sic etiam matrimonij liber-
 27 tas, quā in totum impedi non potest, modificari
 28 potest, ratione locorum vel personarum. *† Leon-
 na. in prin. ff. de cond. & demon.* Et preceptum tes-
 tatoris sustinetur, quando aliquid mandat, puta,
 quod non capiat quis uxorem, de tali familia, vel
 ciuitate, vel de tali mensa. *† secundum Cast. in
 Alex. in l. turpia. ff. de l. 1. Cast. in conf. 30. volum. 3.
 29 Cran. conf. 1. n. 6.* Et hanc dicit communem etiam
 respectu temporis, in d. *In nemo potest. num. 72.* vbi lo-
 quitur, quando iussit testator ne hares vxorē du-
 cat, donec expleuerit annum vigesimumquar-
 tum. *Simon. d. fol. 2. n. 108.* Sic viduitas potest ad tem-

pus per testatorem iudici, *† l. si de hoc. §. fin. ff. de
 cond. & demon. vbi Iaco. de Arc. Dyn. Bar. & alij,
 latē Em. d. Cast. in l. iuriale in illa. l. iuriale.
 ff. de cond. & demon. fol. mib. 127.* vbi dicit com-
 munem, licet ipse contrarium teneat. Sic in po-
 positio sustineti debet voluntas testatoris, quā in
 aliquo minuit, non tamen in totum tollit inuen-
 tarij beneficium.

Nec mouet ratio, quod præcisā obligatio, facta
 per contrarium, subiacet inuentario, quia ter-
 ipondetur hoc esse falsum. Nam vbi est præcisā
 obligatus in pecunia, tenetur hares soluere in
 pecunia, *† secundum Guid. Papin. d. ar. 1. de in-
 ar. ar. num. 31. & dixi supra præcipue quando hæ-
 reditas est opulenta, quemadmodum in secundo
 principali fundamento dictum est ex Baldo &
 alij, quidquid in contrarium dixerit *Alber. in
 c. 3. qui latē conat defendere. n. 3. & seq.* quod etiā
 præcisā obligatio paratur eiusmodi beneficium.
 Quod autem dictum est, posse licet dem omnē
 curam bonorum vendendo iam abicere, & in ere-
 ditorem vel legatarium transferre, non habet lo-
 cum, quando est opulenta hereditas, tunc etenim
 cogitur ipse vendere. Præterea vbi etiam heredi-
 tas non est opulenta, non potest dicere legatario,
 accipe & vende, nisi quādo non inuenitur emptor,
 vbi inuenitur, non vult aliter emere nisi promissū
 sibi euictione, alias si bona vendi possunt sine
 heredis obligatione, non liberatur offerendo bonā.
 Quod enim tibi non nocet, & mihi prodest, li-
 beraliter præstandum est. *† l. hereditatem. C. de iust.
 ita resolut. l. ac. Buti. quem citat & sequitur Cyn.
 in d. §. si præstatur. §. vbi id dicit in 2. mem. dist. in
 quando scilicet hereditas non est opulenta. *† Nā
 33 in 1. tenet indistincte, quod solutio est facienda in
 pecunia. Bald. in 3. Et hoc modo etiam videntur in-
 telligere *Bald. in d. §. si præstatur. m. 1. inf. vbi mo-
 uerunt, quia hoc non nocet heredi. Cast. in 5. d. im-
 pōtquam dixit, quod nō tenetur vendere, subdit,
 hoc verum, si non potest fieri sine incommodo here-
 edis, puta, quia oon aliter inuenitur emptor, nisi
 euictio sibi promittatur. *Subdit ibi. §. si vñ op-
 diat. dicit Cor. & las. §. vult. l. iacob. num. 12.*
 vbi reprehendit Ang. contrarium tenentem *Alb.
 in 10. vbi impugnatur Ang. qui tenebat posse heredē
 dare bona in solutum, etiam si esset sibi facultas
 vendendi sine aliqua obligatione. Sed ante eum
 bene reprobauit. *Imol. in l. 1. §. hoc stipulatio. col. 4.
 ver. item 2. addo. ff. si quis plus quam per l. Falcid. Et id
 placet pluribus, vt inquit Phan. in tra. inueniatur.
 par. 5. m. 53. Alcan. conf. 193. n. 2. Rol. in tra. inueniatur.
 par. 4. ver. alia & nena fol. 121. & latē prosequitur
 Burs. in conf. 9. n. 29. & seq. vbi hanc sustinet con-
 clusionem. Bene verum est, quod requirit, vt em-
 ptor iustum offerat pretium, alias non dicitur in-
 ueniri emptor, cum pretium est inuisum, & est di-
 ctum *Comm. in d. §. si præstatur, vbi ita requirit,
 quod etiā placet *Mare. d. conf. 1. m. 1. & 16. qui vult
 pretium iustum esse, non autem, quod pro modica
 pecunia velit emptor omnia bona habere.********

Vnum est quod videtur contrariū suadere, quia
 sc. inuentariū non solum hares dē præstatur & damno
 pecuniarū, sed etiā a vexationibus factū, vt dixit
 34 *Bald. in d. §. si præstatur. an. vñ. vbi in las. §. vult.*
 ait, hoc esse tolēne verbum *Mare. d. conf. 1.* Quæ ratio
 procedit, etiam quando hereditas est opulenta, &
 quādo inuenitur emptor abique eo, quod hares
 se obliget. Sed ego illud dictū intelligē, quādo
 vexatio facti inferre bat etiā in cōmodo pecuniarū,
 sicuti

35 si tunc etiam dicimus, quod minor et restituitur aduersus additionem hereditatis, quamvis factam cum beneficio inventarii, si lites & vexationes sunt in hereditate, vt voluerunt Sal. Bero. & Phauus. quos citauit in *conf. 87. nu. 10. vbi an. 9. probauit post Bal. Ro. Cast. & Aret.* quod minor restituitur aduersus additionem hereditatis, quantumvis opulenter, si non ea multas sint lites. Si autem inuentarium eximeret a vexationibus facti, vix non opus esset restitutione: sed intelligendo de vexatione, quae etiam affert damno pecuniario, optime procedit. Nam vexationem facti euitare nemo potest nec aduersus eam vllus est remedium, nisi cuiusque petenti vel statim tradatur quod petit, vel bonis dilaceratione dimittantur. Et possem infinitas facti vexationes recensere, quae non obstant inuentario sustinentur.

Postremo non obstat, quod dominus Bartholomaeus sit forensis, & non possit acquirere stabilia, quandoquidem hic de pecunia agimus, quae fuit relicta, & statutum non interdicat mobilium acquisitionem, & quae dicuntur in contrario fundamento, procedunt quando stabilia relicta sunt,

quia tunc neque etiam estimatio debetur, sed in aliis cessat omnis prohibitio, & ita seruatur in practica quotidie. Dum autem dicitur eiusmodi legata fieri in fraudem statuti, probentur ne forensis acquirat immobilia, respodetur, quod fraudem non facit qui suo vitur iure, *¶ I. quod resp. 36 blice, & Linnitarius, ff. de iur. & quod sit lege permittente, non habet doli vel fraudis suspicionem, ¶ I. Gracibus, C. de adul. Paris. conf. 72. in fin. 37 volum. 3. Ruc. conf. 76. num. 14. volum. 1. Socin. in conf. 3. in fin. volum. 4. & non dicitur factum in fraudem, quod sine fraude fieri potest. ¶ Igne, 38 post Bald. quem citat in *Authen. ex causa, numero 72. C. de lib. prae. Zucard. in l. 1. numero 51. Cod. qui admitt. & probatur in l. 1. Cod. de delator. lib. 10. vbi non dicitur dolo facere, qui clam facit, quod appetit ei facere licuisset. ¶ Alios plures textus allegat pro hac conclusione Cranes in *conf. 32. num. 17.* Etiam pro hac parte quod heres teneatur vendere, quando hereditas opulenta est, iudicauit sepe Senatus, praecipue contra dominos fratres Gropellos, siue de Medicis, pro domina eorum matre.**

ARGUMENTVM.

An pro laudemio competat hypo theca tacita.

SVMMARIVM.

- 1 *Emphyteutica res est obligata domino pro Canon.*
- 2 *Pro laudemio competat hypothecaria, & num. 4. contra nu. 9. & seqq.*
- 3 *Laudemium est onus reale.*
- 4 *Laudemium equiparatur Decima.*
- 5 *Laudemium soluitur ex natura contractus emphyteutici.*
- 6 *Laudemium soluitur ex legis dispositione.*
- 7 *Laudemium soluitur ratione noua investiturae, & laboris, quem patitur dominus vt nouum emphyteuticum inducat in actualem possessionem.*
- 8 *Hypotheca tacita non censetur induci, nisi repetitur lege cautum.*

- 9 *Argumentum à gabelis ad laudemium valet.*
- 10 *Immunus à muneribus redditibus & personalibus, non est exemptus ab onere laudemio.*
- 11 *Laudemium est finis qui praecipitur propter rem, & propterea pertinet ad usufructuarium, non ad proprietarium.*
- 12 *Canon soluitur in recognitionem domini.*
- 13 *Laudemium si non soluitur, non cadit tamen res in commissum.*
- 14 *Obligaciones non debent extendi.*
- 15 *Hypotheca non datur pro laudemio & per totam decis.*

DECISIO XXXI.

ENERABILIS societas sacratissimi sanguinis Christi, etc. in ecclesia S. Andree, dum fierent proclamata super domo nobilium fratrum de Viola, praetendebat praeter alia se habere hypothecam occasione laudemij pro venditione dictae domus, facta Domino Hieronymo Coliz, dicebatque domum sibi esse pro laudemio obligatam, argumento eius quod voluit Bald. in *Authen. si quis ruinatus, num. 5. C. de sacrosanct. eccles. vbi dicit, quod pro canone res emphyteutica est obligata. ¶ Et in laudemio hoc voluerunt Moder. Galii, in Consue. Paris. §. 32. gloss. in num. 139. & in §. 53. gloss. in num. 18. & seq. Ioan. Pupo lib. 11. ar. 11. §. 4. vbi ait, posse pro laudemio agi hypothecaria contra possessorem, quam sententiam probauit etiam Fran. Salsan. in *tratt. laudem. colum. 1. numer. 9. & 12. quem citat & sequitur Menoch. in conf. 44. numer. 21. Accedat quod laudemium est onus reale, vt inquit Chassan. in conf. Burgun. in *l. 1. de censib. §. 1. numero 9. Menoch. conf. 127. num. 1. & 34. & d. confilio 444. num. 18. Ideo transire debet in omnem possessorem, vt probat Rimnald. in *conf. 1. numer. 57. Et****

per hanc rationem dari hypothecam pro laudemio, voluit *Amad. de Post. in tratt. laudem. quafilio. 45.* Rursus laudemium equiparatur decima, vt imo decima appellat *Alex. in conf. 123. col. pen. §. volum. 5. Socin. jun. in conf. 70. volum. 3. At res est pro decima obligata, vt voluit Ioan. And. in eum homines, vbi etiam Abb. de decim. & alios citat Negus. de pignor. in 4. mem. 2. par. n. 126. Ergo idem videtur dicendum in laudemio. Et cum sit munus ordinarium, quemadmodum probat *Menoch. de conf. 127. num. 8. non videtur aliud de eo dicendum, quam de canone ipso, praecipue cum soluitur ex ipsa natura contractus. ¶ Alex. d. conf. 123. col. 2. in fin. vol. 5. Menoch. d. conf. 127. num. 15. & conf. 444. num. 15. & 31. Remin. conf. 127. num. 19. & 20. Cephal. in conf. 505. num. 17. Quinimo & ex legis dispositione ¶ vt probatur in *l. 1. in §. C. de iure emphyteut. Oldr. in conf. 34. in §. cuius verba ad scriptis suo morti, Io. And. ad Specul. in *rit. de locato, §. nunc aliqui. vers. 93. Par. de Pri. de reintegr. feud. c. 84. num. 9. Rodan. de reb. eccles. non alien. quaf. 66. num. 15. Menoch. d. conf. 127. num. 9.****

Dictum tamen fuit, bona non esse pro laudemio obligata, & ideo dicta societas fuit in sententia

f. iij

postposita iis qui habebant hypothecam. Nam et si p[ro] rei emphyteuticæ alienatione solvendum sit laudemium, ut in d. l. si in fin. si ratione nouæ inuestituræ & laboris, quem demotione patitur, ut nouum emphyteuticum inducat in actuale possessionem. *Affili. in c. 1. §. si id quogue, n. 6. de probat. ad alienat. per Feder. Oldrad. consil. 23. col. m. 2. gloss. in d. leg. fin. vbi Alber. in fin. & l. 1. n. 44. & sequas Berrian. & alij, quos citat Becinus in consil. 2. numer. 2. Paris. de pur. d. 1. §. 2. n. 6. Rodan. d. quæst. 66. numer. 2. Menoch. d. consil. 297. numer. 15. Remin. d. consil. 179. numer. 19. & 20 B[er]nat. in consil. 56. numer. 16. Cephal. in consil. 699. numer. 31. tamen hypotheca tacita nunquam censetur inducta, nisi si expresse inueniatur lege cautum. gloss. in fin. in fin. l. 2. §. de pri. C. in qui. cau. p[ro] vel hyp[othec]a. cent. ab. Fulg[entius] in consil. 59. rub. 1. in fin. Roman. in consil. 434. alius citat Cranen. consil. 692. numer. 3. & consil. 872. numer. 2. Ripa. in l. 4. §. 1. numer. 9. §. de priuileg. cred. Cum ergo nullo iure cautum reperitur, quod pro laudemio detur hypotheca, non debet id ne uia inuentione induci, *Arb[us] in p[re]m. Sax[on] in verb. fuerit sancti & cal. pen. in fi. Cranen. in consil. 90. numer. 2. Becinus in consil. 33. nu. 4.**

Secundo facit, quia valet argumentum à gabel-
la t[er] ad laudemium, & eo videntur Doctores in leg.
ab emphyteu. §. de p[re]l. Cranen. in consil. 312. nu. 7 & 10.
& in gabella non reperitur iure cautum, quod pro
ea sint obligata bona, ergo non trit inducenda
obligatio pro laudemio.

Tertio laudemium est res quadam separata ab
ipsa re in emphyteusim recognita; & non potest
dici onus reale, aut personale. Idcirco immunitate
concessa ab omnibus oneribus realibus &
personalibus, ob numerum duodecim liberorum,
non censetur quis exemptus ab onere laudemij,

† secundum Alexan. in consil. 123. vbi §. Rodan. d. 9.
66. numer. 2. *Asterib. consil. 297. per totum.* Propterea
tanquam sit quæ extraneum ab ipsa re, non de-
bet res pro eo esse obligata, & dicitur si quis qui-
dam, qui propter ipsam rem quæcunq[ue] modo perci-
piatur, t[er] va declarat Oldrad. d. consil. 24. post prin-
cipium, vbi infert quod p[er]stat ad usufructuarium non ad
proprietaryum. Quod voluit etiam Ioan. Andr. ad
Spec. in d. l. de loca. §. aucte aliqua, numer. 92. Paris. de
l. i. d. l. 2. §. 4. Sec. in fin. in consil. 70. numer. 3. vol. 3. Clar.
in d. l. de emphyteu. quæst. 13. Amad. de Pens. in d. l. 1.
laudem. quæst. 20. Et hanc dicit communem Rod.
d. quæst. 66. numer. 14. vbi multa allegat & sequitur
adducit ibi Sola in consil. 1. Pedem. de c[on]s. in casibus. par.
1. gloss. in m. 33.

Quarto dubitant Doctores, si res sit obligata
pro canone, ut per Ias[onem] in l. 1. numer. 70. C. de iur. em-
phy. & alibi sæpe, & dicam aliquando, & tamen ca-
non soluitur in recognitionem domini, t[er] pro ipso
decimio, l. 1. C. de iur. emphyteu. & potest dici, quod. Mul-
to ergo minus est obligata pro laudemio, quod
non soluitur propriis rei recognitione, sed pro
labore & inuestitura, quæ à domino conceditur, ut
supra dictum est. Et plus afficit rem solutio cano-
nis, quam laudemij. Nam pro canone non soluto,
res cadit in communiu[m], non tamen pro laudemio
non soluto. t[er] Amad. d. l. 1. quæst. 19. Quamuis autem
Mod[eratus]. Galli Amad. & Menoch. teneant bona
esse obligata, quia tamen nihil allegant quod
releuet, non est standum eorum authoritati, & ideo
debent obligationes extendi t[er] videm Amad. ad
aliud propositum dicit in quæst. 19. & quæst. 50. Et
quod res non sit obligata pro laudemio, t[er] voluit
16
Alar[ic]. Frezza de feud. lib. 2. tit. de auct[orit]e. Baron.
ant. 3. numer. 4. folio m[er]ito 335.

ARGVMENTVM.

Hypotheca pro canone, an competat contra tertium.

SVMMARIVM.

- 1 Emphyteuticæ res non est obligata pro canone.
 - 2 Alius p[er]for aliu[m] non datur contra p[ro]fessionem rei.
 - 3 Hypothecam habet s[er]u[us] pro p[ro]fessionis p[ro]fessionibus.
 - 4 Obligatione generalis bonorum p[ro] solutione cano-
ni veni[unt] etiam res ipsa emphyteuticæ.
 - 5 Hypotheca est onus reale & trahit in quemcum-
que p[ro]fessionem.
 - 6 Censum solvendi etiam, transiit in quemcumque rei
& censu[m] p[ro]fessionem, tam p[ro] p[ro]fessionem quam
p[ro]fessionis censum.
 - 7 Possidens partem rei censu[m] an p[ro]fessionem in solidum
conueniatur p[ro] toto censu.
 - 8 Possessor rei emphyteuticæ debet conueniri hypo-
thecaria non personali actione.
 - 9 Possessor rei emphyteuticæ qui potest conueniri pro
canone, conueniatur à p[ro]fessionem, quando d. m. nu.
- suu[m] negligens in exigendo ab emphyteuta,
10 Emens rem emphyteuticam & eam acceptans
tam eo onere, videtur se tacite obligare ad solu-
tionem, & numer. 23.
- 11 Presens & tacens sibi p[re]iudicat, quando vltra
taciturnitatem conuenit aliquis aliu[m] petiti-
um.
- 12 Praestituti p[re]senti, & non contradicens, ci-
ditur acquiescere.
- 13 Emphyteuticæ rem emens quando videatur se
obligare p[ro] solutione canonis.
- 14 Empior rei emphyteuticæ si inducitur in posses-
sionem per dominum, potest aliane personali co-
nueniri p[ro] canone.
- 15 Tertium possessor conueniatur p[ro] censu, non potest
appetere excusationem.

DECISIO XXXII.

 Vbi res emphyteuticæ sit domino ob-
ligata pro canone, voluit t[er] Argal. in leg.
veneris, C. de rei damno. sequunt[ur] Ias[onem] in
l. 1. numer. 70. C. de iur. emphyteu. vbi allegat etiam Imol.
Cast. in l. i. vbi dicitur, §. de ali. emp. vbi dicit, quod
ideo si omnis vendicabit rem ab emptore, qui

non aliter poterit se defendere, nisi soluendo cano-
nem, quatenus emittit domino consentiente. Et idē
videtur tenere Ias[onem], post alios, quos citat in l. 1. om.
105. & n. 154. C. de iur. em. Eandē opinionē probauit
Pan. in l. 1. par. 2. m. 72. vbi dicitur, §. C. de bo. m. f. 265. v-
bi allegat Alber. & Rem. Item tenet Neg[us]. de pig.
in 4. memb. 2. par. numer. 127. vbi allegat Eutr. Imol. &
Alexand.

